

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2008-2009

19 november 2008

KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT

JAARVERSLAG

2007-2008

jaar 2007 08 verslag

Kinderrechtencommissariaat

Welke vragen en klachten krijgt het Kinderrechtencommissariaat? [Welke acties onderneemt het Kinderrechtencommissariaat?](#)
[Welke gaten zijn er nog in de regelgeving?](#) Wat moet er veranderen voor kinderen en jongeren in Vlaanderen?

jaarverslag 2007/08

"I am not young enough
to know everything."

Oscar Wilde
(1854-1900)

Tien jaar Kinderrechtencommissariaat

Het citaat hierboven is oud, bekend, platgetreden misschien, maar het raakt nog altijd de kern van het kinderrechtenverhaal. Het belang van het eigen verhaal van kinderen en jongeren op het moment dat ze zelf jong zijn. Hun perceptie en beleving kan alleen maar van henzelf komen. Ook al waren wij zelf ooit jong, we kunnen nooit zomaar terugblikken naar onze jeugd en beweren dat we zo de stem van jongeren van vandaag vertegenwoordigen. Hun verhaal is uniek.

Maar hoe is het gesteld met het kinderrechtenverhaal? Dat verhaal probeert het Kinderrechtencommissariaat al tien jaar te brengen. Is er de laatste tien jaar iets tastbaars veranderd als het over kinderrechten gaat?

Ik zie toch een verschuiving: de rechten van minderjarigen in de jeugdhulp staan niet alleen uitdrukkelijk in een decreet, maar worden ook meer toegepast en gerespecteerd. Als leerling worden minderjarigen meer betrokken bij het leven op school: door leerlingenvragen of in allerlei inspraakprojecten die ik op steeds meer scholen zie opduiken. Ook ouders – en ja, nog lang niet allemaal – beginnen meer en meer te beseffen dat kinderrechten op de eerste plaats een kwestie van respect zijn voor hun kinderen en hun behoeften.

Er is de laatste tien jaar veel veranderd, en de verbeteringen zijn natuurlijk niet allemaal op ons palmares te schrijven. Maar in elk geval heeft het Kinderrechtencommissariaat een sterke rol gespeeld in het “salonfähig” maken van het kinderrechtenconcept. Steeds weer hebben we de link gelegd naar dat mooie, boeiende en vooral bindende Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Voor sommigen tot vervelens toe, maar wel met het resultaat dat anno 2008 geen enkele beleidsmaker nog kan zeggen dat hij of zij het Verdrag en de duidelijke oproep ervan niet kent. Misschien passen ze het nog niet genoeg toe. Maar kennen? Heel zeker.

Wat we in die eerste tien jaar met onze enthousiaste ploeg gedaan hebben? Bijna honderd adviezen, jaarlijkse campagnes, verschillende projecten en onderzoeken, tienduizenden vragen en klachten, kinderrechten in de media... Tegelijk is het maar al te duidelijk dat er nog veel werk op de plank ligt: de klachten nemen niet spectaculair af en ook de maatschappelijke problemen voor minderjarigen zijn nog lang niet opgelost. Denk maar aan armoede, minderjarigen die de weg naar de juiste hulp niet vinden, uitsluiting, kinderen zonder papieren, kinderen met een handicap, geweld op kinderen, depressie en zelfmoord bij jongeren. Het gebeurt allemaal in een klimaat dat niet altijd even kind- en jongerenvriendelijk is. Nog altijd komen minderjarigen te dikwijls negatief in beeld: als delinquent, als oorzaak van “overlast”, als spijbelaar. Het Kinderrechtencommissariaat heeft ook de taak om dit te blijven kaderen en duiden, en om ook voor deze minderheid van jongeren toe te zien op de naleving van hun rechten. Want het is eigen aan mensen- en kinderrechten dat ze gelden voor elke mens, elke minderjarige, inclusief zij die het in onze samenleving niet altijd zo gemakkelijk hebben of zich afzetten tegen de geldende regels.

Vandaag is het echt, echt de laatste keer dat ik een voorwoord schrijf bij het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat. Door omstandigheden kon ik hier nog wat blijven hangen, ook al “vierde” ik in juni al mijn afscheid samen met ons tiende verjaardag. Nu draag ik echt de fakkel over aan iemand anders.

Maar eerst wil ik nog iedereen bedanken die ons steunde: mensen uit het werkveld, de politiek, het grote publiek. Mensen die altijd zijn blijven stellen dat ons werk hier wel de moeite waard is en die altijd zijn blijven trekken aan de kinder-rechtenkar. Dat deed meer deugd dat ik wellicht heb laten blijken.

Ook “mijn” team wil ik uitdrukkelijk bedanken: Isabel, Hilde, Peter, Dominique, Silke, Maureen, Els, Leen, Mie, Inge en Lieven. Zij waren voor mij meer dan gewoon medewerkers, en ik hoop echt dat we elkaar niet uit het oog verliezen.

En ten slotte wens ik ook mijn opvolger heel veel succes, doorzettingsvermogen, enthousiasme en een compleet gebrek aan cynisme. Het team staat alvast klaar om er nog eens voor jaren een “lap op te geven”.

Ankie Vandekerckhove

November 2008

Inhoud

Hoofdstuk 1	Het Kinderrechtencommissariaat	11
1.	Opdracht	12
1.1.	Advieswerk	13
1.2.	Ombudswerk	13
1.3.	Communicatiewerk	13
2.	Doelgroepen	14
2.1.	Beleidsactoren	14
2.2.	Minderjarigen	14
2.3.	Volwassenen	14
3.	Medewerkers en middelen	16
3.1.	Medewerkers	16
3.2.	Financiële middelen	16
3.3.	Samenwerking met het Algemeen Secretariaat	17

Inhoud

Hoofdstuk 2	Ombudswerk	19
1.	De ombudsfunctie van het Kinderrechtencommissariaat	20
1.1.	Ruimer dan ‘klassieke’ invulling	20
1.2.	Klachten	20
1.3.	Vragen	21
1.4.	Structurele knelpunten uit het ombudswerk	22
2.	Meldingen	23
2.1.	Profiel van melders en meldingen	23
2.1.1.	Hoeveel meldingen?	23
2.1.2.	Wie nam contact op met het Kinderrechtencommissariaat?	25
2.1.3.	Hoe namen melders contact op?	27
2.1.4.	Wanneer namen melders contact op?	27
2.1.5.	Uit welke provincie?	28
2.1.6.	Hoe werden vragen en klachten behandeld?	28
2.1.7.	Waar verwijzen we naar door?	31
2.2.	Thema’s van meldingen	32
2.2.1.	Gezin	33
2.2.1.1.	Scheiding	34
2.2.1.2.	Opvoeding	49
2.2.1.3.	Afstamming of de juridische band tussen ouders en kinderen	57
2.2.2.	Onderwijs	60
2.2.3.	Hulp aan kinderen en jongeren	81
2.2.3.1.	De bijzondere jeugdzorg	83
2.2.3.2.	Basisvoorzieningen en welzijnswerk	90
2.2.3.3.	Gezondheidszorg	91
2.2.3.4.	Gehandicaptenzorg	92
2.2.4.	De ruimere leefomgeving van kinderen en jongeren	92
2.2.4.1.	Vrijtijdsactiviteiten	94
2.2.4.2.	Relaties en seksualiteit	100
2.2.4.3.	Arbeid	101
2.2.4.4.	Geldzaken en de minderjarige als consument	102
2.2.4.5.	Verkeer en mobiliteit	104
2.2.4.6.	Milieu	104
2.2.4.7.	Huinvesting	104
2.2.5.	Minderjarigen in een precaire verblijfssituatie	105
2.2.5.1.	Niet-begeleide buitenlandse minderjarigen	106
2.2.5.2.	Minderjarigen in de asielprocedure	108
2.2.5.3.	Minderjarigen in de illegaliteit	108
2.2.6.	Minderjarigen en justitie	113
2.2.7.	Minderjarigen en de media	116

Inhoud

Hoofdstuk 3	Communicatiewerk	119
1.	Informeren en sensibiliseren	120
1.1.	Bekendmaking kinderrechten	120
1.1.1.	Het Kinderrechtenverdrag op kinder- en jongerenmaat	120
1.1.2.	Nieuws op jongerenmaat: Jongerenjaarkrant 2007	120
1.1.3.	Beleid informeren via onderbouwde dossiers	121
1.2.	Bekendmaking ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat	122
1.2.1.	Bij kinderen en jongeren	122
1.2.2.	Bij volwassenen die professioneel in contact komen met minderjarigen	125
1.3.	Op tournee met infostands	125
1.3.1.	Op studiedagen en events	125
1.3.2.	In het Kinderrechtendorp	126
1.4.	Events	129
1.4.1.	Media-events rond 20 november 2007	129
1.4.1.1.	Pak die rechten, creëer je eigen TMF!	129
1.4.1.2.	De Ketnet rechtendag voor kinderen	131
1.4.2.	Publiek evenement: tien jaar Kinderrechtencommissariaat - mandaat kinderrechtencommissaris loopt af	131
1.5.	Standpunten van het Kinderrechtencommissariaat in de media	132
1.5.1.	Doelgroepenmedia	132
1.5.2.	Nieuwsmedia	132
1.6.	Interactief informatiekanal: website kinderrechten.be	137
1.6.1.	Updates	137
1.6.2.	Bezoekgegevens	137
2.	Netwerking en contacten	138

Inhoud

Hoofdstuk 4	Advieswerk	147
1.	Niet weggagen - geen mosquito's	148
2.	Weten van wie je afstamt - draagmoederschap	150
3.	Weten van wie je afstamt - discreet bevallen	152
4.	Basisvoorziening voor het kind - kinderopvang	153
5.	Wilsbekwaamheid - euthanasie	155
6.	Rechten op school - leerlingenstatuut	156
7.	Rechten - ook in sport	158
8.	Alcohol - leeftijdsgrens geen oplossing	160
9.	Jeugdhulp - werken aan toegankelijkheid	161
10.	Geweld tegen kinderen	162
11.	Kinderen zonder papieren	164
12.	Jeugdbeleid - integratie kinderrechten	167
13.	Jeugdhulp - CLB toegankelijker	169
14.	Energiearmoede - recht op een menswaardig bestaan	170
15.	Rechtsbescherming - meer dan toegang tot justitie	172
16.	Zelfstandig wonen - sociale rechten voor minderjarigen	174
17.	Scheiding - welzijn van het kind	176
18.	Gemeenschapsinstellingen - rechten in detentie	178
19.	Rechten van kinderen met een handicap	180

Inhoud

Bijlagen	181
Bijlage 1	
Verdrag inzake de Rechten van het Kind aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1989	182
Bijlage 2	
Decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris	206
Decreet van 31 januari 2003 houdende wijziging van het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris en van het decreet van 7 juli 1998 houdende instelling van de Vlaamse Ombudsdienst	209
Uittreksel van decreet van 15 juli 2005 houdende de wijziging van diverse decreten, wat het statuut van de mandaathouders in de aan het Vlaams Parlement verbonden instellingen betreft	210
Bijlage 3	
Media-output (september 2007 tot en met augustus 2008)	214
Bijlage 4	
Studiedagen, congressen en representaties (september 2007 tot en met augustus 2008)	224
Bijlage 5	
Doorverwijzingen per dienst	230
Standpunten	
Standpunten van het Kinderrechtencommissariaat 1998-2008. Provisie - Participatie - Protectie	

1.	Opdracht	11
1.1.	Advieswerk	12
1.2.	Ombudswerk	13
1.3.	Communicatiewerk	13
2.	Doelgroepen	14
2.1.	Beleidsmakers	14
2.2.	Minderjarigen	14
2.3.	Volwassenen	14
3.	Medewerkers en middelen	16
3.1.	Medewerkers	16
3.2.	Financiële middelen	16
3.3.	Samenwerking met het Algemeen Secretariaat	17

Hoofdstuk

Kinderrechten commissariaat

1 Opdracht

Als officiële en onafhankelijke instantie van het Vlaams Parlement verdedigt het Kinderrechtencommissariaat de rechten en belangen van minderjarigen.

Missie

Het Kinderrechtencommissariaat wil de maatschappelijke en juridische positie van minderjarigen in Vlaanderen versterken. Daartoe waakt het over de verdere uitvoering van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, en onderneemt het actie om die te stimuleren. Het pleit verder voor welzijnsbevorderende leefomstandigheden voor kinderen en jongeren.

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind is daarbij de leidraad. Voor het Comité voor de Rechten van het Kind vloeit de oprichting van onafhankelijke kinderrechteninstanties logisch voort uit de verplichtingen van het Verdrag.¹ Het oprichtingsdecreet² van het Kinderrechtencommissariaat zet die opdracht in de praktijk om door middel van advies, ombudswerk, onderzoek en communicatiewerk. Daarbij stelt het Kinderrechtencommissariaat deze criteria voorop:³

- Het geloof in de competentie van minderjarigen als volwaardige actoren in de samenleving
- Het evenwicht tussen de drie soorten rechten (protectie-, provisie- en participatierechten): rechtspromotie en -bescherming gaat over alle kinderrechten
- De emancipatorische uitvoering van het Verdrag (rechten hebben én rechten uitoefenen): de minderjarige moet zijn rechten zelf kunnen beleven, uitoefenen en afdwingen
- De gerichtheid op verandering en impact: verbetering van de maatschappelijke en de juridische positie van de minderjarige.

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind is niet alleen een juridisch instrument, maar ook de leidraad voor de verhoudingen tussen volwassenen en minderjarigen. Daarvoor is wederzijds respect het sleutelwoord.

Het Kinderrechtencommissariaat waakt erover dat de nodige instrumenten, kanalen en voorzieningen uitgebouwd worden en kwalitatief werk blijven leveren. Het Kinderrechtencommissariaat wil attitudes beïnvloeden en voert acties waardoor minderjarigen zelf vat krijgen op hun leven en op de samenleving.

Rechtspromotie en -bescherming gaat over alle kinderrechten.

¹ Comité voor de Rechten van het Kind, General Comment no. 2 (2002) "The role of independent human rights institutions in the protection and promotion of the rights of the child": "Independent national human rights institutions are an important mechanism to promote and ensure the implementation of the Convention, and the Committee on the Rights of the Child considers the establishment of such bodies to fall within the commitment made by States parties." Zie www.ohchr.org/english/bodies/crc/. Zie de bijlagen bij dit jaarverslag voor de tekst van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

² Decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van het Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van kinderrechtencommissaris, B.S. 7 oktober 1997. Decreet van 31 januari 2003 houdende wijziging van het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van kinderrechtencommissaris en van het decreet van 7 juli 1998 houdende instelling van de Vlaamse Ombudsdienst, B.S. 13 februari 2003. Decreet van 6 juli 2005 houdende wijziging van diverse decreten, wat het statuut van de mandaathouders in de aan het Vlaams Parlement verbonden instellingen betreft, Parl. St. VI. Parl. 2004-2005, nr. 325/4. Zie voor de tekst van de drie decreten de bijlagen bij dit jaarverslag of www.kinderrechten.be.

³ Zie voor een uitgebreide omschrijving van de werkingscriteria van het Kinderrechtencommissariaat: KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2002-2003*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2003, p. 17-18.

1.1. Advieswerk

De adviezen van het Kinderrechtencommissariaat maken duidelijk wat de rechten en belangen van minderjarigen zijn en welke verbeteringen mogelijk zijn aan de regelgeving, of welke nieuwe regelgeving nodig is. Het ombudswerk initieert en onderbouwt die adviezen. De adviezen worden verder gestaafd met onderzoeksmateriaal. Daarvoor zet het Kinderrechtencommissariaat kleinere onderzoeksprojecten op of verzamelt en verwerkt het onderzoeksgegevens van andere organisaties.

Het Kinderrechtencommissariaat formuleert adviezen, al of niet op vraag van parlementsleden. De adviesverlening kan gelinkt zijn aan voorstellen en ontwerpen van decreten, wetsvoorstellen en -ontwerpen of verzoekschriften. Een advies is doorgaans schriftelijk, maar kan ook een uiteenzetting op een hoorzitting of een standpuntbepaling zijn.

1.2. Ombudswerk

Minderjarigen en volwassenen kunnen bij de ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat terecht met vragen en klachten over kinderrechten en schendingen ervan. De melder krijgt advies of informatie, hij wordt doorverwezen of het Kinderrechtencommissariaat bemiddelt. Het Kinderrechtencommissariaat werkt complementair met bestaande instanties voor dienst- en hulpverlening voor minderjarigen.

De klachten geven het Kinderrechtencommissariaat zicht op de leefomstandigheden van minderjarigen, en geven aan waar structurele veranderingen wenselijk of nodig zijn. Ze kunnen ook duidelijk maken dat er een tekort is aan kennis en onderzoeksmateriaal over een bepaalde situatie of problematiek. Soms is dat voor het Kinderrechtencommissariaat de aanleiding om – al of niet na raadpleging van het veld en van ervaringsdeskundigen – een beleidsdossier of een advies op te maken.

De klachten geven zicht op de leefomstandigheden van minderjarigen, en geven aan waar structurele veranderingen wenselijk of nodig zijn.

1.3. Communicatiewerk

Het Kinderrechtencommissariaat maakt zijn dienstverlening, zijn standpunten en het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind bekend bij een ruim publiek. Het Kinderrechtencommissariaat informeert en sensibiliseert via verschillende informatieproducten en informatiekkanalen, evenementen en campagnes.

2 Doelgroepen

2.1. Beleidsmakers

Vlaams Parlement

Het Kinderrechtencommissariaat informeert en adviseert het Vlaams Parlement over de rechten, noden en belangen van kinderen. Het wijst ook op de mogelijke vertaling daarvan naar Vlaamse regelgeving. Het toetst beleidsinitiatieven zoals ontwerpen en voorstellen van decreet aan het Kinderrechtenverdrag.

Andere beleidsmakers

Het Kinderrechtencommissariaat kan ook de Vlaamse regering, administraties en agentschappen adviseren om kinderrechtenconforme regelgeving op te maken en uit te voeren. Omdat het Kinderrechtenverdrag en de leefwereld of leefomstandigheden van kinderen de logica van de bevoegdheidsverdelingen niet altijd volgen,⁴ gaat het Kinderrechtencommissariaat ook in op adviesvragen van de federale regering of het federale parlement. Soms richt het Kinderrechtencommissariaat zich naar internationale of buitenlandse overheden.

2.2. Minderjarigen

Het Kinderrechtencommissariaat verzamelt informatie **over** minderjarigen, en vooral via zijn ombudswerk ook **bij** minderjarigen. Het geeft hun bezorgdheden en verwachtingen door aan het beleid, naast andere bezorgdheden die beleidsmatig of op basis van het Kinderrechtenverdrag van belang zijn.

Het Kinderrechtencommissariaat informeert minderjarigen over hun rechten en mogelijkheden en hun positie in de samenleving. Het informeert minderjarigen ook over zijn ombudsdienstverlening.

2.3. Volwassenen

Het Kinderrechtencommissariaat richt zich ook naar volwassenen. Hun steun en medewerking is nodig om kinderrechten in de praktijk om te zetten.

Professionals

Het Kinderrechtencommissariaat bouwt contacten uit met volwassenen die beroepshalve in contact komen met kinderen en jongeren. Die professionals werken bijvoorbeeld op scholen, in de hulpverlening of het jeugdwerk. Waar dat mogelijk en zinvol is, werkt het Kinderrechtencommissariaat structureel samen met organisaties en instanties.

Steun en medewerking van volwassenen is nodig om kinderrechten in de praktijk om te zetten.

⁴ Zo bepaalt het decreet dat het jaarverslag in het kader van de rapportageplicht ook overgemaakt moet worden aan de federale overheid en dat het Kinderrechtencommissariaat de Belgische kinderrechtenrapporten evalueert.

Niet-professionals

Het Kinderrechtencommissariaat richt zich ook naar volwassenen die voor minderjarigen belangrijk zijn, maar geen professionele band met ze hebben. Ouders zijn hier de belangrijkste doelgroep.

Publieke opinie

Om een maatschappelijk draagvlak te creëren voor kinderrechten, richt het Kinderrechtencommissariaat zich ook naar 'de publieke opinie'. Het debat over kinderrechten moet ook gevoerd worden voor het grote publiek, rechtstreeks via gerichte representatie, of indirect via media, internet en andere kanalen.

Het debat over kinderrechten moet ook gevoerd worden voor het grote publiek, rechtstreeks via gerichte representatie, of indirect via media, internet en andere kanalen.

3 Medewerkers en middelen

3.1. Medewerkers

Aan het hoofd van het Kinderrechtencommissariaat staat de kinderrechtencommissaris. Het multidisciplinaire team bestaat uit twaalf medewerkers (in totaal 10,6 voltijdse banen).

Naam	Functie	Sinds
Ankie Vandekerckhove	Kinderrechtencommissaris	16 juni 1998
Leen Ackaert	Advies- en onderzoekswerk	15 maart 2002
Hilde Cnudde	Communicatiewerk, media en campagnes	16 april 2001
Lieven De Rycke	Advies- en onderzoekswerk	16 november 1998
Silke Heiden	Ombudswerk	1 augustus 2003
Mie Jacobs	Advieswerk	1 oktober 2003
Peter Minten	Communicatiewerk, media en campagnes	1 januari 1999
Isabel Moerman	Secretariaat	13 januari 2003
Inge Schoevaerts	Ombudswerk	5 september 2005
Maureen Van Canneyt	Secretariaat Ombudswerk	1 oktober 2005
Dominique van den Akker	Ombudswerk	1 december 1998
Els Van Hemelrijck	Interne coördinatie	1 mei 2005

Het mandaat van de eerste kinderrechtencommissaris liep na tien jaar officieel af in juni 2008. De selectieprocedure voor haar opvolger werd recent opgestart.⁵

3.2. Financiële middelen

Elk jaar dient het Kinderrechtencommissariaat een begroting in bij het Bureau van het Vlaams Parlement. Deze budgetvraag is gebaseerd op de cijfers van de goedgekeurde meerjarenbegroting⁶ en bevat terugkerende kosten en een kostenraming voor de geplande activiteiten en projecten voor het komende jaar.

Het Rekenhof controleerde de Rekening 2007 waarna de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement ze op 28 mei 2008 goedkeurde.⁷

De begroting voor het werkjaar 2008 bedraagt 1.537.115 euro en werd door de Plenaire Vergadering goedgekeurd op 19 december 2007.⁸

⁵ Het decreet voorziet in artikel 9 dat de kinderrechtencommissaris kan aan blijven tot een opvolger benoemd werd of effectief aan de slag gaat.

⁶ Sinds 2005 stelt het Kinderrechtencommissariaat elk jaar een aangepaste meerjarenbegroting op. Die wordt elk jaar in juni voorgelegd aan en besproken in het Uitgebreid Bureau. Zo is de begroting 2008 gebaseerd op de meerjarenbegroting 2008-2011 en volgt de begroting 2009 de krijtlijnen van de meerjarenbegro-

ting 2009-2012 die op het Uitgebreid Bureau van 16 juni 2008 besproken werd.

⁷ Zie *Parl. St.*, VI. Parl. 2007-2008, nr. 46-A/1.

⁸ Zie *Parl. St.*, VI. Parl. 2007-2008, nr. 46/1 en Handelingen nr. 19.

Het Kinderrechtencommissariaat werkt met het boekhoudsysteem SAP van het Vlaams Parlement. Dat maakt toezicht door het Vlaams Parlement mogelijk, zowel vooraf als achteraf. Bij de besteding van de middelen respecteert het Kinderrechtencommissariaat de procedures voor offertes en uitbesteding van overheidsopdrachten.

3.3. Samenwerking met het Algemeen Secretariaat

Als paraparlementaire instelling werkt het Kinderrechtencommissariaat vanuit het Huis van de Vlaamse Volksvertegenwoordigers. De samenwerking met alle ondersteunende diensten van het Algemeen Secretariaat verloopt volgens een samenwerkingsprotocol. Dat protocol gaat over de dienstverlening voor personeelsbeleid, financiën, informatica, algemene logistiek, huisvesting en de daaraan verbonden lasten. Het Kinderrechtencommissariaat betaalde tot dit jaar een forfaitaire vergoeding (24.800 euro).

Er is structureel overleg tussen alle paraparlementaire instellingen (het Kinderrechtencommissariaat, de Vlaamse Ombudsdienst, het Vlaams Instituut voor Wetenschappelijk en Technologisch Aspectenonderzoek en het Vlaams Vredesinstituut) en de griffier van het Vlaams Parlement.

1.	De ombudsfunctie van het Kinderrechtencommissariaat	20
1.1.	Ruimer dan 'klassieke' invulling	20
1.2.	Klachten	20
1.3.	Vragen	21
1.4.	Structurele knelpunten uit het ombudswerk	22
2.	Meldingen	23
2.1.	Profiel van melders en meldingen	23
2.1.1.	Hoeveel meldingen?	23
2.1.2.	Wie nam contact op met het Kinderrechtencommissariaat?	25
2.1.3.	Hoe namen melders contact op?	27
2.1.4.	Wanneer namen melders contact op?	27
2.1.5.	Uit welke provincie?	28
2.1.6.	Hoe werden vragen en klachten behandeld?	28
2.1.7.	Waar verwijzen we naar door?	31
2.2.	Thema's van meldingen	32
2.2.1.	Gezin	33
2.2.1.1.	Scheiding	34
2.2.1.2.	Opvoeding	49
2.2.1.3.	Afstamming of de juridische band tussen ouders en kinderen	57
2.2.2.	Onderwijs	60
2.2.3.	Hulp aan kinderen en jongeren	81
2.2.3.1.	De bijzondere jeugdzorg	83
2.2.3.2.	Basisvoorzieningen en welzijnswerk	90
2.2.3.3.	Gezondheidszorg	91
2.2.3.4.	Gehandicaptenzorg	92
2.2.4.	De ruimere leefomgeving van kinderen en jongeren	92
2.2.4.1.	Vrijtijdsactiviteiten	94
2.2.4.2.	Relaties en seksualiteit	100
2.2.4.3.	Arbeid	101
2.2.4.4.	Geldzaken en de minderjarige als consument	102
2.2.4.5.	Verkeer en mobiliteit	104
2.2.4.6.	Milieu	104
2.2.4.7.	Huisvesting	104
2.2.5.	Minderjarigen in een precare verblijfssituatie	105
2.2.5.1.	Niet-begeleide buitenlandse minderjarigen	106
2.2.5.2.	Minderjarigen in de asielprocedure	108
2.2.5.3.	Minderjarigen in de illegaliteit	108
2.2.6.	Minderjarigen en justitie	113
2.2.7.	Minderjarigen en de media	116

Hoofdstuk

Ombudswerk

1 De ombudsfunctie van het Kinderrechtencommissariaat

1.1. Ruimer dan 'klassieke' invulling

Ombudswerk helpt een oplossing te vinden voor problemen die niet opgelost geraken via de gewone administratieve of juridische weg. De ombudsman onderzoekt onpartijdig klachten van individuele burgers tegen overheid, instellingen, diensten en bedrijven. Ombudswerk leidt ook tot aanbevelingen aan de overheid om de positie van de burger te verbeteren of te versterken.

De ombudswerking van het Kinderrechtencommissariaat beperkt zich niet tot deze 'klassieke' invulling van het begrip ombudswerk. Meldingen bij het Kinderrechtencommissariaat zijn niet alleen klachten, maar ook vragen over problemen in de relatie van minderjarigen met mensen uit hun directe omgeving zoals ouders, familie, vrienden, leerkrachten, sportmonitoren. Deze meldingen worden ook tot het ombudswerk gerekend als ze te maken hebben met een kinderrechtenthema. In het ombudswerk van het Kinderrechtencommissariaat is er dus niet altijd een 'overheid' om tegen te reageren, of niet altijd een dienstverlening om te onderzoeken of aan te klagen.

1.2. Klachten

Het Kinderrechtencommissariaat heeft de bevoegdheid om gemelde klachten te onderzoeken.¹

Bij de klachtenbehandeling hanteert het Kinderrechtencommissariaat de algemene ombudsprincipes van het samenwerkingsverband POOL/CPMO (Permanent Overleg OmbudsLieden – Concertation Permanente de Médiateurs et Ombudsmans)² en van ENOC (European Network of Ombudsmen for Children).³

Elke aangemelde klacht wordt eerst getoetst op haar ontvankelijkheid. Voor die ontvankelijkheid zijn er verschillende voorwaarden:

- De hoedanigheid van de melder moet bekend zijn.
- Waar mogelijk is er een mandaat van de minderjarige.
- De klacht is niet het gevolg van een rechterlijke uitspraak.
- Er loopt geen gerechtelijke of administratieve procedure.
- Het Kinderrechtencommissariaat is bevoegd voor de gemelde materie of regio.
- Het onderzoek is in het belang van de minderjarige.
- Er bestaat geen eerstelijnsklachtendienst.

Klachten die voldoen aan de ontvankelijkheidscriteria worden onderzocht. Waar dat mogelijk en wenselijk is, bemiddelt de ombudsdienst om de schending van kinderrechten te herstellen. Als dat nodig is, verwijst de ombudsdienst door naar hulpverlening om de minderjarige of zijn omgeving te ondersteunen of geeft hij advies. Vindt de ombudsdienst geen gepaste oplossing omdat regelgeving ontbreekt of ontoereikend is? Dan meldt het Kinderrechtencommissariaat dat aan de bevoegde overheid.

¹ Zie artikel 6 en 10 van het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van het Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van kinderrechtencommissaris, B.S. 7 oktober 1997. Zie ook de bijlagen bij dit jaarverslag, en www.kinderrechten.be.
² Zie www.ombudsman.be voor meer informatie over POOL.

³ ENOC, *Standards for independent Children's rights institutions*, onuitgegeven document, oktober 2002, 13 p. Zie www.ombudsnet.org.

In het onderzoek gaat de ombudsdienst na of er kinderrechten geschonden zijn en toetst hij de klacht aan vijf toetsstenen:

- Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
- De Vlaamse en federale regelgeving
- De Algemene Beginselen van Behoorlijk Bestuur
- Het beginsel van de billijkheid
- Het belang van het kind.

Uiteindelijk leidt het onderzoek van een klacht tot een eindoordeel: gegronde klacht, ongegronde klacht of geen eindoordeel mogelijk. Om de gegrondheid van een klacht te bepalen, hanteert de ombudsdienst verschillende criteria:

- Incorrecte toepassing van de regelgeving
- Geen rechtszekerheid voor de minderjarige
- Onvoldoende motivering van een beslissing
- Discriminatie
- Incorrecte bejegening of dienstverlening
- Ondoeltreffende algemene informatieverstrekking
- Ontoegankelijkheid van diensten of organisaties
- Onzorgvuldige klachtenbehandeling
- Een onredelijke behandeltermijn
- Strijdigheid met het Kinderrechtenverdrag.

In sommige gevallen kan de ombudsdienst geen eindoordeel vellen:

- De klager trok zijn klacht in.
- De klacht is hersteld vóór het onderzoek start.
- De klager laat niets meer van zich horen of is onbereikbaar.
- Er zijn niet genoeg aantoonbare gegevens, waardoor de aangeklaagde feiten niet verifieerbaar zijn.

Niet-ontvankelijke klachten krijgen een doorverwijzing en waar mogelijk ook advies.

1.3. Vragen

Naast klachten krijgt de ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat veel vragen naar informatie en advies over thema's die te maken hebben met kinderrechten, persoonlijk of in het algemeen. Waar dat mogelijk is, verwijst de ombudsdienst onmiddellijk door naar diensten of organisaties die informatie of advies kunnen geven.

Naast vragen over persoonlijke situaties krijgt het Kinderrechtencommissariaat veel vragen voor schoolopdrachten (huistaken, eindwerken, projecten). De ombudsdienst werkte hiervoor gestandaardiseerde antwoorden uit of verwijst door naar diensten met specifieke kennis over het thema.

1.4. Structurele knelpunten uit het ombudswerk

Het onderzoek van geïsoleerde schendingen van kinderrechten kan wel structurele knelpunten zichtbaar maken.

Ombudswerk is in de eerste plaats individueel en reactief. Het gaat in op concrete klachten en vragen. Maar het onderzoek van geïsoleerde schendingen van kinderrechten kan wel structurele knelpunten zichtbaar maken. Deze structurele knelpunten geven aanleiding tot of ondersteunen de beleidsaanbevelingen van het Kinderrechtencommissariaat. Zo dragen ze bij tot meer structurele oplossingen op langere termijn.

2 Meldingen

De ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat werkt sinds 2001 met een geïntegreerd registratiesysteem om individuele meldingen te behandelen en te verwerken. In dit databestand zitten gegevens over de melder, aard en inhoud van de melding en hoe de melding behandeld is.⁴

Door die gegevens te analyseren, krijgen we waardevolle informatie over schendingen van kinderrechten. Bovendien helpt het om structurele problemen op te sporen.

2.1. Profiel van melders en meldingen

2.1.1. Hoeveel meldingen?

	Aantal
Vragen en klachten	1198
Schoolopdrachten	62
Meldingen buiten de eigenlijke opdracht van de ombudsdienst	103
Totaal	1363

Verdeling volgens aard en aantal van de meldingen

	Aantal	%
Vragen	569	47,4%
Klachten	629	52,6%
Totaal	1198	100%

Procentuele verdeling van vragen en klachten

Werkjaar	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008
Vragen en klachten	757	933	769	796	992	1188	1198

Aantal vragen en klachten per werkjaar⁵

Het Kinderrechtencommissariaat kreeg het afgelopen werkjaar 1.363 meldingen. Daarvan vielen 1.198 vragen en klachten binnen de opdracht van de ombudsdienst. Alleen deze meldingen worden geregistreerd en verder besproken.

⁴ Rekening houdend met de bepalingen van de Wet van 8 december 1992 op de verwerking van persoonsgegevens.

⁵ Omdat het registratiesysteem pas ingevoerd werd vanaf het werkingsjaar 2001-2002 is een vergelijking met de eerste drie werkingsjaren niet mogelijk.

Het Kinderrechten-commissariaat kreeg het afgelopen werkjaar 1363 meldingen.

Naast de eigenlijke vragen en klachten krijgt het Kinderrechtencommissariaat nog vragen in het kader van een schoolopdracht, maar dat aantal daalt wel jaar na jaar (62 vragen). De informatie over kinderrechten op de website en de jaarlijkse verspreiding van de informatiebrochures K30 en WBLFT?!⁶ vangen zichtbaar de nood aan informatie op.

Bovendien behandelden we 103 meldingen waarvan de link met kinderrechten onduidelijk of zelfs onbestaand is. Soms gaat het om vragen en klachten van jongvolwassenen (18- tot 21-jarigen). Hun problemen lijken sterk op die van minderjarigen (opvoedingsconflicten, schoolproblemen, problemen met de scheiding van ouders), maar door hun meerderjarigheid kunnen ze zich niet beroepen op het Verdrag om een schending aan te kaarten. Daardoor komen hun klachten strikt genomen niet in aanmerking voor behandeling door de ombudsdienst. Die geeft wel advies en verwijst door naar de juiste dienst- of hulpverlening. Uitzonderlijk doen we wel een klachtenonderzoek. Bijvoorbeeld als de klacht ook andere jongeren kan treffen die wel nog minderjarig zijn, zoals klachten over een secundaire school of over een sportclub waar ook minderjarigen aangesloten zijn. Dit zijn een paar voorbeelden van meldingen die niet in aanmerking komen voor ombudswerk:

Ik was het slachtoffer van een verkrachting toen ik nog minderjarig was. Ondertussen ben ik 21. Ik kreeg destijds een pro-Deadvocaat en begeleiding van slachtofferhulp. De dader werd veroordeeld en ik had recht op een schadevergoeding. Maar de dader heeft die nooit betaald en mijn advocaat heeft de zaak nooit verder aangepakt. Kan ik nu ik meerderjarig ben zelf nog iets doen?

Ik ben eigenaar van een veld met een vijver. Het terrein wordt niet gebruikt. Ik zou het willen openstellen voor kinderen om te spelen. Maar ben ik dan aansprakelijk als er iets gebeurt?

De burgemeester gaat een stuk van onze tuin onteigenen om serviceflats voor bejaarden te bouwen. Ik kan dan niet meer in mijn tuin spelen. Ook mijn hondje gaat niet meer kunnen rennen in de tuin en mijn moestuintje wordt door de machines weggeruimd. Hebben jullie een oplossing?

Ik ben 19 en woon bij mijn moeder. Mijn ouders zitten volop in een vechtscheiding. Ze zijn het niet eens over mijn opvoeding en mijn vader laat dat duidelijk merken. Mijn moeder werkt dat dan uit op mij. Ze zegt dat het mijn schuld is. Dan slaat ze mij en vernietigt mijn kleren of mijn playstation. Ik heb er genoeg van, maar ik weet hoe moeilijk ze het heeft en ik zie haar graag. Maar dit kan zo niet meer verder. Wat zijn mijn rechten?

We hebben drie kleine kinderen en staan op de lijst voor een sociale woning. We kregen een huis toegewezen, maar dat hebben we geweigerd. Vanuit het huis is er geen zicht op de tuin waardoor we geen toezicht kunnen houden op de kinderen als ze in de tuin spelen. Bovendien is er een hekje dat toegang geeft naar de straat en dat de kinderen gemakkelijk open krijgen. We hebben eerder al twee woningen geweigerd en nu zegt de verhuurmaatschappij dat het onze laatste kans is.

Onze burens hebben een vervelende hond. Hij blaft dag en nacht als zij niet thuis zijn. En ze zijn heel vaak weg. Ik kan daardoor niet studeren en niet slapen. Daar moet iets aan gedaan worden. Is dat geen kinderrechtschending?

Ik ben net 18 geworden en heb eindelijk aan mijn ouders verteld dat ik homo ben. Ik wist dat dat heel moeilijk ging zijn. Nu weigeren ze mij de toegang tot ons huis en willen ze elk contact met mij verbreken. Mogen ze mij zomaar op straat zetten?

⁶ Zie hoofdstuk 3 (Communicatiewerk).

Ik ben grootmoeder van drie kleindochters, allemaal tieners. Ze lezen allemaal het weekblad Flair. Deze week stond er een artikel in over orale seks en getuigenissen over groepsseks. Dat staat bovendien op de cover. Flair spreekt veel jonge meisjes aan. Ik ben verontwaardigd. Kan de overheid hier iets aan doen?

Ik zit in het laatste jaar secundair, maar ben wel al 20. Zodra ik mijn diploma heb, wil ik alleen gaan wonen. Voor mijn verjaardag kreeg ik een brommer van mama. Nu zegt ze dat ik die niet mag meenemen als ik thuis wegga. Kan dat?

Wij willen een website opstarten voor kinderen over het christelijke geloof. Maar we willen kinderen ook laten participeren op de site. We willen dan volledig in regel zijn met de wetgeving. Waar moeten we rekening mee houden?

2.1.2. Wie nam contact op met het Kinderrechtencommissariaat?

	Aantal	Hoedanigheid	Aantal per soort melder	%
Privé-personen	1026 (86%)	Minderjarige	433	36,1%
		Ouder	431	36,0%
		Familie	75	6,3%
		Andere	87	7,3%
Professionelen	160 (13%)	Hulpverlener	112	9,3%
		Onderwijspersoneel	17	1,4%
		Jurist	9	0,8%
		Andere	22	1,8%
Overheden	12 (1%)	Federaal	1	0,1%
		Vlaams	3	0,2%
		Gemeentelijk	8	0,7%
Totaal			1198	100%

Verdeling volgens aard van de melder

De meeste meldingen komen van **privépersonen** (86% van alle meldingen).

Een derde van de meldingen komt van minderjarigen.

Naast minderjarigen zijn het vooral ouders die contact opnemen. Onder ouders verstaan we alle personen die in gezinsverband instaan voor de opvoeding van kinderen: biologische ouders, adoptieouders, stiefouders en pleegouders.

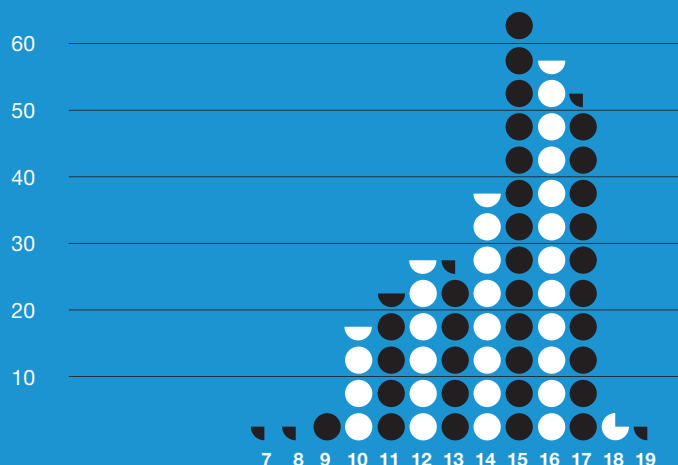
Uit de ruimere familie van de minderjarigen krijgen we vooral meldingen van grootouders, broers of zussen en ooms of tantes.

In de categorie 'Andere' zitten alle personen zonder familiale of professionele band met de minderjarige, zoals burens, vrienden en kennissen, leiders van de jeugdbeweging. Ook privépersonen van wie de band met de minderjarige onbekend is, zitten in deze categorie.

Van de meeste minderjarigen (74%) die zelf contact opnamen, kennen we de leeftijd.

Naast minderjarigen zijn het vooral ouders die contact opnemen.

Aantal	
7 jaar:	2
8 jaar:	1
9 jaar:	5
10 jaar:	18
11 jaar:	23
12 jaar:	28
13 jaar:	26
14 jaar:	38
15 jaar:	65
16 jaar:	56
17 jaar:	53
18 jaar:	4
19 jaar:	1
Onbekend:	113
Totaal:	433

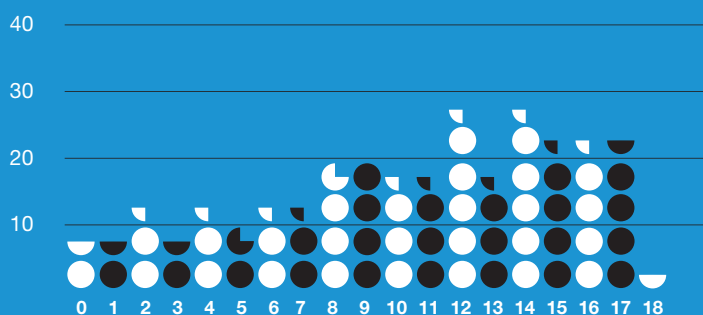
Meldingen door minderjarigen volgens leeftijd

De jongste kinderen die zelf een vraag of klacht formuleren, waren 7 jaar. Toch blijft het uitzonderlijk dat kinderen jonger dan 10 jaar zelf naar het Kinderrechtencommissariaat komen met een klacht. Vanaf 10 jaar gaat het aantal meldingen in stijgende lijn, met een grote vertegenwoordiging bij jongeren van 15 tot 17 jaar.

We behandelden ook vragen en klachten van jongeren die net de meerderjarig geworden waren. Het gaat om meldingen van 18-plussers in situaties waarin normaal vooral minderjarigen verkeren, zoals het secundair onderwijs.

Ook bij vragen en klachten die volwassenen melden, registreren we zoveel mogelijk de leeftijd van de minderjarigen over wie het gaat. Dat toont een heel andere en meer gelijkmatige verdeling volgens de leeftijd van de kinderen.

Aantal	
0 jaar:	8
1 jaar:	8
2 jaar:	11
3 jaar:	8
4 jaar:	12
5 jaar:	9
6 jaar:	12
7 jaar:	12
8 jaar:	19
9 jaar:	20
10 jaar:	16
11 jaar:	17
12 jaar:	26
13 jaar:	16
14 jaar:	26
15 jaar:	22
16 jaar:	21
17 jaar:	23
18 jaar:	3
Totaal:	289

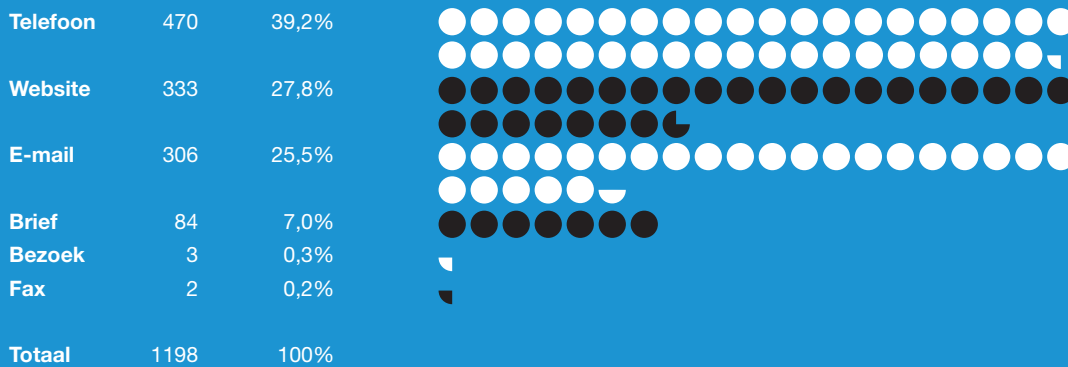

Meldingen door volwassenen en de leeftijd van de minderjarigen over wie de melding gaat

160 meldingen kwamen van **professionelen**: personen die door hun beroep te maken hebben met minderjarigen. De meeste van deze meldingen komen van hulpverleners die werken voor een dienst, zoals een JAC of een CLB. Andere meldingen komen van leerkrachten en schooldirecties, juristen, opvoeders uit voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand, artsen of journalisten.

Van **overheden of officiële instanties** kregen we 12 meldingen.

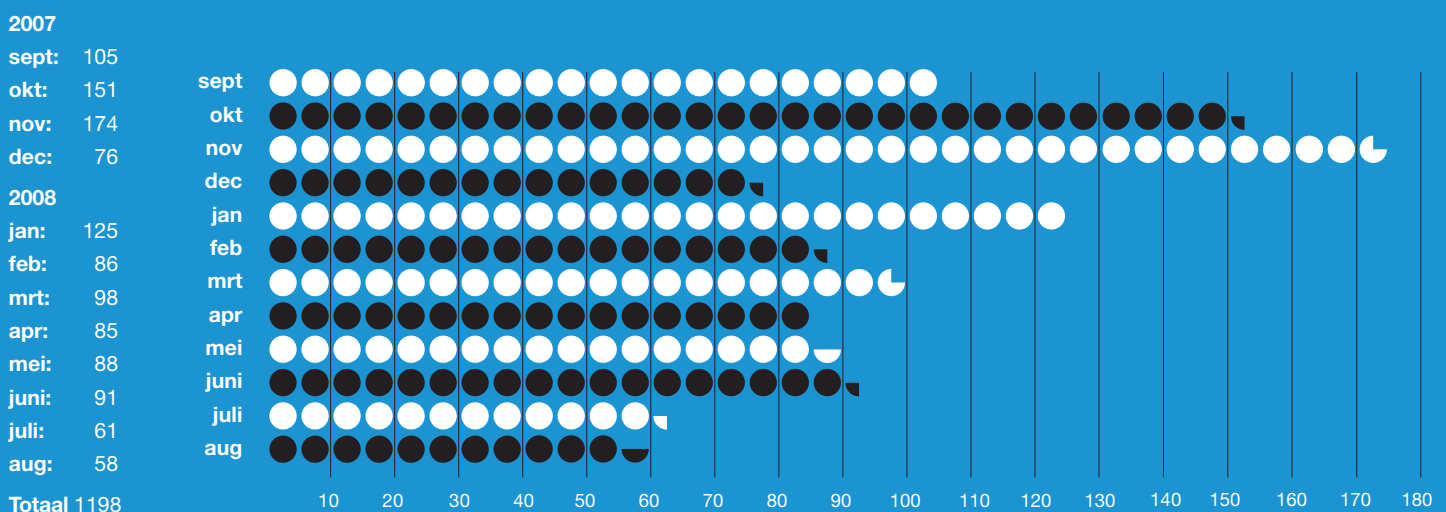
2.1.3. Hoe namen melders contact op?

Verdeling volgens manier van melden

Vooraf het internet en de telefoon worden gebruikt om contact op te nemen met het Kinderrechtencommissariaat. Iets meer dan de helft van alle meldingen komen via het internet. Kinderen en jongeren gebruiken bijna uitsluitend dit kanaal en komen vooral via de website. Telefonische meldingen komen bijna allemaal van volwassenen.

2.1.4. Wanneer namen melders contact op?

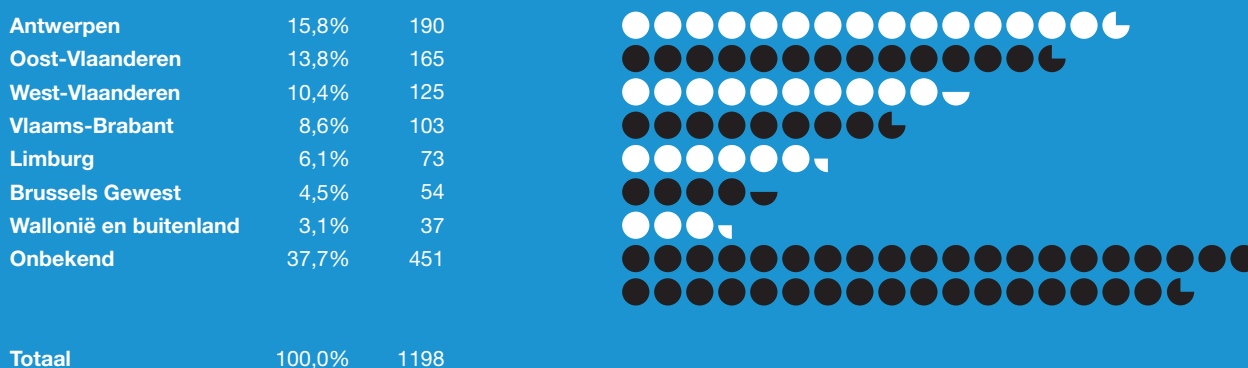

Aantal meldingen volgens tijdstip

Het meest populaire kanaal om een vraag of een klacht aan te melden is het internet.

De maanden oktober, november en januari vallen op door meer meldingen. Vanaf oktober startte het Kinderrechtencommissariaat met een campagne op TMF en met acties op Ketnet. De twee zenders besteedden twee maanden ruim aandacht aan kinderrechten en aan het Kinderrechtencommissariaat. In januari verspreidden de departementen Onderwijs, Jeugd en Welzijn ruim het informatiemateriaal K30, WBLFT! en posters onder minderjarigen. In de zomervakantie daalt het aantal meldingen opvallend.

2.1.5. Uit welke provincie?

Verdeling volgens regio

Doordat er zoveel meldingen via het internet komen, kennen we vaak niet de regio waaruit de meldingen komen. We geven melders de mogelijkheid om anoniem te blijven.

Er zijn grote verschillen tussen de provincies in het aantal meldingen. Dat is logisch: de meldingen waarvan de regio bekend is, volgen procentueel mooi de bevolkingscijfers per provincie.⁷ Alleen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is in het aantal meldingen ondervertegenwoordigd. Maar ook dat is niet verwonderlijk. Op het gebied van kinderrechten treden hier verschillende bevoegdheden op: Vlaamse, Franstalige en Waalse. 37 melders wonen niet in Vlaanderen of in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dat betekent niet automatisch dat het Kinderrechtencommissariaat dan niet bevoegd is om deze meldingen te behandelen. Bepalend is of het probleem waarover de melding gaat zich in Vlaanderen of Brussel voordoet.

2.1.6. Hoe werden vragen en klachten behandeld?

Vragen beantwoorden en klachten onderzoeken zijn twee heel verschillende taken van het Kinderrechtencommissariaat.⁸ Vragen en klachten worden dan ook op heel verschillend behandeld.

⁷ Zie NIS-telling op 1 januari 2007. www.statbel.fgov.be.

⁸ Zie deel 1: 'De ombudsfunctie van het Kinderrechtencommissariaat' in dit hoofdstuk.

De behandeling van vragen

	Aantal	%
Informatie/Advies	282	49,6%
Doorverwijzen	135	23,7%
Advies en doorverwijzen	139	24,4%
Geen eindaftandeling mogelijk	9	1,6%
Nog in behandeling	4	0,7%
Totaal	569	100%

Behandeling van vragen

Vragen worden vooral beantwoord met informatie of advies, doorverwezen of een combinatie van de twee. Enkele vragen konden niet behandeld worden omdat de melder onjuiste contactgegevens doorgaf of omdat er geen reactie kwam van de melder op bijkomende vragen van de ombudswerkers.

De behandeling van klachten

De manier waarop een klacht behandeld wordt, hangt af van de ontvankelijkheid van de klacht. De eerste stap is altijd nagaan of een klacht ontvankelijk is voor onderzoek.⁹ Pas dan kan bepaald worden hoe we de klacht verder behandelen.

Behandeling van klachten	Aantal	%
Niet ontvankelijke klachten	491	78%
Ontvankelijke klachten	138	22%
Totaal	629	100%

Ontvankelijkheid van klachten

Heel wat klachten zijn niet ontvankelijk. Dat heeft verschillende redenen.

Reden van niet-ontvankelijkheid	Aantal	%
Hulpverlening/eerstelijnsklachtendienst	305	82,4%
Beroep op rechtbank	127	25,8%
Geen mandaat melder/minderjarige	26	5,2%
Niet in belang minderjarige	22	4,4%
Geen bevoegd gebied	10	2,0%
Hoedanigheid melder onbekend	1	0,2%

Reden van niet-ontvankelijkheid

⁹ Zie deel 1 'De ombudsfunctie van het Kinderrechtencommissariaat' in dit hoofdstuk.

Meestal zijn klachten niet ontvankelijk omdat hulpverlening meer op zijn plaats is of omdat de klager nog een beroep kan doen op een eerstelijnsklachtendienst (305 klachten). Een andere oorzaak is het grote aantal klachten over scheidingssituaties. In de meeste gevallen loopt er bij deze klachten een gerechtelijke procedure, wat de onderzoeksbevoegdheid van het Kinderrechtencommissariaat opschort (127 klachten). We kregen ook 10 klachten over thema's waarvoor het Kinderrechtencommissariaat niet bevoegd is. In 26 klachten kregen we geen mandaat van de klager of de betrokken minderjarige om de klacht te onderzoeken. En tot slot was onderzoek in 22 klachten niet in het belang van de minderjarige.

138 klachten zijn ontvankelijk en kunnen dus onderzocht worden. Toch wordt niet elke ontvankelijke klacht onderworpen aan een onderzoek.

Dat heeft verschillende redenen:

- Klagers vragen niet altijd in eerste instantie om een onderzoek. Ze zoeken meestal nog uit welke acties ze zelf kunnen ondernemen om hun probleem aan te pakken.
- Anderen zijn bang dat een klachtenonderzoek eerder nefast uitdraait. Ze vrezen dan vooral de gevolgen voor het betrokken kind.
- Veel klachten gaan over gekende schendingen van kinderrechten waarover het Kinderrechtencommissariaat vroeger al aanbevelingen formuleerde voor de overheid: o.a. schending van kinderrechten in scheidingssituaties, tucht- en ordemaatregelen op school en de situatie van minderjarige asielzoekers en mensen zonder papieren.

Deze tabel toont de manier waarop klachten uiteindelijk behandeld worden.

	Aantal	%
Onmiddellijke dienstverlening	487	77,4%
Onderzoek	97	15,4%
Geen eindafhandeling mogelijk	45	7,2%
Totaal	629	100%

Behandeling van klachten

Heel wat klachten gaven aanleiding tot een onmiddellijke dienstverlening.

Heel wat klachten gaven aanleiding tot een onmiddellijke dienstverlening. Dat komt door het grote aantal niet-ontvankelijke klachten en de vaststelling dat niet alle ontvankelijke klachten onderzocht worden. Die klachten worden dan afgehandeld met een advies of een doorverwijzing (487 klachten). We verwijzen door als een andere dienst de klacht kan onderzoeken, hulp kan verlenen of meer gespecialiseerd advies kan geven. We geven advies als de klager uitdrukkelijk geen enkele tussenkomst of hulp wil in zijn klacht.

45 klachten doorliepen geen volledig behandelingstraject. Deze klachten werden op een bepaald moment in de behandeling stopgezet. Het gaat om drie soorten klachten:

- Klachten die de klager zelf introk, voor of tijdens de behandeling ervan.
- Klachten die zichzelf herstelden tijdens het onderzoek.
- Klachten van klagers die uiteindelijk niet meer reageren op vragen van de ombudsdienst.

Deze klachten werden zonder verder gevolg afgesloten.

97 klachten leidden tot een onderzoek. Daarvan werden al 55 onderzoeken afgerond en zijn er nog 42 klachten in behandeling.

Resultaten van het klachtenonderzoek

Klachten die onderzocht werden en volledig afgehandeld zijn, krijgen altijd een eindoordeel.

Naast de 55 afgehandelde klachtenonderzoeken uit nieuwe meldingen werden dit werkjaar ook onderzoeken afgerond uit meldingen uit vroegere werkjaren. Dat was het geval voor 35 klachten. Ook deze klachten kregen een eindoordeel.

	Aantal	Werkjaar	Aantal per werkjaar
Voorbije werkjaren	35	2005-2006	13
		2006-2007	22
Huidige werkjaar	55	2007-2008	55
Totaal			90

Aantal klachtenonderzoeken die een eindoordeel kregen in het werkjaar 2007-2008

Van de 90 afgehandelde klachtenonderzoeken waren er 54 gegrond, 27 ongegrond en 9 zonder oordeel.

Deze tabel geeft een overzicht van de criteria op basis waarvan een klacht gegrond bevonden werd. Eén klacht kan om verschillende redenen gegrond zijn: soms zien we inderdaad verschillende schendingen van kinderrechten in één klacht.

Slechte bejegening of dienstverlening	26
Geen rechtszekerheid/Regelgeving strijdig met het IVRK	16
Incorrecte toepassing van de regelgeving	6
Geen afdoende motivering van een beslissing	5
Onzorgvuldige klachtenbehandeling	3
Ontoegankelijkheid van organisaties	3
Onvoldoende informatieverstrekking	3
Onredelijke behandelingstermijn	2

Verdeling volgens redenen van gegrondheid

2.1.7. Waar verwijzen we naar door?

De tabellen hierboven laten zien dat veel vragen en klachten een doorverwijzing kregen naar andere diensten, organisaties of instanties. Vaak wordt in één melding doorverwezen naar verschillende diensten. Dit is een overzicht van de meest voorkomende doorverwijzingen¹⁰:

¹⁰ Zie de bijlage voor een volledig overzicht van alle doorverwijzingen.

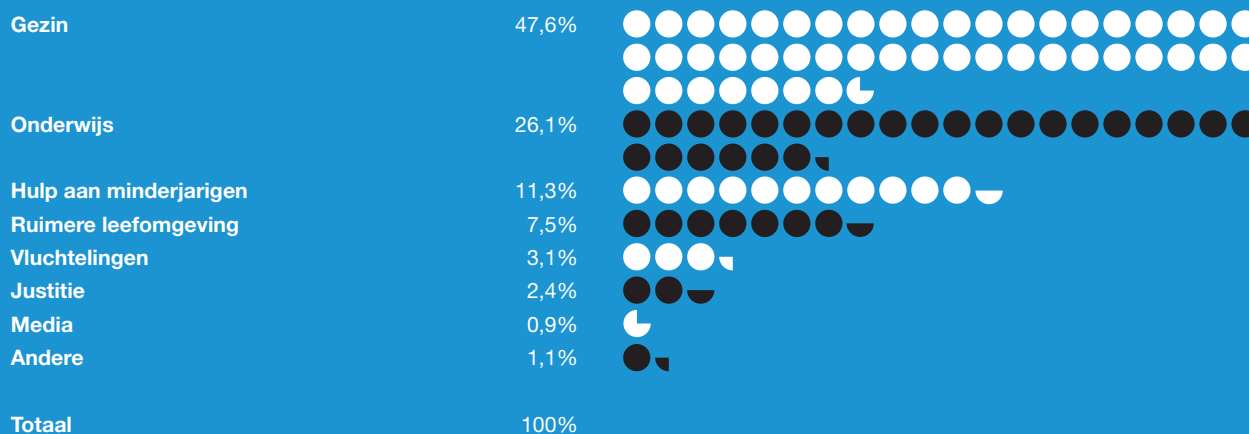
Jongerenadviescentrum	127
Advocaat	121
Kinder- en Jongerentelefoon	116
Centrum Algemeen Welzijn	78
Centrum voor Leerlingenbegeleiding	61
Schooldirectie	47
Vertrouwenscentrum Kindermishandeling	39
Comité voor Bijzondere Jeugdzorg	37
Kinderrechtswinkel	30
JO-lijn	26

Top 10 van doorverwijzingen

2.2. Thema's van meldingen

Uit de inhoud van de vragen en klachten halen we de belangrijkste informatie over kinderrechten in Vlaanderen. We krijgen informatie over domeinen waarop geregeld kinderrechten geschonden worden, we krijgen zicht op structurele tekorten en we kunnen adviezen aanvullen met informatie uit het ombudswerk.

Onderstaande figuur geeft weer in welke verhouding de verschillende thema's aan bod kwamen.

Procentuele verdeling van meldingen volgens thema

Zowat de helft van de vragen en klachten gaan over de gezinssituatie. Dat is de meest directe leefomgeving van kinderen en jongeren.

Buiten het gezin brengen minderjarigen een groot deel van hun tijd op school door. Ook dat weerspiegelt zich in het aantal vragen en klachten.

Soms doen minderjarigen een beroep op de door de overheid georganiseerde of gesubsidieerde hulpverlening. In sommige gevallen krijgen zij hulp opgelegd. Rond deze hulpverlening hebben minderjarigen ook vragen en klachten.

Thema's zoals vrije tijd, relaties, seksualiteit, verkeer, huisvesting en verslavende middelen komen aan bod in de ruimere leefomgeving van minderjarigen. Ook daar kunnen problemen rijzen.

Een actueel thema is de situatie van kinderen die hun land ontvluchten, al dan niet met hun ouders, om in ons land asiel te krijgen.

Een deel van de minderjarigen krijgt ook te maken met delinquentie. Ze zijn slachtoffer of juist dader van een misdrijf.

Alle mogelijke vormen van media (computer, tv, film, telefoon en gsm, kranten, boeken en tijdschriften) spelen een grote rol in het dagelijks leven van minderjarigen, waardoor rond media ook vragen en klachten ontstaan.

Enkele 'andere' meldingen kunnen niet ondergebracht worden bij een bepaald thema.

2.2.1. Gezin

Uit het overzicht van de thema's van meldingen blijkt dat vragen en klachten over de gezinssituatie van de minderjarige het meest voorkomen: 47,6% of bijna de helft van alle meldingen.

Meldingen over de gezinssituatie vormen bijna de helft van alle meldingen.

Meldingen rond de gezinssituatie hebben te maken met drie deelthema's:

- De scheiding van de ouders
- Opvoeding van de minderjarige
- Wettelijke en biologische afstamming van het kind.

	Vragen	Klachten	Totaal
Scheiding	158	168	326
Opvoeding	125	98	223
Afstamming	14	7	21
Totaal	297	273	570

Meldingen over gezin volgens aard van de melding

Zowat de helft van de meldingen zijn klachten over gezinsproblemen. Toch komen veel van deze klachten niet in aanmerking voor onderzoek omdat ze niet ontvankelijk zijn. De redenen van niet-ontvankelijkheid komen verder nog aan bod bij de bespreking van de drie deelthema's.

	Niet Ontvankelijk	Ontvankelijk	Nog in behandeling	Totaal klachten
Scheiding	158	10	0	168
Opvoeding	95	2	1	98
Afstamming	7	0	0	7
Totaal	260	12	1	273

Verdeling klachten volgens ontvankelijkheid

2.2.1.1. Scheiding

Heel wat minderjarigen worden geconfronteerd met de scheiding van hun ouders. Of ouders al of niet gehuwd waren speelt geen rol. De essentie is dat ouders uit elkaar gaan, en dat dat gevolgen heeft voor de kinderen. Een scheiding hoeft niet per se problematisch te zijn voor de kinderen. Toch doet een scheiding veel vragen en dikwijls ook problemen rijzen. Vandaar ook het grote aandeel van deze klachten in het totaal aantal meldingen.

Maar weinig van deze klachten komen in aanmerking voor onderzoek. Door de aard van de klacht is ze meestal niet ontvankelijk.

Beroep op rechtbank	96
Hulpverlening aangewezen/eerstelijnsklachtendienst aanwezig	61
Onderzoek niet in belang van minderjarige	1

Reden van niet-ontvankelijkheid van klachten rond scheiding

De meeste klachten waren nog aanhangig bij een rechtbank of gingen over een rechterlijke uitspraak. Een lopende procedure bij een rechtbank schort onze onderzoeksbevoegdheid op. Bovendien ligt het – terecht – niet in onze bevoegdheid om een vonnis van een rechter inhoudelijk aan te vechten. Het Kinderrechtencommissariaat kan ook geen onderzoek voeren naar de feitelijke gezinssituatie zoals een rechtbank dat wel kan, al of niet bijgestaan door haar sociale dienst of hulpverlening. Bovendien hadden heel wat kinderen en jongeren problemen met de gevolgen van de scheiding. Dikwijls is dat omdat de regeling van de rechtbank – soms zware – gevolgen had voor hun welbevinden. Daarmee kunnen we ze niet helpen. Dan is hulpverlening meer op zijn plaats.

Van de ontvankelijke klachten bleken er na onderzoek vier gegrond: twee wegens gebrek aan rechtszekerheid, één wegens slechte bejegening of dienstverlening en één wegens een onredelijke behandelingstermijn. Van de andere ontvankelijke klachten waren twee klachten ongegrond en bij vier klachten kon geen eindoordeel geveld worden.

Ook al lijkt het aantal ontvankelijke klachten beperkt, toch zijn er precies bij scheidingen veel schendingen van kinderrechten vast te stellen.

Ook al lijkt het aantal ontvankelijke klachten beperkt, toch zijn er precies bij scheidingen veel schendingen van kinderrechten vast te stellen. Dat heeft te maken met de zwakke of onbestaande rechtspositie van kinderen bij een scheiding. Een structureel probleem dat het Kinderrechtencommissariaat in zijn adviezen al vaker aankaartte.

Meldingen over scheidingsproblemen worden meestal doorverwezen. Waar dat kan, krijgt de melder ook advies. Zowel volwassen als minderjarige melders zijn dikwijls op zoek naar bijstand, informatie, advies en hulp. Daarvoor doen melders beter een beroep op een advocaat of op hulpverlening. Vandaar het grote aantal doorverwijzingen vanuit het Kinderrechtencommissariaat.

CAW	69
Advocaat	36
Kinderrechtswinkel	27
Kinder- en Jongerentelefoon	27
Justitiehuis	14
Rechtbank	13
JAC	6
Jeugdadvocaat	6
Vertrouwenscentrum Kindermishandeling	6
CLB	5
Comité voor Bijzondere Jeugdzorg	5
Hoge Raad voor Justitie	3

Belangrijkste doorverwijzingen voor meldingen over gescheiden ouders

Waarover gaan de vragen en klachten?

	Vragen	Klachten	Totaal
Verblijfs- en omgangsregeling	103	143	246
Opvoedingsconflict	41	20	61
Onderhoudsplicht	4	1	5
Positie grootouders	2	1	3
Andere	8	3	11
Totaal	158	168	326

Meldingen over problemen met gescheiden ouders

De meeste meldingen gaan over problemen met de verblijfs- en omgangsregeling (246). Dat is een heikel thema omdat er heel wat partijen bij betrokken zijn, elk met hun eigen invalshoek en belangen: kinderen, vader, moeder, stiefouders. Het is niet gemakkelijk een regeling te treffen die tegelijk tegemoetkomt aan de wensen van alle partijen én waarin het belang van de kinderen vooropstaat. Ook voor grootouders heeft een scheiding dikwijls gevolgen voor hun contact met de kleinkinderen (drie meldingen).

Als ouders gescheiden zijn, ontstaan er soms conflicten over de opvoeding (61). Minderjarigen ondervinden daar dikwijls de gevolgen van.

Ouders voldoen ook niet altijd aan hun onderhoudsplicht, waardoor voor sommige minderjarigen de levensstandaard daalt (vijf meldingen).

• De voorbereidende fase van de scheiding

De beslissing om uit elkaar te gaan, roept zowel bij ouders als bij kinderen veel vragen op.

Ouders vragen zich af welke verblijfsregelingen allemaal mogelijk zijn.

Ouders vragen zich af welke verblijfsregelingen allemaal mogelijk zijn, wat er gaat gebeuren en hoe een procedure bij de rechtbank loopt. Soms besluiten ze zelf al om onderling te overleggen, om een bemiddelaar te raadplegen of om een procedure op te starten. Ouders willen dan aftoetsen of ze de juiste keuze gemaakt hebben. Het Kinderrechtencommissariaat geeft ze dan algemene informatie, maar geen juridisch advies over hun concrete situatie. Wel wordt sterk de klemtoon gelegd op de mogelijkheid tot scheidingsbemiddeling omdat dat de meeste kansen biedt om conflictsituaties te vermijden of escalaties te voorkomen.

Kinderen en jongeren willen weten wat ze te wachten staat en wat hun inbreng en plaats is in het verdere verloop van de scheiding.

Sinds onze breuk wil mijn ex-vriendin niet dat ik mijn zes weken oude dochtertje nog zie. Kan zij dat bepalen? Kan ik als vader een week-weekregeling vragen? Hoe pak ik dat dan het best aan?

Vader van Marie

Mijn man en ik besloten uit elkaar te gaan. We hebben vier kinderen. We hebben een goed contact met elkaar maar hoe moeten we dat nu verder regelen?

Moeder van vier kinderen

Mijn vrouw en ik gaan scheiden. We zijn een regeling aan het uitwerken en willen daarin het belang van onze twee zoontjes voorop stellen. Zijn er verblijfsregelingen waarvan gebleken is dat ze echt het belang van het kind dienen?

Vader van Michael, 5 jaar en Lorenz, 2 jaar

Mijn ouders zijn sinds juni uit elkaar. Ik weet dat de rechtbank voor mij een regeling uitwerkt. Wat zijn mijn rechten? Kan ik mijn wensen doorgeven? Wat zijn de mogelijkheden?

Kato, 11 jaar

Vaststellingen en overwegingen

- Als ze horen dat hun ouders uit elkaar gaan, hebben kinderen nood aan verstaanbare algemene informatie: over de verblijfsregeling, de woonst, de school bijvoorbeeld. Ook al bieden heel wat diensten informatie aan, toch blijken kinderen die niet altijd even gemakkelijk terug te vinden op de momenten waarop ze ze nodig hebben.
- Kinderen maken zich zorgen over wat er nu met ze gaat gebeuren. Ze willen voorbereid zijn op de verschillende mogelijke verblijfsregelingen en zoeken vooral naar informatie over hun eigen rechten bij de bepaling van de verblijfsregeling. Kinderen willen daarin hun recht op inspraak kunnen uitoefenen.
- De boodschap dat ouders gaan scheiden, brengt voor heel wat kinderen onzekerheid en angsten mee. Ze beseffen dat hun leefsituatie gaat veranderen en kunnen de gevolgen daarvan soms niet goed inschatten. Kinderen durven het gesprek met de ouders daarover niet altijd aangaan. Het is belangrijk dat ouders zelf met hun kinderen het gesprek aanknopen over hun gevoelens en onzekerheden. Kinderen vroeg betrekken bij de scheiding kan onzekerheden wegnemen.
- Niet alle ouders zetten onmiddellijk de stap naar een advocaat omdat ze bang zijn dat er dan al een procedure start of dat ze dan al een financiële bijdrage moeten leveren. Ouders hebben nood aan een eerste algemene toelichting. Het Kinderrechtencommissariaat merkt dat ouders in deze fase enorm bezorgd zijn om hun kinderen.
- Scheiding- en ouderschapsbemiddeling is bij ouders nog altijd weinig bekend.

• De toepassing van de verblijfs- en omgangsregeling

Vanuit alle hoeken (ouders, kinderen, professionelen, familie) lopen er bij het Kinderrechtencommissariaat vragen binnen over de verblijfs- en omgangsregeling, en klachten over de uitvoering ervan. Ze gaan zowel over de concrete toepassing als over de wijziging van een bestaande verblijfs- en omgangsregeling. Meldingen gaan over onvrede met de regeling, de mogelijkheid om de regeling aan te passen, het niet naleven van de regeling, het gebrek aan flexibiliteit van ouders bij de uitvoering van de regeling en het forceren van de ouder-kindrelatie tegen de wil van het kind.

Vanuit alle hoeken (ouders, kinderen, professionelen, familie) lopen er bij het Kinderrechtencommissariaat vragen binnen over de verblijfs- en omgangsregeling.

- Onvrede over de verblijfs- en omgangsregeling / vraag om de regeling aan te passen

Vier jaar geleden zijn mijn ouders gescheiden. Ik woon bij mijn mama en ga een weekend om de veertien dagen naar papa. Ik heb al verschillende keren aan mama gezegd dat ik bij papa wil gaan wonen. Omdat ze niet reageert, heb ik dat ook aan de juf van mijn klas gezegd. Maar de juf en mama doen niets. Kan het Kinderrechtencommissariaat ervoor zorgen dat ik nu wel bij papa kan gaan wonen?

Elise, 11 jaar

Mijn ouders zitten in een vechtscheiding. We zijn met vier kinderen. Mijn twee oudste zussen willen bij papa wonen. Mijn jongere broer en ik bij mama. Papa respecteert onze keuze niet en is enorm boos op ons omdat wij ons beter voelen bij mama. Mijn ouders wonen ver van elkaar. Uit wraak heeft papa de rechter gevraagd dat we toch alle vier naar dezelfde school kunnen gaan. De rechter heeft dat gevolgd en we moeten naar de school gaan in zijn buurt. Daardoor zijn we nu elke dag drie uur onderweg van en naar school, terwijl we alleen in het weekend bij hem zijn. Wij willen nu niet meer naar hem gaan.

Karolien, 14 jaar

Mijn stiefdochter heeft zware emotionele problemen. Ze wordt daarvoor ook begeleid. Het wordt stil aan duidelijk dat een week-weekregeling niet de juiste balans is voor haar. Hoe kunnen we de regeling wettelijk laten herzien?

Mark, stiefvader van Lore, 10 jaar

Ik ben gescheiden. Mijn ex-partner en ik hebben een zoon en een dochter, en een week-weekregeling. Mijn zoon heeft ons laten weten dat hij bij mij wil wonen en alleen in het weekend naar zijn vader wil gaan. Moeten wij nu instemmen met de vraag van onze zoon? Hij heeft dikwijls woorden en conflicten met zijn vader, maar ik weet dat die alleen het beste met onze zoon voor heeft.

Moeder van Wannes, 15 jaar

Mijn papa en mama zijn gescheiden. Ik wil mijn papa vaker zien, maar dat mag niet van mama. Daardoor voel ik me dikwijls ongelukkig.

Seppe, 9 jaar

Ik ga een weekend om de veertien dagen naar mijn vader. Hij heeft een nieuwe vriendin en ik kan met haar echt niet opschieten. Zij heeft zelf ook drie kinderen. Het is daar voor mij te druk. Kan ik mijn vader vragen om alleen met hem af te spreken en samen eens iets te doen? Mijn vader wil ik zeker blijven zien, maar ik heb geen behoefte aan de rest.

Kenny, 16 jaar

Ik moet om de veertien dagen een weekend naar mijn vader gaan, maar ik wil dat niet meer. Het probleem is dat ik aan wedstrijdturnen doe, en dat doe ik heel graag. Als ik bij papa ben, brengt hij me niet naar de training of naar de wedstrijden. Ik heb hem al gezegd dat het voor mij wel belangrijk is. Hij luistert niet. Mag ik zelf kiezen of ik nog ga?

Lies, 14 jaar

Mijn ouders zijn gescheiden door de extreme geloofsovertuiging van mijn mama. Mijn broer, mijn zus en ik gaan twee weekends per maand naar haar. Wij willen niet meer gaan omdat we niet meer met haar kunnen praten, ze is niet meer realistisch. We willen die geloofsovertuiging niet meer volgen. We zijn naar het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling gegaan voor hulp, maar daar helpen ze ons niet. Kan een advocaat ons helpen en onze vraag ondersteunen?

Liesbet, 15 jaar

Vaststellingen en overwegingen

- De meldingen gaan zowel over verblijfsregelingen die opgelegd werden door een rechtbank als over regelingen die tot stand kwamen via onderling overleg.
- De meldingen gaan zowel over gelijkmatig verdeelde huisvesting als over regelingen met een hoofdverblijfplaats bij de ene ouder en omgangsregeling voor de andere ouder. We stellen vast dat de twee regelingen gelijkaardige problemen veroorzaken. Dat toont aan dat het onmogelijk is om één juiste regeling voor iedereen naar voor te schuiven. Elke regeling kent haar problemen. Ideaal houdt een verblijfsregeling zoveel mogelijk rekening met gezinsgebonden kenmerken, de eigenheid en de visie van het kind, en praktische factoren.
- Sommige verblijfsregelingen voldoen wel aan de wensen en verlangens van de ouders, maar geven problemen voor de kinderen. Kinderen hebben weinig mogelijkheden om dat aan te kaarten of om aanpassingen te krijgen. Ze zoeken dan hulp bij het Kinderrechtencommissariaat.
- Het idee dat kinderen mogen 'kiezen' vanaf 12 of 14 jaar, leeft nog sterk. Juiste informatie daarover blijft nodig om teleurstelling bij kinderen te voorkomen, want het Kinderrechtencommissariaat merkt dat veel kinderen vol verwachting naar die leeftijdsgrens toelevan.
- Als de rechtbank een verblijfsregeling oplegt tegen de wil van een van de ouders, verloopt die regeling in het dagelijks leven meestal problematisch. De conflicten nemen toe en kinderen blijven de inzet van de strijd. Verplichte doorverwijzing naar scheidings- of ouderschapsbemiddeling zou conflictverlagend kunnen werken.
- Kinderen vragen om betrokken te worden bij wijzigingen of aanpassingen aan de verblijfsregeling. In tegenstelling tot de beginperiode van de scheiding hebben kinderen later beter zicht op de effecten van een bepaalde regeling, hun noden en behoeften en hoe het is om te leven met gescheiden ouders. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de vraag naar inbreng van hun eigen mening zo sterk leeft.
- Hoe ouder kinderen worden, hoe belangrijker hun eigen leefwereld wordt. Bestaande verblijfsregelingen zijn dan dikwijls niet meer aangepast aan de veranderende leefsituatie. Een verblijfsregeling moet op tijd geëvalueerd en aangepast kunnen worden. Als ouders geen begrip tonen voor de veranderende noden van hun kinderen, blijven die dikwijls in de kou staan.
- Kinderen hechten veel belang aan hun vrijetijdsbesteding. Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat ouders daar niet altijd rekening mee houden. Daardoor kunnen kinderen hun activiteiten niet altijd verder zetten of missen ze dingen die voor hen belangrijk zijn. Voor sommige kinderen is dat erg hard. Het kan effect hebben op de ouder-kindrelatie, waardoor het kind zich niet meer gelukkig voelt met de verblijfsregeling. Ouders staan daar niet altijd bij stil. Het Kinderrechtencommissariaat vindt het belangrijk dat kinderen hun activiteiten zoveel mogelijk blijven uitoefenen.

- Niet-naleving van de verblijfs- en omgangsregeling

Vooraf ouders doen een beroep op het Kinderrechtencommissariaat als de verblijfs- en omgangsregeling niet nageleefd wordt. Ze hopen dat het Kinderrechtencommissariaat kan optreden om de rechten van het kind te laten respecteren. Uiteraard heeft het Kinderrechtencommissariaat deze bevoegdheid niet en wordt er vooral advies gegeven en doorverwezen naar een advocaat of hulpverlener. Bovendien is het niet altijd duidelijk in wiens belang ons optreden vooral zou zijn: dat van een ouder of dat van de betrokken kinderen?

Mijn zoon wil al vier maanden niet meer op weekend gaan naar zijn vader. Die heeft de zaak opnieuw laten voorkomen. We werden doorverwezen naar de bezoekerimte. Maar zelfs daar wil mijn zoon niet mee naartoe. In het tussenvonnis staat dat hij moet, want er werd een dwangsom van 250 euro bepaald. Ik kan dat niet betalen maar ik krijg mijn zoon niet gemotiveerd. Hoe kun je een tiener motiveren? Want dat is helemaal niet zo evident.

Moeder van Jonas, 13 jaar

Onze dochter woont bij mij en gaat een weekend om de veertien dagen naar haar moeder. Een paar keer konden de bezoeken niet doorgaan, maar ik had telkens een medisch attest dat onze dochter te ziek was. Nu heeft de rechtbank een dwangsom van 500 euro opgelegd voor elk contact dat niet kan doorgaan. Is dat nu het belang van het kind voorop stellen? Mijn dochter voelt zich schuldig en is bovendien boos op haar moeder.

Vader van Luna, 10 jaar

Vaststellingen en overwegingen

- Als ouders zich niet houden aan de verblijfs- en omgangsregeling, kan de rechtbank dwangmaatregelen opleggen. Onrechtstreeks legt dat op kinderen een enorme emotionele druk. Zij gaan de andere ouder dikwijls nog meer verwijten. Hun weerstand tegenover die ene ouder neemt toe. Bij het bepalen van dwangsommen moet altijd het belang van het kind voorop staan.
- Anderzijds staan ouders er dikwijls machteloos tegenover dat een ouder de verblijfsregeling niet naleeft. Meestal gaan deze klachten gepaard met een melding over manipulatie en beïnvloeding van het kind. De vraag is of dwangmaatregelen daarvoor een oplossing zijn. Eerst een maatschappelijk onderzoek opleggen kan duidelijkheid brengen.

- De flexibiliteit van de verblijfs- en omgangsregeling

Een duidelijk omschreven verblijfs- en omgangsregeling voorkomt problemen over interpretatie en toepassing. Maar soms doen er zich bepaalde situaties voor of opportuniteiten, waarin het nodig is om van de opgelegde afspraken af te wijken. Ouders en kinderen klagen op het Kinderrechtencommissariaat als één ouder weigert om zich dan flexibel op te stellen.

We kregen de vraag om deze zomervakantie samen met de hele familie op reis te gaan naar Italië. Omdat alle neefjes en nichtjes meegaan, willen mijn twee zonen ook graag mee. Maar deze reis valt voor een deel in de periode waarin de kinderen volgens de omgangsregeling bij hun moeder verblijven. Ik heb aan mijn ex-partner gevraagd om dit jaar een kleine aanpassing te doen zodat de kinderen meekunnen. Zij is leerkracht en heeft twee maanden vakantie. Mijn ex-partner weigert. De kinderen zijn daar erg boos om. Wat kunnen we daaraan doen?

Vader van twee kinderen

Een duidelijk omschreven verblijfs- en omgangsregeling voorkomt problemen over interpretatie en toepassing.

In de examenperiode moet ik een weekend naar mijn vader. Ik kan daar niet zo goed studeren want de nieuwe partner van mijn vader heeft twee kleine kinderen. Ik deel ook mijn slaapkamer met hen. Bij mama is het veel rustiger. Ik heb aan mijn vader gevraagd om het weekend te verplaatsen, maar hij weigert.
Vincent, 13 jaar

Vaststellingen en overwegingen

- Als ouders halsstarrig vasthouden aan de verblijfs- en omgangsregeling, verliezen ze dikwijls het belang van hun kind uit het oog. Dat kan voor de kinderen enorm frustrerend zijn. Ze zoeken dan hulp bij een externe dienst in de hoop dat die hun ouders kan aanspreken. Het Kinderrechtencommissariaat vindt het belangrijk dat ouders wat soepelheid aan de dag leggen zodat kinderen daarvan niet de dupe worden.
- Problemen vloeien soms ook voort uit vonnissen die vaag en voor interpretatie vatbaar zijn. Ouders kunnen met deze vrijheid en openheid niet altijd omgaan waardoor discussies en conflicten weer de bovenhand nemen, ten nadele van de kinderen.

- Herstel van de ouder-kindrelatie na lange afwezigheid van één ouder

Dit jaar gaan opvallend veel meldingen over situaties waarin minderjarigen een verblijfs- en omgangsregeling opgelegd krijgen na lange afwezigheid van een ouder en zonder dat er ruimte was om het contact geleidelijk weer op te bouwen.

Mijn ouders zijn gescheiden toen ik drie jaar was. Papa heeft niet meer naar ons omgekeken. Nu, zeven jaar later, is hij naar de rechtbank gegaan omdat hij opnieuw een omgangsregeling wil. De rechter heeft mijn mama gezegd dat vaders ook rechten hebben. En ik dan? Ik ken hem niet meer en volgende week moet ik een weekend naar hem gaan.

Maarten, 10 jaar

Het is al meer dan drie jaar geleden dat mijn papa ons is komen opzoeken. Ik heb het daar moeilijk mee gehad maar ben er stilaan gewoon aan geworden. Onlangs heeft hij mama laten weten dat hij mij nog eens komt halen voor een weekend. Ik wil dat helemaal niet, maar papa zegt dat het moet van de rechter.

Jessica, 12 jaar

Mijn ex-vrouw en ik zijn ongeveer tien jaar geleden uit elkaar gegaan. Onze dochter is inmiddels veertien jaar. Negen jaar geleden is moeder de laatste keer langs geweest. Onlangs leidde ze opnieuw een rechtszaak in. De jeugdrechtbank besliste daar niet op in te gaan en gaf onze dochter de vrijheid om zelf te bepalen hoe en wanneer zij de contacten met haar mama wil opbouwen. Moeder ging in beroep. Het Hof van Beroep besliste dat onze dochter een weekend om de veertien dagen naar haar moeder moet gaan. Mijn dochter is compleet overstuur.

Vader van Fien, 14 jaar

Vaststellingen en overwegingen

- Door allerlei omstandigheden kan het gebeuren dat er lang geen contact was tussen een ouder en een kind. Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat de rechter dan in heel wat situaties opnieuw een omgangsregeling vastlegt. Het Kinderrechtencommissariaat ondersteunt de visie dat de ouder-kindband zoveel mogelijk beschermd moet worden, maar in zulke situaties kan externe begeleiding nodig zijn. Kinderen moeten opnieuw gewoon worden aan de aanwezigheid

De ouder-kindband moet zoveel mogelijk beschermd worden, maar in zulke situaties kan externe begeleiding nodig zijn.

van de afwezige ouder. Hun ervaring is dat die ouder plots wegging uit hun leven en soms namen ze ook het (gekleurde) verhaal van de achterblijvende ouder over. Dat maakt een onvoorbereid en gedwongen contact problematisch. Om het tempo van het kind te volgen, is het belangrijk dat het herstel van deze verbroken contacten begeleid wordt. De rechtbank kan ouders wijzen op het bestaan van bemiddeling of hulpverlening die dat proces kunnen ondersteunen. Ook een doorverwijzing naar de bezoekeruimte is het overwegen waard.

• De nieuwe wet op de gelijkmatig verdeelde huisvesting

Sinds de wet op de gelijkmatig verdeelde huisvesting in 2006 van kracht werd, krijgt het Kinderrechtencommissariaat meldingen over de juiste inhoud en toepassing van de wet.

Sinds de wet op de gelijkmatig verdeelde huisvesting van kracht werd, krijgt het Kinderrechtencommissariaat meldingen over de juiste inhoud en toepassing.

Mijn zoontje is vier jaar oud. De vader is vijftig kilometer verderop gaan wonen. De rechter heeft op vraag van vader een week-weekregeling opgelegd want volgens de rechter krijgt zo'n regeling van de nieuwe wet absolute voorrang. Nu moet onze zoon elke ochtend heel vroeg uit bed om naar school te gaan en is hij erg laat thuis van school omdat papa hem hier in mijn buurt naar school moet brengen. Door de praktische aspecten is deze regeling niet in het belang van het kind.

Moeder van Lukas, 4 jaar

Ik ben twaalf jaar en ik ga om de twee weken naar mijn vader. Ik zou graag een week bij mijn mama zijn en een week bij mijn papa. Op school hebben ze mij gezegd dat deze regeling vanaf nu verplicht is. Kan ik dan automatisch overschakelen naar deze regeling?

Celine, 12 jaar

Ik doe maatschappelijke onderzoeken voor burgerrechtelijke opdrachten. Heel wat ouders denken dat gelijkmatig verdeelde huisvesting de standaardregeling geworden is. Klopt dat eigenlijk wel?

Justitieassistent

Vaststellingen en overwegingen

- De misvatting dat de gelijkmatig verdeelde huisvesting de standaardverblijfsregeling is, bestaat nog altijd. De nood aan duidelijke informatie en communicatie blijft.
- Uit meldingen bij het Kinderrechtencommissariaat blijkt dat ook rechters de wet op de gelijkmatig verdeelde huisvesting als standaardnorm willen toepassen. Ook al maken bepaalde factoren dat vrijwel onmogelijk. De regeling biedt dan weinig meerwaarde voor het kind.

• Het spreekrecht van minderjarigen

Minderjarigen hebben spreekrecht in gerechtelijke procedures, maar ook bij bemiddeling of in procedures via onderling overleg. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt vooral klachten over de niet-toepassing van het spreekrecht of over de uitvoering ervan. Daarnaast zijn er ook vragen naar betekenis en draagwijdte van het spreekrecht.

Ik ben twee jaar geleden gehoord door de rechter. Er werd opnieuw een zaak gestart rond de verblijfs- en omgangsregeling. Ik wil opnieuw gehoord worden, maar de rechter antwoordde daar negatief op omdat hij mij twee jaar geleden gezien heeft. Maar ik vind dat er ondertussen heel wat veranderd is.

Anne, 17 jaar

Onze rechtszaak komt voor bij het Hof van Beroep. Mijn kinderen willen gehoord worden. Via de website verneem ik dat kinderen vanaf twaalf jaar gehoord worden. Hoe komt het dat de rechter de aanvraag van mijn kinderen weigert? Als ze gehoord zouden worden, wordt daar dan ook effectief rekening mee gehouden?

Moeder van Jana en Lisa, 12 jaar en 8 jaar

Ik word bijna dertien jaar. Vorig jaar hebben mijn ouders de verblijfs- en omgangsregeling besproken bij een bemiddelaar. Ik heb toen niets mee mogen beslissen. Door omstandigheden moeten er veranderingen aangebracht worden. Nu gaan mijn ouders weer naar de bemiddelaar en ik heb vernomen dat ik weer mijn eigen mening niet zal mogen geven. Ik vind dat niet eerlijk.

Nathalie, 12 jaar

In het kader van de verblijfs- en omgangsregeling ben ik gehoord door de rechter. Ik keek daar enorm naar uit want ik wou mijn eigen verhaal eens doen, zonder dat mama of papa daar bij waren. Maar het gesprek viel enorm tegen. De rechter had ongeveer een half uur tijd voor mij. Hij gaf weerwoord op wat ik zei, kon niet geloven dat ik liever bij papa zou wonen, en zei dat mama's meestal beter zorgden voor de kinderen. Ik voelde me onbegrepen en het leek alsof ik geen eigen visie kon hebben. Het is nu drie weken geleden, maar ik zit nog altijd met dat gevoel. Ik wil dat de rechter dat ook weet.

Laura, 13 jaar

Mijn kinderen zijn 13 en 14 jaar. Ze kunnen gehoord worden door de jeugdrechter, maar dat zien ze niet zitten. Met een rechter praten schrikt ze af. Maar ze willen wel ergens hun verhaal doen en ik vind het als ouder ook belangrijk dat ze erover kunnen praten. Kan het Kinderrechtencommissariaat met hen praten in plaats van de rechter?

Vader

Wij begeleiden een moeder met twee dochters. In het kader van de scheidingsprocedure werd er een verblijfs- en omgangsregeling beslist door de rechtbank van eerste aanleg. De twee meisjes werden niet gehoord door de rechter. Ze zijn 12 en 15 jaar oud. Ze gaan echt niet akkoord met de regeling. Kunnen de kinderen alsnog gehoord worden?

Thuisbegeleidingsdienst

Vaststellingen en overwegingen

- Artikel 12 van het Kinderrechtenverdrag (vertaald in art. 931 GW) geeft kinderen het recht op inspraak in alle procedures en aangelegenheden die hen aanbelangen. Bij een scheiding wordt dat recht dikwijls geschonden. In de praktijk wordt niet altijd hun mening gevraagd. Zeker bij scheidingen via onderling overleg of via de bemiddelingsprocedure kunnen kinderen hun recht op inspraak niet afdwingen.
- In het kader van scheidingsbemiddeling krijgen kinderen geen zekerheid dat ze gehoord worden, ook niet als ze daar zelf om vragen. De ene bemiddelaar zal het toestaan, de andere niet. Dat brengt een ongelijke behandeling mee voor kinderen.
- Minderjarigen die in een gerechtelijke procedure gebruik willen maken van hun spreekrecht, kunnen dat alleen als er al een rechtszaak loopt. Ze zijn dus afhankelijk van hun ouders want ze hebben geen eigen rechtsingang.
- Ouders en kinderen gaan er soms van uit dat elke rechter de kinderen uitnodigt voor een gesprek zodra de rechtszaak opgestart werd en ongeacht de leeftijd van het kind. Ze zijn dan ontgoocheld als ze geen uitnodiging krijgen. Er is nood aan duidelijke informatie over de toepassing van het spreekrecht.

- In de wetgeving is er een rechtsongelijkheid. Alleen de jeugdrechter is verplicht om kinderen vanaf 12 zelf uit te nodigen en te horen. Bij andere rechtbanken (eerste aanleg of Hof van Beroep) bestaat deze verplichting niet. De garantie om vanaf een bepaalde leeftijd gehoord te worden, is dus niet voor alle minderjarigen gelijk. Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat deze rechtbanken dikwijls negatief antwoorden op de vraag van de minderjarige om gehoord te worden. Minderjarigen hebben geen enkele mogelijkheid om dat ergens aan te klagen. Bovendien schept deze rechtsregel verwarring bij ouders en kinderen. Ouders en kinderen denken dat ze het spreekrecht kunnen toepassen bij elke rechter. Ze maken geen onderscheid tussen een procedure bij een jeugdrechtbank, een rechtbank van eerste aanleg of een Hof van Beroep.
- Minderjarigen zijn soms ontevreden over de manier waarop het gesprek met de rechter loopt. Er zijn grote verschillen in de uitvoering van het spreekrecht, afhankelijk van de rechter als persoon of het gerechtelijk arrondissement. Kinderen klagen over rechters die vooringenomen zijn, het gesprek in een bepaalde richting willen sturen, het verhaal in twijfel trekken, het gesprek op een ondervraging doen lijken. Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat er heel grote verschillen zijn in de tijdsduur, variërend van twintig minuten tot meer dan een uur. In een rechtszaak bestaan er geen mogelijkheden voor minderjarigen om feedback te geven over het verloop ervan en over hun ervaringen. Toch zou deze terugkoppeling kunnen leiden tot verbetering en verfijning van de uitoefening van het spreekrecht.
- Een rechter maakt een verslag op van het gesprek met de minderjarige. Soms wordt de minderjarige daarvan pas op het einde van het gesprek op de hoogte gebracht. Er bestaat geen eenduidigheid over de opstelling van dat verslag en over de manier waarop het verhaal weergegeven wordt, letterlijk of via een samenvatting. Dat houdt een ongelijke behandeling in.
- Omdat advocaten inzage hebben in het verslag, moeten minderjarigen wel weten dat hun ouders indirect de informatie krijgen. Kinderen zouden in vertrouwen met de rechter moeten kunnen spreken. Als zij vragen om niets te noteren, zou de rechter dat ook moeten volgen.

Er zijn grote verschillen in de uitvoering van het spreekrecht, afhankelijk van de rechter of het gerechtelijk arrondissement.

• De duur van de procedure voor de rechtbank

Melders klagen over de lange duur van procedures. Dat kan gaan over de lange wachttijd vóór de eerste zitting of vóór de eerste voorlopige maatregelen. Ook zijn er meldingen over de lange tijdsspanne tussen de afronding van een maatschappelijk onderzoek en de zitting die daarop volgt. Tot slot klagen ouders over de lange wachttijd voor hun zaak behandeld wordt bij het Hof van Beroep.

Mijn echtscheidingszaak wordt altijd uitgesteld. Dat heeft tot gevolg dat de rechter nog altijd geen voorlopige maatregelen bevolen heeft. Hij wil eerst het maatschappelijk onderzoek afwachten. Dat kan drie tot zes maanden duren. Ik kan mijn kinderen in die tijd dus nog altijd niet zien.

Vader van drie kinderen

Een vriend van mij heeft de rechter om een week-weekregeling verzocht. Dat is ook wat de kinderen willen. De uitspraak valt over vijf maanden. Wordt daardoor het recht van het kind om zijn twee ouders evenveel te zien niet geschonden?

Vriendin van vader

Omdat de vader en ik het niet eens geraakten over de verblijfs- en omgangsregeling van onze kinderen werd er een maatschappelijk onderzoek bevolen. Het onderzoek werd op tijd afgerond en ingediend. Maar de zitting is pas nu, zes maanden later, voorgekomen. De conclusies en het advies in het verslag van het maatschappelijk onderzoek zijn achterhaald want in die zes maanden is er heel wat gebeurd.
Moeder van Kenji en Brian

Vaststellingen en overwegingen

- Als de situatie tussen ouders conflictgeladen is, kunnen procedures lang aanslepen. Ouders wijten dat aan het rechtssysteem, maar dikwijls zien ze hun eigen aandeel niet. Door zittingen uit te stellen of door in beroep te gaan, dragen ze daartoe bij. Het Kinderrechtencommissariaat deelt de mening dat dat niet altijd het belang van de kinderen dient. Minderjarigen blijven daardoor lang in onzekerheid leven. Zolang procedures lopen, blijft de sfeer van conflicten en vijandigheid bestaan. Ook daar kan bemiddeling een antwoord op bieden.
- Als er te veel tijd zit tussen het afronden van een maatschappelijk onderzoek of expertiseverslag en de aansluitende zitting, kan dat problemen opleveren. Het onafhankelijk, neutraal onderzoek kan zo zijn effect missen omdat het achter de feiten aan holt. De inhoud van het verslag en het advies kan al achterhaald zijn. Het is belangrijk dat de twee snel op elkaar aansluiten

• Scheidingsconflicten en hulpverlening: hand in hand?

Het problematisch verloop van de regeling, of ruzies tussen ouders over opvoeding eisen hun tol voor het psychisch en fysiek welzijn van de kinderen.

Uit veel klachten bij het Kinderrechtencommissariaat blijkt dat het problematisch verloop van de regeling, of ruzies tussen ouders over opvoeding hun tol eisen voor het psychisch en fysiek welzijn van de kinderen. Melders zijn op zoek naar advies en hulp voor hun kinderen. Advies geven is dikwijls moeilijk omdat verschillende elementen samenlopen. Mensen laten ventileren, ze helpen om het verhaal in perspectief te zien en ze doorverwijzen naar de juiste dienstverlening zijn de belangrijkste tussenkomsten. Hulpverlening speelt een cruciale rol. Maar melders die zelf al de stap zetten naar de hulpverlening, klagen over de toegankelijkheid er van. Ze klagen aan dat hun hulpvraag afgewezen werd omdat de aangemelde problemen het gevolg zijn van hun scheiding.

Mijn zoon van elf jaar wil niet meer naar zijn vader gaan. Ik heb een brief van hem gevonden voor de rechter. Ik schrik enorm van zijn halsstarrigheid. Het gaat ook steeds minder goed met hem. Mijn zoon wil er met mij niet over praten. Wat kan ik nog doen? Waar kan ik hulp vinden voor hem?

Moeder van Kristof, 11 jaar

De drie kinderen wonen sinds de scheiding bij hun vader. Moeder heeft een omgangsregeling. De partner van moeder heeft de kinderen geslagen. Vader diende klacht in, maar we vermoeden dat die geseponeerd werd. De kinderen werden vorige week geplaatst omdat de rechtbank oordeelde dat het om een problematische scheiding ging. De kinderen begrijpen niet wat ze overkomt en willen weer naar hun vader gaan.

Grootmoeder van drie kinderen

De moeder van mijn stiefkinderen heeft een nieuwe partner. Hij heeft een eigen pedagogische aanpak, die volgens mij grenst aan fysieke en psychische mishandeling. De kinderen lijden daar onder en hebben al geprobeerd het aan hun moeder te vertellen. Maar de liefde is nog pril en zij ziet niets verkeers in wat haar vriend allemaal doet. We hebben de hulp ingeroepen van het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling, maar dat komt niet tussenbeide omdat het een scheidingssituatie is. Waar kunnen we nog hulp vinden voor de kinderen?

Stiefmoeder van twee kinderen

Mijn kleinzoon werd opgenomen in het ziekenhuis. Hij is psychisch gekraakt door de stress en de spanningen na de scheiding van zijn ouders. Nog altijd zien de ouders de ernst van de zaak niet in en ze blijven elkaar verwijten. Kan ik als grootvader met mijn kleinzoon naar een psycholoog gaan als de ouders dat zelf niet zinvol vinden?

Grootvader van Kobe, 9 jaar

De procureur wil mijn kinderen tijdelijk plaatsen. Ze willen niet meer naar hun vader gaan, zelfs niet onder dwang. Nu wil de procureur laten uitzoeken of ze beïnvloed zijn. Mijn kinderen willen helemaal niet naar een begeleidingstehuis gaan. Ze zijn helemaal overstuur. Waar kunnen ze terecht?

Moeder van Laura en Jens, 14 en 16 jaar

Vaststellingen en overwegingen

- Conflictgeladen situaties kunnen het psychisch welzijn van kinderen aantasten. Gerechtelijke procedures bieden niet altijd de gepaste oplossing. Een verplichte kennismaking van ouders met een ouderschapsbemiddelaar of gezinstherapeut kan nieuwe perspectieven bieden.
- Minderjarigen kunnen ook nood hebben aan hulp, zonder dat hun problemen rechtstreeks te maken hebben met de scheiding. Het is belangrijk dat goed bekeken wordt waarom ze zich niet goed voelen. Alle hulpverleningsdiensten moeten de melding met de nodige ernst bekijken en niet te snel concluderen dat het om strijd gaat tussen de ouders in het kader van een scheiding.
- Kinderen stellen dikwijls de vraag naar diensten die ze kunnen helpen of die bereid zijn om op hun vraag met de ouders aan de slag te gaan. Maar daar bestaat heel weinig aanbod voor. Bovendien kunnen minderjarigen alleen een beroep doen op de meer gespecialiseerde diensten als ze de toestemming krijgen van een ouder. Daardoor kunnen veel minderjarigen hun recht op hulp niet uitvoeren.
- Soms gaat een rechter in complexe of aanslepende dossiers over tot tijdelijke plaatsing van de kinderen. Het Kinderrechtencommissariaat merkt dat minderjarigen zich gestraft voelen voor de houding van hun ouders en dat het dikwijls een zware beslissing voor hen is. De weerstand en hulpeloosheid zijn groot. Ook al is niet elke beslissing tot plaatsing onredelijk of ondoordacht, toch roept het Kinderrechtencommissariaat op om altijd heel doordacht en niet te snel te plaatsen. Plaatsen mag geen trend worden bij problematische scheidingen. De mogelijkheid moet gecreëerd worden om ouders een verplichte begeleiding te laten volgen.

Alle hulpverleningsdiensten moeten de melding met de nodige ernst bekijken en niet te snel concluderen dat het om een strijd gaat tussen de ouders in het kader van een scheiding.

• Scheiding over de landsgrenzen heen

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt meldingen over de vrees dat een ouder een kind tegen zijn wil meeneemt naar het buitenland. Vooral ouders en familieleden zoeken hulp rond dit probleem. Daarnaast klagen ze over verblijfs- en omgangsregelingen voor in het buitenland. Melders vragen om actief tussenbeide te komen omdat ze niet altijd een oplossing vinden via de rechtbank. Het Kinderrechtencommissariaat geeft uitsluitend advies en verwijst door naar de juiste instanties.

Sinds onze breuk dreigt mijn ex-man ermee zonder mijn toestemming met de kinderen naar het buitenland te vertrekken. Wat gebeurt er dan? Hoe kan ik dat voorkomen? Hij heeft de Italiaanse nationaliteit en de kinderen hebben een dubbele nationaliteit.

Moeder van twee kinderen

Ons zoontje van drie jaar werd door zijn vader meegenomen naar Marokko. De politie kan niet helpen. Kan het Kinderrechtencommissariaat bemiddelen?

Moeder

Mijn cliënt is de vader van een meisje van elf. Hij woont in Duitsland. Vorig jaar ging het meisje bij hem op vakantie. Ze is niet teruggekomen omdat ze bij haar vader wilde blijven. Dat heeft ze de rechter verschillende keren laten weten. Een jaar later besliste die dat zij naar België moest terugkomen. Hoe kan haar wil gerespecteerd worden?

Advocaat van vader

Na de scheiding verhuisde de vader van mijn kleinzoon naar Engeland. Hij kreeg een omgangsregeling van een weekend op twee. Hij spreekt geen Nederlands en de jongen geen Engels. Mijn dochter wordt verplicht om het kind naar Engeland te brengen, met alle financiële lasten van dien. Is dat nog verantwoord?

Grootmoeder van Jimmy, 5 jaar

Mijn ex-man heeft verschillende keren gedreigd de kinderen mee te nemen naar Egypte om ze te laten opgroeien bij zijn familie. Ik heb de rechtbank gevraagd om in het vonnis een verbod op te nemen om met de kinderen naar het buitenland te gaan. Dat werd geweigerd. Wie beschermt de kinderen als de rechtbank het niet doet?

Moeder

Na de breuk is moeder met haar zoontje teruggegaan naar haar geboorteland, Spanje. Sindsdien verbreekt ze elk contact met ons en de vader. De rechtbank in Spanje zal een oordeel vellen over de verblijfs- en omgangsregeling van het kind. Hoe geraken wij aan een advocaat in Spanje? Gelden daar dezelfde kinderrechten als hier?

Grootvader

Onze dochter, de moeder van het kind, is vorige maand overleden. Het kind heeft altijd bij haar gewoond en ging sporadisch op bezoek bij zijn vader in Frankrijk. Nu heeft de vader laten weten dat het kind bij hem moet komen wonen. Onze kleinzoon van 9 ziet dat helemaal niet zitten. Hij kent de taal en het land nauwelijks. De band met zijn vader is ook niet zo hecht. Het is nog te vroeg voor onze kleinzoon om definitief afscheid te nemen van ons, zijn thuis en zijn moeder. Het kind krijgt geen tijd om alles eerst wat te verwerken voor het naar Frankrijk moet gaan. Ze hebben ons gezegd dat we daaraan niets kunnen doen.

Grootmoeder van Dave, 9 jaar

Vaststellingen en overwegingen

- Klachten gaan over minderjarigen met ouders van vreemde en van Belgische afkomst. Een vertrek naar het buitenland kan bedoeld zijn om het kind te beschermen tegen een ouder of om opzettelijk het contact te verbreken. De minderjarige kan daarvan het slachtoffer worden en heeft zelf geen enkele mogelijkheid om de dreiging of het effectieve vertrek aan te klagen.
- Melders leggen dikwijls een hele zoektocht af om in die situaties hulp te zoeken, zowel bij dreiging met vertrek naar het buitenland als bij een effectieve verhuizing. Ze uiten de frustratie dat niemand ze kan helpen. De juridische en politionele weg is dikwijls de enige oplossing, en kan meestal pas na de feiten aangesproken worden.
- Het is bijna onmogelijk om kinderen preventief te beschermen tegen de dreiging om naar het buitenland te vertrekken. Zodra een ouder ze effectief meenam, is het erg moeilijk om op korte termijn een terugkeer te regelen. Kinderen zijn dan het slachtoffer van een bruuske verbreking van de contacten met een ouder en komen onvoorbereid terecht in een totaal vreemde omgeving.
- Een omgangsregeling in het buitenland maakt bepaalde dossiers extra ingewikkeld. Het is voor een rechter niet altijd gemakkelijk om dan een vonnis te vellen dat leefbaar is voor iedereen. Melders denken dikwijls dat kinderrechten geschonden worden met een omgangsregeling in het buitenland. Het Kinderrechtencommissariaat

Het is bijna onmogelijk om kinderen preventief te beschermen tegen de dreiging om naar het buitenland te vertrekken.

pleit ervoor om bij de uitwerking van een verblijfs- en omgangsregeling rekening te houden met de mogelijkheden en de draagkracht van het kind. Zo kan het voor een kleuter enorm zwaar zijn om regelmatig te reizen en vraagt het voor een kind extra veel inspanningen om een andere taal te leren. De twee ouders moeten hun verantwoordelijkheid nemen en het belang van hun kind op de eerste plaats zetten.

• De bezoekenruimten

Een begeleid contact in de bezoekenruimte kan vrijwillig gestart worden op vraag van de ouders. Maar de meeste begeleide bezoeken komen er na een opdracht van de rechtbank. Bezoekenruimten dienen om conflictueuze of verbroken ouder-kind-contacten te begeleiden. De begeleiding probeert het contact weer op te bouwen. Daarvoor praten de begeleiders met de twee ouders en hun kinderen.

Klachten van ouders gaan vooral over de bejegening van de begeleiders, over hun verkeerde inschatting van de situatie en over de beperkte informatieoverdracht naar de rechtbank. Minderjarigen klagen vooral aan dat de bezoeken verplicht zijn en dat ze het gevoel hebben dat de begeleiders geen rekening houden met hun verhaal of met wat zij wel of niet willen.

Ik moet naar de bezoekenruimte om de contacten met mijn vader opnieuw op te bouwen. Ik wil dat helemaal niet. Vorige week ben ik daar vertrokken. De begeleiders zeggen dat ik moet komen, want mijn papa heeft rechten en anders breng ik mijn mama in de problemen. Ze luisteren helemaal niet naar mij. Hoe kan ik ze nog duidelijker maken dat ik niet wil?

Natascha, 14 jaar

Mijn zus en ik moeten onze vader zien in de bezoekenruimte. Wij willen niet gaan. Ik heb de begeleiders gezegd dat het echt genoeg geweest is, maar ze zeggen dat zij daar niets aan kunnen doen. Waarom stoppen ze niet met proberen?

Meridith, 15 jaar

Minderjarigen klagen vooral aan dat de bezoeken verplicht zijn en dat ze het gevoel hebben dat de begeleiders geen rekening houden met hun verhaal.

Vaststellingen en overwegingen

- Een verplicht contact in een bezoekenruimte is een maatregel waar minderjarigen dikwijls niet tevreden mee zijn. Ze ervaren het als dwang en zien er het nut niet van in.
 - Het is duidelijk dat de bezoekenruimtes vooral de ouders ondersteunen. De kinderen zijn geen volwaardige 'cliënt' van deze vorm van hulpverlening. Dikwijls moeten zij het aanbod verplicht aanvaarden.
 - Minderjarige melders hebben de indruk dat de begeleiders van de bezoekenruimte geen rekening houden met hoe zij de situatie zien en ervaren. Als ze verschillende keren aangeven dat ze het echt niet meer haalbaar zien, blijft de bezoekenruimte aandringen. Ze vragen dan steun aan het Kinderrechtencommissariaat. Minderjarigen hebben inderdaad weinig mogelijkheden om dat ergens aan te klagen of om een beroep te doen op ondersteuning.
- Het is goed dat in bepaalde situaties echt geprobeerd wordt om toch kleine stappen te zetten in het herstel van de contacten, maar als het belang van de minderjarige daardoor geschonden wordt, moet op tijd aangegeven worden dat het niet meer haalbaar is. Het Kinderrechtencommissariaat merkt dat vooral bij tieners dwingen en blijven proberen een omgekeerd effect heeft. Hun weerstand tegenover die ouder neemt dikwijls toe. Een begeleidend afrondend gesprek tussen de jongere en de ouder is dan wel het overwegen waard.

• Opvoedingsconflicten na de scheiding

Ouders zijn het niet altijd met elkaar eens over de manier van opvoeden, over regels of beslissingen. Na een scheiding worden hun meningsverschillen scherper en duidelijker. Vooral ouders klagen of vragen advies bij het Kinderrechtencommissariaat. Deze vragen en klachten impliceren niet meteen een vraag naar wijziging van de verblijfs- en omgangsregeling.

Ons kleinkind gaat binnenkort naar de kleuterklas. Er is een groot conflict tussen de ouders over de schoolkeuze. Wat is er mogelijk op juridisch vlak?

Grootvader van Emma, 2 jaar

Ik woon vooral bij mijn moeder. Ze heeft erin toegestemd om een brommer te kopen. Maar mijn vader vindt me daar te jong voor en wil dat niet. Wie moet ik nu gehoorzamen? Wie heeft gelijk?

Benny, 15 jaar

Mijn twee zonen blijven bij de mama regelmatig alleen thuis voor een paar uur. Ik vind dat niet kunnen en wil dat aanklagen.

Vader van Jarno en Steve, 8 en 10 jaar

Mijn nichtje is de speelbal aan het worden van haar ouders. Ze communiceren niet meer met elkaar, maar doen of beslissen altijd het omgekeerde van de andere ouder.

Oom

Ons dochtertje gaat naar de balletles, wat ze heel graag doet. Als ze bij haar vader verblijft, mag ze niet gaan. Hij vindt ballet maar niets en weigert haar naar de les te brengen. Hij houdt geen rekening met de hobby's van zijn kind.

Mama van Debby, 6 jaar

Mijn dochter slaapt bij haar papa op dezelfde kamer als de zoon van zijn nieuwe vriendin. Ik sta niet achter deze beslissing. Wat zegt de wetgeving daarover?

Mama van Shauni, 7 jaar

Het laatste rapport van mijn zoon was niet goed, ook al had hij al een verwittiging gekregen. Mijn ex-man besliste dat hij de hele maand niet naar de jeugdbeweging mag. Van mij mag hij wel want ik vind niet dat je kunt straffen door in te grijpen op de vrije tijd. Kan hij verplicht worden om een andere sanctie op te leggen?

Mama van Nic, 13 jaar

Als onze kinderen ziek zijn en antibiotica moeten nemen, weigert de vader dat soms in het weekend op te volgen. Hij gaat dan naar zijn eigen arts die eerder voorstander is van alternatieve geneeswijzen. Mag de vader dat doen en kan iemand hem verplichten de medicatie op te volgen?

Moeder

Een gescheiden vriendin heeft twee jonge kinderen. Vader woont op een armzalig appartementje waarvan het comfort zeker niet aangepast is aan de kinderen. Mijn vriendin vindt dat onverantwoord en legde de situatie voor aan de rechter. Het vonnis stelt dat er een week-weekregeling opgestart moet worden zodra vader over een geschikte woning beschikt. Hoe moet mijn vriendin 'geschikt' interpreteren? Wie beslist wanneer de woning genoeg aangepast is?

Vriendin van moeder

Vaststellingen en overwegingen

- De meldingen laten opvoedingsconflicten zien over verschillende thema's: schoolkeuze, gezondheid, vrije tijd, sancties en algemene opvoedingsprincipes.
- Discussies gaan dikwijls over situaties waarin ouders essentiële keuzes moeten maken voor hun kind. Discussies rond school- en studiekeuze komen het meest voor, naast de keuze van gezondheidszorg. Ouders geraken het daarover dikwijls niet eens met elkaar. Ze nemen dan soms tegenovergestelde beslissingen. Dat kan nefaste gevolgen hebben voor de betrokken kinderen. Bemiddeling of de juridische weg zijn dan de enige mogelijkheid om tot een oplossing te komen. In vechtscheidingen zijn ouders dikwijls niet meer bereid tot bemiddeling en wordt de rechter gevraagd om de knoop door te hakken. Maar een rechter heeft weinig mogelijkheden om in te grijpen. In sterk conflictgeladen situaties kan hij bepaalde deelaspecten van het ouderlijk gezag aan één ouder toewijzen. Dat kan rust, stabiliteit en duidelijkheid voor de minderjarige brengen.
- Opvallend is dat de meeste ouders bij opvoedingsverschillen de vraag stellen naar de wettelijke bepalingen erover. Als er opvoedingsdiscussies zijn in een gezin waar de ouders niet gescheiden zijn, wordt zelden de link gelegd met het wettelijk kader.
- Als de opvoedingsverschillen op de spits gedreven worden, kan dat erg belastend zijn voor de betrokken kinderen. Het zorgt voor een ongezond opvoedingsklimaat.
- Opvallend is dat er steeds meer vragen komen over wettelijke regels rond samen een slaapkamer delen. Er zijn ouders die vinden dat jongens en meisjes vanaf een bepaalde leeftijd geen kamer meer mogen delen. Dat is voor ouders soms een breekpunt om de verblijfs- en omgangsregeling te laten doorlopen.
- Het Kinderrechtencommissariaat vindt dat ouderschapsbemiddeling in die situaties meer op zijn plaats is. Ouders zijn nog te weinig op de hoogte van die mogelijkheid. Via ouderschapsbemiddeling kunnen ouders bepaalde afspraken maken en leren ze weer met elkaar te overleggen. Het ouderschap organiseren na een scheiding is geen gemakkelijke opdracht. Een neutraal bemiddelaar kan ze opnieuw op het juiste spoor brengen en zet het kind ook weer centraal.

Als de opvoedingsverschillen op de spits gedreven worden, kan dat erg belastend zijn voor de betrokken kinderen.

2.2.1.2. Opvoeding

Ouders zijn de eerste opvoedingsverantwoordelijken van het kind. Ook het Kinderrechtenverdrag onderstreept dat uitdrukkelijk.¹¹ Maar opvoeding loopt niet altijd van een leien dakje. In de interactie tussen ouders en kinderen kan heel wat fout lopen. Bovendien beperkt de opvoedingsverantwoordelijkheid zich niet alleen tot de biologische ouders van het kind. Dikwijls zijn ook anderen medeverantwoordelijk, zoals stiefouders, pleegouders, adoptieouders of andere familieleden.

Na scheidingsproblemen zijn problemen in de opvoeding dan ook het meest aangemelde thema. Opnieuw stellen we vast dat veel klachten door de aard van het thema niet ontvankelijk zijn (95 klachten). Deze tabel toont de redenen waarom klachten niet onderzocht kunnen worden.

¹¹ Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, artikel 5.

Hulpverlening aangewezen/eerstelijnsklachtendienst aanwezig	92
Beroep op rechtbank	2
Geen bevoegd gebied	1
Totaal	95

Reden van niet-ontvankelijkheid van klachten over opvoeding

Tussenbeide komen in een ouder-kindrelatie is erg delicaat en behoort niet tot de bevoegdheid van het Kinderrechtencommissariaat.

Het is meer dan duidelijk dat in zowat alle klachten hulpverlening de meest geschikte vorm van tussenkomst is. Tussenbeide komen in een ouder-kindrelatie is erg delicaat en behoort niet tot de deskundigheid of bevoegdheid van het Kinderrechtencommissariaat. In extreme situaties waarin hulpverlening geen soelaas kan brengen, is een gerechtelijke tussenkomst nodig. Hulpverleners en rechtbanken kunnen zicht krijgen op concrete gezinssituaties en geven alle betrokken partijen de kans om hun verhaal te doen. Ook bemiddeling laat de ombudsdienst beter over aan hulpverleners met meer ervaring en deskundigheid in gezinsconflicten. Dat is de belangrijkste reden waarom bijna alle klachten niet ontvankelijk waren.¹²

Twee klachten waren wel ontvankelijk én gegrond. We komen hier verder op terug.

Melders van opvoedingsproblemen worden dus meestal doorverwezen. Waar mogelijk geven we ook advies. Dat advies beperkt zich tot de toets met het Kinderrechtenverdrag, om aan te geven of het wel of niet om een kinderrechtenschending gaat.

De meeste meldingen rond opvoedingsproblemen komen van minderjarigen zelf. Ouders melden veel minder opvoedingsproblemen. Er wordt dan ook vooral doorverwezen naar diensten die rechtstreeks toegankelijk zijn voor minderjarigen, zonder dat ze daarvoor de toestemming of vertegenwoordiging van een ouder of voogd nodig hebben. Dat zijn vooral het JAC, de Kinder- en Jongerentelefoon, het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg en het CLB.

JAC	94
Kinder- en Jongerentelefoon	60
Vertrouwenscentrum voor Kindermishandeling	31
Comité voor Bijzondere Jeugdzorg	25
CLB	13
CAW	6
Jeugdadvocaten	3
Politie	3
Opvoedingswinkel/Opvoedingstelefoon	2

Belangrijkste doorverwijzingen voor meldingen over opvoeding

¹² Zie hoger de tabel over de verdeling van klachten over gezin volgens ontvankelijkheid.

Waarover gaan de vragen en klachten?

	Vragen	Klachten	Totaal
Rechten en plichten van ouders en kinderen	104	64	168
Intrafamiliaal geweld	15	30	45
Relatie tot familie	6	2	8
Totaal	125	96	221

Meldingen over opvoedingsproblemen

De meeste meldingen (168) gingen over de wederzijdse rechten en plichten van ouders en kinderen in de opvoeding. Deze rechten en plichten kunnen behoorlijk met elkaar botsen. Dat uit zich vooral als minderjarigen in het gezin hun recht op inspraak en privacy willen uitoefenen. Dan komen ze in conflict met de ouderlijke rechten en verantwoordelijkheden.

45 meldingen gingen over geweld van ouders op hun kinderen.

• Privacy in het gezin

Kinderen en jongeren hebben recht op bescherming van hun privacy.¹³ Vooral jongeren klagen erover dat ouders hun privacy niet respecteren. Ze klagen over schendingen van hun privacy op verschillende gebieden: hun lichamelijke, hun relaties, hun communicatie (brief, gsm, internet) en hun eigen fysieke ruimte. Jongeren hechten veel belang aan respect voor hun privacy door hun ouders.

In onze adviezen informeren we kinderen en jongeren over de juiste draagwijdte van hun recht op privacy en plaatsen we dat tegenover het ouderlijk gezag.

We informeren kinderen en jongeren over de juiste draagwijdte van hun recht op privacy en plaatsen dat tegenover het ouderlijk gezag.

Ik durf geen dagboek bij te houden omdat mijn moeder mijn kamer altijd doorsnuffelt. Ze wil altijd weten wat ik uitvoer, ze wil mijn brieven lezen.

Anne, 15 jaar

Wij hebben thuis een e-mailprogramma waar je geen paswoord voor nodig hebt. Mijn vader leest mijn verzuurde en ontvangen berichten. Ik vind dat absoluut niet leuk.

Maarten, 11 jaar

Onlangs hebben mijn ouders al mijn e-mails en msn-gesprekken gecontroleerd op mijn pc. Daarom heb ik een wachtwoord op mijn computer gezet en dat mocht niet van mijn ouders omdat ze dan gezegd geen controle meer hebben over wat ik doe. Mijn vader heeft al mijn favoriete programma's geblokkeerd. Kan hij dat zomaar?

Dorien, 15 jaar

Jullie zeggen wel dat minderjarigen recht hebben op privacy met hun dagboek of hun sms'jes. Maar mijn vader neemt toch ongevraagd mijn gsm en vindt het leuk om mijn berichtjes te lezen. Ik kan daar echt niet tegen.

Inge, 13 jaar

Als ik op school ben, controleren mijn ouders geregeld mijn kamer, mijn persoonlijke spullen, mijn pc. Mogen zij dat als ouders eigenlijk wel? Heb ik dan geen recht op privacy?

Jeroen, 16 jaar

¹³ Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, artikel 16.

Vaststellingen en overwegingen

- Door een steeds grotere variatie aan communicatiemiddelen (gsm, e-mail, chat) krijgen minderjarigen meer mogelijkheden om een privéleven uit te bouwen dat aan het toezicht van hun ouders ontsnapt. Ouders voelen onrust en onzekerheid over deze vormen van communiceren. Er gaat voor minderjarigen een wereld open die moeilijk controleerbaar is.
- Ouders voelen zich verantwoordelijk en willen waakzaam blijven voor de mogelijke gevaren die een breed toegankelijk internet met zich meebrengt. Het is belangrijk dat er in dialoog met de minderjarige gezocht wordt naar een evenwicht. Dan kunnen ouders hun kinderen bescherming bieden zonder afbreuk te doen aan hun recht op privacy.

Ouders kunnen hun kinderen bescherming bieden zonder afbreuk te doen aan hun recht op privacy.

• Inspraak in het gezin

Minderjarigen hebben recht op inspraak in alle aangelegenheden die hen aanbelangen.¹⁴ Bovendien hebben minderjarigen ook het recht om hun mening te geven en moet daar passend belang aan gehecht worden.¹⁵ Ook thuis hebben minderjarigen recht op inspraak. Soms loopt dat vlot, maar soms ook niet. Minderjarigen spelen ons vooral vragen en klachten door over inspraak in huishoudelijke regels zoals over uitgaan of vrije tijd, of over inspraak in schoolkeuze en in de keuze van vrienden.

Een tijdje terug heb ik me gekwetst in een voetbalwedstrijd. Sindsdien voetbal ik niet meer. Mijn vader wil dat ik toch verder doe maar ik zie dat niet zitten. Ik probeer hem uit te leggen waarom, maar hij begrijpt mij niet.

Hans, 14 jaar

Mogen mijn ouders mij verplichten vlees te eten, ook als ik vegetariër wil worden?

Cindy, 14 jaar

Ik zou graag naar een fuif van de scouts gaan, maar ik mag niet van mijn ouders. Ze vinden me nog te jong.

Bert, 13 jaar

Ik volg Moderne Talen-Wiskunde maar ik heb het moeilijk met wiskunde. Daardoor heb ik dikwijls ruzie met mijn moeder. Zij vindt dat ik al in januari moet overschakelen naar Moderne Talen, maar ik wil dat niet. Ik maak moeilijk vrienden en ik wil proberen om mijn jaar uit te doen en dan eventueel over te schakelen in september.

Kimberley, 14 jaar

Mijn ouders beslissen naar welke school ik ga, en dat vind ik niet eerlijk. Wij hebben daar thuis heel dikwijls ruzie over, want ik wil naar een andere school dan de school waar zij voor kiezen.

Marie, leeftijd onbekend

Ik moet van mijn ouders naar een ponykamp maar ik heb schrik voor pony's en ik zie dat echt niet zitten. Kunnen ze mij verplichten?

Emile, 15 jaar

Kunnen mijn ouders mij verbieden om uit te gaan op vrijdagavond of in het weekend?

Wendy, 16 jaar

¹⁴ Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, artikel 12.

¹⁵ Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, artikel 13.

Vaststellingen en overwegingen

- Minderjarigen hebben het gevoel dat hun mening van ondergeschikt belang is. Ze geven aan dat ze al met hun ouders overlegd hebben, maar dat dat niets aan de zaak verandert. Belangrijk is dat beide partijen ruimte laten om met elkaar in dialoog te gaan.
- In de praktijk kunnen minderjarigen hun recht op inspraak in het gezin niet afdwingen. In ons advies voor minderjarigen lichten we de juiste inhoud van het recht op inspraak toe en wijzen we op het ouderlijk gezag: uiteindelijk zijn het de ouders die beslissen. We stellen vooral vast dat minderjarigen willen dat ouders hun beslissingen motiveren. Dat maakt het gemakkelijker om er begrip voor te hebben en ze te aanvaarden.

We stellen vooral vast dat minderjarigen willen dat ouders hun beslissingen motiveren.

• Samenleven in het gezin

Kinderen en jongeren maken deel uit van een gezin. Met anderen samenleven onder hetzelfde dak is niet altijd gemakkelijk. De meldingen gaan over kleine strubbelingen en grotere conflicten die samenwonen onmogelijk maken.

Minderjarigen zijn op zoek naar informatie over hun rechten in het gezin. Het hoeft niet altijd te gaan om probleemsituaties. Dikwijls wil de minderjarige zijn situatie toetsen aan zijn rechten. Hij is het niet eens met een beslissing van zijn ouders en wil weten wat kan en wat niet.

Minderjarigen zijn op zoek naar informatie over hun rechten in het gezin. Het hoeft niet altijd te gaan om probleemsituaties.

Jongeren en andere betrokkenen vragen het Kinderrechtencommissariaat informatie over zelfstandig wonen. Sommigen vragen informatie over diensten die hen kunnen ondersteunen om alleen te gaan wonen. Anderen polsen naar de mogelijkheid om bij vrienden of familie in te trekken. Ze vragen naar de rechten van minderjarigen als ze het ouderlijk huis verlaten en naar de plichten van de ouders om in hun onderhoud te blijven voorzien.

Ook ouders ervaren moeilijkheden met samenwonen met opgroeiende kinderen. Zij twijfelen aan hun rechten en plichten als ouder en voelen zich onzeker.

Zowel jongeren als volwassenen melden ons vragen en problemen over bankzaken. Jongeren melden situaties waarin ouders het geld opeisen dat zij op een of andere manier zelf verdiend hebben en volwassenen melden problemen omdat ouders de rekening van de kinderen leeghalen.

Mijn vriendin is erg ongelukkig thuis. Ze kan voor haar ouders niets goed doen. Haar moeder zegt zelfs dat ze haar niet meer moet hebben. Week na week verergert dat. Ze is 16 en zou bij haar vriend willen gaan wonen. De ouders van haar vriend gaan akkoord. Mag ze dat?

Els, 16 jaar

Wat gebeurt er allemaal als ik alleen ga wonen op 17-jarige leeftijd? Krijg ik dan het kindergeld of mijn ouders? Wat krijg ik nog en wat wordt mij ontnomen? Als ik alleen woon en ik verdien meer dan het toegestane, wordt het kindergeld dan afgenomen?

Hugo, 17 jaar

Vanaf welke leeftijd mag een minderjarige zonder toestemming van de ouders een piercing laten zetten?

Kobe, 14 jaar

Ik heb de laatste tijd heel veel ruzie met mijn vader. Hij is onuitstaanbaar. Hij reageert erg agressief naar ieder van ons, maar ik ben de enige die er tegenin gaat. Hij wil nu dat ik mijn kleren zelf betaal met 20 euro zakgeld per maand. Ik moet dragen wat hij wil, want hij vindt mijn stijl lelijk. Ik hou het hier niet meer uit met hem.

Ingrid, 15 jaar

Mijn moeder vernedert mij voortdurend. Ik kan het niet meer aan. Mijn vader weet niet hoe hij dat moet aanpakken. Zij dreigt altijd met een strengere aanpak en wil de politie er nu bijhalen.

Elly, 16 jaar

Mijn stiefvader heeft me laten verstaan dat ik in de weg loop, te veel kost en niet pas bij zijn gezin. Ik zou graag bij mijn grootouders gaan wonen.

Sandra, 15 jaar

Mijn vader krijgt een schoolpremie voor mij. Ik moet al mijn schoolboeken zelf betalen. Kan ik die toelage zelf ontvangen of mijn vader dwingen om die kosten te betalen?

Jo, 17 jaar

Wij hebben drie kinderen van 14, 10 en 7 jaar en we doen allebei nachtwerk. Mogen wij onze kinderen alleen thuis laten?

Ouders

Ik weet niet hoe ik als ouder correct moet reageren op mijn puberende zoon. Ik wil hem inspraak geven, maar vind ook wel dat ik regels mag opleggen. Hoe moet ik daarmee omgaan?

Vader van Patrick, 12 jaar

Mijn zus heeft een zoon. Maar ze verwaarloost haar eigen kind. Ik, de tante, en de oma storten elke maand geld op een rekening voor die jongen. Nu hebben we vernomen dat moeder regelmatig geld afhaalt van de rekening van haar zoon. Wat kunnen we doen om dat tegen te gaan? We willen zijn financiële toekomst veilig stellen maar wat heeft het voor zin om geld te storten als moeder er telkens mee aan de haal gaat? Was er geen wet die de spaarrekening van kinderen beschermt?

Tante

Vaststellingen en overwegingen

- Heel wat minderjarigen laten ons weten dat de situatie thuis niet meer houdbaar is. Wij weten natuurlijk niet of deze minderjarigen al elders hulp gezocht of gevonden hebben. Toch is het heel belangrijk dat minderjarigen hulp kunnen vragen als de situatie nog niet uit de hand dreigt te lopen, zodat ze genoeg hebben aan minder ingrijpende hulp. Een laagdrempelige eerstelijns hulpverlening kan alvast een antwoord bieden.
- De diensten die jongeren en volwassenen helpen bij opvoedingsproblemen zijn niet goed genoeg gekend.
- Het is positief dat minderjarigen informeren naar hun rechten in het gezin. Dikwijls heeft dat te maken met ongenoegen over een beslissing van de ouders. Het Kinderrechtencommissariaat informeert dan over hun rechten en adviseert ook altijd dat het belangrijk is om met elkaar te blijven praten en te zoeken naar een compromis.
Als minderjarigen weten waarom ouders een beslissing nemen en ouders weten wat de wensen en motieven zijn van de minderjarige, hebben ze meer begrip voor elkaar.

• Geweld in het gezin

Geweld in het gezin gaat dan zowel om psychisch, lichamelijk als seksueel geweld.

Ook dit jaar werd het Kinderrechtencommissariaat geconfronteerd met geweldsituaties in het gezin. Het gaat dan zowel om psychisch, lichamelijk als seksueel geweld. Hulpverleners vragen informatie zodat zij hun cliënten verder kunnen adviseren. Minderjarigen vragen informatie zodat ze hun eigen situatie beter kunnen aanpakken of een vriend of vriendin kunnen helpen. Dit jaar werden we bovendien geconfronteerd met geweldsituaties die zich afspelen in een interculturele context. Zowel jongens als meisjes dreigen het slachtoffer te worden van genitale verminking.

Twee klachten werden onderzocht en toonde een gebrek aan rechtszekerheid en bescherming van de kinderen aan.

Ik had gisteren ruzie met mijn vader. Mijn vader werd erg boos op mij omdat mijn zus betere punten had dan ik. Ik was behoorlijk geschrokken van zijn reactie en begon dan ook te huilen. Hij reageert alleen als ik slechte punten heb. Over goede punten zegt hij nooit iets. Ik heb hem dat ook gezegd. Daarop reageerde hij hysterisch. Hij veranderde helemaal: hij begon te slaan en te schoppen. Ik ben uit schrik gevlucht naar mijn kamer.

Miranda, 15 jaar

Mijn vader wil seks met mij. Ik weet niet meer wat ik moet doen.

Sofie, 12 jaar

Een vriendin van mij heeft problemen thuis. Ze vertelde me dat haar vader haar geregeld slaat. Ze heeft het alleen aan mij verteld. Onlangs sms'te ze mij dat ze het niet meer aankan en dat ze weg wou van thuis. Ik zou graag weten hoe ik mijn vriendin verder kan helpen. Alleen luisteren lijkt zo zinloos. Hebben jullie tips? Of weten jullie een oplossing voor haar?

Marthe, 17 jaar

Ik was bij een vriend langsgegaan om samen huiswerk te maken. Zijn kleine broertje maakte ook zijn huiswerk samen met zijn moeder. Ik zag dat de moeder het jongetje sloeg, telkens als hij iets verkeerd zei. Ik was daar niet goed van. Mag dat wel? Kan ik daar iets tegen doen?

Bryan, 17 jaar

Ik ken een meisje dat al een hele tijd door haar vader geslagen wordt. Ze heeft vroeger ook al een pijnlijke situatie moeten verwerken, waardoor ze een tijdje slachtofferhulp volgde. Met dit er weer bij is haar leven weer zwaarder geworden. Ik maak me verschrikkelijk veel zorgen over haar. Ze begint zelfs te geloven dat ze een vervelend en stom kind is. Help mij alstublieft om haar te helpen.

Anoniem

Wij worden geregeld geconfronteerd met erkende vluchtelingen die overwegen om hun kinderen in het binnen of buitenland te laten besnijden.

Hulpverlener – open opvangcentrum voor vluchtelingen

Wij merken dat zigeunerfamilies zigeunermeisjes uit het buitenland laten overkomen naar België. Deze meisjes worden ondergebracht in gezinnen en worden onmiddellijk zwanger gemaakt door iemand uit het dat gezin. Zij moeten vaak heel hard werken, gaan niet naar school en krijgen heel weinig eten.

Hulpverlener

Het is blijkbaar nog niet genoeg geweten dat ouders hun kinderen niet mogen slaan, duwen, stampen, vernederen of welke vorm van geweld dan ook gebruiken.

Vaststellingen en overwegingen

- Jongeren vragen bevestiging dat het gedrag van hun ouders niet kan. Ze vragen zich af of het gedrag van hun ouders normaal is. Het is blijkbaar nog niet genoeg geweten dat ouders hun kinderen niet mogen slaan, duwen, stampen, vernederen of welke vorm van geweld dan ook gebruiken.
- De nood aan informatie is groot, zowel over rechten als over mogelijkheden van de hulpverlening.
- De klachten blijven heel algemeen en ze worden heel beknopt weergegeven. We zijn dan ook aangewezen op algemeen advies en zo gericht mogelijke doorverwijzing. Dikwijls wordt doorverwezen naar een JAC dat een vraag dan kan verhelderen.
- We verwijzen vooral door omdat hulpverlening dikwijls meer op zijn plaats is. De melder vraagt meestal niet om een tussenkomst, maar wil vooral weten wat hij kan, mag of moet doen.
- Niettegenstaande de meldingen over genitale verminking gelinkt werden aan de asielcontext, vinden wij het belangrijk om dit open te trekken naar alle minderjarigen die het risico lopen op een besnijdenis. Het Verdrag vermeldt duidelijk in artikel 24 dat de overheid “*alle doeltreffende en passende maatregelen moet nemen teneinde traditionele gebruiken die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen af te schaffen*”. Ook volgens het strafrecht is deze verminking strafbaar. Wij stellen vast dat hier geen toezicht rond gebeurt. In het kader van de asielprocedure is het belangrijk dat, die minderjarigen die erkend worden als vluchteling vanuit de vrees voor besnijdenis, ook verder opgevolgd worden na hun erkenning. Wij stellen vast dat dit niet gebeurt.
- Een hulpverleningsaanbod dat ook toegankelijk is voor andere culturen is binnen de context van kindermishandeling van wezenlijk belang. Daar waar vrijwillige hulp geen soelaas meer biedt, moet de mogelijkheid bestaan om doortastende maatregelen te treffen in het belang van de minderjarige.

• Familierelaties van het gezin

Minderjarigen wonen in een gezin, maar hebben natuurlijk ook contact met andere familieleden dan hun ouders. De meldingen gaan vooral over kinderen die verplicht worden om tegen hun wil contact te hebben met een familielid. Dit jaar gingen bijna al deze meldingen over de band tussen grootouders en kleinkind.

Ik ben zwanger en heb geen contact meer met mijn ouders. Mijn ouders hebben hun eigen kinderen zelf altijd verwaarloosd en mishandeld. Mijn moeder wil nu een omgangsregeling voor mijn kind aanvragen.

Moeder

Sinds de scheiding van zijn ouders, twintig jaar geleden, heeft mijn man geen contact meer met zijn moeder. Hij werd opgevoed door zijn vader. Vier jaar geleden is zijn moeder plots opgedoken en heeft ze via de rechtbank een omgangsregeling geëist voor de kinderen. Er was een sociaal onderzoek en een bemiddeling, maar allemaal zonder resultaat. Mijn kinderen willen helemaal niet naar hun grootmoeder. Wat kunnen we doen?

Moeder van kinderen van 7 en 11 jaar

Mijn meter eist mij helemaal op en vindt dat ik heel dikwijls met haar contact moet hebben. Al jaren zet ze me psychisch onder druk. Ik kan dat niet meer aan en wil niets meer met haar te maken hebben. Kan ik dat meterschap verbreken en een nieuwe meter kiezen?

Cindy, 15 jaar

Vaststellingen en overwegingen

- Het zijn dikwijls de grootouders die contact opeisen met hun kleinkind terwijl er tussen ouders en grootouders geen contact meer is. Het is op basis van de meldingen moeilijk uit te maken wat in het belang is van de minderjarige.
- Als minderjarigen bekwaam genoeg zijn, is het belangrijk dat met hun mening rekening gehouden wordt. Bij de bepaling van een omgangsregeling in een burgerrechtelijke zaak wordt niet altijd gevraagd naar de mening van de minderjarige, laat staan dat men er rekening mee houdt.

Het is voor minderjarigen heel moeilijk om te breken met familie. Dikwijls zijn het de meerderjarige familieleden die bepalen of er wel of geen contact is.

Het is voor minderjarigen heel moeilijk om te breken met familie.

2.2.1.3. Afstamming of de juridische band tussen ouders en kinderen

Tussen ouders en kinderen is er niet alleen een biologische band, maar ook een juridische. Elk kind heeft een biologische vader en moeder. Maar de wet beschouwt de biologische ouders niet noodzakelijk als de feitelijke ouders. Denk maar aan kunstmatige verwekking, adoptie, erkenning of kinderen uit een buitenechtelijke relatie. Bovendien hebben sommige kinderen juridisch maar één ouder. We kregen 21 meldingen over verschillende aspecten van de juridische band tussen ouders en kinderen.

	Vragen	Klachten	Totaal
Afstamming / Erkenning	8	4	12
Identiteit / Naamsverandering	6	2	8
Adoptie	0	1	1
Totaal	14	7	21

Meldingen over afstamming

Problemen over de wettelijke band tussen ouders en kinderen zijn altijd juridisch. Er waren meldingen over de erkenning van een kind door de vader, over het recht op een identiteit en over de mogelijkheid om te veranderen van familienaam. Daarnaast kregen we ook twee klachten over adoptie.

De juridische band tussen ouders en kinderen kan voor problemen zorgen. De ombudsdienst heeft hier maar een beperkte bevoegdheid. Door de aard van de materie waren alle zeven klachten niet ontvankelijk (vijf doordat er een eerstelijnsklachtenprocedure bestaat of omdat hulpverlening meer op zijn plaats is, en twee doordat er een procedure liep bij een rechtbank). Uiteindelijk gaat het om strikt juridische materie, waarin alleen rechtbanken bevoegd zijn. Ook hulpverlening kan in deze problematiek weinig oplossingsgericht werken. De ombudsdienst kan weinig meer doen dan advies en informatie geven over de rechten van kinderen.

Meldingen over de juridische band tussen ouders en kinderen worden dan ook meestal doorverwezen. Omdat het meestal om strikt juridische materie gaat, wordt vooral doorverwezen naar advocaten.

Advocaat	10
Justitiehuis	2
Jeugdadvoaat	1
Federale ombudsman	1
Dienst Naamsveranderingen	1
Kind en Gezin	1
Kinderrechtswinkel	1

Belangrijkste doorverwijzingen voor meldingen over afstamming

• Recht op identiteit

Minderjarigen hebben recht op een naam en een identiteit.¹⁶ Er bereikten het Kinderrechtencommissariaat verschillende vragen over naamsverandering.

Mijn dochter wil haar familienaam laten veranderen omdat ze relationele problemen heeft met haar vader.

Moeder van meisje, 17 jaar

Mijn dochter is geboren toen de scheiding met mijn Tunesische echtgenoot nog niet uitgesproken was. Ze draagt nu de naam van mijn ex-man en niet de naam van haar biologische vader. De procedure werd opgestart om de naam te veranderen maar mijn ex-man moet daar blijkbaar bij zijn. Maar hij zit in de gevangenis. De rechtbank oordeelde ook dat er rekening gehouden moet worden met het Tunesische recht vanwege de nationaliteit van mijn ex-man. We geraken niet verder in de procedure. Wat nu?

Moeder van meisje, 1 jaar

In onze voorziening verblijft een licht mentaal gehandicapt meisje van Turkse afkomst maar met de Belgische nationaliteit. Zij is volgens de Belgische documenten 16 jaar. Toen zij in België aankwam, was ze begeleid door haar tante, die zich uitgaf als haar moeder. Nu verklaart het meisje dat zij een andere leeftijd en een andere naam heeft. Het meisje wil dat rechtzetten. Wat kunnen wij doen?

Begeleidster van meisje, 16 jaar

Vaststellingen en overwegingen

— Van naam veranderen is niet eenvoudig. Hulpverleners, minderjarigen en andere betrokkenen zijn niet altijd goed op de hoogte van de mogelijkheden, de beperkingen en de procedure. Voor minderjarigen met een buitenlandse origine komt daar nog het internationaal privaatrecht bij wat alles nog ingewikkelder maakt.

¹⁶ Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, artikel 7 en 8.

• Erkenning van het kind door de vader

We worden elk jaar opnieuw geconfronteerd met situaties waarin er zich problemen voordoen rond de erkenning van een minderjarige door de vader. Ook hier wordt de erkenning nog moeilijker als er internationaal recht aan te pas komt.

Als psychiater heb ik een cliënt van 17 jaar die een relatie heeft met een meisje van 16 jaar. Zij is zwanger van hem. De ouders van het meisje willen niet dat hij het kind erkent. Mijn cliënt overweegt om dat wel te doen. Heeft de minderjarige het recht om het kind te erkennen?

Kinderspsychiater

Mijn stiefdochter is 22 jaar, heeft de Colombiaanse nationaliteit en is in Colombia getrouwd. Later werd hun zoon geboren in België. Het parket voert nu een onderzoek naar de erkenning van dat huwelijk. De gemeente weigert ondertussen het huwelijk te erkennen zolang het onderzoek nog loopt. Daardoor is het voor de vader onmogelijk om het kind te erkennen.

Opa van Mario, 1 jaar

Mijn huidige man is de biologische vader van onze zoon. Ik was op het moment dat hij geboren werd nog getrouwd met een andere man. De vader is een erkend vluchteling en wil nu dat zijn zoon zijn naam krijgt, maar volgens de dienst Bevolking kan dat niet omdat erkenning van het vaderschap niet bestaat in het Iraanse rechtssysteem. Daardoor kan onze zoon niet erkend worden door zijn vader.

Moeder van jongen, 1 jaar

Een jongen van 14 jaar die onder toezicht staat van het CBJ, verloor zeven jaar geleden zijn moeder. De vader heeft de jongen destijds niet erkend. Een advocaat en grootmoeder werden aangesteld tot voogd. Op vraag van de jongen werd de vader opgespoord en nu is er contact mogelijk. De vader wil een DNA-test om zijn vaderschap te laten vaststellen en zo de volledige verantwoordelijkheid op zich te nemen. Grootmoeder wil dat niet. Maar de minderjarige wil wel zekerheid over het vaderschap zodat hij een band kan uitbouwen. Wat met de wens van de minderjarige? Wordt hij gehoord? Wie zal hem bijstaan in de procedure?

Hulpverlener

Vaststellingen en overwegingen

- Minderjarigen, ouders en professionelen die in aanraking komen met een erkenningsprocedure, hebben nood aan informatie. Als één van de ouders van buitenlandse origine is, komt het internationaal privaatrecht om de hoek kijken, waardoor het allemaal nog ingewikkelder wordt. Deze zaken worden beslecht door de afstammingswetgeving. Die moet tegemoetkomen aan de diversiteit van gezinsstructuren.
- Minderjarige jongens die vader worden, hebben het recht om hun kind te erkennen. Dat loopt dikwijls moeilijk. Zeker als de moeder ook minderjarig is. De druk van grootouders op de minderjarige ouders is dan dikwijls heel groot. Grootouders vragen zich in die situatie dikwijls af of het in het belang is van de minderjarige moeder als de minderjarige vader het kind erkent. Verschillende belangen worden tegen elkaar afgewogen: het belang van de minderjarige vader, van de minderjarige moeder en het belang van het kind.

Minderjarige jongens die vader worden, hebben het recht om hun kind te erkennen.

• Adoptie

Er kwam één melding binnen over een interlandelijke adoptie. Het betrof de problematiek van adoptie van een kind uit een land waar men geen adoptie kent, wel de 'kefala'.¹⁷ Het onderzoek daarover loopt nog.

2.2.2. Onderwijs

Na meldingen over gezinssituaties gaan de meeste meldingen over school. Niet verwonderlijk, want elke minderjarige is van 6 tot 18 jaar leerplichtig. Die minderjarigen gaan meestal naar school. De minderheid die huisonderwijs volgt is erg klein. In totaal kregen we 312 meldingen over onderwijsproblemen.

	Aantal
Vragen	118
Klachten	Ontvankelijk 73
	Niet-ontvankelijk 121
Totaal	312

Aantal meldingen over onderwijs

Dat zoveel klachten niet ontvankelijk zijn (121), komt vooral doordat er nog een interne klachtenbehandeling op school zelf mogelijk is of omdat hulpverlening meer geschikt is om het probleem op te lossen. Bovendien moeten klachten over onderwijs eerst naar de schooldirectie. Als de melder daar geen afdoend antwoord op zijn klacht krijgt, kan hij bij het schoolbestuur terecht. Ook het CLB kan in heel wat klachten bemiddelen of leerlingen, ouders en scholen ondersteunen.

Waar er een Lokaal Overlegplatform (LOP) actief is, behandelt dat weigeringen om een leerling op school in te schrijven. Voor klachten over inschrijvingen is er verder de Commissie voor Leerlingenrechten. En ten slotte is ook de rechtbank nog bevoegd.

Als ouders een onderzoek vragen, vraagt de ombudsdienst het liefst ook het mandaat van de minderjarige zelf. Als de minderjarige uitdrukkelijk weigert en er in de klacht geen sprake is van een strafrechtelijke overtreding, komt er geen onderzoek. Uitzonderlijk oordeelt de ombudsdienst op eigen initiatief dat een onderzoek niet in het belang is van de minderjarige. Dat is bijvoorbeeld het geval in een conflict tussen ouders en school, dat geen of weinig weerslag heeft op de leerling zelf. Deze tabel laat zien waarom klachten over onderwijs niet ontvankelijk waren.

Eerstelijnsklachtendienst aanwezig / hulpverlening aangewezen	87
Geen mandaat van de minderjarige	16
Onderzoek niet in het belang van de minderjarige	16
Beroep op rechtbank	2

Reden van niet-ontvankelijkheid van klachten over onderwijs

¹⁷ Sommige moslimlanden kennen in hun wetgeving geen adoptie maar kefala, een soort pleegvoogdij binnen de familie.

Niet ontvankelijke klachten en vragen kregen een advies of een doorverwijzing. Dat veel klachten eerst nog op schoolniveau aangepakt kunnen worden, weerspiegelt zich in de doorverwijzingen: meestal worden melders doorverwezen naar de schooldirectie, het CLB of de leerkracht. Maar lang niet alle vragen en klachten van minderjarigen kunnen opgelost worden op het niveau van de school. Dan verwijzen we door naar diensten zoals het JAC of de Kinder- en Jongerentelefoon.

Schooldirectie	46
Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB)	40
Leerkracht	24
Schoolbestuur (inrichtende macht)	16
Kinder- en Jongerentelefoon	13
Leerlingenbegeleider/zorgleerkracht	12
Vlaamse Scholierenkoepel (VSK)	10
Leerlingenraad	9
Jongerenadviescentrum (JAC)	7
Informatiepunt/steunpunt voor ouders en leerlingen	5

Belangrijkste doorverwijzingen voor meldingen over onderwijs

Het Kinderrechtencommissariaat heeft een ruime bevoegdheid om klachten over onderwijs te onderzoeken. Van de 73 ontvankelijke klachten werden er al 63 onderzocht. Deze klachten kregen ook een eindoordeel.

Eindoordeel	Reden	Aantal	Totaal
Geen oordeel mogelijk	Klacht hersteld vóór onderzoek start	10	31
	Klacht ingetrokken	6	
	Klager reageert niet meer	15	
Gegronnd	Slechte bejegening of dienstverlening	6	18
	Incorrecte toepassing regelgeving	4	
	Onzorgvuldige klachtenbehandeling	3	
	Geen afdoende motivering van een beslissing	2	
	Geen rechtszekerheid	1	
	Ontoegankelijkheid van diensten	1	
	Regelgeving strijdig met het Verdrag	1	
Ongegrond			14
Totaal			63

Eindoordeel van klachten over onderwijs

Van de klachten die toch tot een eindoordeel leidden, waren er 18 gegrond. De meest voorkomende reden van gegrondheid is slechte bejegening of dienstverlening door een leerkracht, schooldirectie of CLB en incorrecte toepassing van de regelgeving. Dat laatste was vooral het geval bij tuchtprocedures. We komen daar verder op terug bij de bespreking van de problemen voor minderjarigen op school.

In zowat de helft van de onderzochte klachten (31) was het niet mogelijk om een oordeel te vellen. We stellen vast dat opvallend veel klagers, nog vóór het onderzoek of de bemiddeling startte, hun klacht introkken of niet meer reageerden op bijkomende vragen van de ombudsdienst. Van de klagers die hun klacht introkken, weten we dat ze dat vooral doen uit angst voor mogelijke represailles voor de leerling. Ze zijn bang dat het probleem door externe inmenging alleen maar escaleert. Jammer, want voor de leerling blijft het probleem onopgelost en dikwijls gaat het toch om ernstige problemen. We dringen er bij deze melders uitdrukkelijk op aan om dan toch de stap naar de hulpverlening te zetten.

Waarover gaan de vragen en klachten concreet?

Het thema onderwijs omvat veel aspecten. Deze tabel laat zien waarover melders vragen en klachten hadden.

Thema	Vragen	Klachten	Totaal
Sancties	32	56	88
Gezag van leerkrachten	13	44	57
Regels en afspraken	33	16	49
Pesten door leerlingen	4	28	32
Leerlingenbegeleiding	11	13	24
Organisatie van onderwijs	7	8	15
Schoolresultaten	5	5	10
Toegang tot onderwijs	1	9	10
Kostprijs	4	1	5
Aansprakelijkheid van scholen	1	4	5
School- en studiekeuze	2	2	4
Huiswerk	2	2	4
Buitengewoon en geïntegreerd onderwijs	0	3	3
Huisonderwijs	2	1	3
Leerlingenvervoer	1	2	3
Totaal	118	194	312

Vragen en klachten over onderwijs

• Sancties

Schoolleven en schoolklimaat worden bepaald door leerlingen, leerkrachten, directie en het algemene schoolbeleid. Dikwijls loopt dat vlot, maar soms kan het schoolleven verstoord worden. Als een leerling zich op school storend gedraagt of de goede samenwerking hindert, kan hij daarvoor een sanctie krijgen: een straf, een ordemaatregel of zelfs een tuchtmaatregel. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt daar verschillende meldingen over. Die gaan over straffen buiten proportie, onrechtvaardige sancties, geen recht op verdediging, lijfstraffen en afzonderingsruimtes.

Elke school heeft een zekere vrijheid om haar eigen sanctiebeleid te bepalen.

Elke school heeft een zekere vrijheid om haar eigen sanctiebeleid te bepalen. De enige sanctie die de regelgeving duidelijk omschrijft, is de tuchtmaatregel. Dat kan een tijdelijke schorsing of een definitieve uitsluiting zijn. Ook daarover kreeg het Kinderrechtencommissariaat verschillende meldingen.

Ik word op school sterk benadeeld. Als ik mijn gsm neem om te kijken hoe laat het is, moet ik een week nablijven. Een andere leerling moet daarvoor maar een dag nablijven. Als ik kauwgom heb, moet ik straf schrijven, iemand anders moet die gewoon in de vuilbak gooien. Ik vind dat ze iedereen op dezelfde manier moeten behandelen.

Jimmy, 15 jaar

Ik werd op school van de ene op de andere dag buiten gezet. De leerkrachten vonden mijn gedrag storend en beslisten op een vergadering dat ik niet meer welkom was. De directeur heeft ons opgebeld met deze boodschap. Kunnen zij dat zomaar doen? Ik dacht dat de school dan altijd een tuchtprocedure moest volgen?

Kobe, 13 jaar

De gsm van mijn dochter werd een hele week in beslag genomen door de school. Ik vind dat de school gsm's mag verbieden, maar ik ga er niet mee akkoord dat ze die een hele week bijhouden. Onze dochter moet haar gsm van ons na schooltijd en op woensdagnamiddag bij zich hebben zodat ze ons kan bereiken als er iets aan de hand is. De school weigert de gsm terug te geven.

Moeder van Klaartje, 14 jaar

Mijn zoon wordt zwaar gepest op school. Hij werd het beu en heeft vorige week de pester bedreigd. Daarop is die jongen naar de directeur gegaan om de bedreiging aan te klagen. Mijn zoon wordt nu uit de school gezet, zonder dat ze willen luisteren naar zijn verhaal of de context waarin de bedreiging viel. Ik vind dat niet kunnen en erg kortzichtig van de school.

Moeder van Jonas, 14 jaar

Onze zoon gaat naar het buitengewoon onderwijs. Na de schooluren worden de kinderen opgevangen in een leefgroep, verbonden aan de school. Ik ging hem woensdagnamiddag ophalen en mijn zoon was niet in de leefgroep. Hij zat opgesloten in een soort bezemhok. Ik schrok daarvan en tolereerde dat niet. Ik heb nooit geweten dat deze sanctie bestond. Daarna vertelde mijn zoon dat kinderen wel vaker in dat hok vlogen als ze niet luisterden of hun boterhammen niet wilde opeten. Dat kan toch niet?

Moeder van Hannes, 11 jaar

Bij het begin van het schooljaar heb ik een gedragscontract ondertekend. Nu drie maanden later word ik door de school uitgesloten. De directeur beschuldigt me van twee dingen waar ik echt niets mee te maken heb. Ik weet wie het wel gedaan heeft, maar ik wil niet klikken. De directeur zei al spottend dat ik in beroep kan gaan als ik niet akkoord ben. Nu begrijp ik waarom, want die commissie stelde niets voor en was niet neutraal. Er was een leerkracht van de school en twee mensen van het schoolbestuur. Voor mij was het duidelijk maar een formaliteit. Toen ik mijn verhaal bracht, luisterden ze niet eens. Ik wil dat iemand dat systeem verandert.

Rachid, 15 jaar

Mijn zoon werd op school gestraft. Hij moest een week apart zitten in een lokaal en elke speeltijd binnen blijven. De school heeft ons daarover niets gezegd en ook geen nota in de agenda gezet. Pas na die week durfde onze zoon het thuis te vertellen. Ik vind het een erg zware sanctie en eigenlijk ongehoord.

Moeder van Stef, 10 jaar

We hadden vorige week het laatste lesuur studie omdat onze leerkracht ziek was. Met toestemming van het secretariaat en een stempel op onze leerlingenkaart mochten we naar huis gaan. De directeur liet deze week weten dat wij niet naar huis hadden mogen gaan. Dat was blijkbaar een foute beslissing. Nu zeggen ze dat we allemaal gespijeld hebben en moeten we twee keer naar de strafstudie gaan. Dat is echt oneerlijk.

Kelly, 16 jaar

Ik heb problemen op school. Er werd voorgesteld om een gedragscontract op te maken. Ik moest dat ondertekenen van de directeur, maar ik ging met sommige afspraken niet akkoord. Er werden mij expliciet zaken verboden die andere leerlingen wel mogen en die zelfs niets te maken hebben met mijn gedrag. Er stond zelfs in dat het contract opgemaakt was in samenspraak met de leerling, terwijl dat helemaal niet zo was. Ik weigerde het te ondertekenen. Nu ben ik preventief geschorst in afwachting van een definitieve uitsluiting. Ik ben daar erg boos om en ga er niet mee akkoord. Maar het lijkt alsof ik geen andere mogelijkheid heb.

Davy, 15 jaar

Onze dochter werd door de school geschorst tot het einde van het schooljaar. Dat wil dus zeggen dat ze zes weken thuis zit. Ze mag wel meedoen aan de examens. Maar dat weigert de school op papier te zetten. We zijn bang dat ze die beslissing nog kunnen intrekken. Verder stellen we ons vragen rond de zin van zo'n lange schorsing, want voor onze dochter lijkt dat wel extra vakantie te zijn, maar we weten dat de verveling snel zal toeslaan. Kunnen wij of onze dochter iets ondernemen tegen deze sanctie?

Moeder van Noor, 16 jaar

Vaststellingen en overwegingen

- Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat heel wat melders geen mandaat geven om hun klacht verder te onderzoeken. Ze zijn bang dat de school ze dat kwalijk zal nemen. De taak van het Kinderrechtencommissariaat is dan de melder gericht advies geven of stap voor stap helpen zoeken naar een goede oplossing.
- Heel wat meldingen gaan over de school die als straf persoonlijke spullen in beslag neemt. Meestal gaat het om een gsm, een mp3-speler of een iPod die in beslag genomen worden als een leerling ze in de les gebruikt. Dat de school die dingen tijdelijk in beslag kan nemen, staat beter ook in het schoolreglement. De meeste ouders en leerlingen hebben er begrip voor. Problemen komen er maar als de school die persoonlijke bezittingen voor verschillende dagen in beslag neemt. Een school heeft niet de bevoegdheid om persoonlijke bezittingen langdurig in beslag te nemen. Zelfs niet als het schoolreglement die sanctie toch voorziet. Persoonlijke bezittingen in beslag nemen is een exclusieve bevoegdheid van de politie en de gerechtelijke diensten.
- Een school kan heel wat ordemaatregelen treffen. Daarvoor zijn er geen strikte regels. Meestal leveren die maatregelen geen problemen op. Als dat wel zo is, hebben ouders of leerlingen geen of weinig rechtsgronden om op te treden tegen incorrecte bejegening van een leerling door een leerkracht of de schooldirectie. Als het Kinderrechtencommissariaat die meldingen onderzoekt, baseert het zich op specifieke bepalingen over onderwijs uit het Kinderrechtenverdrag: artikel 28 en 29 stellen dat de discipline op school gehandhaafd moet worden op een manier die de menselijke waardigheid van het kind weerspiegelt. Ook andere verdragsbepalingen zijn belangrijk: het recht op inspraak en vrije meningsuiting, bescherming tegen lichamelijk en fysiek geweld. Daarnaast wordt de maatregel ook getoetst aan het proportionaliteitsbeginsel en het recht op verdediging.

Discipline op school moet gehandhaafd worden op een manier die de menselijke waardigheid van het kind weerspiegelt.

- Afzondering of time-out wordt als maatregel vaker gebruikt op de lagere school en in het buitengewoon onderwijs. Afzondering om een leerling tot rust te laten komen, of om hem af te schermen omdat hij een bedreiging vormt voor zichzelf of anderen, is een aanvaardbaar pedagogisch principe. Maar ook dan vereist het een duidelijke omkadering en strategie. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt meldingen waaruit blijkt dat afzondering soms zuiver als sanctie gebruikt wordt. Uit de meldingen en na onderzoek blijkt bovendien dat de afzonderingsruimtes dikwijls niet aangepast zijn, dat de school er geen beleid over heeft, of dat er geen tijdsduur bepaald wordt. Het Kinderrechtencommissariaat vindt het belangrijk dat scholen nadenken over afzondering van leerlingen en er een duidelijk beleid over bepalen. Daarin moet het pedagogisch principe voorop staan.
- Elke school moet verplicht een schoolreglement en een pedagogisch project opstellen. Daar moet instaan hoe de school omgaat met problemen, disciplineren en rechten en plichten van leerlingen. In de praktijk wordt dat soms erg vaag omschreven zodat ouders en leerlingen weinig houvast hebben. Als ouders of leerlingen dan klachten hebben over bepaalde straffen of over hun rechten en plichten, zijn ze afhankelijk van de goodwill van de schooldirectie om die klachten aan te pakken. Dat kan een ongelijke of willekeurige aanpak tot gevolg hebben.
- Een school kan bij ernstige problemen een leerling schorsen. Het basisonderwijs is verplicht om bij schorsing opvang te voorzien. Het secundair onderwijs heeft deze verplichting niet en kan de leerling de toegang tot de school ontzeggen. Het probleem is dat schorsingen niet beperkt zijn in tijd. Het Kinderrechtencommissariaat ziet in de praktijk schorsingen van enkele dagen tot enkele weken. Leerlingen blijven wel ingeschreven op school, zodat hun recht op onderwijs volgens de letter van de wet wel gewaarborgd blijft. Maar geschorste leerlingen zitten soms erg lang thuis waardoor het effectief genot van hun recht op onderwijs, zoals de geest van de wet dat bedoelt, wel in het gedrang komt. Er bestaat geen enkele procedure die scholen moeten volgen. De leerling geniet dus geen enkele rechtsbescherming. Het Kinderrechtencommissariaat is van mening dat er nood is aan een neutrale schoolexterne bemiddelingscel die tussenbeide kan komen bij deze klachten. Via bemiddeling kan gezocht worden naar andere oplossingen die de belangen van elke partij behartigen. Dat kan ook voorkomen dat discussies of problemen verder escaleren.
- De beslissing om een leerling preventief te schorsen kan ook genomen worden in afwachting van een definitieve uitsluiting. Bij deze tuchtmaatregel moet de school wel een vaste procedure volgen, met inzage in het tuchtdossier en het recht om gehoord te worden. Bovendien moet de school elke beslissing schriftelijk motiveren. Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat sommige scholen de procedure niet altijd consequent uitvoeren en opvolgen. Ouders en leerlingen zijn dikwijls niet op de hoogte van de strikte regels. Ze staan wel in het schoolreglement, maar als de problemen zich voordoen lijkt het ons maar redelijk dat de school de ouders en de leerling er opnieuw over informeert. Tegen een definitieve uitsluiting is er wel een mogelijkheid om in beroep te gaan. Al deze formele regels zijn er om de leerling rechtsbescherming te bieden. Maar in de praktijk bieden ze niet altijd de nodige waarborgen.
- Bij de beroepsprocedure die voorzien is na een definitieve uitsluiting zijn er wel bedenkingen te formuleren. De maatregel wordt eerst uitgesproken door de directie. Ouders kunnen daarna hun bezwaren uiten, waarna de adviserende klassenraad zijn advies geeft over de sanctie. De directeur heeft dan de eindbeslissing. Als de ouders of de leerling na de eindbeslissing nog altijd bezwaren hebben, kunnen ze hoger beroep aantekenen bij een onafhankelijke beroepscommissie. Die spreekt zich niet uit over de grond van de zaak, maar bekijkt wel of

Maar geschorste leerlingen zitten soms erg lang thuis waardoor het effectief genot van hun recht op onderwijs wel in het gedrang komt.

Het Kinderrechtencommissariaat kreeg dit jaar heel wat vragen en klachten over gedragscontracten die scholen aan leerlingen opleggen.

de adviserende klassenraad opnieuw moet samenkomen om zich te beraden over de genomen sanctie. De eindbeslissing ligt daarna weer bij de directeur.

Het Kinderrechtencommissariaat maakt de bedenking dat de eindbeslissing twee keer bij de directie ligt. In de praktijk gebeurt het maar zelden dat een directie haar eigen beslissing herziet. Daarnaast merkt het Kinderrechtencommissariaat op dat de leden van de beroepscommissie dikwijls tot de school behoren, wat vragen oproept rond hun neutraliteit. Een laatste bedenking is dat ouders na de interne beroepsprocedure de mogelijkheid hebben om naar de rechtbank te stappen. In de praktijk doen alleen kapitaalkrachtige of hoger opgeleide ouders dat. Voor die ouders is het dikwijls een principiële kwestie. Deze procedure is dus niet voor iedereen even toegankelijk.

- Het Kinderrechtencommissariaat kreeg dit jaar heel wat vragen en klachten over gedragscontracten die scholen aan leerlingen opleggen. Gedragscontracten worden meestal opgesteld als de leerling moeite heeft om zich aan de regels en afspraken van de school te houden. Het is voor de leerling dikwijls een laatste kans. Als hij een van de bepalingen uit het contract niet naleeft, volgt meestal een definitieve uitsluiting. Het Kinderrechtencommissariaat merkt op dat het niet altijd even duidelijk en transparant is wanneer of in welke situaties zo'n contract aangeboden wordt. Daarnaast stelt het Kinderrechtencommissariaat vast dat de afspraken in het contract niet altijd over het gedrag van de leerling gaan. Dikwijls legt het contract ook andere 'afspraken' vast, met vage omschrijvingen zoals 'goede punten behalen'. Het Kinderrechtencommissariaat verneemt via meldingen dat het vaak de school zelf is die eenzijdig contracten opstelt. Het gevaar is dat leerlingen zich minder betrokken voelen en minder gemotiveerd zijn om daaraan mee te werken. Tot slot stelt het Kinderrechtencommissariaat vast dat gedragscontracten weinig aandacht besteden aan het begeleidingsaspect, eventueel via de Centra voor Leerlingenbegeleiding. Toch kan het heel zinvol zijn leerlingen met moeilijk gedrag begeleiding aan te bieden.

• Bejegening door leerkrachten

Leerkrachten hebben een legitieme gezagspositie en een zekere autoriteit tegenover hun leerlingen. Leerlingen en leerkrachten zouden respectvol met elkaar moeten omgaan. Heel wat leerlingen melden situaties waarin leerkrachten hun gezagspositie misbruiken. Ouders en leerlingen klagen ook over het beperkt pedagogisch functioneren van leerkrachten. De meeste meldingen gaan over het gebruik van fysiek (slaan) en psychisch (vernederen, intimideren, bedreigen) geweld van leerkrachten op leerlingen.

De meeste meldingen gaan over het gebruik van fysiek (slaan) en psychisch (vernederen, intimideren, bedreigen) geweld van leerkrachten op leerlingen.

Onze zoon heeft ADHD en dus soms problemen met stilzitten. Sommige leerkrachten vinden dat niet altijd gemakkelijk, wat ik ook begrijp. Maar gisteren kwam onze zoon helemaal overstuurd thuis. Hij had van een leerkracht twee klappen in zijn gezicht gekregen. Dat zou bovendien niet de eerste keer geweest zijn. Hoe moet ik dat aanpakken?

Moeder van Bavo, 13 jaar

Mijn dochter heeft een motorische beperking. De leerkrachten gaan daar goed mee om, behalve de turnleerkracht. Onze dochter is wat trager bij de oefeningen en in de kleedkamer. Ze krijgt daarvoor telkens weer vernederende opmerkingen en straffen van de leerkracht. Ik heb het met de directie besproken maar die zegt niets te kunnen doen omdat de leerkracht vastbenoemd is. Ze hebben wel een gesprek met hem gehad. Maar dat heeft mijn dochter de volgende les moeten bekopen. Wat kunnen wij nu nog doen?

Moeder van Nel, 12 jaar

Ik heb op school ruzie gehad met een medeleerlinge. Ik werd bij de onderdirecteur geroepen. Nu blijkt de moeder van die leerlinge een leerkracht te zijn bij ons op school. Zij heeft mij uitgescholden, zat voortdurend te roepen en dreigde dat ik volgend jaar voor haar vak niet zal slagen. Ik heb niets terug mogen zeggen. Ik vind dat die leerkracht haar machtspositie enorm misbruikt. De directie zou nooit toelaten dat een andere ouder een leerling zo behandelt.

Karen, 16 jaar

Een vriendin van mij wordt geïntimideerd door een leerkracht. Die maakt seksistische opmerkingen, raakt mijn vriendin subtiel aan op bepaalde plaatsen en laat haar duidelijk verstaan dat ze daartegen niets kan doen omdat niemand haar zal geloven. Hebben jullie tips om dat probleem toch aan te klagen en de leerkracht te laten ophouden met dat gedrag?

Roos, 14 jaar

Mijn vriend en ik krijgen voortdurend straf. De meester viseert ons. Ik voel me daar erg ongemakkelijk bij. Ik durf het thuis niet te vertellen, want ik ben bang dat ze dan naar school gaan en de problemen erger maken. Maar anderzijds hou ik het niet langer vol.

Lode, 12 jaar

Ik zit in het eerste middelbaar. Morgen hebben we examen voor een bepaald vak. Vandaag zegt de leerkracht dat we voor dat examen twee hoofdstukken extra moeten leren. Ik heb moeilijkheden om veel leerstof te verwerken. Ik ben helemaal in paniek en wil morgen niet naar school. Mag een leerkracht dat plots beslissen? Moeten zij niet meer rekening houden met ons?

Jennifer, 13 jaar

Ik heb problemen met de leerkracht Frans. Ik kan dat vak echt niet goed. De leerkracht vindt het leuk om leerlingen voor de hele klas te kleineren. Mij lacht hij ook dikwijls uit. Hij zegt ook regelmatig mijn slechte punten voor de klas om te laten zien hoe dom ik ben. Ik dacht dat leerkrachten ook respect moesten hebben voor leerlingen? Ik doe mijn best maar hij blijft me vernederen.

Silke, 14 jaar

Vaststellingen en overwegingen

- Melders vragen vooral advies aan het Kinderrechtencommissariaat. Ze willen weten hoe het Kinderrechtencommissariaat hun situatie ziet, welke stappen ze nog kunnen zetten en wat juridisch wel of niet kan. Ouders en minderjarigen vrezen dat bij een effectieve tussenkomst hun problemen alleen maar verergeren. Het idee leeft sterk dat je tegen een leerkracht of school weinig kunt ondernemen. De praktijk bevestigt dat ook.
- Het Kinderrechtencommissariaat ondervindt dat heel wat meldingen over leerkrachten vaak nog niet voorgelegd werden aan de directie van de school. Daarom zijn er heel wat doorverwijzingen naar de schooldirectie of naar de inrichtende macht. Zij zijn de eerste betrokkenen die kunnen optreden bij ernstige conflicten tussen een leerkracht en een leerling.
- Anderzijds stelt het Kinderrechtencommissariaat vast dat gesprekken tussen ouders en directie voor de leerlingen soms maar weinig oplossen. De schooldirectie hoort meestal de betrokken leerkracht, maar als die een ander verhaal brengt, houdt het overleg gewoon op. Het Kinderrechtencommissariaat vindt het belangrijk dat schooldirecties deze meldingen ernstig nemen en opvolging voorzien in moeilijke relaties tussen een leerkracht en een leerling.

— Opmerkelijk is dat elk jaar opnieuw situaties van fysiek en psychisch geweld gemeld worden. Bij sommige leerkrachten lijkt dat te horen bij hun ‘pedagogisch’ functioneren. Leerkrachten en directies onderschatten soms enorm de impact van dit geweld. Het moeilijke is dat melders het dikwijls niet kunnen ‘bewijzen’ waardoor de directie ze niet altijd gelooft. Soms zijn directies wel op de hoogte van het pedagogisch functioneren van bepaalde leerkrachten en geven ze ook toe dat ze er al verschillende keren van hoorden. Toch lijkt het een zware opdracht om die leerkrachten bij te sturen of te motiveren om pedagogische ondersteuning te aanvaarden.

• Formele regels en informele afspraken

Elke school heeft een schoolreglement en onderschrijft een pedagogisch project. In het schoolreglement staan formele regels en afspraken zodat leerlingen weten wat de school van ze verwacht, wat zij van de school mogen verwachten en hoe het schoolleven georganiseerd wordt.

Sommige regels zijn duidelijk vastgelegd, zoals het orde- en tuchtreglement en het examenreglement. Maar daarnaast heeft de school ook een grote vrijheid om bepaalde regels vast te leggen, zoals over kleren en kapsel. Naast de geschreven regels leven er op school ook afspraken of gewoontes die minder tastbaar zijn en niet uitdrukkelijk in het schoolreglement staan. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt zowel meldingen over de formele regels als over de informele afspraken.

Ik zit in mijn laatste jaar en laat al een tijdje mijn haar groeien. In het begin van het schooljaar ben ik bij de directeur geroepen. Hij verplicht me mijn haar kort te laten knippen. Ik heb een dag bedenktijd gekregen. Doe ik het niet, dan word ik uitgesloten van de school. Het schoolreglement vermeldt dat we een ‘verzorgd voorkomen’ moeten hebben. Mijn haar is wel wat langer, maar altijd ordelijk en net. Ik vind het dus wel ‘verzorgd’. Kan een directeur kort haar verplichten en wat is ‘verzorgd’?

Roeland, 17 jaar

Op onze school zijn petten verboden. Die regel staat nergens op papier, maar de school gaat ervan uit dat leerlingen dat weten. Het probleem is dat als een leerling zijn pet vergeet af te zetten de sancties enorm verschillen: van een strafstudie over een week nablijven tot het afnemen van de pet. Kan die willekeur wel en is die regel niet overdreven?

Lars, 15 jaar

Op school krijgen we een nota als we te laat komen. Als we drie keer te laat komen, krijgen we strafstudie. Maar soms komt het niet door onze schuld, maar doordat de trein of bus vertraging heeft. De ene secretariaatsmedewerker geeft dan wel een nota, en de andere niet. De leerlingen vinden het niet eerlijk dat ze ook een nota krijgen als de schuld bij het openbaar vervoer ligt. Kunnen wij daarover duidelijkheid eisen en vragen dat de school begrip toont in sommige omstandigheden?

Meisje, 15 jaar

Woensdagnamiddag is het veldloop. De school eist dat alle leerlingen meelopen. Als we dat niet doen, krijgen we een 0 voor dagelijks werk. Kunnen ze ons verplichten? Kunnen wij ons verzetten?

Sue, 14 jaar

Oorbellen voor jongens zijn bij ons op school verboden. Voor meisjes niet. Zij mogen zelfs neuspiercings dragen. Kan de school dat zomaar beslissen? De directie weigert deze regel aan te passen.

Rikke, 15 jaar

Ik heb op school gevraagd om mijn leerlingendossier te mogen inkijken. Ik ben benieuwd wat daar allemaal over mij instaat. De school weigert dat, ook al zegt de privacycommissie dat we dat recht wel hebben. Hoe kunnen we dat recht afdwingen?

Sofie, 16 jaar

Na schooltijd spreek ik met vriendinnen af in de straat aan de school. De directie heeft ons verboden om in die straat af te spreken omdat het te dicht bij de school is. Ons gedrag (giechelen, roken) zou de school te schande maken. Als we niet gehoorzamen, volgt er een sanctie.

Soraya, 15 jaar

Vaststellingen en overwegingen

- Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat scholen regels opleggen over kleren, kapsel of sieraden. Sommige scholen zijn daar erg streng in en jongeren voelen dat aan als een inbreuk op hun persoonlijke vrijheid. Het Kinderrechtencommissariaat begrijpt dat een school daar afspraken of verwachtingen over heeft, maar stelt zich ook vragen bij de soms overdreven verbodsbepalingen over dingen die tot de jongerencultuur behoren.
- Bij klachten over de formele regels gebruikt het Kinderrechtencommissariaat het schoolreglement als toetssteen. Als sommige regels in dat schoolreglement al een schending van een kinderrecht op zich zijn, gebruikt het Kinderrechtencommissariaat het Kinderrechtenverdrag als toetsingskader. Scholen hebben een grote vrijheid als ze hun reglement opstellen, maar natuurlijk zijn er grenzen. In het reglement mogen geen regels staan die wettelijke bepalingen overtreden. In de praktijk gebeurt dat toch. Leerlingen hebben weinig mogelijkheden om dat ergens aan te klagen of om andere regels af te dwingen.
- Bepaalde leefregels op school of bepalingen uit het schoolreglement worden erg vaag omschreven. Daardoor ontstaat er ruimte voor interpretatie. Dat wekt bij leerlingen wrevel op. Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat in de praktijk de school meestal het laatste woord heeft in discussies rond interpretatie. Dat zorgt soms ook voor willekeur bij sancties als een leerling zich niet aan de regels of afspraken houdt. Het Kinderrechtencommissariaat is de mening toegedaan dat een schoolreglement het best opgesteld wordt in samenspraak met de school én de leerlingen. Leerlingen laten participeren verhoogt het draagvlak van het schoolreglement.
- Minderjarigen stellen ook vragen rond verplichte activiteiten van de school (buiten de schooluren) of over verplicht moeten meehelpen op school. De visie van het Kinderrechtencommissariaat is dat het schoolleven bepaald wordt door de inzet van leerlingen, leerkrachten en schooldirectie. Een school kan en mag een engagement van zijn leerlingen vragen. De problemen ontstaan pas als er sancties volgen omdat een leerling het engagement niet opneemt. Het Kinderrechtencommissariaat vindt het belangrijk dat de school duidelijk communiceert wat ze verwacht rond het engagement van de leerlingen. Sancties zoals punten aftrekken, schorsing of dreigen met uitsluiting zijn niet altijd redelijk of zelfs in strijd met het proportionaliteitsbeginsel.

Het Kinderrechtencommissariaat stelt zich vragen bij de soms overdreven verbodsbepalingen over dingen die tot de jongerencultuur behoren.

• Leerlingenbegeleiding

Leerlingen met problemen kunnen een beroep doen op het Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB), een interne leerlingenbegeleider of zorgleerkracht van de school. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt meldingen over gebrek aan begeleiding of ontevredenheid over de begeleiding. Ook vragen of klachten over het medisch schooltoezicht (MST) worden hier ondergebracht. Daarnaast hebben ook de begeleiders zelfs soms vragen over de mogelijkheden en grenzen van de begeleiding.

Het CLB zegt dat onze twee kinderen naar het buitengewoon onderwijs moeten. Wij zijn het daar niet mee eens. Moeten wij het CLB gehoorzamen? Wat als we bij ons standpunt blijven?

Moeder van twee kinderen, 9 en 11 jaar

Ik heb aan een jongere uitgelegd dat ik beroepsgeheim heb. Nu heeft die jongere mij dingen verteld waarvan ik denk dat het belangrijk is dat zijn ouders ze weten. Ik weet niet goed wat ik moet doen. Wat zijn de rechten van minderjarigen in dat geval en hoe vallen die te rijmen met mijn beroepsgeheim en mijn meldingsplicht?

CLB-medewerker

Mijn dochtertje zit in de kleuterklas. Er heerst al weken een luizenplaag in de klas. Bijna alle kleuters zijn behandeld, maar één meisje niet. De juf zegt dat dat meisje de luizen telkens weer binnenbrengt. De ouders van dat kind behandelen haar niet. De school heeft al een gesprek met de ouders gevraagd, maar die komen niet opdagen. Het is te erg aan het worden. Wij blijven onze kinderen behandelen met chemische shampoos maar de kern wordt niet aangepakt. De CLB-arts kan dat kind wel tijdelijk de toegang tot de klas ontfangen, maar het CLB weigert dat te doen. Wij begrijpen dat het moeilijk is, maar er lijkt geen andere oplossing te zijn. Kan iemand het CLB de ernst van de zaak laten inzien?

Moeder van Kato, 4 jaar

Een meisje op school is zwanger. Ze heeft me gevraagd haar te begeleiden naar het abortuscentrum. Kan ik dat doen? Wat zijn haar rechten als minderjarige? Moet ik haar beschermen? Wat zijn mijn plichten tegenover de ouders?

Interne leerlingenbegeleidster

We zijn een pleeggezin en onze pleegdochter werd bij ons geplaatst door de jeugdrechter. Het is een kind met een probleemgeschiedenis en daardoor heeft ze soms gedragsproblemen op school. De vertrouwensleerkracht van de school heeft met haar een paar keer gepraat. Die leerkracht liet ons weten dat ze zich zorgen maakt om haar gedrag, haar hygiëne en haar kleren. De vertrouwensleerkracht wil melding maken bij de jeugdrechter. Maar er is niets mis met de hygiëne en ook niet met haar kleren. Jongeren kleden zich nu eenmaal helemaal anders. Haar gedrag is voor een groot deel te wijten aan haar geschiedenis. Het is niet de eerste keer dat de vertrouwensleerkracht bij ouders dreigt met een klacht of met de jeugdrechter. Kan dat zomaar? Moet ze niet eerst het CLB inschakelen of de consulent van de sociale dienst van de jeugdrechtbank? Wij zijn radeloos.

Pleegmoeder van Maaïke, 14 jaar

Mijn dochter moet binnenkort naar het medisch schooltoezicht. We hebben een brief gekregen dat ook de schaamstreek onderzocht zal worden. Mijn dochter wil dat niet want de CLB-arts is een man. Ze wil alleen naar een vrouwelijke arts. Ik heb contact opgenomen met het CLB, maar daar zeggen ze dat zij op controle moet. Hebben kinderen in die situatie niet het recht om de arts zelf te kiezen? Wij als volwassenen hebben toch ook die keuzevrijheid?

Moeder van een meisje, 11 jaar

Steeds meer krijgen we vragen van CLB-medewerkers en scholen over hun mandaat om te kunnen ingrijpen in gezinssituaties waar zich veel problemen voordoen, zoals kindermishandeling, gebrek aan schoolse opvolging van de kinderen of gebrek aan hygiëne. Welk advies geven we het best?

Administratie

Vaststellingen en overwegingen

- Steeds meer scholen organiseren een eigen interne leerlingenbegeleiding. Deze leerlingenbegeleiders worden meestal als eerste ingeschakeld bij problemen van leerlingen. Het is een goede zaak dat de school leerlingen van dichtbij opvolgt. Maar in de praktijk stellen we vast dat het CLB daardoor stilaan verschuift naar een tweedelijnsdienst. Deze evolutie is niet altijd even positief. Zeker niet bij ernstige problemen of herhaaldelijke probleemsituaties. Voor interne leerlingenbegeleiders is er geen duidelijk opleidingsprofiel of omkadering. Het profiel van CLB-medewerkers is wel duidelijk omschreven en zij zijn vertrouwd met de psychosociale begeleiding van jongeren. Hun werkingsbasis is een duidelijk CLB-decreet.
- Het Kinderrechtencommissariaat krijgt ook vragen van CLB-medewerkers zelf of van leerlingenbegeleiders van de school. Dat zijn meestal juridische vragen over de combinatie van de eigen beroepsgrenzen en de rechten van het kind. Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat heel wat vragen ook te maken hebben met de toepassing van het decreet Rechtspositie van de minderjarige waardoor het CLB gebonden is. Er is nood aan juridische ondersteuning van CLB-medewerkers. Het is positief dat zij bepaalde vragen durven te stellen en de rechten van het kind centraal willen stellen.
- Als het CLB advies geeft rond oriëntering van leerlingen, weten ouders dikwijls niet in hoeverre dat advies bindend is. Een CLB, maar ook de school, schept daar niet altijd de nodige duidelijkheid over.
- Als ouders of leerlingen niet tevreden zijn over de samenwerking met het CLB, hebben ze weinig ruimte om daar iets aan te doen. Er is dikwijls maar één CLB-medewerker verantwoordelijk voor een bepaalde school of voor bepaalde klassen. Bovendien is het CLB contractueel verbonden aan de school waardoor er geen mogelijkheid is om over te stappen naar een ander CLB.
- Over het medisch schooltoezicht zelf krijgt het Kinderrechtencommissariaat weinig klachten. Meestal gaat het om de vraag of het MST verplicht is en of er een mogelijkheid is om een eigen arts te kiezen. Ouders en leerlingen zijn over het MST weinig geïnformeerd. Het zou zinvol zijn om bij de uitnodiging voor het MST een duidelijke informatiebrief te voegen.

Het is positief dat zij bepaalde vragen durven te stellen en de rechten van het kind centraal willen stellen.

Als ouders of leerlingen niet tevreden zijn over de samenwerking met het CLB, hebben ze weinig ruimte om daar iets aan te doen.

• Pesten

Pesten is een probleem waar elke school wel eens mee geconfronteerd wordt. Pesten op school gaat buiten de schoolmuren soms gewoon door. Melders klagen vooral over het beperkt optreden van de school en over de onmacht om pestgedrag aan te pakken. Minderjarige melders vragen vooral steun of advies om het pestprobleem te bestrijden.

Ik word gepest op school. Ik ben vandaag al voor de derde keer thuis gebleven. Ik ben al naar directrice geweest maar zij zegt dat ze niets kan doen. Ik kan me niet meer concentreren op school. Mijn ouders weten van niets en denken dat ik op school ben. Wat kan ik nog doen?

Evi, 16 jaar

Mijn dochter wordt op school al vier jaar gepest door hetzelfde groepje leerlingen. Het gaat om intimidatie en nu ook om fysiek geweld. De school wil niet meer optreden. Ook het CLB reageert niet meer. Kan het Kinderrechtencommissariaat de school en het CLB hun verantwoordelijkheid laten opnemen?

Moeder van Alice, 13 jaar

Ik word gepest op school. Ik heb geen vrienden meer. Thuis durf ik het niet meer te vertellen, want ik merk dat mijn mama dan verdrietig wordt. Op school zeg ik het ook niet meer, want zij hebben met de pesters gesproken en die zegden dat mijn verhaal niet waar was. Daarmee was de zaak voor de school afgesloten. Vorige week werd het erger. Ze hebben mij in mijn buik gestampt en een bloedneus geslagen. Ik heb er genoeg van. Wat kan ik nog doen? Ik zie geen uitweg meer.

Shari, 11 jaar

Mijn zoontje wordt extreem gepest. De directie is al op de hoogte en ze zeggen dat ze een pestbeleid hebben. In theorie wel, maar ik merk daar in de praktijk maar heel weinig van. Ze spreken de pesters af en toe aan op hun gedrag, maar dat is geen oplossing want mijn zoon moet het nadien bekopen. Hij is in hun ogen gaan klikken. Het is nog maar het vijfde leerjaar en de school heeft de klas niet in bedwang. Vorige week is de directie met iets nieuws afgekomen: mijn zoontje is niet weerbaar genoeg. Ze raden een assertiviteitscursus aan. Ik kan dat niet geloven. En wat met de pesters dan? Hebben zij geen begeleiding nodig? De ouders van de pesters worden niet aangesproken.

Mama van Emiel, 11 jaar

Onze zoon gaat naar het buitengewoon onderwijs. Hij is altijd het mikpunt van pesterijen. Er zijn al verschillende methodes uitgeprobeerd, maar niets lijkt te helpen. Ik verwijt de school niets, want zij weten nu ook niet meer hoe ze het verder moeten aanpakken. Ze raden me aan van school te veranderen. Mijn kind zal dus dubbel gestraft worden: hij werd gepest en hij zal zich moeten aanpassen aan een nieuwe school. Hij vindt dat erg onrechtvaardig.

Mama van Pallieter, 12 jaar

Vaststellingen en overwegingen

Pestgedrag is een erg complex probleem.

- Veel kinderen en jongeren krijgen op school te maken met pestgedrag. Het is een erg complex probleem. Er bestaat heel wat methodologische en andere informatie over pesten. Maar meldingen laten toch nog altijd zien dat veel scholen maar een beperkt pestbeleid voeren en dikwijls geen gebruik maken van de beschikbare methodieken.
- In het klachtenonderzoek gaat het Kinderrechtencommissariaat vooral na of de school genoeg inspanningen levert om het pestprobleem aan te pakken. De melders krijgen altijd het advies om ook het CLB in te schakelen. Melders komen zelden zelf op het idee om bij het CLB hulp te vragen.
- Meldingen laten zien dat leerkrachten en scholen pestproblemen minimaliseren. Toch zijn aanslepende pesterijen een zware emotionele en psychische belasting voor kinderen en jongeren. Niet gehoord of geloofd worden, verhoogt het gevoel dat het allemaal hun eigen schuld is.
- Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat scholen wel werken met de gepeste leerling en zijn ouders, terwijl ze maar hoogst uitzonderlijk contact opnemen met de ouders van de pesters. Ook dat roept bij slachtoffers ongewild schuldgevoelens op. Door alle betrokkenen op de hoogte te brengen en te vragen naar hun inzet kan het pestprobleem wel opengetrokken worden.

- Er zijn ook heel wat scholen die wel een heel goed pestbeleid voeren en prima initiatieven nemen, maar toch het pestprobleem niet de baas kunnen. Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat schooldirecties ook soms geen uitweg meer zien en zich machteloos voelen. Door de complexiteit duurt oplossingsgericht werken soms erg lang. De situatie blijft dan belastend voor het kind. Er is een blijvende nood aan middelen, informatie, sensibilisering en ondersteuning.

• Schoolresultaten

De meldingen gaan vooral over betwiste examenuitslagen en over attesten op het einde van het schooljaar. Daarnaast krijgt het Kinderrechtencommissariaat ook vragen over de manier waarop een school een leerling mag evalueren.

Voor een bepaald vak werden we zo beoordeeld: 20% van de punten voor het mondelinge gedeelte en 80% voor het schriftelijk. Een medeleerling haalde het maximum van de punten op de schriftelijke proef. Hij hoefde van de leerkracht geen mondeling examen meer af te leggen. Ik vind dat erg oneerlijk en ik wil dat het mondelinge gedeelte dan voor iedereen herzien wordt.

Marco

Mijn leerkracht beweert dat ik te laat in de les was en daarom trok ze punten af van mijn toets. Mag zij dat doen?

Anoniem

We zijn met de klas op excursie geweest. Daarna kregen we een vragenbundel over de excursie. Daarop kregen we punten die meetelden voor dagelijks werk. Ik had een goed resultaat. Uiteindelijk krijg ik toch een nul van de leerkracht omdat ik volgens haar die dag niet aandachtig genoeg was. Ik vind dat niet eerlijk.

Stijn, 17 jaar

Ik heb een B-attest gekregen. Ik vind dat niet eerlijk. Ik heb maar vier tekorten waarvan er twee net onder de helft zitten. Ik zou volgend schooljaar toch al een andere richting kiezen waar ik die vakken niet heb, maar de school houdt daar geen rekening mee. Heb ik het recht om herexamens te vragen?

Anoniem

Vaststellingen en overwegingen

- Melders vragen advies of hulp aan het Kinderrechtencommissariaat om examenuitslagen en resultaten van toetsen te betwisten. Officieel bestaat daar geen beroepsprocedure voor. Via herexamens of vakantietaken kunnen leerlingen wel herkansen. Maar niet alle scholen bieden die mogelijkheid aan. En in scholen die het systeem wel hanteren, is het geen afdwingbaar recht. Leerlingen vinden dat soms onrechtvaardig en vragen daar uitdrukkelijk om.
- In het secundair onderwijs kunnen attesten op het einde van het schooljaar wel betwist worden. Voor het lager onderwijs kan dat alleen bij het getuigschrift dat na de zesde klas uitgereikt wordt. Ouders en leerlingen zijn dikwijls niet op de hoogte van die betwistingsprocedure. Scholen merken terecht op dat ze toch in het schoolreglement staat. Maar het lijkt ons niet meer dan billijk dat deze informatie uitdrukkelijk meegegeven wordt bij elk B- of C-attest. Dat kan verhelpen dat melders zich door de school bedrogen voelen. Het waarborgt ook het recht van minderjarigen op duidelijke informatie over wat ze rechtstreeks aanbelangt. Bovendien is de periode waarin je in beroep kunt gaan zo kort, dat duidelijke en snelle informatie over de beroepsprocedure broodnodig is.

Ouders en leerlingen zijn dikwijls niet op de hoogte van die betwistingsprocedure.

— Melders vragen soms ook de mening van het Kinderrechtencommissariaat over punten op een schoolrapport. Het Kinderrechtencommissariaat spreekt zich nooit uit over punten of over beslissingen van een klassenraad over een attest. Dat behoort tot de autonomie van de school of de leerkracht. Het Kinderrechtencommissariaat adviseert melders om in een gesprek op school verduidelijking te vragen rond het evaluatie- en beoordelingssysteem. Aan scholen vragen we meer transparantie over hun evaluatiesysteem en een betere motivering van de genomen beslissingen. Dikwijls weten ouders of leerlingen niet goed hoe een klassenraad werkt, of welke criteria hij gebruikt om leerlingen te beoordelen. Dikwijls verdwijnt de klacht nadat de ouders en de leerling een persoonlijke toelichting krijgen.

• School- en studiekeuze

Meldingen over de school- en studiekeuze komen vooral van de jongeren zelf of van mensen die met de jongeren begaan zijn. Ze gaan vooral over meningsverschillen tussen ouders en kind.

Een vriend van mijn zoon studeert heel goed en behaalt mooie resultaten. Zijn ouders hebben beslist dat hij volgend schooljaar deeltijds onderwijs moet gaan volgen. Zo kan hij gaan werken en mee instaan voor de financiële lasten. Zelf wil de jongen dat niet. Kan iemand daar iets aan doen? Want ik vind het verschrikkelijk voor hem.

Een kennis

Ik wil veranderen van school. Ik zit daar niet graag en wil bij mijn vrienden naar school. Ik ben verdrietig en voel me slecht. Kunnen jullie mijn ouders overtuigen?

Nina, 13 jaar

Ik begeleid een meisje van 16 jaar. Ze voelt zich helemaal niet goed bij ons op school. Ze wil veranderen maar haar moeder gaat niet akkoord. Is de toestemming van ouders nog nodig op die leeftijd?

CLB-medewerker

Vaststellingen en overwegingen

- Volgens het Gelijke Onderwijskansendecreet kiezen de leerling én zijn ouders een secundaire school. In de praktijk komt het er dikwijls op neer dat alleen de ouders kiezen. Meestal levert dat geen problemen op. Maar als een leerling zich echt niet kan vinden in de keuze van zijn ouders, staat hij machteloos. Minderjarigen hebben weinig mogelijkheden om invloed uit te oefenen. De school- en studiekeuze valt onder het ouderlijk gezag. Toch is het wel de minderjarige zelf die elke dag op de schoolbanken moet gaan zitten. Zich goed voelen op school en in de studierichting is belangrijk.
- Bij conflicten raadt het Kinderrechtencommissariaat de minderjarige aan om het CLB in te schakelen. Het CLB kan samen met de ouders en de minderjarige bekijken wat er aan de hand is, wat de bezorgdheden zijn of de wensen. Door te bemiddelen kunnen ze proberen te zoeken naar een oplossing waar iedereen zich wel goed bij voelt. Lukt dat niet? Dan staat de minderjarige opnieuw machteloos, want de ouders nemen de eindbeslissing.

Als een leerling zich echt niet kan vinden in de keuze van zijn ouders, staat hij machteloos.

• Verantwoordelijkheden en aansprakelijkheid van scholen

Net zoals ouders dragen ook scholen de verantwoordelijkheid voor hun onderwijs en voor hun leerlingen. Die verantwoordelijkheid houdt de mogelijkheid in dat ze aansprakelijk gesteld worden voor tekortkomingen. Vooral ouders maken daar melding van. Minderjarigen staan er minder bij stil. Ook scholen stellen er vragen over aan het Kinderrechtencommissariaat. Dat zijn vooral juridische vragen.

Vorig jaar had onze zoon een zwaar verkeersongeval. Hij moet nog verschillende operaties ondergaan, maar die komen pas na zijn revalidatie. Onze zoon volgt een technische richting met praktijkvakken. Hij mag van de behandelende arts de praktijklessen volgen, maar met de nodige voorzichtigheid: geen zware zaken optillen, geen zware trilmachines besturen. Toch besliste de school hem de toegang tot de praktijklessen te weigeren. Ze willen dat wij als ouders eerst een document ondertekenen dat zij niet aansprakelijk en verantwoordelijk zijn als onze zoon niet voorzichtig genoeg is in de les. Wij gaan daar niet mee akkoord, want als hij in die lessen iets anders voorheeft, vervalt ook die aansprakelijkheid. Hoe geraken wij uit deze impasse zodat Joris de lessen zo snel mogelijk kan hervatten?

Moeder van Joris, 16 jaar

De jas van mijn dochter is op school gestolen. Een week later werd haar fiets stuk gemaakt in de fiet-senstalling. Kan ik de school daarover aanspreken en om vergoeding vragen?

Moeder

Op een daguitstap kregen de leerlingen een vrij speeluurtje. De jongens waren gaan voetballen en ze hebben met de bal een raam aan diggelen geschoten. De school verwacht dat wij die kosten vergoe-den. Wij vinden dat een school daarvoor een verzekering moet hebben. Onze kinderen staan tijdens de schooluren onder hun toezicht en verantwoordelijkheid.

Moeder

Ik ben een gescheiden vader van twee kinderen. Ik krijg van de school geen enkele informatie, terwijl ik er al verschillende keren naar gevraagd heb. Ik wil op de hoogte blijven van de oudercontacten, de leerlingenbespreking en de rapporten van mijn kinderen. Mijn ex-vrouw is niet bereid deze informatie door te spelen.

Vader van twee kinderen

Hoe moeten wij als school omgaan met moeilijke scheidingssituaties? Moeten wij alle informatie geven aan de twee ouders? Wat als de ouder op school zijn kind wil zien? Wat zijn onze rechten en plichten als school?

Schooldirectie

Vaststellingen en overwegingen

- In sommige meldingen had de discussie tussen de ouders en de school geen raakvlak met de rechten van het kind. Bij die meldingen werden ouders doorverwezen naar de school om eerst in een gesprek duidelijkheid te krijgen en een compromis te proberen zoeken. Bij complexe meldingen werd er geadviseerd contact op te nemen met een advocaat of een verzekeringsmaatschappij.
- Toch kunnen er ook situaties zijn waarin een school haar verantwoordelijkheden niet opneemt en een leerling daar rechtstreeks nadeel van ondervindt. Deze meldingen worden verder onderzocht.

Uit meldingen blijkt dat er soms onduidelijkheid is over de positie van scholen bij moeilijke scheidingssituaties.

- Uit meldingen blijkt dat er soms onduidelijkheid is over de positie van scholen bij moeilijke scheidingssituaties. Zowel ouders als schooldirecties zelf zitten met heel wat vragen rond de juridische principes, wat begrijpelijk is. Sommige ouders proberen hun strijd verder te zetten en de school erbij te betrekken. Er is een blijvende nood om scholen goed te informeren en te ondersteunen zodat zij gewapend zijn om buiten die strijd te blijven en de ouders toch ook correct te bejegenen.

• Het inschrijvingsrecht

Het recht op inschrijving in een school is een fundamenteel recht voor alle leerlingen. Toch rijzen er soms problemen mee.

Onze zoon is sinds anderhalve maand definitief geschorst. We hebben nog altijd geen nieuwe school gevonden. In alle scholen die we bezocht hebben, wordt zijn inschrijving geweigerd omdat ze al te veel probleemleerlingen hebben en een extra moeilijke jongen niet aankunnen. Wij zoeken hulp om dat verder aan te pakken, want hij moet dringend naar school gaan.

Moeder van Wout, 14 jaar

Onze dochter heeft dyslexie en ze heeft daarvan ook een attest. Ze volgt muziekschool en haar inschrijving werd dit jaar geweigerd omdat ze al twee keer is blijven zitten. Maar dat komt door die dyslexie. Zij heeft meer tijd nodig dan andere leerlingen. Als de muziekschool haar zou inschrijven, krijgen ze geen subsidie meer voor haar. De directrice van de muziekschool klaagt in dat kader aan dat het deeltijds kunstonderwijs geen extra leerkrachten heeft om zorgleerlingen te ondersteunen en op te vangen. Dat is een probleem dat toeneemt.

Moeder van Margot

Vaststellingen en overwegingen

- Sinds het decreet Gelijke Onderwijskansen (GOK-decreet), de opstart van de lokale overlegplatforms voor gelijke onderwijskansen (LOP's) en de Commissie Leerlingenrechten, krijgt het Kinderrechtencommissariaat minder meldingen over effectieve weigering om leerlingen in te schrijven. Als er een klacht aangemeld wordt, bekijken we eerst of het LOP al bemiddelde.
- Sommige melders stellen het Kinderrechtencommissariaat een specifieke vraag of dienen een specifieke klacht in. Als de situatie dan verder uitgediept wordt, komen er soms ook andere deelfacetten aan het licht. Zo kwamen er rond geweigerde inschrijving twee klachten binnen die ook andere structurele problemen blootlegden.
 - Bij één onderzoek stelden we vast dat er in het deeltijds kunstonderwijs weinig omkadering is om onderwijs op maat te geven voor leerlingen die te kampen hebben met leermoeilijkheden of leerstoornissen.
 - Een ander signaal heeft te maken met scholen die leerlingen kunnen weigeren op basis van hun 'draagkracht'. Dat gebeurt vaker bij leerlingen die moeilijk gedrag vertonen of extra zorgen nodig hebben. Het probleem is dat ze die 'draagkracht' niet nader omschrijven. Het laat wel zien dat het voor sommige scholen niet gemakkelijk is om genoeg aandacht te besteden aan zorgleerlingen. De leerling en de ouders hebben weinig mogelijkheden om dat aan te klagen of om een school aan te manen extra inspanningen te leveren. De nood blijft om scholen genoeg te ondersteunen en de nodige middelen te geven.

• Buitengewoon en geïntegreerd of inclusief onderwijs

Kinderen met bijzondere noden vinden niet altijd een aangepaste school. Vooral bij kinderen met een autismespectrumstoornis blijft dat een probleem. Voor die kinderen is het aanbod veel te klein. De meldingen over dit thema grenzen aan het thema inschrijvingsrecht dat we hierboven al bespraken.

Jongen heeft een autismespectrumstoornis. Eerst liep alles op school heel vlot. In de helft van het schooljaar laat de juffrouw weten dat zij het in de klas erg moeilijk krijgt met onze zoon. Ze vraagt extra ondersteuning. Wij hebben extra hulp gezocht en alles zelf betaald. Toen dat geëvalueerd werd, liet de directie ons weten dat alles weer prima liep en dat onze zoon kon blijven. De juf zelf sprak dat tegen en liet ons weten dat eigenlijk niemand hem nog wou op school. Jongen wil zelf op school blijven. Er bestaat in de regio geen enkele onderwijsvorm die gespecialiseerd is in autisme.

Mama van Tobias, 9 jaar

De school waar ons zoontje ingeschreven was, besloot om hem in september niet meer toe te laten. Onze zoon heeft autisme en volgt les in het reguliere onderwijs. De reden die de school opgeeft, is dat ze zijn problematiek van autisme niet meer aankunnen (draagkracht). De juf vindt het te moeilijk om met de jongen om te gaan. De school vindt het niveauverschil met de andere kinderen te groot en ze vinden dat hij beter op zijn plaats zit in het bijzonder onderwijs. Wij vinden dat niet. Het CLB en het begeleidingscentrum steunen onze visie. Er is al extra ondersteuning van een GON-begeleidster. Onze zoon wil absoluut niet van school veranderen, want dat schrikt hem enorm af en hij voelt zich goed in de klas en op school. De school zegt dat we de inschrijving niet kunnen afdwingen.

Moeder van Joshua, 9 jaar

Mijn neefje is van Marokkaanse afkomst en verblijft tijdelijk in België om medische redenen. Hij heeft een handicap en krijgt hier een speciale behandeling. Omdat hij hier ongeveer negen maanden blijft, zoek ik een school voor hem. Er zijn geen plaatsen in de speciale scholen (het bijzonder onderwijs of MPI's) en ik kan geen beroep doen op extra ondersteuning om hem naar het gewone onderwijs te laten gaan. Zien jullie nog mogelijkheden?

Tante van Ali, 9 jaar

Vaststellingen en overwegingen

- De nood aan aangepast onderwijs voor kinderen met een autismespectrumstoornis of een karakterstoornis blijft groot. Die kinderen vinden maar moeilijk een school. Scholen zijn soms terughoudend en baseren zich op hun draagkracht om leerlingen wel of niet in te schrijven.
- Het Kinderrechtencommissariaat merkt dat het lager onderwijs nog wel veel aandacht geeft aan leerlingen die extra zorgen nodig hebben en die bereid zijn mee te werken aan het geïntegreerd onderwijs. Maar in het secundair onderwijs ligt dat dikwijls veel moeilijker. Daar is overwegend minder bereidheid om extra inspanningen te leveren of ligt dat te moeilijk. De overgang naar het bijzonder secundair onderwijs is dikwijls de enige oplossing, maar daar schuilt dan weer het probleem van het beperkte aanbod.
- De meeste problemen ontstaan als een school zijn medewerking aan inclusie intrekt. Dat gebeurt om verschillende redenen. Ouders en leerlingen voelen het aan als een onrecht en beschouwen het als een schending van het recht op onderwijs. Maar inclusie of geïntegreerd onderwijs kan niet afgedwongen worden. Het is een samenwerkingsverband tussen ouders, leerling, leerkracht, CLB en het buitengewoon onderwijs. Eén partij kan het niet opeisen. Het is dikwijls uit onmacht dat ouders in opstand komen.

De nood aan aangepast onderwijs voor kinderen met een autismespectrumstoornis of een karakterstoornis blijft groot.

• Huiswerk

Huiswerk wekt bij sommige minderjarigen ongenoegen. Ze klagen bij het Kinderrechtencommissariaat vooral over te veel huiswerk.

*Ik sport heel graag maar door het vele huiswerk heb ik bijna geen tijd meer om te sporten.
Ivan, 15 jaar*

Vaststellingen en overwegingen

- In het secundair onderwijs valt het de leerlingen eerder moeilijk dat leerkrachten hun taken en opdrachten niet op elkaar afstemmen. Zo krijgen leerlingen in eenzelfde periode soms grote opdrachten van verschillende leerkrachten. Op die momenten vragen leerlingen inspraak in de regeling van huiswerk en taken.
- Het Kinderrechtencommissariaat spreekt zich niet uit over de hoeveelheid huiswerk. Het adviseert de melders om dat probleem op school zelf aan te kaarten. In het secundair onderwijs kunnen ze ook de leerlingenraad inschakelen.

• Leerlingenvervoer

Een school is niet verplicht om leerlingenvervoer te organiseren. Heel wat basisscholen en scholen uit het buitengewoon onderwijs bieden die service wel aan en dat loopt over het algemeen goed. Het Kinderrechtencommissariaat kreeg maar een paar meldingen. Klachten gaan over de organisatie van het leerlingenvervoer en de busbegeleiding.

*De busmaatschappij die de school inschakelde, kwam al verschillende keren te laat. Ze gebruiken een erg oude bus die dikwijls technische problemen heeft. Daardoor blijven kinderen lang alleen op straat staan wachten. Iedereen zegt er niets aan te kunnen doen, maar ik vind dat dat niet kan.
Vader van twee kinderen*

*Ik ga met de bus naar school. Als we niet braaf zijn of we zitten niet stil, dan brengt de buschauffeur ons terug naar school in plaats van ons thuis af te zetten. Ik vind niet dat die dat zomaar kan doen.
Tiffany, 12 jaar*

*Ons zoontje maakt de overstap van lager onderwijs naar bijzonder secundair onderwijs. We kregen te horen dat hij het secundair onderwijs niet meer in dezelfde school kan volgen, want hij is verplicht zich in te schrijven in de dichtstbijzijnde school om nog gebruik te kunnen maken van leerlingenvervoer. Er is nog één school dichtbij in de buurt. Ons zoontje heeft autisme en een verstandelijke handicap. De overstap naar het secundair is al een hele verandering en nu komt hij na negen jaar op dezelfde school ook nog eens in een totaal nieuwe omgeving terecht. Wij vinden dat die regel rond leerlingenvervoer het belang van het kind niet dient. We kunnen onze zoon niet op eigen kracht van en naar school brengen, want we gaan alle twee werken.
Moeder van Robbe, 12 jaar*

Vaststellingen en overwegingen

- Bij problemen rond leerlingenvervoer is het voor melders niet altijd duidelijk wie de verantwoordelijkheid draagt: de school of de vervoersmaatschappij. Duidelijke communicatie daarover is belangrijk.
- In het buitengewoon onderwijs geldt de regel dat gratis leerlingenvervoer alleen naar de dichtstbijzijnde school kan. Dat schept soms problemen. De problematiek van leerlingen in het buitengewoon onderwijs is soms zo specifiek dat bepaalde gedragskenmerken van de leerlingen maken dat ze moeilijk met verandering kunnen omgaan. De verandering naar een andere school is op zich al moeilijk. Ouders zijn dikwijls bereid de bijdrage voor het vervoer desnoods zelf ten laste te nemen, maar ze blijven afhankelijk van de goodwill van de vervoersmaatschappij om dat wel of niet toe te staan.

In het buitengewoon onderwijs geldt de regel dat gratis leerlingenvervoer alleen naar de dichtstbijzijnde school kan.

• Kostprijs

Basisonderwijs is sinds kort 'kosteloos' en er wordt naar gestreefd om het secundair onderwijs voor iedereen financieel toegankelijk te maken. Toch kregen we hierover klachten.

We hebben twee kindjes die naar school gaan in het lager onderwijs. We hebben een lijstje gekregen met schoolbenodigdheden die we moeten kopen. Maar we hebben gehoord dat onderwijs gratis moest zijn en de school zelf materiaal voorziet. We begrijpen het niet goed meer.

Moeder van twee kinderen

We hebben een melding gekregen van een gezin dat hier illegaal verblijft. Een kind zit in het lager onderwijs en het andere in het secundair. De ouders kunnen de schoolfacturen niet betalen omdat ze geen financiële ondersteuning krijgen. Hoe kunnen ze dat oplossen?

Politiek medewerkster

Ik kan de schoolrekeningen van mijn kinderen niet meer betalen. Ze zitten alle drie in het secundair onderwijs. Worden hun rechten tot onderwijs niet geschonden als de rekeningen te hoog oplopen?

Moeder van drie kinderen

Vaststellingen en overwegingen

- Begin vorig schooljaar werd er campagne gevoerd rond kosteloos basisonderwijs. Sommige ouders vroegen om verduidelijking als ze toch nog een rekening kregen of de vraag om schoolmateriaal te kopen.
- Van secundaire scholen krijgen ouders soms hoge schoolrekeningen. Voor veel gezinnen is dat een zware financiële last, zeker voor sommige kwetsbare groepen. Die ouders gaan op zoek naar financiële ondersteuning, maar vinden zelden een oplossing. Sommige ouders kunnen hun kinderen niet laten meegaan op schoolreizen of andere buitenschoolse activiteiten. Het gevaar is dat onderwijs in al zijn facetten niet voor alle leerlingen even toegankelijk is.

Het gevaar is dat onderwijs in al zijn facetten niet voor alle leerlingen even toegankelijk is.

• Huisonderwijs

Minderjarigen hebben leerplicht. Dat betekent dat ze moeten leren, maar daarom hoeven ze nog niet naar school te gaan. Huisonderwijs kan ook. Het Kinderrechtencommissariaat kreeg dit jaar drie meldingen over huisonderwijs.

We willen een belangengroep opstarten die huisonderwijs promoot en verdedigt. We merken dat sommige hulpverleningdiensten erg kritisch staan tegenover huisonderwijs. Het gebeurt dat een begeleidingsdienst de ouders verplicht hun kinderen weer in te schrijven op een gewone school. Ouders zijn bang hun rechten te verliezen. Toch toont geen enkel onderzoek aan dat huisonderwijs nefast is voor kinderen. Wat is de juridische positie van ouders en minderjarigen in huisonderwijs?

Anoniem

Ik heb chronisch vermoeidheidssyndroom. Volledige dagen naar school gaan, wordt te moeilijk. Kunt u mij informeren over huisonderwijs? Heb ik daar recht op?

Ilke, 16 jaar

Wij geven onze kinderen huisonderwijs en de kinderen voelen zich daar goed bij. We krijgen ook inspectie thuis. Vroeger liep dat probleemloos. Maar dit jaar hadden we een vreemde ervaring met de inspecteurs. Ze maakten ongepaste opmerkingen en stelden de kinderen erg suggestieve vragen. De kinderen hadden het gevoel dat de inspecteurs erop aandrongen dat ze zich zouden inschrijven in een school. Ze voelden zich daar niet goed bij. Het is niet aan de inspectie om hier uitspraken over te doen of om een oordeel te vellen over onze keuze. Bovendien schonden ze de privacy van ons gezin. Voor het overige konden ze niets aanmerken op de manier waarop onze kinderen onderwijs krijgen. Welke bevoegdheden heeft de inspectie? Ik heb al overal gezocht en navraag gedaan bij het departement Onderwijs, maar niemand kan ons verder helpen.

Moeder van vier kinderen

Vaststellingen en overwegingen

- Over huisonderwijs komen er vooral informatieve vragen binnen. Die gaat over de organisatie en de rechten en plichten. Het Kinderrechtencommissariaat helpt de melders hun weg te vinden naar juiste kanalen om de informatie verder te vragen.
- Sommige aspecten van huisonderwijs, zoals de inspectie, zijn vaag of niet omschreven in reglementering. Dat is bijvoorbeeld het geval voor de aspecten die de inspectie moet evalueren en de manier waarop dat kan gebeuren.

• Organisatie van onderwijs

Meldingen kunnen gaan over de organisatie van het onderwijs. Die meldingen zijn moeilijk te omschrijven omdat ze niet over een welomlijnd thema gaan.

Ik zit in het vijfde middelbaar. Om medische redenen ben ik soms lang afwezig op school. In mijn vorige school kon ik afspraken maken over de manier waarop ik geëvalueerd zou worden. Ik zit nu in een nieuwe school. Heb ik het recht om daar opnieuw die afspraken te maken? Wat zijn de rechten en plichten van de school? Hoe pak ik dat het best aan?

Aisha, 16 jaar

Wij hebben op school geen leerlingenraad of ideeënbus. Hoe kan ik dat verwezenlijken?

Valerie, 13 jaar

Sommige leerkrachten willen op de speelplaats camera's zetten zodat ze kunnen zien welke leerlingen baldadig gedrag vertonen. Ze zouden de beelden nadien ook gebruiken om sancties te bepalen en te tonen aan andere leerlingen. Ik vind dat geen goed idee. Ik ben op zoek naar argumenten die ik kan inbrengen in de discussie vanuit de rechten van minderjarigen.

Leerkracht

Vaststellingen en overwegingen

- Het Kinderrechtencommissariaat krijgt soms meldingen over scholen die camera's plaatsen, chipkaarten gebruiken of vingerafdrukken nemen om het gedrag en de aanwezigheid van leerlingen te controleren. Het Kinderrechtencommissariaat pleit ervoor dat scholen dat opnemen in het schoolreglement en dat ze altijd overleggen met de leerlingen. Het gaat toch over hun recht op privacy. Natuurlijk moet de school ook de wetgeving volgen die deze technieken reglementeert, zoals de Wet op de verwerking van persoonsgegevens en de zogenaamde Camerawet.

De school moet ook de wetgeving volgen die deze technieken reglementeert, zoals de Wet op de verwerking van persoonsgegevens en de zogenaamde Camerawet.

2.2.3. Hulp aan kinderen en jongeren

Hulpverlening is een basisrecht voor minderjarigen. Het aanbod aan hulpverleningsinstanties is erg uitgebreid. Sommige richten zich specifiek op minderjarigen, zoals de bijzondere jeugdzorg, het JAC en de Kinder- en Jongerentelefoon. Andere initiatieven richten zich tot een specifieke doelgroep zoals de gehandicaptenzorg, of tot een ruim doelpubliek zoals de gezondheidszorg en het welzijnswerk. Ook op deze vormen van hulpverlening kunnen minderjarigen een beroep doen.

Hulpverlening is een basisrecht voor minderjarigen.

Minderjarigen kunnen problemen ondervinden met de hulpverlening. Van de 135 meldingen waren er 82 klachten. Het Kinderrechtencommissariaat is bevoegd om klachten over jeugdhulpverlening, gezondheidszorg en gehandicaptenzorg te onderzoeken. Over al deze domeinen kregen we meldingen. De meldingen gingen vooral over minderjarigen in de bijzondere jeugdzorg.

	Vragen	Klachten	Totaal
Bijzondere jeugdzorg	32	72	104
Basisvoorzieningen	14	4	18
Gezondheidszorg	6	5	11
Gehandicaptenzorg	1	1	2
Totaal	53	82	135

Aantal meldingen over hulp aan minderjarigen per sector

Van de 82 klachten waren er 54 niet ontvankelijk. De tabel op de volgende bladzijde laat zien waarom deze klachten niet onderzocht konden worden. Meestal is de reden de aanwezigheid van een eerstelijnsklachtendienst, zoals de JO-lijn voor klachten over bijzondere jeugdzorg. Sommige sectoren van de hulpverlening hebben een interne klachtendienst. Bovendien kan dikwijls in andere sectoren van de jeugdhulpverlening, zoals een Jongerenadviescentrum, nog oplossingsgericht met de minderjarige gewerkt worden. Als dat zo is, geven we er de voorkeur aan om de minderjarige eerst nog naar de hulpverlening te oriënteren.

Eerstelijnsklachtendienst aanwezig / hulpverlening aangewezen	32
Beroep op rechtbank	12
Geen mandaat van de minderjarige	6
Onderzoek niet in het belang van de minderjarige	2
Geen bevoegd gebied	2

Reden van niet-ontvankelijkheid van klachten over hulp aan jongeren

Niet-ontvankelijke klachten werden onmiddellijk afgehandeld met een advies of doorverwijzing. De tabel hieronder geeft een overzicht van de diensten waarnaar het meest doorverwezen werd.

JO-lijn	21
Jeugdrechtbank	11
Jongerenadviescentrum	7
Advocaat	7
Comité voor Bijzondere Jeugdzorg	5
Centrum Algemeen Welzijnswerk	4
Ondersteuningsstructuur bijzondere jeugdzorg	3

Belangrijkste doorverwijzingen voor meldingen over hulp aan minderjarigen

28 klachten waren ontvankelijk. Daarvan werden al 22 klachten volledig onderzocht en die kregen ook een eindoordeel. Zes klachten zijn nog in onderzoek.

Eindoordeel	Reden	Aantal	Totaal
Geen oordeel mogelijk	Klacht hersteld vóór onderzoek start	2	12
	Klacht ingetrokken	3	
	Klager reageert niet meer	7	
Gegronnd	Slechte bejegening of dienstverlening	1	3
	Gebrekkige informatieverstrekking	1	
	Geen afdoende motivering van een beslissing	1	
Ongegrond		7	7
Nog in behandeling			6
Totaal			28

Eindoordeel van klachten over hulp aan jongeren

In opvallend veel klachten (12) was het onmogelijk om de gegrondheid van de klacht te toetsen. De klager reageerde niet meer op contacten van de ombudsdienst, trok zijn klacht in of de klacht werd hersteld nog vóór het onderzoek startte. In die klachten kon dan ook geen eindoordeel gegeven worden.

Drie klachten waren gegrond en zeven ongegrond. Dat wil niet zeggen dat er geen probleem zou zijn, maar wel dat er geen ombudsnorm geschonden werd. De redenen van gegrondheid zijn: slechte bejegening en dienstverlening door een dienst, gebrekkige of foutieve informatieverstrekking door de dienst en geen afdoende motivering van een beslissing over een minderjarige.

2.2.3.1. De bijzondere jeugdzorg

Maatregelen in het kader van vrijwillige jeugdhulp (Comité voor Bijzondere Jeugdzorg) of de gedwongen jeugdhulp (jeugdrechtbank) zorgden voor de meeste meldingen. Het is ook een vorm van hulpverlening met een enorme impact op het leven van minderjarigen. Minderjarigen komen in aanraking met bijzondere jeugdzorg als ze in een problematische opvoedingssituatie (POS) zitten of als ze een als misdrijf omschreven feit (MOF) pleegden. Zowel over POS- als MOF-situaties als over de vrijwillige en gedwongen hulpverlening kregen we vragen en klachten. De klachten gaan over verschillende aspecten van de bijzondere jeugdzorg zoals deze tabel laat zien:

De maatregel	77
Regelgeving jeugdhulp	11
Dienstverlening in residentiële opvang	11
Pleegzorg	5
Totaal	104

Meldingen over bijzondere jeugdzorg

• Beslissing en uitvoering van de maatregel

De meeste meldingen gaan over ongenoegen met de genomen maatregel. We krijgen klachten over maatregelen van de jeugdrechter en over vrijwillige maatregelen.

Mijn zoon heeft ADHD en een psychiatrische problematiek. Hij kan soms agressief zijn en heeft moeite met zelfbeheersing. Daarvoor is hij ambulant in behandeling. Zijn gedrag stelt vooral problemen op school. Na een incident op school kwam hij voor de jeugdrechter. Die wou een voorbeeld stellen en opteerde voor opname in de psychiatrie. Door gebrek aan plaats werd het een plaatsing in een gesloten instelling. Iedereen is het erover eens dat hij daar helemaal niet op zijn plaats zit. Maar de rechter herziet zijn beslissing voorlopig niet. Wat kunnen we doen?

Moeder van Lucas, 16 jaar

Mijn 14-jarige dochter werd geplaatst wegens haar problematisch gedrag. Tijdens haar verblijf in een instelling werd ze zwanger. De vader is een 28-jarige man. Mijn dochter is net bevallen en de vader mocht bij de bevalling zijn. Ik vind die situatie problematisch, maar de jeugdrechter onderneemt niets om het contact tussen mijn dochter en die man te verbieden. Die man wordt bovendien niets ten laste gelegd. Het gaat hier toch om een strafbaar feit!? Ik begrijp de houding van de rechter niet.

Vader van Cynthia, 14 jaar

Twee kinderen van mijn cliënte zijn geplaatst in een pleeggezin. Ze heeft nu een baby met haar nieuwe partner. De consulent en de pleeggezinndienst herhalen voortdurend dat ze hulp moet inschakelen voor de baby, anders wordt dat kindje ook geplaatst. Moeder krijgt al hulp van een tante, van de grootmoeder en van Kind en Gezin. De hulp die ze krijgt is dan blijkbaar toch nog niet genoeg. Moeder is radeloos. Maar niemand legt haar uit wat er precies van haar verwacht wordt.

Hulpverlener

Sinds bij mijn dochter kanker vastgesteld werd, verbleef ze met haar kinderen bij mij. Met vader was er weinig contact. Hij is verslaafd aan drugs. Na de dood van mijn dochter verbleven mijn kleinkinderen nog altijd bij mij en hun vader kwam ze geregeld bezoeken. Plots werden ze op vraag van vader in een instelling geplaatst. Vader bezoekt ze amper en ik heb een heel beperkt bezoekrecht. De kinderen laten weten dat ze terug bij mij willen komen. Ik probeer al verschillende weken contact te leggen met de consulent om mijn verhaal te doen, maar word elke keer afgescheept. Ik wil gewoon de kans krijgen om in gesprek te gaan over de maatregel en het belang van de kinderen.

Grootmoeder van Sander (7 jaar) en Sarah (9 jaar)

Mijn elfjarig broertje werd geplaatst in een pleeggezin omdat mijn moeder een alcoholprobleem had. De beslissing om mijn broertje te plaatsen was toen heel terecht. De consulent zei dat als ze aan haar alcoholprobleem werkt, onze Jens terug naar huis mag komen. Ondertussen drinkt mijn moeder al bijna een jaar niet meer, maar Jens zit nog altijd in het pleeggezin. Ik mis mijn broertje en hij wil ook liever bij ons blijven. We krijgen helemaal geen uitleg waarom hij eigenlijk niet naar huis mag komen. Mama heeft zich toch aan de afspraak gehouden?

Lorenz, 17 jaar

Ik werd geplaatst omdat ik veel spijbelde. Ik had heel wat problemen, maar die zijn nu opgelost. Ik ga nu ook al een heel schooljaar probleemloos naar school. Ik wil volgend schooljaar terug naar huis. De consulent zegt dat dat pas kan als ik bewijs dat ik me aan de leerplicht hou. Maar dat heb ik nu toch ruimschoots bewezen? En hoe kan ik bewijzen dat ik me thuis ook aan die afspraak zal houden als ze mij niet eens de kans geven?

Bavo, 16 jaar

We begeleiden een zevenjarig meisje dat al een paar jaar in een pleeggezin verblijft na het overlijden van haar moeder. Vader had afstand genomen van het kind en heeft een paar maanden geleden weer contact gezocht. Geleidelijk aan wordt het contact tussen vader en kind opgebouwd. Nu werd plots beslist de pleegplaatsing te beëindigen en het kind bij vader te laten wonen. Wij vinden dat er een geleidelijke overgang moet zijn in het belang van het kind. Bovendien vinden we dat er geregeld contact tussen het meisje en haar pleeggezin moet blijven. We hebben daarover overleg en vragen ons af wat het standpunt van het Kinderrechtencommissariaat is.

Pleeggezinndienst

Ik zit in een gesloten instelling. Ik heb gedragsproblemen, maar dat komt omdat ik waanideeën en angsten heb. Ik krijg in de instelling wel een hoop medicatie voor die problemen. Maar echt helpen kunnen ze me niet. Ik zit hier eigenlijk omdat er geen plaats was in de psychiatrie. Ik weet geen blijf met mijn spanningen. Ik wil echt geholpen worden.

Simon, 16 jaar

Vaststellingen en overwegingen

- Het is vreemd om vast te stellen dat klachten niet alleen over de gedwongen hulpverlening gaan, maar ook en zelfs even vaak over de vrijwillige hulpverlening. Normaal verwachten we hier vooral klachten vanuit de gedwongen hulpverlening, omdat die maatregel opgelegd wordt zonder akkoord van de minderjarige of zijn ouders. Het aanbod van het CBJ is gebaseerd op vrijwillige medewerking van de betrokken partijen. Bovendien moet zowel de minderjarige (vanaf de leeftijd van 12 jaar) als de ouders instemmen met de geboden hulpverlening. Daarom verwachten we weinig of minder klachten over de betwisting van een maatregel.
- Een verklaring voor het ongenoegen over sommige maatregelen in de vrijwillige hulpverlening is dat klagers de vrijwillige hulpverlening toch als ‘gedwongen’ ervaren. Ze klagen over afdwongen ‘vrijwilligheid’ en over doorverwijzing naar gedwongen hulpverlening als drukingsmiddel. Dat toont aan dat het eerder gaat om theoretische dan om ‘doorleefde’ vrijwilligheid.
- Minderjarigen klagen aan dat ‘vrijwilligheid’ in de vrijwillige hulpverlening nogal eenzijdig toegepast wordt. Zij ondervinden dat ze met hun hulpvraag in de kou blijven staan als de hulpverlening niet van start kan gaan, of stopt omdat ouders er niet mee instemmen.
- Minderjarigen in een POS ervaren de maatregel dikwijls als een sanctie. Ze voelen zich gestraft voor tekortkomingen van hun ouders.
- Melders klagen dat er zowel in de gedwongen als in de vrijwillige hulpverlening niet altijd een degelijke opvolging gebeurt door de consulent. Zowel ouders als minderjarigen vinden dat consulenten niet altijd toegankelijk zijn en te strak omspringen met de genomen maatregel. Uit klachtenonderzoek blijkt dat dat niet altijd ligt aan de onwil van de consulent of de rechter, maar veeleer aan de hoge dossierlast. Melders vragen dat consulenten meer oog hebben voor evoluties en veranderende omstandigheden in de leefsituatie van de minderjarige en zijn gezin.
- Soms ontstaat er ongenoegen over de genomen maatregel omdat de beslissing niet genoeg gemotiveerd werd. Daardoor wordt de maatregel gemakkelijker als onredelijk en onrechtvaardig ervaren. Het is daarom erg belangrijk dat er genoeg tijd vrijgemaakt wordt om regelmatig met minderjarigen en ouders te praten. Een maatregel in de bijzondere jeugdzorg is voor de minderjarige en zijn ouders een erg ingrijpende gebeurtenis.
- Een maatregel wekt soms ook ongenoegen door een gebrek aan juiste modules in het hulpaanbod. Dat geldt vooral voor minderjarigen die in de bijzondere jeugdzorg terecht komen door het gebrek aan plaatsen in de kinderspsychiatrie. Het gevolg is dat het hulpaanbod niet aangepast is aan de noden van de minderjarige enkel en alleen omdat er in de hulpverlening die ze wel nodig hebben op dat moment geen plaats is. Te veel jongeren met een psychiatrisch probleem belanden uiteindelijk in een gesloten instelling. Dat is al jaren een pijnpunt.
- Als een maatregel stopt, worden daar meestal streefdoelen aan gekoppeld waar aan de minderjarige of de ouders moeten voldoen. Ook het hulpverleningsproces verloopt via een stappenplan. Die doelen en stappen worden dikwijls eenzijdig bepaald door de jeugdrechter, de consulent, de voorziening of de dienst die het gezin begeleidt. Melders klagen dat de vooropgestelde doelen vaag geformuleerd zijn, zodat ze niet begrijpen wat precies van ze verwacht wordt of wanneer het doel werkelijk bereikt is. Er moet meer en duidelijker gecommuniceerd worden over de manier waarop gezinnen oplossingsgericht aan hun situatie moeten werken. Ook over de verwachtingen en doelstellingen van de maatregel moet beter gecommuniceerd worden. Dat geeft minderjarigen en hun ouders meer houvast en leidt tot minder ongenoegen over de maatregel.

Het is vreemd om vast te stellen dat klachten niet alleen over de gedwongen hulpverlening gaan, maar ook en zelfs even vaak over de vrijwillige hulpverlening.

- Ongenoegen over een maatregel is soms ook het gevolg van slechte bejegening door een consulent of door de jeugdrechter. In de vrijwillige hulpverlening ervaren minderjarigen de consulent niet altijd als een medestander en hebben ze het gevoel dat hij een machtspositie heeft. Ze hebben soms ook het gevoel dat niet hun belang, maar dat van hun ouders voorop staat. We krijgen ook klachten over gebrek aan neutraliteit van de rechter of de consulent, gebrek aan inspraak van minderjarigen, gebrek aan respect voor de minderjarige of de ouders.
- Ook naaste familie (zoals grootouders, ooms en tantes) en professionals die het kind of zijn gezin begeleiden, uiten soms hun ongenoegen over een maatregel. Ze klagen aan dat zij niet gehoord worden door de consulent of de jeugdrechter, ook al spelen ze een belangrijke rol in het leven van de minderjarige.

• Regelgeving

In de bijzondere jeugdzorg gelden heel wat reglementeringen. Bovendien kom je in de bijzondere jeugdzorg ook in aanraking met regels uit burgerlijk en erfrecht. Soms is het voor minderjarigen, ouders en zelfs professionals niet meer duidelijk welke bepalingen precies gelden of welke handelingen toegelaten zijn. Over het juridische kader van de jeugdhulpverlening kreeg de ombudsdienst verschillende vragen.

In ons dagcentrum verblijft een jongen die geplaatst werd door het CBJ. Hij werd toegewezen aan zijn moeder. Het kind zou liever bij zijn vader gaan wonen. Onze dienst en de consulent van het CBJ vinden dat ook de meest gepaste oplossing voor het kind. Gaat een maatregel van het CBJ voor op het vonnis, of moeten wij dat vonnis respecteren ook als het de hulpverlening tegenwerkt?

Begeleider

Mijn neefjes zijn door de jeugdrechtbank in een MPI geplaatst. De ouders kijken niet om naar de kinderen. In samenspraak met het MPI en de consulent logeren de kinderen bijna elk weekend bij ons. Wij krijgen daar geen vergoeding voor. Kunnen wij aanspraak maken op de dagvergoeding die het MPI voor de kinderen krijgt voor de dagen dat de kinderen bij ons verblijven?

Tante

Ik begeleid een alleenstaande moeder van twee kinderen. Vader heeft de kinderen seksueel misbruikt en kreeg daarvoor contactverbod. Moeder heeft hulp en ondersteuning van thuisbegeleiding nodig. Ik heb haar doorverwezen naar het CBJ. Het CBJ stelt dat ze geen hulp kunnen bieden zonder de vader op de hoogte te brengen. Moeder wil dat niet. Klopt het, rekening houdend met de strafrechtelijke feiten die vader pleegde en zijn contactverbod?

Budgetbegeleider OCMW

Samen met het CBJ maken wij voor elk kind dat bij ons verblijft een begeleidingsrapport op. Een jongen heeft al jaren geen contact meer met zijn ouders, en de grootouders kregen het ouderlijk gezag. Recent is er weer contact met de vader. Nu eist vader inzage in het dossier van zijn zoon. Heeft hij dat recht als de grootouders het ouderlijk gezag dragen?

Directeur voorziening

Een meisje van 15 is zwanger en verblijft in een begeleidingstehuis. Ze is er nog niet uit of ze het kind wil houden of niet. Ze wil ook niet dat haar ouders ingelicht worden over haar zwangerschap. Hoe moet ik hier als consulent mee omgaan gezien mijn positie?

Consulent CBJ

Wij hebben heel wat jongeren met een drugsprobleem in onze voorziening. Wij voeren dan ook geregeld zelf urinecontroles uit. Op het laatste teamoverleg ontstond daar discussie over. Is dat een medische handeling? Gaan wij hier ons boekje te buiten? Overtreden we de wet op de privacy of is deze handeling te verantwoorden in het licht van het hulpverleningsproces?

Directeur voorziening

In de gesloten instelling hanteren we de regel dat jongeren maar twee keer per week naar huis mogen bellen. Nu stellen we vast dat ouders steeds vaker zelf naar hun kind bellen. Daarmee overschrijden ze de regel dat er hooguit twee keer per week telefonisch contact mag zijn. We proberen de contacten in het kader van het hulpverleningsproces toch wat te beperken. Maar kunnen wij wettelijk ouders wel verbieden om hun kind te spreken?

Begeleider

Vaststellingen en overwegingen

- De rechtspositie van de minderjarige in de hulpverlening, nu ook geregeld bij decreet, krijgt steeds meer aandacht en bekendheid. Dat is een gunstige evolutie.
- De juridisering van onze samenleving heeft ook zijn weerslag op de bijzondere jeugdzorg. De onzekerheid rond de regelgeving leidt tot juridische vragen. Ook de ombudsdienst heeft niet op alle vragen een sluitend antwoord. Hulpverlening is complex. Niet voor alle problemen is een strikt juridisch antwoord mogelijk. Bovendien zijn ook niet alle problemen op te lossen of in regelgeving te vatten.

De rechtspositie van de minderjarige in de hulpverlening krijgt steeds meer aandacht en bekendheid.

• Dienstverlening in de residentiële opvang

We krijgen meldingen over de werking en het beleid van voorzieningen in de bijzondere jeugdzorg. Voorzieningen zelf hebben dan weer vragen over de juridische correctheid van hun handelingen. De visie van ouders van geplaatste kinderen verschilt soms sterk van de opvoeding in een instelling. Dat kan tot conflicten leiden. Maar ook minderjarigen zijn het soms niet eens met het beleid van de instelling waarin ze verblijven.

Ik zit in een home. Vorig jaar had ik tegen mijn zin seks met een jongen uit het home. Ik heb toen niets aan de begeleiders gezegd omdat ik bang was dat ze het aan mijn ouders zouden vertellen. Mijn ouders zouden daar heel slecht op reageren en me verwijten dat het mijn fout is. Nu heeft die jongen hetzelfde gedaan met een vriendin van mij. Ik heb een begeleider in vertrouwen genomen en alles verteld. Nu vindt de directeur dat mijn ouders ingelicht moeten worden. Ik wil dat absoluut niet, maar hij luistert niet.

Caro, 14 jaar

Ik zit in een leefgroep en wordt door de andere kinderen gepest. Ze doen mij ook dikwijls pijn. De begeleiders doen er niets aan. Het wordt steeds erger. Als ik om hulp ga vragen, word ik door de begeleider gestraft omdat ik ga 'klikken'.

Sofie, 13 jaar

Onze zoon is tijdelijk geplaatst in een home. Vandaar moet hij te voet naar school. Hij is twintig minuten onderweg en het is een erg gevaarlijke weg. Wij zijn daar erg ongerust over en hebben dat ook op het home laten horen. De begeleiders vonden onze angst belachelijk en zegden bovendien dat het onze eigen schuld was. Wij wilden toch dat onze zoon naar zijn vertrouwde school kon blijven gaan? Daardoor kan hij niet met de andere kinderen mee met de schoolbus. De begeleiders zeggen dat ze niet genoeg personeel hebben om voor hem een extra inspanning te doen. Wij vinden dat onverantwoord.

Vader van Bryan, 9 jaar

Mijn zoon zit in een gesloten instelling. Eerst in een gesloten afdeling en nu in de open afdeling. Het ondervijst dat hij daar krijgt laat echt te wensen over. Zijn toekomst wordt daardoor op de helling gezet.
Moeder van Lorenz, 17 jaar

Wij vangen een jongen op die vroeger in een andere instelling verbleef. Toen hij de instelling verliet, heeft hij een document ondertekend dat zegt dat hij zijn persoonlijke bezittingen binnen twee weken moet ophalen. Die periode is al ruim overschreden. De jongen vraagt nu om toch zijn fiets te mogen ophalen. Omdat de instelling er ondertussen herstellingskosten aan maakte en hem door andere jongeren laat gebruiken, krijgt hij zijn fiets alleen terug als hij die kosten vergoedt. Kan dat?
Opvoeder van Mario, 17 jaar

Mijn zoon zit in een gesloten instelling. Het is schrijnend hoe ze jongeren daar behandelen. Mijn zoon is Franstalig opgevoed en mag daar op geen enkel moment Frans spreken. Hij klaagt ook over de beperkte hygiëne. Als de jongens een sanctie krijgen, is dat meestal drie dagen afzondering in een cel. Het is nog erger dan in een gevangenis.
Vader van Nicolas, 16 jaar

Soms wordt ons gewoon om advies gevraagd door professionelen om het beleid of de werking van hun voorziening beter te kunnen afstemmen op de noden en rechten van minderjarigen.

De jongeren in onze leefgroep hebben bijna allemaal een gsm. Wij zouden daar goede afspraken over willen maken want het gebruik van de gsm loopt uit de hand. Bovendien is het moeilijk om als begeleider controle te hebben op wat er allemaal met die gsm gedaan wordt. Maar we willen ook de rechten van de jongeren niet schenden. Wat is jullie advies?
Begeleider

Een jongen verblijft al sinds zijn geboorte in een home. Moeder is katholiek en vader islamiet. Vader wil zijn zoon laten besnijden, maar moeder verzet zich. Hoe moeten wij daar als hulpverlener mee omgaan? We willen een algemeen standpunt uitwerken dat ons ook later in staat stelt om een correcte houding aan te nemen. We willen het belang van het kind in die beslissingen voorop stellen. Maar wat is hier in het belang van het kind?
Hulpverlener

Vaststellingen en overwegingen

- De meeste klachten zijn het gevolg van gebrekkige communicatie en gebrek aan correcte informatie over de geboden dienstverlening. We stellen vast dat als voorzieningen tijd en ruimte nemen om met de minderjarigen of ouders in gesprek te gaan, heel wat klachten zich vanzelf oplossen. Dikwijls is het advies en de informatie van de ombudsdienst al genoeg om de spanning te verminderen.
- Voorzieningen krijgen in hun werking meer en meer oog voor de rechten van minderjarigen. We voelen een grote bezorgdheid in de jeugdhulp om het hulpverleningsproces meer en beter af te stemmen op de rechten, noden en behoeften van de minderjarige gebruikers. Als we advies verlenen, stellen we zelf vast dat het evenwicht tussen rechten van minderjarigen en het hulpverleningsproces moeilijk is. We zien hier dezelfde botsing als tussen de rechten van minderjarigen en de verantwoordelijkheid van ouders in de opvoeding.

De meeste klachten zijn het gevolg van gebrekkige communicatie en gebrek aan correcte informatie over de geboden dienstverlening.

• Pleegzorg

Vijf meldingen gingen over de positie van pleegouders. Enerzijds klagen pleegouders over het gebrek aan inspraak in de opvoeding van de pleegkinderen en in het hulpverleningsproces. Anderzijds wordt aangeklaagd dat pleegouders soms beslissingen nemen voor hun pleegkinderen die onder het ouderlijk gezag van de wettelijke ouders vallen.

De ouders van ons pleegkind zitten alle twee al jaren in de gevangenis wegens zware kindermishandeling. Door haar voorgeschiedenis heeft onze pleegdochter een grote bindingsangst. Ze zit op internaat en verblijft in het weekend bij ons. Plots werd beslist dat ze beter naar een instelling zou gaan, zonder verder contact met ons. Wij vinden dat niet in het belang van het kind. Hoe kunnen wij onze mening geven?

Pleegouders

Ik begeleid een moeder waarvan het kind in een pleeggezin verblijft. Moeder heeft haar dochter door het CLB laten testen voor de overgang naar het eerste leerjaar. Daaruit bleek dat het kind het gewoon onderwijs aankan. De pleegmoeder liet zonder medeweten van moeder een andere test uitvoeren. Die test toont een lichte voorkeur voor BLO type 8. Er is nu een conflict tussen moeder en pleegmoeder, maar allebei hebben ze het beste voor met het kind. Wie heeft nu eigenlijk recht op het laatste woord?

Hulpverlener

Wij waren zeven jaar pleegouders van twee kinderen die nu 12 en 13 jaar zijn. Vorig jaar werd de pleegplaatsing gestopt op vraag van moeder, maar tegen de wil van de kinderen. Ook wij hadden onze bezwaren die we aan de consulent meegaven. Maar ze werden genegeerd. Nu de kinderen thuis zijn, worden de tekortkomingen van moeder duidelijk. De kinderen bellen ons bijna elke week en vragen om te mogen terugkomen. We geven dat door aan de consulent, maar die zegt dat we afstand moeten nemen. Wat is hier nog in het belang van de kinderen? Tellen de zeven jaar dat we de kinderen opvangen hebben dan voor niets?

Pleegouders

We merken in onze werking dat pleeggezinnendiensten bij een pleegplaatsing niet altijd rekening houden met de levensbeschouwing van de ouders en de geplaatste kinderen. Pleegouders verplichten kinderen soms een godsdienst te volgen die helemaal niet strookt met hun levensbeschouwing. Sommige pleegouders laten kinderen uit islamitische gezinnen hun communie doen. Pleegouders hebben toch niet het recht te beslissen over de levensbeschouwing van pleegkinderen?

Hulpverlener

Vaststellingen en overwegingen

- De relatie tussen ouders en pleegouders is moeilijk en soms pijnlijk. Ze kunnen medestanders zijn in de opvoeding van de kinderen, maar soms ook volkomen tegenstanders. Meestal streven de twee partijen wel hetzelfde doel na: het welzijn van het kind. Maar soms zijn er toch meningsverschillen over de invulling daarvan. Daardoor komen ze soms in een moeilijke positie tegenover elkaar te staan. Dat leidt tot heel wat conflicten.
- De meldingen tonen aan dat er veel onduidelijkheid is over de rechten en plichten van pleegouders. Over rechten en plichten van ouders en pleegouders in de bijzondere jeugdzorg moet nog heel wat uitgeklaard worden. Er is nood aan een duidelijk kader. Ouders vinden hun rechten terug in het burgerlijk recht, minderjarigen vinden het grotendeels in het Kinderrechtenverdrag en het decreet Rechtspositie van minderjarigen in de jeugdhulp. Maar voor pleegouders ontbreekt een uitgewerkt statuut. Dat zorgt voor onduidelijkheid en wrevel bij alle gebruikers van de bijzondere jeugdzorg.

Over rechten en plichten van ouders en pleegouders in de bijzondere jeugdzorg moet nog heel wat uitgeklaard worden.

2.2.3.2. Basisvoorzieningen en welzijnswerk

Basisvoorzieningen zijn de voorzieningen die minimaal nodig zijn om de basisrechten van een persoon te garanderen. Elke minderjarige heeft er recht op. De ombudsdienst krijgt vooral vragen en klachten van ouders en minderjarigen over wantoestanden in basisvoorzieningen en de toegang tot die basisvoorzieningen. Professionelen uit de basisvoorzieningen stellen vragen over het juridisch kader waarin de hulpverlening werkt.

Kinderbijslag/Wezenbijslag	12
Welzijnswerk	6
Totaal	18

Meldingen over basisvoorzieningen

Ik zit al een paar maanden onder schuldbemiddeling. Alle inkomsten gaan naar de schuldbemiddelaar. Ook het kindergeld. Daardoor heb ik maar een budget van 70 euro per maand voor de opvoeding van mijn drie kinderen. Mag het kindergeld mee aangeslagen worden?

Moeder

Voor mijn werk ben ik verhuisd naar de Verenigde Staten. Een paar maanden geleden werd mijn zoon er geboren. Hij heeft de Belgische nationaliteit, maar hij blijkt geen recht te hebben op kindergeld uit België. Is dat geen schending van zijn rechten?

Vader

In ons JAC hebben wij de leeftijdsgrens van onze doelgroep verlaagd tot 12 jaar. Rekening houdend met het decreet Rechtspositie van de minderjarige in de hulpverlening vragen wij ons af of wij 12-jarigen mogen begeleiden zonder toestemming van hun ouders.

JAC-medewerker

Vanuit het JAC heb ik al een tijdje contact met een meisje per e-mail. Ze zit in een heel moeilijke thuissituatie. Het zou de hulpverlening bevorderen als we face-to-face-contact met haar konden hebben. Maar ze kan en mag niet naar het JAC komen. We hebben voorgesteld om elkaar op school te ontmoeten. We vragen ons nu af of de school dat kan weigeren en of de school dan verplicht is om de ouders in te lichten?

JAC-medewerker

Samen met collega's starten we een groepspraktijk van psychologen. We willen ons ook richten tot minderjarigen. Het is ons niet zo duidelijk wat de rechten van minderjarigen zijn in de privéhulpverlening.

Psycholoog

In het CAW hebben we een afdeling begeleid wonen voor volwassenen. Af en toe krijgen we een aanvraag van een minderjarige. We stellen ons vragen over de rechten van die minderjarigen en de rechten en plichten van de ouders. Hebben wij bijvoorbeeld de toestemming van de ouders nodig? Wat als we van de minderjarige geen contact mogen opnemen met zijn ouders? Onze positie is niet gemakkelijk want wij zijn geen hulpvorm in de bijzondere jeugdzorg.

CAW-medewerker

Vaststellingen en overwegingen

- De meeste meldingen gaan over kinder- en wezenbijslag. Meestal gaat het ook om heel specifieke en soms complexe situaties.
- Meldingen uit het welzijnswerk hebben vooral te maken met de rechtspositie van minderjarigen in de hulpverlening. Professionelen vragen zich af hoe ze die rechten concreet moeten toepassen in de praktijk.

2.2.3.3. Gezondheidszorg

Minderjarigen doen dikwijls een beroep op gezondheidszorg. Ook in de gezondheidszorg hebben minderjarigen rechten. Daarover krijgen we vragen en klachten.

Het vaccin voor baarmoederhalskanker wordt alleen terugbetaald voor meisjes die jonger zijn dan 16. Door de grote aandacht in de pers rond baarmoederhalskanker heb ik nu heel wat bezorgde en ongeruste moeders die het vaccin ook willen toedienen aan hun dochters die ouder zijn dan 16. Voor sommigen is het financiële aspect geen probleem, maar voor anderen gaat het om een grote kost. Creëert de overheid met die regel geen discriminatie onder minderjarigen?

Hulpverlener

Mijn dochter is al jaren zwaar depressief. Ze gaat daardoor niet meer naar school en haar sociale vaardigheden zijn beperkt. We hebben jaren op een wachtlijst gestaan voor opname in een psychiatrisch ziekenhuis. Na drie jaar wachten kon ze er eindelijk terecht en uiteindelijk is ze er negen maanden gebleven. Maar de behandeling en de opvang waren erg amateuristisch. Na de uiteindelijke diagnose kregen we geen enkele informatie. We hebben zelf moeten ontdekken dat haar aandoening recht geeft op een tegemoetkoming van het Vlaams Fonds. Ik wil de werking van het ziekenhuis aanklagen.

Moeder van Lieselot, 17 jaar

Kan een minderjarige een voorschrift voor de pil krijgen zonder toestemming van haar ouders?

Hulpverlener

Al te dikwijls worden kinderen onverantwoord en onomzichtig behandeld met zware psychofarmaca, zonder dat men het effect van deze geneesmiddelen op de verdere lichamelijke, emotionele en geestelijke ontwikkeling van de kinderen kent. Het is onverantwoord om kinderen zonder bijkomend onderzoek deze middelen toe te dienen. De overheid moet daar tegen optreden en kinderen beschermen tegen misbruiken.

Psycholoog

Een 16-jarig meisje liet in een ziekenhuis een zwangerschapsonderbreking uitvoeren. In het ziekenhuis hebben ze haar de garantie gegeven dat de artsen gebonden zijn aan het beroepsgeheim en dat haar ouders in geen geval op de hoogte gebracht worden. Een medewerker van het ziekenhuis heeft toch contact opgenomen met haar ouders. Zijn haar rechten daardoor niet zwaar geschonden?

Hulpverlener

Als zelfstandig psycholoog heb ik ook soms kinderen in therapie. Ik maak nu steeds vaker mee dat de ene ouder en het kind de begeleiding absoluut noodzakelijk vinden, terwijl de andere ouder zich er uitdrukkelijk tegen verzet. Onze deontologische code is niet duidelijk over hoe je moet omgaan met die situaties. Bovendien staat er niets in over de rechten van het kind. Hoe verhouden deze rechten zich tegenover het ouderlijk gezag? Ik weet niet meer hoe ik hier nu correct mee moet omgaan.

Psycholoog

In een chatsessie vernamen we van een jongen dat hij in een serieuze crisis zit. Hij zou zich willen laten opnemen in een psychiatrisch ziekenhuis. Zijn ouders weigeren dat omdat ze dan een slechte naam krijgen en het niet goed oogt voor hun omgeving. Hij klopte ook al aan bij ambulante diensten, maar ook daar vragen ze de medewerking van de ouders. De jongen is ten einde raad en dreigt met een zoveelste zelfmoordpoging. Heeft die jongen toestemming van zijn ouders nodig om zich te laten opnemen in een ziekenhuis of om ambulante psychiatrische hulp te krijgen? Wat als de ouders weigeren? Als ze weigeren, is dat dan geen schending van het recht op gezondheidszorg?

JAC-medewerker

Vaststellingen en overwegingen

- Net als in de welzijnszorg krijgen we in de gezondheidszorg vragen en klachten over de rechtspositie van de minderjarige patiënt. Melders kennen meestal wel de wet op de patiëntenrechten en het decreet Rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp, maar weten niet of die in hun sector van toepassing zijn en hoe ze zich verhouden tot het ouderlijke gezag. We zien dat professionals uit de gezondheidszorg de rechten van hun minderjarige cliënten willen vrijwaren, maar twijfelen om ze toe te passen zonder de garantie dat ze wettelijk correct handelen. Het is inderdaad niet altijd gemakkelijk om de verschillende principes van beroepsgeheim, ouderlijk gezag of belang van het kind met elkaar te verzoenen. Bovendien geeft de wetgeving meestal geen sluitend antwoord op alle specifieke situaties die zich kunnen voordoen.
- Minderjarigen blijven sterk afhankelijk van hun ouders als ze gezondheidszorg nodig hebben, al was het maar om te betalen. Zeker voor de toegang tot de gezondheidszorg stellen we dat vast.

Het is inderdaad niet altijd gemakkelijk om de verschillende principes van beroepsgeheim, ouderlijk gezag of belang van het kind met elkaar te verzoenen.

2.2.3.4. Gehandicaptenzorg

We kregen dit werkjaar twee klachten over zorg aan personen met een handicap. Die twee klachten gingen over een weigering van paramedische zorg en materiële hulpmiddelen door de bevoegde instantie. Eén klacht werd na onderzoek ongegrond bevonden en een tweede klacht is nog in onderzoek. Om in de ene situatie de privacy van de melder en de minderjarige te bewaken en in de andere situatie het onderzoek niet te belemmeren, wordt hier voorlopig niet verder op ingegaan.

2.2.4. De ruimere leefomgeving van kinderen en jongeren

Buiten hun gezin en de school is er voor minderjarigen nog een hele andere wereld. Minderjarigen hebben een vriendenkring, nemen deel aan het culturele leven, ontmoeten vrienden, doen aan sport, hebben een studentenjob, gaan naar de jeugdbeweging. Over al deze situaties kreeg de ombudsdienst 90 meldingen.

Deze tabel laat zien over welke thema's uit de ruimere leefomgeving van minderjarigen er vragen en klachten kwamen.

	Vragen	Klachten	Totaal
Vrijtijdsactiviteiten	17	15	32
Relaties en seksualiteit	21	6	27
Arbeid	16	1	17
Geldzaken/consumenzaken	7	2	9
Verkeer en mobiliteit	1	1	2
Milieu	1	1	2
Huisvesting	0	1	1
Totaal	63	27	90

Vragen en klachten over de ruimere leefomgeving van minderjarigen

27 meldingen waren klachten. Het onderzoek naar klachten is ook voor dit thema niet evident. Want veel klachten hebben ook te maken met de relatie tussen ouder en kind. Zoals we al bij andere thema's aanhaalden, is de tussenkomst van de ombudsdienst in de ouder-kindrelatie niet mogelijk of wenselijk. In de leefomgeving van minderjarigen kan de ombudsdienst alleen klachten onderzoeken die voortvloeien uit conflicten met instanties, diensten of organisaties. De meeste klachtenonderzoeken gaan over vrijetijdsactiviteiten van minderjarigen, in jeugdbeweging of sportvereniging bijvoorbeeld.

12 klachten waren ontvankelijk en 15 niet ontvankelijk. De tabel hieronder laat zien waarom klachten niet ontvankelijk waren. Meestal was er nog een interne klachtenbehandeling mogelijk of was hulpverlening meer op zijn plaats.

Eerstelijnsklachtendienst aanwezig/hulpverlening aangewezen	12
Geen mandaat van de minderjarige	2
Onderzoek niet in het belang van de minderjarige	1

Reden van niet-ontvankelijkheid van klachten over de leefomgeving van minderjarigen

Van de 12 klachten die onderzocht werden, waren er 8 gegrond. De tabel laat zien op basis van welke ombudsnorm de klachten gegrond bevonden werden. We zien dat rechtschendingen vooral te maken hebben met slechte bejegening of dienstverlening.

Eindoordeel	Reden	Aantal	Totaal
Geen oordeel mogelijk	Klacht hersteld vóór onderzoek start	1	2
	Klacht ingetrokken	1	
Gegron	Slechte bejegening of dienstverlening	5	8
	Geen afdoende motivering van een beslissing	2	
	Geen rechtszekerheid	1	
Ongegron		2	2
Totaal			12

Eindoordeel van klachten over de ruimere leefomgeving van minderjarigen

Vragen en niet ontvankelijke klachten worden afgehandeld met een advies of doorverwijzing. Omdat veel klachten te maken hebben met de ouder-kindrelatie en omdat we veel vragen kregen van minderjarigen, verwezen we vooral door naar het JAC en de Kinder- en Jongerentelefoon. Naast diensten werd ook regelmatig doorverwezen naar websites zoals www.jeugdseksualiteit.be, www.jongereninformatie.be, www.druglijn.be en www.bekijkheteensnuchter.be.

Kinder- en Jongerentelefoon	14
Jongerenadviescentrum	11
Centrum voor Leerlingenbegeleiding	4
Gemeentelijke diensten	3

Belangrijkste doorverwijzingen per dienst voor meldingen over de ruimere leefomgeving van minderjarigen

2.2.4.1. Vrijtijdsactiviteiten

Het Kinderrechtenverdrag heeft ruim aandacht voor het recht op rust en vrije tijd, op spel en ontspanning, en op deelname aan culturele activiteiten voor minderjarigen.¹⁸ Dat is uniek. Deze rechten staan in geen enkel ander mensenrechtenverdrag.

De ombudsdienst krijgt vragen en klachten over activiteiten van organisaties zoals de jeugdbeweging, een sportvereniging of de speelpleinwerking. De minderjarige is dan lid van een groep. Klachten over organisaties en diensten kunnen we onderzoeken. Daarnaast vullen minderjarigen een deel van hun vrije tijd onafhankelijk en zelfstandig in met muziek beluisteren of op straat spelen bijvoorbeeld. Klachten die daaruit voortvloeien zijn moeilijker te onderzoeken. Dikwijls hebben ze te maken met de ouder-kindrelatie. Minderjarigen hebben in hun omgeving ruimte nodig om zich te kunnen ontspannen en te spelen. Ook over gebrek aan ruimte kregen we meldingen.

Minderjarigen hebben in hun omgeving ruimte nodig om zich te kunnen ontspannen en te spelen.

¹⁸ Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, artikel 31.

	Vragen	Klachten	Totaal
Georganiseerde activiteiten	5	12	17
Niet georganiseerde activiteiten	6	0	6
Gebrek aan ruimte	6	2	8
Totaal	17	14	31

Meldingen over vrijetijdsactiviteiten van minderjarigen

• Georganiseerde activiteiten

We kregen meldingen over sportactiviteiten (8 meldingen), vakantie-initiatieven (3), jeugdbewegingen (3) en culturele activiteiten (3).

Sport

De meeste meldingen over georganiseerde vrijetijdsactiviteiten gingen over sportverenigingen (8 meldingen) en op twee na gingen die over voetbal. We krijgen klachten over de bejegening door een trainer, de contractuele verbintenis met de club en uitsluiting uit de ploeg.

Mijn zoon werd in de voetbalploeg gepest en wou overstappen naar een andere voetbalclub. De officiële transferperiode was al voorbij. Onze zoon kon dus alleen nog van club veranderen met akkoord van de voorzitter. Mondeling gaf die zijn toelating maar later trok hij ze weer in. De zaak is voorgekomen bij de provinciale beroepscommissie. Ook al is mijn zoon al 12 jaar, toch werd hij daar niet gehoord. Omdat we daar niet tot een akkoord kwamen, moesten we naar de beroepscommissie van de Belgische Voetbalbond. Wat is de visie van het Kinderrechtencommissariaat op de rechten van het kind in de sport en het recht om gehoord te worden in procedures?

Vader van Kasper, 12 jaar

In een voetbalwedstrijd maakte mijn zoon twee keer een ongepaste opmerking tegen de scheidsrechter. Na de wedstrijd maakte de scheidsrechter daar een verslag over op. Mijn zoon werd verplicht om dat te ondertekenen. Later bleek dat het verslag de aanzet was voor een procedure voor de tuchtcommissie van de Voetbalbond. Maar de commissie verstuurt zo'n uitnodiging alleen naar de club, en dus niet naar de speler of zijn ouders. Bovendien moest mijn zoon voor de tuchtcommissie verschijnen zonder dat hij op voorhand wist wat hem precies ten laste gelegd werd. Hij kon zich dus niet voorbereiden. Hij kreeg een schorsing. Uiteindelijk bleek ook nog dat op de site van de Voetbalbond een lijst staat van alle spelers die een schorsing kregen. Dat is een schending van het recht op inspraak, op verdediging en op privacy van mijn zoon.

Moeder van Niels, 14 jaar

Mijn vader had in een voetbalwedstrijd een conflict gehad met mijn trainer. Achteraf bood hij zijn verontschuldiging aan en alles leek weer bijgelegd. Nu heb ik een brief gekregen dat ik niet meer welkom ben in de club.

Gyuri, 11 jaar

Mijn zoon klaagde altijd dat hij het gevoel had dat hij in zijn voetbalclub niet dezelfde kansen kreeg als zijn medespelers. Ik heb dat aan de trainer en aan het jeugdbestuur laten weten. We zijn nu een paar maanden verder en ik kreeg nog altijd geen reactie op onze klacht.

Vader van Kirin, 11 jaar

Onze gemeente organiseert woensdagnamiddag sportactiviteiten voor jongeren. Ik heb me ingeschreven in de badmintonclub. Maar ik word er gepest. Er is wel een lesgeefster, maar die zegt dat ze niet kan optreden. Ze zegt dat ik bij de gemeente moet gaan klagen. Dat durf ik niet. Kan ik zelf iets doen tegen die pesters?

Rein, 13 jaar

Vaststellingen en overwegingen

- In de jeugdsport bestaat er een ethische code, de Panathlonverklaring¹⁹. Veel Vlaamse sportfederaties hebben die verklaring ondertekend. De ethische code wil jongeren optimaal beschermen. Bovendien geeft ze kinderrechten een plaats in de sportwereld. Toch stellen we vast dat clubs en verenigingen de code nog te weinig toepassen of zelfs maar kennen.
- Ondanks de Panathlonverklaring zien we in veel meldingen dat minderjarigen nog altijd op dezelfde manier behandeld worden als volwassenen. Ze moeten dezelfde regels volgen, krijgen dezelfde disciplinerende en ook daarin ligt de klemtoon dikwijls overdreven op presteren. Maar minderjarigen kunnen daar vaak niet mee om. Voor hen draait het om plezier, graag sporten in een club waar ze zelf voor kiezen, samen spelen met hun vrienden in een veilige omgeving. Sportclubs zouden in hun werking meer rekening moeten houden met de eigenheid van minderjarigen.
- In het onderzoek van klachten valt op dat clubs of sportfederaties niet altijd een uitgewerkte interne klachtenprocedure hebben. Dat leidt vooral tot klachten bij uitsluiting of schorsing van minderjarigen. Gevolg is dat clubs willekeurig kunnen omspringen met regels en dat er geen objectieve criteria zijn om de klacht aan te toetsen. Ook de motivering van de beslissing laat soms te wensen over.
- Naast de minderjarige als lid van de sportvereniging, zijn er ook nog de ouders als wettelijke vertegenwoordiger van hun kind. We zien bij klachten soms dat het conflict eerder een discussie is tussen een ouder en de sportclub. Als het conflict escaleert, komen er maatregelen tegen de minderjarige. Die dispuuten leiden vaak tot principiële kwesties, waarin het belang van het kind uit het oog verloren wordt.
- De contractuele verbintenis van de minderjarige met een sportclub roept bij melders vragen op. Om lid te worden moet de minderjarige een overeenkomst onderschrijven met de sportvereniging, die mee ondertekend wordt door zijn wettige vertegenwoordiger, meestal de ouders. Die overeenkomst regelt ook de modaliteiten om te kunnen overstappen naar een andere club. Zeker als het om jonge kinderen gaat, hebben melders ethische vragen rond die contractuele verbintenis en het gedwongen karakter ervan. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt de sportverenigingen om in discussies over transfers het belang van het kind voorop te stellen.

Vakantie-initiatieven

We kregen drie meldingen over vakantie-initiatieven. Klachten gaan over de bejegening van minderjarigen door de monitoren.

Op taalkamp doolde ik met een vriendin 's nachts door de gangen van ons vakantieverblijf. We werden betrapt door de begeleiders. De volgende avond werd ik bij de groep weggehaald en moest ik in afzondering op een zolderkamer gaan slapen. Ik was bang, maar de leiding lachte me uit. Ik vroeg ook waarom ik alleen gestraft werd en mijn vriendin niet, maar ik kreeg geen antwoord. Het kamp is nu gelukkig voorbij, maar ik vind dat ik er onrechtvaardig en niet correct behandeld werd.

Lisl, 16 jaar

¹⁹ Panathlonverklaring over ethiek in de jeugdsport, 24 september 2004.

Sportclubs zouden in hun werking meer rekening moeten houden met de eigenheid van minderjarigen.

Mijn zoon heeft autisme. Hij is meegegaan op kamp met een organisatie die zich niet specifiek richt op kinderen met een handicap. Op voorhand werden afspraken gemaakt rond de begeleiding. We kregen de garantie dat er extra ondersteuning kwam van een bijkomende begeleider. Ook rond de eet- en slaaprituelen heb ik de begeleiding ingelicht. Maar de eerste dag liep het al mis. Na een paar dagen werd ons zelfs gevraagd onze zoon terug te halen. Ik vind dat de begeleiding mijn zoon totaal verkeerd aangepakt heeft.

Moeder van Karel, 12 jaar

De gemeentelijke jeugddienst organiseerde activiteiten in de zomervakantie. Bij één van die activiteiten had mijn zoon een conflict met een monitor. Waar alle kinderen bij waren, heeft die monitor de broek van mijn zoon afgetrokken. Mijn zoon werd daar heel boos om en als straf moest hij de rest van de dag op de bank zitten. Ik heb de jeugddienst op de hoogte gebracht en die lieten me weten dat het verhaal van mijn zoon klopte. Maar verder doet de dienst niets met onze klacht. Mijn zoon is zwaar onder de indruk, schaamt zich en wil nu niet meer meedoen met de activiteiten. De aanpak van de leiding was buiten alle proportie en onredelijk. Wat kan ik nog doen?

Moeder van Nick, 8 jaar

Vaststellingen en overwegingen

- In het algemeen gaat het goed in jeugdwerk en andere gesubsidieerde of privé-initiatieven met een vakantieaanbod voor kinderen en jongeren. We merken dat ook in deze dienstverlening stilaan meer aandacht gaat naar kinderrechten.
- In het klachtenonderzoek is het meestal onmogelijk om herstelgericht te werken, want het gaat om initiatieven die beperkt zijn in tijd.
- Net als de meldingen over onderwijs gaat het hier om klachten over sanctiëring van minderjarigen. Maar in klachtenonderzoek rond vrije tijd hebben we minder houvast aan reglementering. Er is meestal geen duidelijk orde- en tuchtreglement, laat staan een beroepsmogelijkheid. We kunnen ons meestal alleen maar baseren op bepalingen uit het Kinderrechtenverdrag.
- Klachten gaan over de bejegening van minderjarigen door de monitoren. De monitoren op vakantie-initiatieven zijn meestal geen professionele krachten. Ze kunnen dus ook niet aangesproken worden op hun deskundigheid of beroepsethiek. Klachtenonderzoek richt zich altijd tot de organisator van de initiatieven. Wij vragen aan organisatoren een zekere kwaliteitsgarantie en begeleiding en opleiding van de monitoren.
- We stellen vast dat ouders veel pedagogische eisen stellen aan de begeleiding. Als monitoren fouten maken, rekenen ouders ze daar soms onmiddellijk op af. Ouders vergeten dat het gaat om vrijetijdsactiviteiten. Omgaan met minderjarigen in eender welke organisatie impliceert zeker een pedagogisch kader, maar niet in die mate dat er een opvoedingstaak voor de monitoren aan gekoppeld is, zoals in het onderwijs of de bijzondere jeugdzorg. De eisen en verwachtingen van ouders overstijgen soms de mogelijkheden van het aanbod. Het is een moeilijk evenwicht. De mondigheid van minderjarigen en de betrokkenheid van ouders maakt bovendien dat er vaker conflicten of discussies zijn.
- Ook in vakantie-initiatieven voor minderjarigen wordt steeds vaker de vraag gesteld naar inclusie van kinderen met een handicap.

Wij vragen aan organisatoren een zekere kwaliteitsgarantie en begeleiding en opleiding van de monitoren.

Jeugdbeweging

Over jeugdbewegingen kregen we drie klachten. Alle klachten gaan over ongepaste aanpak van kinderen door de leiding. Eén klacht is nog in behandeling en kunnen we daarom niet bespreken. In een andere klacht is er sprake van een leider die strafbare feiten pleegde. Rond deze klacht loopt er nog een rechtszaak, die het onderzoek door het Kinderrechtencommissariaat voorlopig opschort. Rond de twee klachten kunnen we nog geen oordeel vellen of vaststellingen doen.

Onze zoon heeft ADHD. Hij is bij de jeugdbeweging. Op het zomerkamp waren er problemen met zijn gedrag. Hij werd naar huis gestuurd en er werd ons beloofd dat hij het volgende jaar wel weer welkom was op de bijeenkomsten in het weekend. Een hele tijd waren er geen klachten meer en plots kregen we bezoek van de leiding en iemand van het verbond om over zijn gedrag te praten. Het was een constructief gesprek, waarin we de kans kregen om tips te geven over de aanpak van onze zoon. Zo konden de problemen van op het kamp voorkomen worden. Maar al de volgende bijeenkomst werd onze zoon naar huis gebracht. De leiding had beslist dat zijn gedragsproblemen toch te zwaar waren en dat hij niet meer welkom was. Kan dat zomaar, zonder dat er nog een aanleiding was?

Vader van Wouter, 13 jaar

Vaststellingen en overwegingen

- Ook in de jeugdbewegingen gaat het over het algemeen goed met minderjarigen en kunnen ze rekenen op geëngageerde en gemotiveerde leiders en een ruim aanbod aan activiteiten.
- Als er klachten zijn, gaat het ook hier meestal over sancties die de leiding oplegt. Het klachtenonderzoek toont aan dat er nog te weinig beleid en procedures zijn rond sanctioneren. Daardoor heeft de leiding weinig houvast over hoe ze het best optreedt. Dikwijls moet er ook snel ingegrepen worden en dat leidt soms tot foutief of ongepast optreden tegenover de minderjarigen. We vragen de jeugdbewegingen dan ook om werk te maken van een sanctioneringsbeleid met oog voor de noden en belangen van minderjarigen.
- Ook in de jeugdbeweging stellen we vast dat ouders veel pedagogische eisen stellen aan de leiding. Daarover kunnen we dezelfde bemerking maken als voor de vakantie-initiatieven.

Culturele initiatieven

Rond culturele activiteiten kregen we alleen maar vragen. Organisatoren van culturele activiteiten vragen zich af of ze juridisch correct handelen tegenover minderjarigen.

We organiseren een rondreizende tentoonstelling over biotechnologie. De tentoonstelling zal door heel wat scholen bezocht worden. Nadat de kinderen de tentoonstelling gezien hebben, willen we ze een enquête laten invullen. Kan dat zonder de toestemming van de ouders?

Organisator van een tentoonstelling

Samen met een radiozender organiseren we een benefietconcert. Omdat er vroeger al problemen waren met alcoholmisbruik door minderjarigen, willen we de toegang ontzeggen aan iedereen die jonger is dan 16. Dat zou heel wat problemen voorkomen. Is dat een vorm van discriminatie van minderjarigen of niet?

Concertorganisator

• Niet-georganiseerde activiteiten

Zowat alle vragen over niet-georganiseerde activiteiten gaan over jongeren die fuiven willen bezoeken.

Heb ik een schriftelijke toestemming van mijn ouders nodig om met vriendinnen naar het buitenland te reizen en in een hotel te overnachten? Moeten mijn ouders het hotel boeken of kan ik dat zelf?

Annick, 16 jaar

Vanaf wanneer mag ik naar een fuif gaan? Wat zegt de wet daarover?

Pieter-Jan, 15 jaar

• Ruimte

Kinderen en jongeren brengen hun vrije tijd ook door met buiten spelen of gewoon rondhangen met vrienden. Minderjarigen klagen erover dat ze niet altijd die kans krijgen omdat er gewoon geen openbare ruimte voor is.

Al twee jaar krijgen we een speelstraat van de gemeente. Dit jaar heeft de gemeente dat geweigerd. Nu kunnen we in de vakantie niet meer op straat spelen. En er is nergens anders plaats om veilig buiten te spelen. De meesten van ons hebben thuis geen tuin. De gemeente zegt dat er mensen geklaagd hebben over het lawaai en dat ze niet meer met hun auto bij hun huis geraken als ze boodschappen gaan doen.

Bert, 10 jaar

Als we met de bal spelen, valt die soms per ongeluk over de omheining van onze tuin. De ene buur gooit de bal gewoon terug, maar de andere buur steekt hem altijd kapot en schreeuwt ons de huid vol. Mag dat zomaar? We doen toch niets verkeerd?

Elias, 10 jaar

Ik woon al zes jaar in dezelfde buurt. Toen we er kwamen wonen, beloofde de gemeente ons dat er een speelpleintje en een sportterrein zou komen op een braakliggend stuk grond. Al die jaren zijn er discussies tussen voor- en tegenstanders en ondertussen gebeurt er niets. De kinderen van de buurt hebben een petitie opgesteld om ons recht op speelruimte op te eisen. Kunnen we nog andere stappen ondernemen?

Niels, 15 jaar

Onze kinderen spelen dikwijls in de tuin. Elke keer als ze buiten spelen hebben we ruzie met onze buurman. Hij roept dan tegen de kinderen en maakt ze bang. Af en toe kunnen de kinderen wat lawaaiiger zijn als ze opgaan in hun spel. Maar het gaat om twee kinderen van 4 en 5 jaar en het is echt niet zo hinderlijk. De buurman wil ons aanklagen voor overlast. Kan dat echt?

Vader

In het politiereglement van onze gemeente staat dat je niets mag doen dat wedstrijdduiven die 'vallen' afschrikt. Maar het politiereglement vermeldt niet om welke afschrikwekkende handelingen het gaat. Wij zijn een gezin met vier jonge kinderen en we wonen naast een duivenmelker. Nu werd ons gezegd dat de kinderen niet buiten mogen spelen als de duiven gaan binnenkomen. Maar het is niet evident de kinderen te verbieden om naar buiten te gaan. Bovendien hebben de kinderen toch recht op spel? Een duif voorrang geven op kinderen lijkt me al te gek.

Vader

Op 50 meter van ons huis gaan ze een motorcrossterrein aanleggen. Het voorstel is om het terrein elke woensdag van 14 tot 21 uur open te stellen. De uitbater richt zich vooral op jongeren. Ik heb er begrip voor dat die jongeren ook hun hobby moeten kunnen beoefenen, maar wat met de nachtrust van mijn kleine kinderen?

Moeder van twee kinderen

Vaststellingen en overwegingen

— Kinderen en jongeren hebben openbare ruimte nodig om buiten te kunnen spelen. Door de verstedelijking wordt die ruimte steeds meer ingeperkt en ingenomen door volwassenen. Als kinderen de ruimte gebruiken of een deel ervan opeisen, ontstaan er wrijvingen met volwassenen. We zien in de meldingen ook een groeiende intolerantie tegenover spelende kinderen.

Als kinderen de ruimte gebruiken of een deel ervan opeisen, ontstaan er wrijvingen met volwassenen.

2.2.4.2. Relaties en seksualiteit

Minderjarigen stellen het Kinderrechtencommissariaat vragen over relaties en seksualiteit. Ze hebben vooral vragen over de wettelijke bepalingen hierover. Minderjarigen klagen ook als hun ouders hun relatie afkeuren. Dat is vooral een probleem voor meisjes in een relatie met een meerderjarige.

Ook ouders melden ons situaties waarin hun minderjarige kind een relatie heeft met een meerderjarige. Ze uiten hun ongerustheid of vragen zich af hoe ze daar-
tegen kunnen optreden.

Mag ik in België trouwen op 16 jaar met de toestemming van mijn ouders?

Sylvie, 15 jaar

Ik ben 15 en heb een relatie met een meisje van 13 jaar. We hebben seks gehad en haar vader is het te weten gekomen. Hij is nu heel boos op haar. Hij wil naar de politie gaan om een klacht in te dienen. Toch wilden we alle twee met elkaar naar bed. Zijn er mogelijke gevolgen voor mij?

Jo, 15 jaar

Ik heb op een fuif een leuke jongen ontmoet. Op het einde van de avond heeft hij mij naar huis gebracht en hebben we gekust. Ik heb gevoelens voor hem en hij voor mij, maar hij is 23 jaar. Mogen wij verking hebben?

Ingrid, 15 jaar

Ik ben een meisje van 13 jaar en ik heb een vriend van 19. Mijn ouders zijn gescheiden en ik heb gekozen om bij mijn moeder te wonen. Mijn vader is tegen onze relatie en dreigt ermee een klacht in te dienen tegen mijn vriend. Wat moet ik doen? Wat zijn de gevolgen voor hem en voor mij?

Kimberley, 13 jaar

Mijn dochter wordt volgende week 15 en heeft een relatie met een man van 27 jaar. Ik ben tegen de relatie. Ik wil dat die man gestraft wordt.

Moeder

Ik ben 12 jaar en wil seks met mijn vriend. Mijn mama wil dat niet. Ik wil het veilig doen, maar zij wil me geen raad geven of luisteren.

Sarah, 12 jaar

Vaststellingen en overwegingen

- Er heersen nog altijd heel wat misverstanden rond de wetgeving over relaties en seksualiteit van minderjarigen. De wet regelt alleen dat je als minderjarige pas seksuele handelingen mag stellen vanaf 16 jaar. De wet voorziet ook strafbepalingen. Bij minderjarigen is er onduidelijkheid over de inhoud van de wet. Ook over de leeftijdsgrens zelf zijn er twijfels. Het is belangrijk dat jongeren op de hoogte zijn van de juiste wetgeving.
- Het valt op dat de wettelijke leeftijdsbeperking op seksuele contacten voor ongenoegen zorgt bij minderjarigen. Wat bedoeld is als een beschermingsmaatregel, ervaren sommige minderjarigen toch anders. Jongeren onder 16, vooral meisjes, klagen aan dat hun partner strafbaar is terwijl zij zelf instemmen met de seksuele relatie. Zij vinden hun relatie geen probleem.
- Relaties en seksualiteit maken voor minderjarigen deel uit van het dagelijks leven. Zij vinden het belangrijk om zelf te kunnen kiezen met wie zij een relatie beginnen. Inmenging van hun ouders zien ze als een aantasting van hun vrijheid in relatiekeuze. Het zorgt dikwijls voor spanningen tussen ouders en kind. Over relaties bij minderjarigen zijn er geen wettelijke bepalingen, maar over seksualiteit wel. Ouders grijpen vaak de restricties rond seksualiteit aan om een relatie af te keuren. Los van de strafwet is dat eerder een kwestie van ouderlijk gezag en overleg in het gezin.
- Minderjarigen hebben nood aan duidelijke, correcte en toegankelijke informatie over regelgeving, anticonceptie en zwangerschap. Er bestaan al veel goede initiatieven die jongeren informeren en sensibiliseren over seksualiteit. Ook het onderwijs besteedt er aandacht aan. Maar de bestaande initiatieven richten zich vooral op de doelgroep rond 15 jaar.
- Ondanks het beperkte aantal meldingen valt wel de lage leeftijd van de melders op. Bijna allemaal vielen ze onder de wettelijke leeftijdsbeperking van 16 jaar voor een seksuele relatie. We stellen vast dat steeds jongere kinderen vragen stellen over seksuele betrekkingen en zelfs al betrekkingen hadden. Deze kwetsbare groep jongeren verdient bijzondere aandacht.

Er heersen nog altijd heel wat misverstanden rond de wetgeving over relaties en seksualiteit van minderjarigen.

2.2.4.3. Arbeid

Jongeren hebben graag een eigen inkomen en zijn bereid om daar zelf voor te werken. Maar ook jongere kinderen werken soms of willen werken in hun vrije tijd. Zowel het Kinderrechtenverdrag als de Belgische wet bekijken arbeid door minderjarigen vanuit een beschermingsgedachte.²⁰ Kinderarbeid en studentenarbeid zijn dan ook strikt gereguleerd. Over arbeid door minderjarigen kregen we 17 meldingen, vooral vragen over wat mag en niet mag.

Mijn zoon gaat meespelen in een tv-serie. Mag hij iets verdienen? Wat zijn zijn rechten en plichten?

Moeder

Toen ik onlangs naar het circus ging, zag ik tot mijn verbazing verschillende heel jonge acrobaten aan het werk. Zij treden verschillende keren per dag op. Mag dat? Wat met hun recht op onderwijs?

Volwassene

Ik werk bij een lokale radiozender. We organiseren een festival waarop jongeren hun zelfgemaakte nummers brengen. Kan dat? Is dat kinderarbeid?

Professionele radioprogrammeur

²⁰ Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, artikel 32 en Wet van 5 augustus 1992 inzake kinderarbeid.

Minderjarigen vragen naar de modaliteiten om te mogen en te kunnen werken.

Mijn tienjarige dochter heeft het statuut van topsportbelofte. Mag zij sponsorgeld ontvangen?

Moeder

De gemeente werkt een project uit om de buurtwerking te versterken. Daarvoor doen we een oproep aan onze inwoners om hun buurt weer proper en leefbaar te maken. Het is de bedoeling dat vrijwilligers alle vuil en afval opruimen. Als beloning krijgen ze 205 euro. Mogen we dat ook geven aan minderjarigen die zich opgeven om het vuil op te ruimen? Is er dan sprake van kinderarbeid?

Schepen

Ik repareer al eens een pc voor vrienden. Die betalen me daarvoor. Ik vroeg me af of dat mag? Ik zou graag ook een advertentie plaatsen om meer werk te krijgen. Volgens mijn ouders mag dat niet. Andere mensen zeggen dat het wel toegelaten is onder bepaalde voorwaarden. Kunnen jullie me meer uitleg geven?

Piet, 15 jaar

Ik heb vragen over weekendwerk en vakantiewerk. Ik wil zoveel mogelijk gaan werken, maar weet niet wat de wet daarover zegt. Op het internet vind ik heel veel informatie, maar niet verstaanbaar uitgelegd voor jongeren.

Kobe, 15 jaar

Vaststellingen en overwegingen

- Uit de vragen van kinderen en jongeren blijkt dat zij bij tewerkstelling eerder denken aan hun 'recht op arbeid' dan aan hun bescherming tegen uitbuiting. Minderjarigen vragen naar de modaliteiten om te mogen en te kunnen werken. Voor minderjarigen is het niet altijd duidelijk wat mag en wat niet. Over kinderarbeid is er meer en duidelijker informatie nodig op de maat van de minderjarigen zelf.
- Professionelen en andere volwassenen die minderjarigen tewerkstellen, hebben oog voor de rechten van minderjarigen. Ze informeren zich grondig over hun rechten en plichten om zeker geen overtredingen te begaan. Geen enkele melding klaagde aan dat minderjarigen werken. Wel stellen we de bezorgdheid vast van alle betrokkenen om wettelijk correct te handelen. Dat is natuurlijk positief.

2.2.4.4. Geldzaken en de minderjarige als consument

Veel minderjarigen hebben eigen financiële middelen door een eigen inkomen uit studentenarbeid of door zakgeld dat ze van ouders en familie krijgen. Net als volwassenen zijn minderjarigen ook consumenten. Over de problemen van minderjarigen en hun persoonlijke bezittingen, en over de minderjarige als consument kregen we 9 meldingen.

Zijn er regels voor de verkoop van schadelijke en gevaarlijke producten aan minderjarigen, zoals een kettingzaag of insecticiden?

Journalist

Ik ben aangesloten bij een gsm-operator uit Nederland. Plots is er zomaar 45 euro van mijn belkrediet verdwenen. Ik heb een klacht ingediend bij de operator, maar die laat niets van zich horen. Wat moet ik nu doen?

Silke, 16 jaar

Ik heb op het internet een brommer gekocht van een particulier. De verkoper vertelde dat de brommer dateerde van 2005. Maar na een eerste onderhoud bleek hij van 2004 te zijn, waardoor ik te veel betaald heb voor die brommer. Wat kan ik daartegen doen?

Jasper, 16 jaar

Ik begeleid een 17-jarig meisje. Haar moeder is overleden en nu blijkt dat haar stiefvader schulden maakte op naam van het meisje. Kan dat zomaar? Wordt zij aangesproken om de schulden af te lossen?

Hulpverlener

Ik heb een spaarboekje waar ik al mijn zakgeld op stort en al het geld dat ik verdien door mijn studentenjob. Toen ik ging kijken hoeveel geld erop stond, bleek dat mijn vader er een groot bedrag van afgehaald had. Dat spaargeld komt niet eens van hem. Hoe kan ik dat geld terugkrijgen?

Chloë, 17 jaar

Mijn broer is een paar jaar geleden overleden. Hij was gescheiden en zijn dochtertje woonde bij hem. Het kind erfde daardoor zijn huis. Haar moeder maakt voortdurend schulden en gebruikte het huis van mijn broer als borg voor een lening. Door de toenemende schulden wordt het huis nu openbaar verkocht. Kan moeder zomaar de bezittingen van het kind gebruiken?

Tante

Ik ben 17 en woon samen met mijn vriend. Ik ga nog naar school en mijn vriend heeft een werkloosheidsuitkering. Stilaan beginnen we financiële problemen te krijgen. Zijn er mogelijkheden voor mij om als minderjarige extra financiële steun te krijgen? Kan ik als student op een vergoeding rekenen?

Cindy, 17 jaar

Een 17-jarig meisje heeft na het overlijden van haar moeder veel geld geërfd. De erfenis werd gestort op een geblokkeerde rekening. Op een of andere manier is haar vader erin geslaagd om al 60.000 euro van die rekening te halen. Bovendien zegt haar vader dat hij de geblokkeerde rekening na haar achttiende verjaardag nog zal verlengen tot ze 21 is. Kan dat zomaar?

Hulpverlener

Vaststellingen en overwegingen

- In theorie kunnen ouders alleen nog geld van de rekening van hun kinderen halen als dat het belang van het kind dient. De regelgeving voorziet beschermingsmaatregelen. In de praktijk stellen we vast dat ouders heel vlot aan het geld van hun kinderen kunnen. De banksector past de wetgeving niet altijd even strikt toe, ook niet als het over forse bedragen gaat. Minderjarigen hebben weinig rechtsmiddelen om tegen ouders op te treden en om spaargelden te beschermen, behalve via een ingewikkelde rechtsprocedure.
- Minderjarigen worden meer en meer aangesproken als consument en zijn voor bedrijven een interessante doelgroep. Doordat ze steeds meer eigen financiële middelen hebben, kunnen ze ook zelf financiële verrichtingen en aankopen doen. Maar door hun gebrek aan informatie zijn ze een uiterst kwetsbare groep. Het is belangrijk dat minderjarigen goed geïnformeerd worden over de contractuele verbintenissen die ze via een aankoop aangaan en de gevolgen ervan. Er is nood aan informatie op maat van jongeren.
- Het internet is ook een plek waar je aan- en verkoopovereenkomsten kunt afsluiten. Ook dan is de minderjarige een actieve consument. Via een 'druk' op de knop kan hij aankopen doen. Ook voor het internet dringt een beschermingskader zich op.

De banksector past de wetgeving niet altijd even strikt toe, ook niet als het over forse bedragen gaat.

2.2.4.5. Verkeer en mobiliteit

We kregen maar twee meldingen over verkeer en mobiliteit.

Wij wonen in een drukke woonwijk. In de piekuren rijdt er ook nog eens sluikverkeer door onze straat. Maar er wonen hier veel kinderen en wij voelen ons echt niet meer veilig op straat. Als we met de fiets naar school vertrekken, moeten we uitkijken om niet aangereden te worden. De auto's rijden hier als gek. De politie heeft al eens een flitser gezet en we kregen een bord 'uitgezonderd plaatselijk verkeer'. Maar dat helpt niets. We willen een snelheidsbeperking tot 30 km per uur, een verkeersbord dat zegt dat er spelende kinderen zijn en verkeersdrempels. Wat is er nodig om dat te bekomen?

Margo, 14 jaar

Ik neem elke dag het openbaar vervoer om naar school te gaan. Maar de bus zit propvol. We zitten echt als sardientjes op elkaar gestapeld en ik zit zowat een half uur op de bus. Het is niet alleen hinderlijk, maar ook erg gevaarlijk. Ik heb al een paar keer tegen de deuren moeten leunen. Dikwijls zit de bus zo vol dat hij de halte gewoon voorbijrijdt. Resultaat: te laat op school en een opmerking in de agenda. Onze schooldirecteur heeft na klachten van ouders ook al contact opgenomen met de busmaatschappij. Ze hebben nu wel een extra bus ingelegd voor 's morgens zodat we niet meer te laat op school komen. Maar na schooltijd blijft het probleem bestaan en worden wij op een erg onveilige manier naar huis gebracht.

Thobias, 14 jaar

Vaststellingen en overwegingen

Er vallen elk jaar nog te veel verkeerslachtoffers.

- Vanuit verschillende bronnen vernemen we dat minderjarigen dikwijls de zwakste weggebruikers zijn. Er vallen elk jaar nog te veel verkeerslachtoffers. Minderjarigen willen vooral meer bescherming.
- Ook als gebruikers van het openbaar vervoer hebben minderjarigen rechten. Ze vragen een betere service en veilig vervoer.

2.2.4.6. Milieu

Ons milieu kan schadelijke gevolgen hebben voor kinderen. Daarover kregen we twee meldingen van bezorgde ouders.

Vlak bij de school van onze kinderen zijn gsm-zendmasten geplaatst op ongeveer twintig meter van de speelplaats. Onderzoeken hebben al aangetoond dat er risico's verbonden zijn aan de elektromagnetische straling van die zendmasten. Ze zijn vooral schadelijk voor de ontwikkeling van jonge kinderen. Tot onze verwondering bestaat er nog altijd geen beleid dat kinderen daartegen beschermt.

Ouders van Paulien en Silke, 5 jaar

Er is een rookverbod op openbare plaatsen, op de trein, in restaurants. Maar er zijn nog zoveel andere plaatsen waar kinderen geconfronteerd worden met de schadelijke gevolgen van roken, zoals thuis. Wordt het geen tijd dat de overheid haar verantwoordelijkheid opneemt en ervoor zorgt dat kinderen in een volledig rookvrije ruimte kunnen leven, leren en spelen?

Vader

2.2.4.7. Huisvesting

Degelijke huisvesting is een basisrecht voor iedereen en in het bijzonder voor de kwetsbare groep van kinderen en jongeren. Over huisvesting kregen we dit jaar maar één melding.

Wij zijn Romazigeuners en hebben vele jaren geleden een bouwgrond gekocht. Op die grond staan we met de hele familie in verschillende stacaravans. We kozen ervoor om ons te vestigen op een vast adres om aan onze kinderen meer standvastigheid te geven. Zo hebben ze vriendjes in de buurt en kunnen ze naar dezelfde school blijven gaan. Een buurman ging klagen bij de gemeente en die besliste dat we daar weg moeten. De gemeente heeft ons een alternatief aangeboden, maar daardoor worden we opgesplitst. We kunnen niet met alle caravans op hetzelfde terrein terecht. Bovendien is daar geen elektriciteit, water of degelijk sanitair voorzien. Wij willen dat onze kinderen een degelijke huisvesting hebben en vragen dat onze familie niet uit elkaar gerukt wordt. We krijgen geen gehoor bij de gemeente.

Vader

Vaststellingen en overwegingen

- Het Kinderrechtenverdrag besteedt aandacht aan huisvesting.²¹ Ouders hebben de verantwoordelijkheid om naar vermogen te zorgen voor een passende huisvesting voor hun kinderen. De overheid moet ouders helpen om het recht van hun kind op een passende levensstandaard te verwezenlijken. Het Kinderrechtenverdrag verplicht overheden om te voorzien in programma's voor materiële bijstand en ondersteuning rond huisvesting. Uit de melding blijkt dat het niet altijd gemakkelijk is om uit te maken of de overheid wel of niet genoeg inspanningen levert. In deze situatie spelen ook culturele verschillen een cruciale rol. Ook daar moet de overheid aandacht voor hebben en het belang van de kinderen in hun cultuur voor ogen houden.
- Bovendien bestaat er rond terreinen voor woonwagenbewoners weinig afdwingbare regelgeving. De overheid vraagt dat gemeenten en steden 'inspanningen' leveren om woonwagenterreinen vrij te maken en te voorzien van het nodige comfort. Maar het blijft bij een inspanningsverbintenis.

De overheid moet ouders helpen om het recht van hun kind op een passende levensstandaard te verwezenlijken.

2.2.5. Minderjarigen in een precare verblijfssituatie

De situatie van kinderen van asielzoekers, van mensen zonder verblijfsdocumenten en niet-begeleide buitenlandse minderjarigen is uiterst precair. Hun kwetsbare situatie leidt tot ernstige problemen. Het Kinderrechtencommissariaat kreeg 37 meldingen: 32 klachten en 5 vragen.

Dikwijls verwachten melders van het Kinderrechtencommissariaat een tussenkomst in hun asielpprocedure of dat hun uitwijzing ongedaan gemaakt wordt. Maar dat behoort niet tot de bevoegdheid van het Kinderrechtencommissariaat. Asielkwesties zijn vooral een federale materie. Dat is de hoofdreden waarom 21 klachten niet ontvankelijk waren.

Beroep op rechtbank / lopende procedure	11
Eerstelijnsklachtendienst aanwezig / hulpverlening aangewezen	6
Geen mandaat van de minderjarige	2
Onderzoek niet in het belang van de minderjarige	1
Geen bevoegd gebied	1

Reden van niet-ontvankelijkheid van klachten over minderjarigen in een precare verblijfssituatie

²¹ Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, artikel 27.

Klachten over de opvang van minderjarigen kunnen we wel onderzoeken. Dat geldt ook voor hulp en bijstand aan minderjarigen en gezinnen. 11 klachten waren ontvankelijk en daarvan leidden 8 klachten tot een eindoordeel. Drie klachten zijn nog in behandeling.

Eindoordeel	Reden	Aantal	Totaal
Geen oordeel mogelijk	Klager reageert niet meer	4	4
Gegrond	Slechte bejegening of dienstverlening	1	4
	Incorrecte toepassing regelgeving	1	
	Regelgeving strijdig met Kinderrechten-verdrag	2	
Nog in behandeling			3
Totaal			11

Eindoordeel van klachten over minderjarigen in een precare verblijfssituatie

Vragen en niet ontvankelijke klachten worden doorverwezen of krijgen een advies. Meestal worden klagers doorverwezen naar hun advocaat, omdat mensen in een asielprocedure meestal al een advocaat hebben.

Advocaat	5
Vlaams Minderhedencentrum	2
Vluchtelingenwerk Vlaanderen	2

Belangrijkste doorverwijzingen voor meldingen over minderjarigen in een precare verblijfssituatie

2.2.5.1. Niet-begeleide buitenlandse minderjarigen

• Identificatie van niet-begeleide buitenlandse minderjarigen

De identificatie van de niet-begeleide buitenlandse minderjarigen gebeurt door de Dienst Voogdij. Die dienst controleert de leeftijd van de minderjarige en gaat na of de minderjarige wel of niet begeleid is door een persoon die het ouderlijk gezag of de voogdij over hem uitoefent. Het Kinderrechtencommissariaat werd geraadpleegd voor problemen bij deze identificatie. Soms doen er zich onduidelijkheden voor over de leeftijd of de persoon die de minderjarige begeleidt.

Twee minderjarige meisjes van 11 en 8 jaar verblijven samen met hun meerderjarige zus in het transitcentrum. De Dienst Vreemdelingenzaken wil de twee jongere meisjes toelaten tot het Belgisch grondgebied, maar de meerderjarige zus niet. De twee meisjes willen niet zonder hun zus vertrekken. Zij kennen niemand anders, kennen alleen hun moedertaal en vinden in deze moeilijke situatie steun bij haar. Ook de vader die in Canada verblijft, geeft duidelijk aan dat zijn drie kinderen samen moeten blijven. De drie zussen kunnen samen opgevangen worden in een open centrum. Waarom kan de meerderjarige zus niet mee naar het open centrum zodat er van daaruit verder onderzocht kan worden wat hun onderlinge relatie is?

Voogd

Ik was voogd van drie niet-begeleide buitenlandse minderjarigen van 11, 10 en 6 jaar. Vroeger verklaarden de kinderen dat de vrouw die ze achterna reisde hun moeder was. Ook de vrouw verklaarde dat. Daardoor werd ik uit mijn functie als voogd ontzet en waren zij niet langer “niet-begeleide buitenlandse minderjarigen”. Nu verblijven ze in een gesloten centrum in afwachting van hun uitwijzing. Maar nu zeggen ze dat de vrouw die hen achterna reisde hun moeder niet is. Ook de vrouw trekt haar vorige verklaring in. Zij verzetten zich dan ook fel tegen een uitwijzing. Ik vind het belangrijk dat geloof gehecht wordt aan de recente verklaring van de kinderen en dat er een DNA-test komt om de biologische band te onderzoeken. In die periode mogen de kinderen en de vrouw natuurlijk niet uitgewezen worden.

Voogd

Ik ben voogd van een niet-begeleide buitenlandse minderjarige die drie jaar geleden aankwam in België. Hij zegde toen dat hij 15 jaar was. Hij had geen identiteitspapieren bij zich en de Dienst Voogdij had vragen bij zijn leeftijd. Er kwam een medisch leeftijdsonderzoek en zijn leeftijd werd vastgelegd op 17,5 jaar. Maar de jongen bleef bij zijn standpunt en kreeg na verloop van tijd een geldig paspoort van de ambassade van zijn land van herkomst. Toch blijft de twijfel rond zijn leeftijd bestaan. Drie jaar later erkent een rechtbank van eerste aanleg zijn geboortedatum conform de aangebrachte documenten. Ondertussen is de jongen 17,5 jaar en leefde hij drie jaar in onzekerheid over zijn toekomst.

Voogd

Vaststellingen en overwegingen

- Een identificatie van een minderjarige bepaalt of de minderjarige het statuut krijgt van “niet-begeleide buitenlandse minderjarige”. Het is belangrijk om dat grondig en accuraat te doen. Bij twijfel over de leeftijd of de band tussen het kind en de persoon die het kind vergezelt, is er tijd nodig om alles grondig te kunnen onderzoeken.
- Biologische afstamming kan getest worden met een DNA-onderzoek. Maar wat in situaties waarin de persoon die het kind begeleidt geen biologische, maar wel een affectieve band heeft van waaruit hij ook het ouderlijk gezag kan uitoefenen? Het onderzoek naar de affectieve band moet gebeuren in een veilige en kindvriendelijke omgeving en dus zeker niet in een gesloten instelling. We denken aan een open centrum zoals de OOC's voor niet-begeleide buitenlandse minderjarigen.
- Bij de identificatie dient rekening gehouden te worden met de mening van de minderjarige. Het Kinderrechtenverdrag noemt de leeftijd en rijpheid van de kinderen een belangrijk criterium voor het belang dat aan de mening gehecht wordt.²² Door hun voorgeschiedenis zijn deze kinderen dikwijls heel rijp voor hun leeftijd, waardoor al op jonge leeftijd rekening gehouden moet worden met hun mening.

Bij twijfel over de leeftijd of de band tussen het kind en de persoon die het kind vergezelt, is er tijd nodig om alles grondig te kunnen onderzoeken.

• Dublinakkoord

De Dublin II-Verordening regelt welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van een asielverzoek.²³ Niet-begeleide buitenlandse minderjarigen komen soms in België aan na een tussenstop in een ander land. Het Kinderrechtencommissariaat werd aangesproken over de situatie van een minderjarige die eerst asiel gevraagd had in het buitenland en dus naar daar teruggestuurd zou worden.

Een 17-jarige jongen uit Afghanistan kwam via Griekenland naar België. In Griekenland namen ze zijn vingerafdrukken, maar hij zegt dat hij daar geen asielaanvraag ingediend heeft. Hij werd een tijdlang opgesloten in Griekenland en dat was voor hem een erg traumatische ervaring. De Dienst Vreemdelingenzaken besliste dat de jongen terug moet naar Griekenland. De jongen wil dat helemaal niet.

Voogd van een niet-begeleide buitenlandse minderjarige

²² Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, artikel 12.

²³ Verordening nr. 343/2003 van de Europese Raad van 18 februari 2003.

De opvang van niet-begeleide buitenlandse minderjarigen gebeurt in sommige EU-landen eerder zwak en is problematisch.

Vaststellingen en overwegingen

- Uit onderzoek blijkt dat de opvang van niet-begeleide buitenlandse minderjarigen in sommige EU-landen eerder zwak en problematisch gebeurt: geen voorgedragen voor kinderen die ouder zijn dan 14 jaar, geen recht op gratis bijstand, opsluiting in gesloten centra, onjuiste of onvoldoende informatie aan de asielzoekers over hun rechten, misleidende informatie en het niet afgeven van de juiste documenten. Als een minderjarige teruggestuurd wordt in het kader van de Dublin Verordening moet altijd onderzocht worden of dat in zijn belang is. Het Dublinakkoord geeft elke lidstaat de mogelijkheid om een bij hen ingediend asielverzoek van een onderdaan van een derde land alsnog te behandelen, ook al is hij daartoe op grond van de Dublincriteria niet verplicht. De ruimte die dat artikel creëert, kan optimaal gebruikt worden om te handelen in het belang van de minderjarige.
- Bij de inschatting van het belang moet bovendien rekening gehouden worden met de mening en het standpunt van de minderjarige zelf.²⁴

• Opvang van niet-begeleide buitenlandse minderjarigen

Zodra de eerste opvang in een OOC of een open centrum van Fedasil achter de rug is, worden niet-begeleide buitenlandse minderjarigen meestal opgevangen in de bijzondere jeugdzorg.

Bij ons verblijft een niet-begeleide buitenlandse minderjarige met een mentale handicap. Hij werd door de jeugdrechter veertig dagen gedwongen opgenomen in de psychiatrie. Die dagen zijn al lang voorbij, maar de jongere verblijft nog altijd bij ons. De voogd vindt geen geschikte opvang voor hem, hij is nergens welkom.

Verpleegkundige psychiatrisch ziekenhuis

Vaststellingen en overwegingen

- Niet-begeleide buitenlandse minderjarigen met een mentale handicap zijn niet altijd geholpen met het aanbod van de bijzondere jeugdzorg. Voor deze jongeren is er geen gespecialiseerd aanbod dat rekening houdt met de mentale problematiek van de jongere en met de vluchtelingenproblematiek.

2.2.5.2. Minderjarigen in de asielprocedure

Het Kinderrechtencommissariaat kreeg dit jaar klachten over het beleid in de open opvangcentra. Het gaat dan bijvoorbeeld over de beschikbaarheid van kleren voor minderjarigen, de kindvriendelijkheid van de infrastructuur en van het dagprogramma. Omdat deze klachten nog in onderzoek zijn, is het te vroeg om vaststellingen te formuleren.

2.2.5.3. Minderjarigen in de illegaliteit

• Minderjarigen en regularisatie

Het Kinderrechtencommissariaat kreeg veel klachten over minderjarigen die in de illegaliteit leven. Het gaat dikwijls om erg complexe situaties waarin het zelfs voor professionelen niet altijd duidelijk is hoe ze de minderjarige moeten adviseren, begeleiden, ondersteunen of beschermen. Scholen stellen ons vragen over

²⁴ Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, artikel 12.

leerlingen die uitgewezen dreigen te worden. Ze vragen advies om die leerlingen en hun leerkrachten te ondersteunen. Advocaten stellen ons vragen over de regularisatieprocedure. Het is zelfs voor hen niet meer duidelijk hoe en wanneer zij een regularisatieaanvraag moeten indienen of welke criteria gehanteerd worden.

Ook betrokken familie en gezinsleden informeren naar de mogelijkheden voor de legalisering van het statuut van de minderjarige en zijn ouders. Het gaat om minderjarigen die al jaren onderwijs genoten in België, hier een netwerk uitbouwden en met de voortdurende angst moeten leven om uitgewezen te worden.

Daarnaast klagen melders aan dat de behandeling van de regularisatieaanvraag soms lang aansleept.

Het is niet meer duidelijk hoe en wanneer zij een regularisatieaanvraag moeten indienen of welke criteria gehanteerd worden.

In onze school voor buitengewoon onderwijs volgen wij al jaren een 9-jarig jongetje op dat geen papieren heeft. We hebben vernomen dat hij een uitwijzingsbevel gekregen heeft omdat zijn regularisatieaanvraag afgewezen werd. Wij hebben de indruk dat de Dienst Vreemdelingenzaken in zijn beslissing bepaalde informatie over het hoofd gezien heeft, zoals zijn nood aan buitengewoon onderwijs. Wat kunnen wij doen?

Directeur BLO-school

Vanuit onze kinderwerking bereiken wij veel kinderen zonder papieren. Wij merken dat de ouders dikwijls argwanend zijn en de kinderen bang. Kunnen wij de kinderen en hun ouders garanderen dat de politie ze niet zal oppakken tijdens onze activiteiten? Wat moeten we doen als dat wel gebeurt? Moeten we de kinderen meegeven?

Begeleidster van een kinderwerking

Wij hebben vandaag vernomen dat drie kinderen uit eenzelfde gezin uitgewezen worden. Het oudste kind gaat hier al tien jaar naar school! De kinderen zelf, de medeleerlingen en het lerarenkorps zijn helemaal van de kaart. Hoe kan ik de kinderen in kwestie en ook de andere kinderen van de klas ondersteunen? Kunnen wij iets doen om de uitwijzing tegen te gaan?

Directrice basisschool

Ik ben advocaat van een Armeens gezin met twee minderjarige kinderen van 17 en 13 jaar, die al zes jaar in België wonen. De ouders werden gisteren aangehouden door de politie. Na hun verhoor kregen ze een papier waarop staat dat ze binnen vijf dagen het land moeten verlaten. Ik vermoed dat ze voldoen aan de regularisatiecriteria uit het regeerakkoord. Heeft het zin om nu een nieuwe aanvraag in te dienen of wachten we beter af tot er meer duidelijkheid is?

Advocaat

Ik ben een jongen van 20 jaar en heb nog twee broers van 13 en 10 jaar en een zus van 5 jaar. Ik heb gisteren van mijn ouders gehoord dat onze regularisatieaanvraag geweigerd is. Wij wonen al zeven jaar in België. We zijn ten einde raad. Heeft het nog zin om opnieuw een regularisatieaanvraag in te dienen?

Abdul, 20 jaar

Ik woon al twaalf jaar in België samen met mijn dochters van 15 en 11 jaar. Mijn regularisatieaanvraag werd weer geweigerd. Mijn advocaat raadt me aan om nog eens een nieuwe regularisatieaanvraag in te dienen. Mijn kinderen en ik zijn ten einde raad.

Moeder van Martha, 15 jaar, en Shera, 11 jaar

Ik woon met mijn vier kinderen van 11, 10, 6 en 5 jaar al vier jaar in België. Twee jaar geleden hebben wij een regularisatieaanvraag ingediend. Wij hebben nog altijd geen antwoord gekregen. Mijn kinderen lijden daar heel sterk onder, ze leven voortdurend in spanning en denken altijd dat de politie ze zal oppakken. Elke keer als ze het huis verlaten, voelen ze zich onrustig. Ik kan ze als ouder geen perspectief bieden of duidelijkheid scheppen over hun toekomst. Ligt die in België of niet?

Vader van vier kinderen

Vaststellingen en overwegingen

- Veel klagers weten niet langer wanneer het zinvol is om een nieuwe regularisatieaanvraag in te dienen. Deze mensen zijn radeloos en willen elke kans optimaal benutten om een uitwijzing te vermijden. Ze vragen aan verschillende instanties advies en beslissen dan meestal om toch nog een aanvraag in te dienen, ook al is de situatie sinds hun laatste aanvraag niet veranderd. Klagers hebben het gevoel dat de aanvragen nogal arbitrair behandeld worden door een gebrek aan duidelijke criteria. Ze dienen telkens weer een aanvraag in met hoop op een gunstige beslissing.
- Het valt op dat ook advocaten niet altijd weten of een nieuwe regularisatieaanvraag zinvol is of niet. Vanuit de opdracht van het Kinderrechtencommissariaat om toe te zien op de naleving van het Kinderrechtenverdrag, toetsen wij wel de regularisatieaanvragen op relevante bepalingen uit dat verdrag. We stellen vast dat zelfs in regularisatieaanvragen die opgesteld worden door advocaten, niet altijd verwezen wordt naar de artikels uit het Verdrag.
- Voor scholen en andere betrokken organisaties is het zeker niet evident om zicht te hebben op deze complexe problematiek. De procedures zijn vaak erg ingewikkeld. Men heeft nood aan heldere en bruikbare informatie. Scholen worden dikwijls geconfronteerd met de gevolgen van een afgewezen asielaanvraag: de politie die kinderen komt ophalen, kinderen die plots niet meer terugkomen waardoor de andere kinderen vragen stellen en met verlies geconfronteerd worden, angst die leeft bij vluchtelingenkinderen...
- Vanuit hun sociale bewogenheid en de band die ze al opgebouwd hebben met de kinderen, voelen scholen zich aangesproken om iets te doen. Toch is het belangrijk dat een school weet wat haar bevoegdheden en haar grenzen zijn en dat ook duidelijk communiceert. Dan worden er geen verkeerde verwachtingen geschapen.
- Een antwoord op een regularisatieaanvraag kan lang duren. Voor minderjarigen is dat een erg stressvolle periode.
- Het gebeurt dat de beslissing van de aanvraag pas veel later overgemaakt wordt aan de betrokkenen, tot zelfs een half jaar na de beslissing. Daardoor blijven ze nodeloos lang in het ongewisse. Het is belangrijk dat de beslissing snel overgebracht wordt aan de betrokkenen.
- Als mensen lang moeten wachten op een beslissing over een regularisatieaanvraag, kan het gebeuren dat ze een nieuwe aanvraag indienen met nieuwe informatie. Maar de mogelijkheid bestaat dat er ondertussen al een negatieve beslissing viel over hun vorige aanvraag waar de nieuwe informatie nog niet in werd opgenomen. Dat is voor de betrokkenen allemaal erg verwarrend.

Scholen worden dikwijls geconfronteerd met de gevolgen van een afgewezen asielaanvraag.

• Inspraak van minderjarigen in de procedures

Minderjarigen hebben het recht om hun mening te uiten in alle procedures die hen aanbelangen.²⁵ Bovendien moet er aan die mening passend belang gehecht worden in overeenstemming met de leeftijd en rijpheid van de minderjarige.²⁶ Minderjarigen klagen erover dat zij niet gehoord worden door de Raadkamer als die hun verzoekschrift behandelt voor vrijlating uit een gesloten centrum waar ze samen met hun ouders verblijven.

²⁵ Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, artikel 12.

²⁶ Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, artikel 12.

Twee kinderen van 13 jaar en een kind van 7 jaar zitten opgesloten in een gesloten instelling samen met hun moeder. Ik heb bij de raadkamer een verzoekschrift ingediend voor hun vrijlating. De meisjes van 13 jaar willen gehoord worden. Ik vind het ook belangrijk dat zij hun verhaal kunnen brengen. Hoe kan ik motiveren dat zij gehoord moeten worden?

Juriste

Vaststellingen en overwegingen

- Het is belangrijk dat minderjarigen als volwaardig rechtspersoon betrokken worden bij hun asiel- en regularisatieprocedure. Dat betekent ook dat zij gehoord moeten worden in de Raadkamer als ze over het ‘oordeel des onderscheids’ beschikken. Dat moet natuurlijk met de nodige omzichtigheid gebeuren en met aandacht voor de specifieke noden van minderjarigen.

Het is belangrijk dat minderjarigen als volwaardig rechtspersoon betrokken worden bij hun asiel- en regularisatieprocedure.

• Minderjarigen en opsluiting

Minderjarigen van wie de ouders uitgeprocedeerd zijn en illegaal in België verblijven, kunnen nog altijd opgesloten worden in een gesloten instelling. Een minderjarige heeft het recht om met zijn ouders samen te leven.²⁷ Het Kinderrechtencommissariaat werd gealarmeerd over de opsluiting van één van de ouders in een gesloten instelling in afwachting van de aanmelding van de andere ouder samen met de kinderen.

Mijn vrouw en ik verblijven samen met onze zoon (11 jaar) en dochter (8 jaar) twee jaar in een open centrum. Onze tweede asielaanvraag werd afgewezen. Vorige week moesten we ons aanmelden bij de Dienst Vreemdelingenzaken. Daar vernamen wij dat ook de kinderen aanwezig moesten zijn. Maar die waren op school. Er werd toen beslist om mijn vrouw aan te houden, zodat ik me met de kinderen de volgende dag zou aanmelden. Mijn vrouw werd opgesloten in het transitcentrum. Ik heb de Dienst Vreemdelingenzaken gevraagd om in de plaats van mijn vrouw naar het transitcentrum te gaan zodat zij de kinderen kon opvangen, maar dat werd geweigerd. Ik heb in overleg met mijn advocaat beslist om mij en de kinderen niet aan te melden omdat we een regularisatieaanvraag overwegen. Mijn kinderen hebben al een hele week geen contact meer met hun moeder. Zij begrijpen niet wat er aan de hand is en zijn in paniek.

Vader

Vaststellingen en overwegingen

- Het opsluiten van één van beide ouders in een gesloten instelling (in afwachting van de aanmelding van de andere partner samen met de kinderen) is in strijd met artikel 9 van het Kinderrechtenverdrag. Het kind kan pas gescheiden worden van zijn ouders als dat in zijn belang is. Een opsluiting van één van beide ouders is niet in het belang van de minderjarige.
- Bij de klachtenbehandeling merkt het Kinderrechtencommissariaat op dat de Dienst Vreemdelingenzaken weinig toegankelijk is. Ook het Kinderrechtencommissariaat krijgt weinig of geen reactie op haar – soms herhaaldelijke – brieven aan de Dienst.

Een opsluiting van één van beide ouders is niet in het belang van de minderjarige.

• Minderjarigen en het recht op materiële hulp

Minderjarigen die met hun ouders illegaal in België verblijven, hebben onder bepaalde voorwaarden recht op materiële hulp. Eén van die voorwaarden is dat de ouders hun onderhoudsplicht niet nakomen of niet in staat zijn om die na te komen. Het

²⁷ Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, artikel 9.

is het OCMW dat aan de hand van een sociaal onderzoek nagaat of de voorwaarden vervuld zijn. We kregen verschillende klachten over gezinnen die geen onderdak meer hebben in de periode waarin het OCMW het sociaal onderzoek voert.

Ik ben advocaat van een uitgeprocedeerd gezin met vijf kinderen waaronder een baby van 3 maand oud. Zij hebben, zoals het hoort, een aanvraag voor materiële steun ingediend bij het OCMW van hun woonplaats. Het OCMW wil het sociaal onderzoek pas starten als ouders en kind het centrum verlaten. Dat betekent dat zij tijdens het sociaal onderzoek op straat staan.

Advocaat

Vaststellingen en overwegingen

— Naar aanleiding van deze klachten nam de ombudsdienst contact op met verschillende OCMW's. De manier waarop de behoefte vastgesteld wordt is heel verschillend. Sommige OCMW's starten het onderzoek pas nádat een gezin het centrum verlaten heeft. Andere OCMW's stellen vooraf al vast dat de minderjarige behoeftig zal zijn vanaf de dag waarop hij en zijn ouders het centrum verlaten. Dan hoeven minderjarigen niet eerst dakloos te zijn, maar kunnen ze ofwel in het centrum blijven, ofwel overgebracht worden naar een ander centrum. Het is ook niet evident om een minderjarige op te volgen die samen met zijn ouders dakloos is en op de dool. Dat is te vermijden want het OCMW kent vooraf al de datum waarop de minderjarige en zijn ouders het centrum moeten verlaten. Het OCMW kan dus alle stappen zetten om te vermijden dat die gezinnen moeten gaan ronddolen. Minderjarigen verplichten om eerst het opvangcentrum te verlaten (om dan hun behoefte vast te stellen), is in strijd met bepalingen van het Kinderrechtenverdrag. Het is niet in het belang van de minderjarige²⁸ en zijn recht op voorzieningen voor sociale zekerheid komt in het gedrang.²⁹

• Minderjarig en illegaal

Minderjarigen komen soms in een juridisch en administratief vacuüm terecht.

Minderjarigen van wie de ouders op het moment van de geboorte illegaal zijn, komen soms in een juridisch en administratief vacuüm terecht.

Wij zijn bevriend met een gezin uit Oezbekistan dat hier al tien jaar woont. Zij hebben een zoon van 11 en een dochter van 5 jaar. Op het moment van de geboorte van de dochter waren de ouders al uitgeprocedeerd. Zij durfden hun dochter niet aan te geven omdat ze bang waren voor uitwijzing. Onlangs kregen ze een uitwijzingsbevel voor vader, moeder en zoon. De dochter staat nergens vermeld en bestaat dus zegge niet. Wat gebeurt er met de dochter als de ouders het land uitgezet worden?

Betrokkene bij de familie

Vaststellingen en overwegingen

— Minderjarigen die nergens geregistreerd zijn en geen identiteit hebben, kunnen geen enkele aanvraag indienen om hun situatie te regulariseren.

— Bovendien kunnen deze minderjarigen vanuit hun gebrek aan een identiteit geen aanspraak maken op hun protectie-, provisie- en participatierechten.

²⁸ Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, artikel 3.

²⁹ Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, artikel 26.

2.2.6. Minderjarigen en justitie

Minderjarigen komen in aanraking met justitie als ze slachtoffer of dader zijn van een misdrijf. Over justitie kregen we 29 meldingen (16 klachten en 13 vragen). Jongeren die terechtkomen in de bijzondere jeugdbijstand na een als misdrijf omschreven feit (MOF) kwamen hoger al aan bod. Daar komen we niet meer op terug.

Klachten rond justitie zijn moeilijk te onderzoeken: justitie is een federale bevoegdheid. Het Kinderrechtencommissariaat is dus niet bevoegd. De ombudsdienst deed dan ook minder aan klachtenonderzoek. Slachtoffers zijn bovendien vooral op zoek naar hulp waarvoor ze het best terecht kunnen in de hulpverlening. Ook zijn er eerstelijnsklachtendiensten en andere instanties waar de klager terecht kan, zoals het Comité P, interne ombudsdiensten van politie of de rechtbank.

Van de 16 klachten waren er 12 niet ontvankelijk, zoals deze tabel laat zien.

Eerstelijnsklachtendienst aanwezig / hulpverlening aangewezen	9
Beroep op rechtbank / administratieve procedure	2
Hoedanigheid melder onbekend	1

Reden van niet-ontvankelijkheid van klachten over delinquentie

Maar 4 klachten leidden tot een onderzoek. Daarvan waren twee klachten gegrond op basis van een gebrek aan rechtszekerheid. De twee andere klachten leidden niet tot een eindoordeel omdat de klager niet meer reageerde.

Vragen en niet ontvankelijke klachten werden afgehandeld met een advies of een doorverwijzing. Minderjarigen die het slachtoffer waren van misdrijven werden doorverwezen naar politie en naar diensten voor slachtofferonthaal. Klachten over het optreden van politieambtenaren werden doorverwezen naar de interne ombudsdienst van de politie. Daarnaast was soms andere hulpverlening aangewezen, van het JAC, het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling of het CAW bijvoorbeeld.

Politie	5
Advocaat / jeugdadvocaat	3
Slachtofferonthaal	2
Jongerenadviescentrum	1
Centrum Algemeen Welzijnswerk	1
Vertrouwenscentrum Kindermishandeling	1

Belangrijkste doorverwijzingen per dienst voor minderjarigen en delinquentie

Waarover gaan de vragen en klachten concreet?

	Vragen	Klachten	Totaal
Politieoptreden	7	7	14
Rechten van minderjarige daders	5	3	8
Bescherming van minderjarige slachtoffers	1	6	7
Totaal	13	16	29

Meldingen over minderjarigen en delinquentie

• Optreden door politie

Minderjarige daders, verdachten, slachtoffers en getuigen stellen vragen bij de manier waarop de politie hun aanpakt.

De meeste vragen en klachten gaan over de houding van politieambtenaren tegenover minderjarigen. Minderjarige daders, verdachten, slachtoffers en getuigen stellen vragen bij de manier waarop de politie hun aanpakt.

De politie kwam op school drie jongeren meenemen voor verhoor. Ze werden verdacht van een diefstal die niet op school gebeurde, maar in het weekend. Ik weigerde de jongeren mee te geven, wat de politiemannen duidelijk niet apprecieerden. Na veel discussie en dreigingen tegenover de leerlingen vertrokken ze uiteindelijk toch zonder de jongeren. Kan de politie zomaar zonder vraag van een rechter leerlingen van school halen? Wat zegt de wet?

Leerlingenbegeleider

We kregen een klacht van een vader over het optreden van de politie. Die had zijn dochter meegenomen voor verhoor zonder de ouders daarvan in te lichten. Achteraf hebben de ouders de politie gebeld om te vragen wat er aan de hand was. Ze kregen geen informatie. Pas later kregen ze een brief van de politie die zegt dat hun dochter verdacht wordt van diefstal. Zijn er geen specifieke regels om minderjarigen te beschermen?

Stedelijke ombudsdienst

De politie heeft mijn zoon opgepakt en hem van 8 uur 's avonds tot 8 uur 's morgens in de cel gezet. Hij wou ons bellen, maar dat mocht niet. Wij werden helemaal niet op de hoogte gebracht.

Vader van Yannick, 16 jaar

In jullie verslagen lezen we dat minderjarigen die voor verhoor meegenomen worden, hun ouders niet altijd mogen bellen en dat ouders er meestal niet bij mogen zijn. Omdat ons korps daar ook vragen rond stelt, heb ik een magistraat gevraagd naar de juridisch correcte manier van handelen. Maar ook van hem kon ik geen sluitend antwoord krijgen. Ook wij als politie blijven met veel vragen zitten over vele aspecten van ons optreden.

Politiedienst

Vrienden van mijn zoon hebben op school een meisje bedreigd. Mijn zoon was er ook bij, maar deed niet mee aan de pesterijen. Gisteren was mijn zoon alleen thuis en kwam de politie aan de deur. Hij werd verplicht ze binnen te laten en de politie zei dat ze hem een paar vragen wilden stellen als getuige. Toen hebben ze mijn zoon hard aangepakt en eisten ze dat hij de namen van zijn vrienden gaf. Hij was helemaal overstuur.

Moeder van Simon, 13 jaar

Toen mijn zoon van school kwam, werd hij overvallen door een jongerenbende. We gingen naar het politiekantoor om een klacht in te dienen. Maar niemand sprak er Nederlands en we moesten de volgende dag terugkomen. De manier waarop ze mijn zoon de volgende dag ondervraagden was schandelijk. Ze werden boos op hem omdat hij de leeftijd van de ouders niet kon inschatten en ze ook niet zo goed kon beschrijven. De politie kon ons ook geen informatie geven over de bescherming van de identiteit van mijn zoon als slachtoffer. Mijn zoon is nu erg bang geworden.

Moeder van Lucas, 12 jaar

Vaststellingen en overwegingen

- Opnieuw stellen we vast dat vooral het verhoor van minderjarigen voor heel wat vragen en klachten zorgt. Er zijn geen duidelijke richtlijnen, zeker niet voor het verhoor van minderjarigen als verdachte, zonder dat er al sprake is van een aanhouding. Ook het verhoor van slachtoffers of getuigen verloopt niet altijd even correct en met respect voor de eigenheid van de minderjarige. Elke politiezone geeft aan de modaliteiten van een verhoor zijn eigen invulling. Er leven vragen over wel of niet de ouders waarschuwen, of over de aanwezigheid van de ouders bij het verhoor. Minderjarigen hebben daardoor weinig rechtsbescherming en rechtszekerheid over het verhoor.
- Toch zien we ook een groeiende bezorgdheid bij politieambtenaren zelf over de aanpak van minderjarigen. Ook zij geven aan dat de onduidelijkheid of afwezigheid van regelgeving over hun optreden tegenover minderjarigen een probleem is. Naast de onduidelijkheid rond verhoor wijzen zij nog op problemen rond minderjarigen opsluiten of in de handboeien slaan. Het Kinderrechtencommissariaat dringt aan op duidelijke richtlijnen rond het optreden van politie tegenover minderjarigen. Een duidelijk kader zou voor minderjarigen en voor politiemensen zelf voor meer zekerheid zorgen.

Het Kinderrechtencommissariaat dringt aan op duidelijke richtlijnen rond het optreden van politie tegenover minderjarigen.

• Rechten van minderjarige ouders

We krijgen vragen over de rechten van ouders, aansprakelijkheid van ouders en de gevolgen als een minderjarige een strafbaar feit pleegt.

Als je ooit een maatregel opgelegd kreeg door de jeugdrechter, komt dat dan op je strafregister? Ik maak me daar zorgen over, want ik ben op zoek naar werk.

Davy, 18 jaar

In een onnozele bui heb ik met vrienden gestolen in een winkel. We zijn betrapt. Ik heb er echt spijt van en ben bang voor de gevolgen. Moeten meisjes ook naar een jeugdgevangenis als ze in de fout gaan?

Els, 15 jaar

Er is ingebroken in onze school. Een van de ouders was een 14-jarige leerling. Zijn vrienden zijn meerderjarig. We vermoeden dat hij zich heeft laten meeslepen, want eerder hebben we nooit problemen met hem gehad. Als we een klacht indienen, wat zijn dan de consequenties voor die jongen?

Schooldirectie

Mijn zoon heeft met vrienden voor 32.500 euro schade aangericht. Wie is daarvoor aansprakelijk? Wij of onze zoon?

Vader van Sven, 14 jaar

• Bescherming van minderjarige slachtoffers van misdrijven

Alle meldingen over minderjarige slachtoffers gaan over de bescherming van de minderjarige. Melders vragen aandacht voor hun kwetsbare positie.

Mijn zoontje was het slachtoffer van een allochtone pedofiel. De man werd veroordeeld en na zijn celstraf uitgewezen naar zijn geboorteland. Hij heeft zijn straf uitgezeten, maar woont nog altijd in België. We vernamen dat hij in onze stad woont, maar krijgen geen informatie over zijn woonplaats. Mijn zoon is bang om hem tegen te komen. We worden nergens gehoord.

Moeder van Namir, 11 jaar

Onze dochter werd seksueel misbruikt door haar vader. Hij werd veroordeeld tot een gevangenisstraf. Hij heeft nu een aanvraag ingediend voor vervroegde vrijlating. De gevangenis start nu met penitenti-air verlof. Ik heb nagevraagd wanneer hij penitenti-air verlof krijgt, maar we krijgen die informatie niet. Mijn dochter is doodsbang om haar vader tegen te komen. Heeft zij niet het recht om beschermd te worden?

Moeder van Lotte, 9 jaar

Ik ben slachtoffer van een verkrachting. Ik ken de dader ook. Ik heb er lang over nagedacht en ik wil nu toch een klacht indienen tegen hem. Mijn ouders laten dat niet toe. Ze zijn bang dat er nog meer problemen komen. Maar ik moet het doen, voor mezelf. Kan ik zelf naar de politie stappen?

Astrid, 15 jaar

Vaststellingen en overwegingen

— Meldingen gingen vooral over minderjarige slachtoffers van zedenmisdrijven, zoals aanranding en verkrachting. Melders vragen bescherming van de minderjarige. Dat is niet altijd zo eenvoudig. Meestal wordt het recht op informatie van het slachtoffer afgewogen tegen het recht op privacy van de dader. Ook als het slachtoffer minderjarig is en daardoor uiterst kwetsbaar, krijgt het recht op privacy van de dader meestal voorrang.

2.2.7. Minderjarigen en de media

Het internet wordt steeds toegankelijker en aantrekkelijker voor minderjarigen. Ook andere media zijn overal: tv, gsm, kranten, tijdschriften. Het is dan ook normaal dat minderjarigen er vragen over hebben.

Maar ook professionelen en ouders zitten met vragen over media. Bijna alle meldingen gaan over het internet. Professionelen vragen het Kinderrechtencommissariaat informatie over hoe ze minderjarigen kunnen betrekken bij de website van hun organisatie of over de gegevens die ze bekend mogen maken. Ouders klagen aan dat zonder hun toestemming informatie en foto's van hun kinderen op het internet te vinden zijn.

Ook kregen we meldingen over wansmakelijke foto's in een krant en over tv-programma's voor kinderen die moeten wijken voor sport.

Het Kinderrechtencommissariaat kreeg 11 meldingen: 7 vragen en 4 klachten. Twee klachten waren ontvankelijk, maar leidden niet tot een eindoordeel omdat de klager niet meer reageerde. Twee andere klachten waren niet ontvankelijk door een beroep op de rechtbank en doordat er nog een klachtenprocedure mogelijk was.

Een van onze aangesloten zelfhulpgroepen vroeg in welke mate jongeren een gesloten forum kunnen modereren. In hun doelgroep zitten ook jongeren met een zwaardere problematiek. Ook die jongeren discussiëren mee op het forum. Wie is er aansprakelijk als er iets fout loopt? Zijzelf, hun ouders of hun organisatie?

Hulpverlener

We maken voor 8- tot 12-jarigen een website over toerisme in Vlaanderen. We willen een gastenboek aanleggen. Hoe moeten we omgaan met de gegevens van de kinderen?

Professioneel

Tegenwoordig heeft elke jeugdbeweging een website met foto's. Mogen ze die foto's alleen maar online zetten met uitdrukkelijke toestemming van de ouders of niet?

Onbekende melder

Ik deed opzoekingswerk over tienerwerkingen. Ik tikte gewoon www.tieners.be in en ik moet toegeven dat ik enorm schrok toen ik de inhoud van die site zag. Kunnen bepaalde domeinnamen niet beschermd worden?

Medewerker jeugddienst

Mijn dochter werkte ooit eens mee aan een fotoshoot bij een modellenbureau. Ik merk nu dat zij op het internet staat in lingerie. Ik heb al een klacht ingediend bij de politie, maar vraag me af wat ik nog meer kan doen.

Vader van Liesbeth, 13 jaar

Ik vond op een weblog internetfoto's van mijn dochter. De foto's zijn behoorlijk aanstootgevend.

Vader van Marie, 12 jaar

We beginnen ons er meer en meer aan te storen dat kinderprogramma's onderbroken worden voor tennis of motorcrosswedstrijden. De kinderen zijn daar telkens weer de dupe van en zij moeten wijken voor programma's waar geld en publiciteit mee gemoeid is.

Vader

Vaststellingen en overwegingen

- We merken dat professionals heel voorzichtig zijn als ze minderjarigen actief willen betrekken bij de website van hun organisatie. Ze informeren zich grondig om de privacy van minderjarigen niet te schenden, maar te beschermen.
- Misbruiken op het internet zijn moeilijk recht te zetten. Als ouders op wansmakelijke informatie stoten over hun kinderen of op informatie waarvoor ze geen toestemming gaven, is het kwaad al geschied. Ook als de informatie of de foto's van een site weggehaald worden, blijven ouders en minderjarigen achter met een onveilig gevoel. Eén keer op het internet blijft er heel veel in 'cyberspace' hangen. Dat geeft het gevoel dat je zelf niet meer in de hand hebt welke informatie je wilt delen met anderen. Er is een blijvende nood aan duidelijke informatie, richtlijnen en sensibilisering.

Misbruiken op het internet zijn moeilijk recht te zetten.

1.	Informeren en sensibiliseren	119
1.1.	Bekendmaking kinderrechten	120
1.1.1.	Het Kinderrechtenverdrag op kinder- en jongerenmaat	120
1.1.2.	Nieuws op jongerenmaat: Jongerenjaarkrant 2007	120
1.1.3.	Beleid informeren via onderbouwde dossiers	121
1.2.	Bekendmaking ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat	122
1.2.1.	Bij kinderen en jongeren	122
1.2.2.	Bij volwassenen die professioneel in contact komen met minderjarigen	125
1.3.	Op tournee met infostands	125
1.3.1.	Op studiedagen en events	125
1.3.2.	In het Kinderrechtendorp	126
1.4.	Events	129
1.4.1.	Media-events rond 20 november 2007	129
1.4.1.1.	Pak die rechten, creëer je eigen TMF!	129
1.4.1.2.	De Ketnet rechtendag voor kinderen	131
1.4.2.	Publiek evenement: tien jaar Kinderrechtencommissariaat - mandaat kinderrechtencommissaris loopt af	131
1.5.	Standpunten van het Kinderrechtencommissariaat in de media	132
1.5.1.	Doelgroepenmedia	132
1.5.2.	Nieuwsmedia	132
1.6.	Interactief informatiekanal: website kinderrechten.be	137
1.6.1.	Updates	137
1.6.2.	Bezoekgegevens	137
2.	Netwerking en contacten	138

Hoofdstuk

Communicatie werk

1 Informeren en sensibiliseren

Verschiede doelgroepen informeren en sensibiliseren rond kinderrechten blijft een decretale opdracht en een noodzaak.

Rechten van minderjarigen worden meer en meer gemeengoed. Toch zijn ze nog niet algemeen gekend en overal gerespecteerd. Verschillende doelgroepen informeren en sensibiliseren rond kinderrechten blijft een decretale opdracht en een noodzaak: de jongerenpopulatie vernieuwt zich, er komen telkens weer nieuwe ouders, hulpverleners, wetgevers.

Ook het afgelopen werkjaar informeerde het Kinderrechtencommissariaat op verschillende manieren over het Kinderrechtenverdrag en over zijn (ombuds) dienstverlening. Het Kinderrechtencommissariaat organiseerde mee media-evenementen en een publieksevenement. Het publieke en politieke debat werd aangewakkerd en gevoed via dossiers, standpunten en reacties in de media.

1.1. Bekendmaking kinderrechten

1.1.1. Het Kinderrechtenverdrag op kinder- en jongerenmaat

De twee brochures, 'Wblft?!' en 'K30', en de inkleurposter die het Kinderrechtenverdrag vertalen voor kinderen en jongeren, boetten nog altijd niet aan waarde in. Scholen, jeugdbewegingen, voorzieningen en ook individuele kinderen en jongeren vroegen opnieuw duizenden exemplaren aan.

De inkleurposter werd op 45.000 exemplaren herdrukt en van de brochure K30 werden er 13.000 exemplaren herdrukt. De brochure Wblft?! was nog voldoende in stock.

1.1.2. Nieuws op jongerenmaat: Jongerenjaarkrant 2007

12- tot 18-jarigen kregen opnieuw antwoorden op vaak gestelde rechtsvragen in de Jongerenjaarkrant: moet ik evenveel tijd bij mijn vader als bij mijn moeder wonen? Kan ik mee de regels op school bepalen? Mag ik vrijen met mijn lief? Mag ik zelf mijn school kiezen? Is zakgeld een recht? Kan ik zomaar alleen gaan wonen? Mag ik alleen op reis? Wat mag ik op welke leeftijd? De Jongerenjaarkrant lichtte ook standpunten toe van het Kinderrechtencommissariaat over actuele thema's uit het afgelopen werkjaar.

De Jongerenjaarkrant werd op 70.000 exemplaren gedrukt en in december 2007 verspreid via het departement Onderwijs, het Agentschap Jongerenwelzijn en het Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, Afdeling Jeugd. Zo kwam de krant terecht in de Vlaamse basis- en secundaire scholen, bibliotheken, JIP's, JAC's, gemeentelijke jeugddiensten, jeugdhuizen, speelpleinen, organisaties landelijk jeugdwerk en verschillende welzijnsvoorzieningen.

De Jongerenjaarkrant 2007 antwoordt in 70.000 exemplaren op actuele rechtsvragen van jongeren.

1.1.3. Beleid informeren via onderbouwde dossiers

• Dossier: Heen en retour. Kinderrechten op de vlucht

Het dossier 'Heen en retour. Kinderrechten op de vlucht' werd in september 2007 op 3.000 exemplaren gedrukt en verspreid.

Dit dossier geeft toelichting en commentaar bij de hele asielproblematiek. Er is speciaal aandacht voor hoe begeleide en niet-begeleide minderjarige vluchtelingen een precare verblijfssituatie beleven.¹

Het dossier 'Heen en retour' licht de asielproblematiek van kinderen en jongeren toe.

• Dossier: Recht op recht. Pleidooi voor een volwaardige rechtsbescherming van minderjarigen

In juni 2008 werd het dossier 'Recht op recht. Pleidooi voor een volwaardige rechtsbescherming van minderjarigen' op 2.500 exemplaren gedrukt en verspreid bij beleidsactoren en direct betrokkenen uit het veld.²

Dit dossier pleit voor een volwaardige rechtsbescherming van minderjarigen in Vlaanderen.

¹ Zie voor een inhoudelijke uitwerking van dit dossier verder in dit jaarverslag hoofdstuk 4 (Advieswerk) en in het jaarverslag van vorig werkjaar: KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2006-2007*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2007, p. 178-180. Het dossier downloaden kan op www.kinderrechten.be: klik op 'volwassenen', en dan op 'publicaties'.

² Zie voor een inhoudelijke uitwerking van dit dossier verder in dit jaarverslag hoofdstuk 4 (Advieswerk). Het dossier downloaden kan op www.kinderrechten.be: klik op 'volwassenen', en dan op 'publicaties'.

Wat zijn de knelpunten in de rechtsbescherming van minderjarigen? Kunnen minderjarigen hun belangen voor de rechter aan bod laten komen? Waarom de deur van de rechtbank voor minderjarigen openzetten? Welke wetswijzigingen zijn nodig om volwaardig spreekrecht, rechtsingang en advocaten voor minderjarigen te garanderen? Op al deze vragen geeft het dossier een antwoord. Voor het dossier werden verschillende rondetafels georganiseerd met jeugdadvocaten en jeugdmagistraten.

Het dossier 'Recht op recht' pleit bij beleidsactoren en veldwerkers voor een volwaardige rechtsbescherming van minderjarigen.

1.2. Bekendmaking ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat

Het Kinderrechtencommissariaat maakte zijn ombudsdienst voor vragen en klachten over schendingen van kinderrechten bekend bij kinderen en jongeren en bij groepen volwassenen die professioneel met minderjarigen in contact komen.

1.2.1. Bij kinderen en jongeren

- **Verspreiding aangepaste informatiedrager: 'de deurhanger'**

De deurhanger nodigt minderjarigen uit om contact op te nemen met het Kinderrechtencommissariaat als ze het gevoel hebben dat ze 'oneerlijk behandeld' zijn. Jongeren vragen de deurhanger massaal op via de website van het Kinderrechtencommissariaat. Dit jaar werd de deurhanger nog eens vernieuwd.

De deurhanger maakt de ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat bekend.

De deurhanger werd op 25.000 exemplaren gedrukt. In 2007 werden de deurhangers vooral verspreid via evenementen en het bestelformulier online.

- **Advertenties in de drie informatiegidsen van de Vlaamse overheid**

De Vlaamse overheid actualiseerde in 2008 de drie informatiegidsen voor minderjarigen: de Kidsgids voor kinderen, Life@1215 voor tieners, en de Jongeren-gids voor jongeren. De Kidsgids werd gedrukt op 120.000 exemplaren, Life@1215 op 130.000 en de Jongerengids op 180.000 exemplaren. Ze werden verspreid via jeugddiensten, CLB's, OCMW's, JAC's, de onderwijstijdschriften Yeti en Maks!, en verschillende partnerorganisaties. De advertenties van 2006 om de ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat bij kinderen en jongeren bekend te maken, verschenen opnieuw in de drie gidsen van 2008.

- **Advertenties in en redactionele samenwerking met de onderwijstijdschriften Yeti en Maks!**

Het Kinderrechtencommissariaat werkte ook het afgelopen werkjaar samen met de onderwijstijdschriften Yeti en Maks!

Elke maand plaatst het Kinderrechtencommissariaat een advertentie in Yeti en Maks! om de ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat bij kinderen en jongeren bekend te maken. Die advertenties focussen elke keer op een andere probleemsituatie die minderjarigen kunnen ervaren.

Elke maand verschijnt er een nieuwe advertentie in Yeti, zoals deze advertentie uit het aprilnummer van 2008.

Ook in Maks! staat elke maand een advertentie van het Kinderrechtencommissariaat (Maks!, mei-juni 2008).

Yeti richt zich naar de derde graad van het basisonderwijs (10- tot 12-jarigen). Het heeft een oplage van 143.000 exemplaren. Maks! richt zich naar de tweede en derde graad van het secundair onderwijs en verschijnt op 210.000 exemplaren.

Redactioneel werkte het Kinderrechtencommissariaat opnieuw samen met Yeti en Maks! rond de hulprubrieken. Ook occasioneel was er samenwerking rond specifieke thema's zoals de kinderrechtendorpen, het stickervel,...

Redactioneel werkte het Kinderrechtencommissariaat opnieuw samen met Yeti en Maks! rond de hulprubrieken.

- **Insert stickervel in bladen van Klasse**

In maart 2008 verspreidde het Kinderrechtencommissariaat 345.000 stickervellen via de tijdschriften Yeti en Maks! Het stickervel speelt op een luchtige manier in op kinderrechten. Het wijst jongeren de weg naar het Kinderrechtencommissariaat.

In maart 2008 zat in Yeti en Maks! dit stickervel.

Het stickervel sloeg enorm aan. Een extra oplage van 30.000 exemplaren werd gedrukt om te verspreiden op evenementen.

- Posters in secundaire scholen

Via Campusmedia werden op secundaire scholen 270 posters opgehangen met een cartoon en de coördinaten van de ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat. De posters hingen daar acht weken op sleutelpunten: week 15, 16, 17 en 18 (7 april 2008 tot 4 mei 2008), week 21, 22, 23 en 24 (19 mei 2008 tot 15 juni 2008). De schoolposters bereiken 52.486 leerlingen verspreid over 123 campussen van secundaire scholen.³

Posters maken de ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat bekend op secundaire scholen.

3 Ongeveer 55% scholen uit het gemeenschapsonderwijs, 30% vrij gesubsidieerd onderwijs en 15% officieel gesubsidieerd onderwijs.

- **Schoolagenda's**

In de schoolagenda van Licap voor het secundair onderwijs plaatste het Kinderrechtencommissariaat in de maanden september en november een advertentie. Voor het schooljaar 2008-2009 kochten scholen ongeveer 157.000 exemplaren van deze schoolagenda's.

Dezelfde advertentie verscheen ook in de schoolagenda van de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK) op 3.500 exemplaren voor leerlingen die actief zijn in leerlingengraden.

1.2.2. Bij volwassenen die professioneel in contact komen met minderjarigen

Het voorbije werkjaar werd de ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat bij professionelen vooral bekendgemaakt op studiedagen, zoals bijvoorbeeld de Impulsdag van de Katholieke School in Mechelen voor onderwijzend personeel. En ook op andere evenementen zoals vormingen van de integrale jeugdzorg. Een grote mailing kwam er niet. De folder voor het middenveld werd onderworpen aan het kritisch oog van welzijnswerkers en jeugdhulpverleners. Op basis van hun evaluatie komt er een nieuwe folder tegen eind 2008.

1.3. Op tournee met infostands

1.3.1. Op studiedagen en events

Het Kinderrechtencommissariaat verspreidde zijn informatiedragers ook zelf op studiedagen, vormingsdagen en evenementen.

Zo bemande het Kinderrechtencommissariaat op 30 januari 2008 een stand op de Leerkrachtendag van de 'Kracht van je stem' in het Vlaams Parlement. Op andere, meer lokale en kleinschalige evenementen en beurzen levert het Kinderrechtencommissariaat informatiemateriaal zonder bemanning. Soms werden de brochures en folders opgevraagd en actief verspreid op initiatief van de organisatie zelf: zo maakte CAW De Kempen een pakket samen met hun jongerenwijzer en stelde het GO! op de tweede editie van 'GO! methodescholen in de kijker' het materiaal van het Kinderrechtencommissariaat ter beschikking.

Het Kinderrechtencommissariaat verspreidde zijn informatiedragers ook zelf op studiedagen, vormingsdagen en evenementen.

1.3.2. In het Kinderrechtendorp

Met gebundelde krachten geven ze vorm aan een interactief en informatief Kinderrechtendorp.

In 2008 startte de zesde editie van de Kinderrechtendorpen, gecoördineerd door de Kinderrechtencoalitie en het Kinderrechtencommissariaat. Het Kinderrechtendorp stond op vijf evenementen voor kinderen, verspreid over verschillende provincies. Ondertussen doen al veertien kinderrechtenorganisaties mee.⁴ Met gebundelde krachten geven ze vorm aan een interactief en informatief Kinderrechtendorp. Op een speelse manier geven en verspreiden ze informatie over kinderrechten en hun aanbod.

Voor de animatie in het Kinderrechtendorp en de aankleding ervan wordt samengewerkt met Crefi en Jeugd Rode Kruis.

Kinderen spelen het ringwerpen-spel over kinderrechten in de stand van het Kinderrechtencommissariaat.

Kinderrechtendorp 2008 om kinderen speels te informeren over hun rechten en over veertien kinderrechtenorganisaties.

27 mei 2008	Doedag	Provincie Locatie Organisator Wat? Voor In/via Opkomst	Antwerpen Stad Antwerpen, verschillende pleinen Politie Antwerpen Educatief evenement Kinderen Scholen 700
25 juni 2008	Popeiland	Provincie Locatie Organisator Wat? Voor In/via Opkomst	Oost-Vlaanderen Provinciaal Domein Puyenbroeck, Wachtebeke Provinciale Jeugddienst Oost-Vlaanderen & Provinciaal Domein Puyenbroeck Muziek- en doefestival Kinderen Gezins- en schoolverband en via jeugdwerk 8.727
10 juli 2008	Grabbeldag	Provincie Locatie Organisator Wat? Voor In/via Opkomst	Vlaams-Brabant Provinciaal Domein Huizingen Jeugddienst Vlaams-Brabant Speeldag Kinderen Jeugdbewegingen en speelpleinwerking 2.300

⁴ De veertien deelnemende organisaties van het Kinderrechten-dorp zijn: het Kinderrechtencommissariaat, de Kinderrechtencoalitie Vlaanderen, Kinderrechtswinkels, Kinder- en Jongerentelefoon, Plan België, Unicef-België, Vivès, Crefi, Jeugd Rode Kruis,

Child Focus, Zebra, Beweging voor Kinderen Zonder Papieren, Belgische coalitie tegen het gebruik van kindsoldaten en Kinderrechtenhuis Alken.

20 juli 2008	Suske en Wiske-dag	Provincie Locatie Organisator Wat? Voor In/via Opkomst	Limburg Provinciaal Domein Bokrijk Provinciaal Domein Bokrijk Speeldag rond stripfiguren Kinderen Gezinsverband 2.380 kinderen, 319 begeleiders en massa's ouders
28 september 2008	Flikkendag	Provincie Locatie Organisator Wat? Voor In/via Opkomst	Oost-Vlaanderen Gent centrum Politie van Gent in een samenwerkingsverband met verschillende organisaties Combinatie doe- en muziekfestival Kinderen, jongeren en volwassenen Gezinsverband 130.000

• Kalender kinderrechten als stempelkaart en rugzakje

Animatoren van Crefi leidden de kinderen en hun ouders of begeleiders toe naar het Kinderrechtendorp. Na een verwelkoming kregen de kinderen uitleg over het dorp en een kalender met stempelvakken erop. Elke kinderrechtenorganisatie had een aangeklede tent met een eigen informatief spel. De kinderen speelden in elke tent van het dorp een kinderrechtenspel en kregen dan een stempel.⁵ Nadat ze alle tenten bezocht en zo alle stempels verzameld hadden, kregen ze een rugzakje van het Kinderrechtendorp. Op de rugzak staat de website van het Kinderrechtendorp waar ze terecht kunnen voor meer informatie of met vragen. Ook de kalender met uitleg over elke organisatie mochten ze mee naar huis nemen.

Muzikale animatie.

Met een afgestempelde kalender kregen ze een rugzakje van het Kinderrechtendorp.

Bij hun aankomst in het Kinderrechtendorp kregen de kinderen een kalender met informatie over kinderrechtenorganisaties en stempelvakken erop.

De kalender werd gedrukt op 12.000 exemplaren. Er werden 10.000 rugzakjes geproduceerd. Dit materiaal werd verspreid op de evenementen en via www.kinderrechtendorp.be. Daarnaast werden duizenden informatiedragers en gadgets van de veertien deelnemende organisaties verdeeld.

⁵ Zie www.kinderrechtendorp.be voor een overzicht van de activiteiten van de verschillende organisaties.

• Virtueel Kinderrechtendorp met blijvende informatie

Wanneer en waar is er een Kinderrechtendorp? Het staat samen met downloadbare folders van de deelnemende organisaties op de site van het Kinderrechtendorp (www.kinderrechtendorp.be).

Van oktober 2007 tot september 2008 werd de website www.kinderrechtendorp.be in totaal 25.999 keer bezocht door 13.948 unieke bezoekers. Dat is minder dan vorig jaar: gemiddeld waren er 2.167 bezoeken per maand tegenover 3.378 vorig jaar. Op verschillende momenten was de website offline door problemen bij de provider. Mei en juni blijven topmaanden met meer dan 3.000 bezoeken. Dat is niet verwonderlijk omdat er dan de meeste Kinderrechtendorpen zijn. Ongeveer even veel kinderen als vorig jaar speelden het interactieve spel (2.040).

Er werden ook 424 e-cards verstuurd. De verschillende maanden van de verjaardagskalender werden opnieuw vaak gedownload.

Bezoekers downloaden ook documenten van de organisaties. Dit jaar werd de folder van de Kinderrechtswinkel over het Kinderrechtenverdrag het meest gedownload (1.183 keer). Om al het materiaal en de informatie over de organisaties beschikbaar te houden, blijft de site ook na de kinderrechtendorpen online.

13.948 unieke bezoekers raadpleegden de voorbij tien maanden de vernieuwde website www.kinderrechtendorp.be

De kinderen konden op de website van het Kinderrechtendorp een interactief spel spelen.

Via de site kunnen de kinderen ook e-cards versturen.

1.4. Events

1.4.1. Media-events rond 20 november 2007

Op 20 november 2007 werd het Kinderrechtenverdrag 18 jaar, meerderjarig dus. Kindertelevisiezender Ketnet en de jongerentelevisiezender TMF gaven die verjaardag samen met het Kinderrechtencommissariaat de nodige visibiliteit in Vlaanderen. Het Kinderrechtencommissariaat liet zich hiervoor begeleiden door BeMedia, het bureau aangesteld door de Vlaamse Overheid.

1.4.1.1. Pak die rechten, creëer je eigen TMF!

Samen met TMF werkte het Kinderrechtencommissariaat een campagne uit rond kinderrechten voor de periode oktober-december 2007. De campagne werd zowel online als op het scherm gevoerd.

De campagne had drie doelstellingen:

- Aandacht geven aan 20 november, de 'Dag van de Kinderrechten'
- Jongeren laten kennismaken met de ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat
- Jongeren informeren over hun rechten en wat zij ermee kunnen doen.

De campagne werd vormgegeven vanuit een participatieve benadering. Omdat het een co-brandingproject was, werd een grafische vormgeving ontwikkeld die de grafische stijl van het Kinderrechtencommissariaat combineert met de waarden van TMF om zo de doelgroep optimaal te bereiken.

• De oproepfase

Tussen 1 en 21 oktober werden jongeren via 63 spots van 30 seconden, 6 redactionele inlassingen, 2 aankondigingen in de nieuwsbrief van TMF en via de websites van TMF, het Kinderrechtencommissariaat, Maks! en de Kinder- en Jongerentelefoon opgeroepen om aan de uitzending mee te werken. 99 jongeren stelden zich in een gemotiveerde mail kandidaat voor de actie 'Pak die rechten, creëer je eigen TMF!'

• De jongerenploeg

9 jongeren vormden de ploeg die alle voorbereidingen trof om op 20 november van 16 tot 19 uur tv te maken rond rechten van jongeren. Ze beslisten om op de TMF-website zelf een deelsite in elkaar te steken over kinderrechten en henzelf.

De jongeren kwamen drie dagen samen en maakten afspraken via mail. Ze werden omringd door een professionele ploeg, aangesteld door TMF en ombudsmedewerkers van het Kinderrechtencommissariaat.

• 20 november: op antenne

Via 14 spots van 40 seconden, 12 redactionele integraties en aankondigingen op de websites werden jongeren vooraf opgeroepen om op 20 november tussen 16 uur en 19 uur naar TMF te kijken.

Samen met TMF werkte het Kinderrechtencommissariaat een campagne uit rond kinderrechten voor de periode oktober-december 2007. De campagne werd zowel online als op het scherm gevoerd.

Op 20 november brachten de jongeren verschillende thema's naar voor: scheiding, school, seks, drugs. Samen met vj's Sean en Caren gingen ze op zoek naar hun rechten.

Op 20 november brachten de jongeren verschillende thema's naar voor: scheiding, school, seks, drugs. Samen met vj's Sean en Caren gingen ze op zoek naar hun rechten.

Geïnspireerd door de ombudsmeldingen van het Kinderrechtencommissariaat zond TMF twee informatieve reportages uit. Die gingen in op wat schendingen van kinderrechten zijn, wat jongeren zelf kunnen doen en wat het Kinderrechtencommissariaat voor hen kan betekenen.

De jongeren namen ook straatinterviews af waarin ze peilden naar hoeveel de man of vrouw in de straat weet over kinder- en jongerenrechten.

De jongeren legden ook vragen voor aan de medewerkers van het Kinderrechtencommissariaat: mag ik zelf kiezen bij wie ik ga wonen als mijn ouders scheiden? Waarom krijg ik straf als mijn gsm belt in de klas, terwijl mijn leraar ongestoord zijn telefoon kan opnemen?

De grote kinderrechtentaboequiz legde vragen over kinder- en jongerenrechten voor aan de vj's.

Na 20 november werden sommige reportages nog eens extra uitgezonden. Tot eind december bleef alle informatie online op de website van TMF. 4.130 unieke bezoekers bezochten de specifieke kinderrechtenpagina's op deze site.

Spots, visuals en webpagina's uit de campagne 'Pak die rechten, creëer je eigen TMF!'.

1.4.1.2. De Ketnet rechtendag voor kinderen

Op dinsdag 20 november stond ook Ketnet de hele dag in het teken van rechten van kinderen. Het actualiteitsmagazine Karrewiet en de Ketnetwrap informeerden geanimeerd over die rechten.

De aandacht van Ketnet voor het Kinderrechtenverdrag is niet nieuw. Het was wel de eerste keer dat Ketnet een hele dag kinderrechten centraal zette en dat het specifiek focuste op rechten van kinderen in eigen land.

Ketnet lanceerde op 22 oktober via zijn website een vragenlijst met vijftien stellingen over de rechten van kinderen. Meer dan drieduizend kinderen vulden de enquête in.

Karrewiet bracht de resultaten van de enquête en koppelde daar reportages aan. Zo ging Karrewiet in een gezin met acht kinderen na hoe privacy er vorm krijgt.

Recht op een eigen mening werd gebracht vanuit de schoolcontext. Karrewiet bracht de methodiek van de ideeënbuss uitvoerig in beeld. Die reportage lichtte ook de rol van de Kinderraad toe. En ook de kinderrechtencommissaris kwam aan het woord. Zij beantwoordde vragen van kinderen over hun rechten.

Daarnaast namen kinderen zelf de leiding van de wrappers over in de studio.

Het was wel de eerste keer dat Ketnet een hele dag kinderrechten centraal zette en dat het specifiek focuste op rechten van kinderen in eigen land.

1.4.2. Evenement: tien jaar Kinderrechtencommissariaat – mandaat kinderrechtencommissaris loopt af

Op 27 juni 2008 vierde het Kinderrechtencommissariaat zijn tiende verjaardag als pleitbezorger voor rechten en belangen van minderjarigen in het Vlaams Parlement.

In een panelgesprek onder leiding van Ineke Nijssen blikten kinderrechtenactoren met de kinderrechtencommissaris terug en vooruit.

Achtereenvolgens in het panel:

- De ‘moeders’ van het Kinderrechtencommissariaat die voor het oprichtingsdecreet zorgden: Kathy Lindekens, Trees Merckx-Van Goey, Yolande Avontroodt, Nelly Maes en Ria Van Den Heuvel.
- Em. prof. dr. Eugene Verhellen, kinderrechtenspecialist
- Voorzitster van de Kinderrechtencoalitie Karin Maes
- Vlaams Parlementsvoorzitter Marleen Vanderpoorten
- Coördinerend minister van Kinderrechten Bert Anciaux
- Voorzitter van het European Network of Ombudsmen for Children (ENOC) Xavier Bonal

Als sluitstuk presenteerde de kinderrechtencommissaris het nieuwe dossier ‘Recht op recht. Pleidooi voor een volwaardige rechtsbescherming van minderjarigen’.⁶

Ongeveer 200 personen van verschillende organisaties woonden het evenement bij.

⁶ Zie hoofdstuk 4 (Advieswerk) voor een uitvoerige inhoudelijke toelichting van dit dossier.

Een 200-tal gasten kwamen naar het panelgesprek in de Schelp van het Vlaams Parlement.

De standpunten van het Kinderrechtencommissariaat werden in totaal 144 keer in de media vermeld.

1.5. Standpunten van het Kinderrechtencommissariaat in de media

De standpunten van het Kinderrechtencommissariaat over diverse kinderrechten-thema's werden van 1 september 2007 tot en met 31 augustus 2008 in totaal 144 keer in de media vermeld. Er waren 112 items in de nieuwsmedia, 12 items in kinder- en jongerenmedia en 20 items in tijdschriften van middenveldorganisaties.

1.5.1. Doelgroepenmedia

Het Kinderrechtencommissariaat werkt al een aantal jaren samen met de tijdschriften Yeti, Maks!, Klasse voor Leerkrachten en Klasse voor Ouders. Die tijdschriften worden uitgegeven door het departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap. Voor de maandbladen Yeti (derde graad basisschool) en Maks! (tweede en derde graad middelbare school) leverde het Kinderrechtencommissariaat het afgelopen jaar systematisch inhoudelijke bijdragen voor de vraag- en hulprubrieken.

Het Kinderrechtencommissariaat werkte met de jongerentelevisiezender TMF en de kindertelevisiezender Ketnet een campagne uit rond de 18e verjaardag van het Kinderrechtenverdrag. Het Kinderrechtencommissariaat continueerde ook zijn samenwerking met de jongerenrubriek Yo! van de krant Het Nieuwsblad.

1.5.2. Nieuwsmedia

• Proactieve standpunten in de media

Het Kinderrechtencommissariaat verspreidde alleen of samen met andere organisaties verschillende persberichten, open brieven en opiniestukken.

Schrijnende situatie van 'kinderen zonder papieren' dringend verbeteren. Lancering dossier 'Heen en retour. Kinderrechten op de vlucht' (Persbericht – 1 oktober 2007)⁷

Scorende politici... een bedreiging voor jongeren (Open brief – 16 oktober 2007)
Het Kinderrechtencommissariaat tekent mee de brief waarin wetenschappers

⁷ Zie voor een inhoudelijke uitwerking van dit dossier verder in dit jaarverslag hoofdstuk 4 (Advieswerk) en in het jaarverslag van vorig werkjaar: KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2006-2007*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2007, p.

178-180. Het dossier downloaden kan op www.kinderrechten.be: klik op 'volwassenen', en dan op 'publicaties'.

en kinderrechtenactoren waarschuwen voor de gevaren van te snel ingevoerde nieuwe repressieve maatregelen tegen jeugddelinquentie.

Kinderrechtencommissaris stelt jaarverslag en campagne rond 20 november (Internationale Kinderrechtendag) voor (Persbericht – 14 november 2007)

De kinderrechtencommissaris uit haar bezorgdheid over schendingen van rechten van minderjarigen door volwassenen. Ze roept de overheid op om waar mogelijk de klachtmogelijkheid van minderjarigen te behouden, te installeren of verder uit te bouwen. Ze dringt erop aan om schendingen van kinderrechten in de eerste plaats te voorkomen. Daarvoor is het belangrijk volwassenen systematisch en uitgebreid te informeren over de rechten van minderjarigen. Zo zou de overheid in de opleidingsprogramma's van leerkrachten, juristen, artsen, politie en andere professionals nog meer aandacht moeten besteden aan de rechten van minderjarigen. Tegelijk lanceert de commissaris de campagne van het Kinderrechtencommissariaat in samenwerking met TMF en Ketnet.⁸

Kinderrechtendag: nog altijd kinderen achter tralies (Opiniestuk – 20 november 2007)

Het Kinderrechtencommissariaat ondertekent samen met andere organisaties het opiniestuk van Vluchtelingenwerk Vlaanderen. Op de internationale dag voor de rechten van het kind vragen de organisaties aan de minister van Binnenlandse Zaken om coherent te zijn en te tonen dat hij het Kinderrechtenverdrag niet naast zich neerlegt. Ze vragen dat hij zijn administratie onmiddellijk de opdracht geeft om geen gezinnen met kinderen meer op te sluiten.

Snelle ratificatie gevraagd van Verdrag inzake Rechten van Personen met een Handicap (Persbericht – 30 november 2007)

Het Europees Netwerk van Kinderombudsmannen (ENOC) dringt aan op een snelle ratificatie van het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap. Ook de Vlaamse en Franstalige kinderrechtencommissarissen wijzen België op zijn verantwoordelijkheid. Met de oproep op de Internationale Dag van de Handicap hopen ze op een snelle ratificatie.

Kinderrechtencommissaris krijgt 'Klein Duimpje'-Award van Vlaamse Jeugdraad (Onlinebericht – 18 januari 2008)

De Vlaamse kinderrechtencommissaris Ankie Vandekerckhove ontvangt de 'Klein Duimpje'-award. "Zij slaagde er tijdens haar 'ambtstermijn' in om kinderrechten blijvend op de politieke agenda te plaatsen en in de actualiteit te houden. [...] Of het nu gaat om pesterijen, privacy van kinderen en jongeren, hun recht op rust, of moeilijke thema's als het recht op euthanasie voor minderjarigen, ze kiest altijd radicaal de kant van kinderen en jongeren. [...]", zegt de Vlaamse Jeugdraad.

De Vlaamse kinderrechtencommissaris Ankie Vandekerckhove ontvangt de 'Klein Duimpje'-award.

Kinderrechtencommissariaat uitermate bezorgd over de Mosquito: geen technische hulpmiddelen om minderjarigen weg te jagen (Onlinebericht – 18 februari 2008)

De Mosquito is een zoemer die kinderen en jongeren wegjaagt met ultrasone geluiden. Deze aanpak is voor het Kinderrechtencommissariaat totaal onaanvaardbaar. Het vraagt een verbod op technische snufjes en andere middelen om jongeren te verdrijven uit de samenleving.⁹

⁸ Zie voor uitleg over deze campagne eerder in ditzelfde hoofdstuk.

⁹ Zie hoofdstuk 4 (Advieswerk) voor een uitvoerige inhoudelijke toelichting van de Mosquito.

Kinderrechtencommissaris ontvangt boek 'Een wereld voor kinderen. Op-groeien zonder kinderarbeid' van Peter de Ruiter (Persbericht – 9 april 2008)

Kinderen en arbeid is geen evidente combinatie. Kinderarbeid kent vele gezichten. Niet alle soorten kinderarbeid zijn even verderfelijk. De voorstelling van het boek is de directe aanleiding om ook in Vlaanderen nog eens stil te staan rond 'kinderarbeid'. Het boek brengt de ellende van kinderarbeid beangstigend dichtbij. Met de ontvangst van het boek hoopt de kinderrechtencommissaris ons iets alerter te maken op kinderarbeid, -bedelarij en -prostitutie in onze directe omgeving.

Opsluiting van kinderen in gesloten centra is wel strijdig met Kinderrechtenverdrag (Opiniestuk – 18 april 2008)

Samen met de Beweging voor Kinderen zonder Papieren, Unicef-België, Amnesty International Vlaanderen, de Liga voor de Mensenrechten, la Ligue des droits de l'Homme, le Délégué général aux droits de l'enfant, de Kinderrechtencoalitie, la Coordination des ONG pour les Droits de l'Enfant, Child Focus en le Service Droit des Jeunes reageerde de Vlaamse kinderrechtencommissaris op de uitspraak van minister voor Migratie- en Asielbeleid Turtelboom dat de opsluiting van kinderen in gesloten centra niet strijdig zou zijn met het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties (IVRK).

Leeftijdsgrens geen stimulans tot bewust alcoholgebruik bij jongeren (Persbericht – 18 juni 2008)

Het Kinderrechtencommissariaat, de Vlaamse Jeugdraad en Steunpunt Jeugd zijn het er roerend over eens dat leeftijdsgrenzen niet stimuleren tot bewuster alcoholgebruik bij jongeren. Alcohol maakt deel uit van de sociale realiteit van jongeren én volwassenen (op familiefeesten, in het uitgaansleven, in de reclame). Iedereen moet op een evenwichtige manier met alcohol leren omgaan. Het Nationaal Actieplan Alcohol engageert zich om voor de verkoop van wijn en bier een algemene leeftijdsgrens in te stellen. Dat leeftijdsverbod levert wel een meer eenduidige wetgeving op, maar leidt op zich niet tot bewuster alcoholgebruik. Daarvoor zijn andere acties nodig.

Scheiding is niet te koop (Opiniestuk – 20 juni 2008)

Het Kinderrechtencommissariaat reageert samen met Steunpunt Algemeen Welzijnswerk op de eerste scheidingsbeurs in Vlaanderen.¹⁰

Zo'n commerciële beurs wekt de indruk dat scheiding iets gewoons is, een product tegen betaling. Toch blijft scheiden een ingrijpende gebeurtenis voor alle betrokkenen. Zeker ook voor de kinderen. Vaak zoeken mensen in dit moeilijke proces te laat hulp.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit samen met het Steunpunt voor verschillende maatregelen:

- Preventieve en ondersteunende relatiebegeleiding verder uitbouwen
- Kinderen meer betrekken en als partner erkennen bij een scheiding
- Betrokkenen verplicht en vóór een gerechtelijke tussenkomst laten kennismaken met bemiddeling.

Toch blijft scheiden een ingrijpende gebeurtenis voor alle betrokkenen.

¹⁰ De eerste scheidingsbeurs in Vlaanderen was op zaterdag 21 juni in Berchem. Zie www.scheidingsbeurs.be.

Er is nood aan een betaalbaar en beschikbaar psychosociaal ondersteuningsaanbod. Want scheidende ouders hebben het vaak financieel erg moeilijk.

Tien jaar Kinderrechtencommissariaat. Mandaat allereerste kinderrechtencommissaris loopt af (Persbericht – 27 juni 2008)¹¹

- **Reactieve standpunten in de media**

Via de media reageerde het Kinderrechtencommissariaat ook op nieuwsfeiten en verduidelijkte het zijn standpunt. Een paar voorbeelden.

Geen lijfstraffen op school

Naar aanleiding van een incident op een Limburgse school herhaalt de kinderrechtencommissaris dat fysiek en emotioneel geweld door leerkrachten totaal ontoelaatbaar is. Sanctioneren en disciplineren moet mogelijk zijn om het schoolleven te regelen, maar dan wel uitsluitend met de toegelaten middelen en nooit met gewelddadige of vernederende straffen (Belang van Limburg, 26 september 2007).

Chatten niet zonder risico

Het Kinderrechtencommissariaat wijst jongeren en ouders op de mogelijke risico's van internetdaten. Sommige jongeren werden slachtoffer van seksueel misbruik nadat ze in real life afspraken maakten met mensen die ze op het internet hadden leren kennen. Zonder de weg van de paranoia te willen opgaan, is het toch raadzaam om ouders en kinderen hierover te sensibiliseren en wordt de ouders aangeraden op de hoogte te blijven van het surf- en chatgedrag van hun kinderen. Open dialoog hierover biedt de meeste kansen op succes (De Morgen, 1 oktober 2007).

Repressief jeugdrecht

De voorbije jaren blijft het debat over de jeugddelinquentie een hete aardappel. Altijd wordt ingegrepen in een sfeer van moral panic als jongeren uitzonderlijk zware feiten plegen. En dan vergeten commentatoren wel eens om de realiteit en gegevens uit wetenschappelijk onderzoek als basis voor het debat te gebruiken. De kinderrechtencommissaris en enkele academici gingen dan ook in tegen de retoriek van louter meer repressief optreden en brachten elementen van preventie, alternatieve sanctionering en vooral respect voor kinderrechten in het debat. Alle deelhervormingen van het jeugdbeschermingsrecht ten spijt, blijft het systeem onvoldoendes halen als het gaat om rechtswaarborgen voor minderjarigen zoals volwassenen die kennen. Bovendien blijkt uit de cijfers dat de jeugddelinquentie niet zo alarmerend toeneemt als vaak voorgesteld wordt (VRT, Zevende dag, 21 oktober 2007).

Kinderrechten en opvoeden

Samen met kinderpsychiater Peter Adriaenssens en Anne-Mie Driessens van de Gezinsbond had de kinderrechtencommissaris een gesprek met Libelle over opvoeden vandaag. Aan bod kwamen de communicatie tussen kinderen en ouders, de echte en de vermeende risico's van jong zijn, de vragen naar vrij laten en begrenzen. De kinderrechtencommissaris belichtte de

Samen met kinderpsychiater Peter Adriaenssens en Anne-Mie Driessens van de Gezinsbond had de kinderrechtencommissaris een gesprek over opvoeden vandaag.

¹¹ Zie voor uitleg over dit evenement eerder in ditzelfde hoofdstuk.

moeilijke zoektocht naar het evenwicht tussen kinderen terecht willen beschermen en ze tegelijk de ruimte geven om zichzelf te zijn, mee te praten en au sérieux genomen te worden (Libelle, 29 november 2007).

Kinderen onder stress

Naar aanleiding van alarmerende berichten over depressies en zelfmoord bij jongeren praatte de redactie van het tv-programma Volt met therapeute Lut Celie en met de kinderrechtencommissaris over de soms moeilijke en stresserende leefomstandigheden van kinderen en jongeren vandaag. (VRT, Volt, 9 april 2008).

Bilocatie verplichten?

Na België beraadt ook de Nederlandse wetgever zich over het bilocatie-model na scheiding en overweegt hij om het in de wet op te nemen als meest zinvolle regeling voor kinderen. De kinderrechtencommissaris werd daarover bevraagd door de Nederlandse radio en uitte dezelfde twijfels als eerder in de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Elke scheiding en elk gezin is anders. Daarom is het niet wenselijk om maar één verblijfsregeling te promoten. Een bemiddelde overeenkomst die zo goed mogelijk inspeelt op de eigen behoeften van alle betrokkenen geeft meer kansen op succes (Radio 1, NL, 26 mei 2008).

'KNT' in hotels

De media ondervroegen de kinderrechtencommissaris over de nieuwe trend van 'kinderloze hotels'. Die hotels spelen vooral in op de wens van oudere reizigers en kinderloze koppels om van een vakantie te genieten zonder kindergejoel. De kinderrechtencommissaris begrijpt wel dat een commerciële sector als het toerisme graag specifieke niches bedient met een aangepast aanbod. Hotels mogen zich positief profileren bij bepaalde groepen, maar toch is een duidelijk 'KNT' niet wenselijk. Ook moet het aanbod voor gezinnen mét kinderen nog wel groot genoeg blijven. (VRT, Journaal, radio en tv, 6 augustus 2008).

1.6. Interactief informatiekanaal: website kinderrechten.be

1.6.1. Updates

De site kinderrechten.be werd verder geüpdatet. Een paar voorbeelden van aanvullingen:

- De banner van het Kinderrechtendorp
- De dossiers van het voorbije werkjaar van het Kinderrechtencommissariaat: 'Recht op Recht' en 'Heen en retour. Kinderrechten op de vlucht'
- De adviezen en opiniestukken die het Kinderrechtencommissariaat het afgelopen jaar opstelde
- Persberichten die alleen of samen met andere organisaties verstuurd werden: onder andere over kinderarbeid en de scheidingsbeurs
- Aankondigingen van eigen acties en acties van anderen: opinierichtbank, het Kinderrechtendorp, Internationale cursus kinderrechten, Prijs Lydia Chagoll van de Koning Boudewijnstichting, 'Spelen mag'-actie van Genk, Werelddag van verzet tegen extreme armoede, the happiest parade on the planet.

1.6.2. Bezoekgegevens

Van september 2007 tot en met augustus 2008 bezochten 71.213 unieke bezoekers 121.942 keer de website kinderrechten.be. Dat zijn gemiddeld 493 bezoeken per dag of 10.162 bezoeken per maand. Dat is veel minder dan vorig jaar (gemiddeld 21.934 bezoeken per maand in 2006-2007). Deze daling is deels te verklaren door de problemen met onze domeinnaam. De domeinnaam zat tijdelijk in quarantaine door problemen bij Scarlet. Onze site werd "wegens verdacht" geweerd door zoekmachines. Door de 'quarantaine' konden telenetgebruikers en andere bezoekers ook niet meer op onze site. Een andere mogelijke verklaring is dat het Kinderrechtencommissariaat minder actief en minder zichtbaar in de media was rond het thema 'scheiding'. Vroeger bezochten veel mensen de website voor informatie rond (echt)scheiding (dossier, faq's). Het Kinderrechtencommissariaat organiseerde ook geen studiedagen met inschrijving via de website: ook dat kan de daling verklaren.

Periode	Aantal bezoeken	Periode	Aantal bezoeken
September 2007	23.454	Maart 2008	6.933
Oktober 2007	23.911	April 2008	7.200
November 2007	16.320	Mei 2008	6.468
December 2007	8.371	Juni 2008	5.496
Januari 2008	8.502	Juli 2008	4.375
Februari 2008	6.921	Augustus 2008	4.146

Gelukkig wisten onze klagers ons nog even vaak te vinden via het klachtenformulier op onze website.¹² Ook de bestellingen bleven in hoge aantallen binnenlopen via de verschillende bestelformulieren op onze website. Dikwijls gaat het om leerkrachten die verschillende exemplaren voor hun leerlingen opvragen.

De bestellingen bleven in hoge aantallen binnenlopen.

¹² Zie hoofdstuk 2, 'Ombudswerk', voor een uitgebreide toelichting van de manieren van melden.

2 Netwerking en contacten

Het Kinderrechtencommissariaat onderhoudt contacten met verschillende actoren, in verschillende werk- en stuurgroepen en op verschillende fora. Expertise-uitwisseling, inhoudelijke verdieping en netwerking staan daarin centraal. Ook redactioneel levert het Kinderrechtencommissariaat bijdragen in tijdschriften en andere media.

European Network of Ombudsmen for Children (ENOC)

Sinds mei 2006 is ENOC een internationale vzw.¹³ De Vlaamse kinderrechtencommissaris werd verkozen tot secretaris van het netwerk.

De ENOC-jaarvergadering liep van 19 tot 21 september in Barcelona. Naast de uitwisseling van informatie en ervaringen, plenair en in verschillende workshops, werd het ENOC-standpunt over rechten van minderjarigen met een handicap goedgekeurd.¹⁴

Op de jaarvergaderingen is er altijd een overleg- en informatiemoment met relevante actoren. Dit jaar waren dat het VN-Comité voor de Rechten van het Kind, de Raad van Europa en de Europese Unie.

Het Bureau van ENOC vergaderde in Straatsburg op 11 en 12 februari 2008. Op deze bijeenkomst werd ook overleg gepleegd met de diensten van de Mensenrechtencommissaris van de Raad van Europa, en met instanties zoals het Comité ter Preventie van Foltering.

EU Children's Rights Forum

Na de eerste informele contacten tussen het European Network of Ombudsmen for Children (ENOC) en de Europese Unie is er nu een geformaliseerde werkrelatie binnen het EU Forum on Children's Rights. Dit Forum waar ook ngo's in zetelen, werd officieel opgericht in Berlijn op 4 juni 2007.¹⁵ Samen met de Catalaanse voorzitter van ENOC vertegenwoordigde het Vlaams Kinderrechtencommissariaat het netwerk bij het Forum, onder andere op een plenaire zitting op 4 maart 2008 in Brussel. ENOC pleit ervoor om het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind ook op EU-niveau in beleid te vertalen.

Permanent Overleg Ombudslui (POOL)

Het Permanent Overleg van Ombudslui (POOL) is een netwerk waarin onafhankelijke ombudslui voor de overheidsdiensten van de federale staat, de gewesten, de gemeenschappen en de gemeenten aangesloten zijn. Ook onafhankelijke ombudsmannen uit de privésector zijn lid van POOL. Het hoofddoel van POOL is de goede werking van de ombudsdiensten te bevorderen.

In november 2007 werd het Kinderrechtencommissariaat officieel lid van POOL.

¹³ Zie www.ombudsnet.org, een deelsite van Enoc.

¹⁴ Zie http://www.ombudsnet.org/docs/statement_disabilities_2007.doc.

¹⁵ Zie http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/children/forum/fsj_children_forum_en.htm.

Kinderrechtencoalitie

De Kinderrechtencoalitie is een netwerk van 27 niet-gouvernementele kinder-rechtenorganisaties. Het is een vaste gespreks- en actiepartner van het Kinderrechtencommissariaat.

In 2008 organiseerde de Kinderrechtencoalitie samen met het Kinderrechtencommissariaat opnieuw Kinderrechtendorpen op vijf verschillende locaties in Vlaanderen.¹⁶

De Kinderrechtencoalitie is een vaste gespreks- en actiepartner van het Kinderrechtencommissariaat.

Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind (NCRK)

Op 9 mei 2007 startte de lang verwachte Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind.¹⁷ Het Kinderrechtencommissariaat pleitte al lang voor de oprichting van deze commissie.¹⁸ België komt daarmee tegemoet aan een van de Concluding Observations van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind.¹⁹

Dat orgaan coördineert de vijfjaarlijkse rapportage van het Belgische kinder-rechtenbeleid aan het VN-Comité voor de Rechten van het Kind. Het speelt ook een stimulerende rol bij de bevoegde overheden om hun kinder-rechtenbeleid te verbeteren of meer op elkaar af te stemmen. Met de nieuwe commissie is er nu een orgaan op het niveau van de uitvoerende macht, dat de evolutie blijft volgen rond kinder-rechten en de uitvoering van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

Met de nieuwe commissie is er nu een orgaan op het niveau van de uitvoerende macht, dat de evolutie blijft volgen rond kinder-rechten.

In de commissie zetelen alle bevoegde regeringen, leden van ngo's, magistratuur, regionale en provinciale overheden en andere organisaties met expertise over minderjarigen of hun rechten.²⁰ Alleen de bevoegde ministers hebben stemrecht. Het Kinderrechtencommissariaat is vooral adviserend waarnemer.

Het Kinderrechtencommissariaat zat als waarnemer in de werkgroepen over participatierechten,²¹ rechten van minderjarigen zonder papieren,²² jeugdbeschermingsrecht,²³ recht op bescherming tegen geweld,²⁴ en transversale lezing van het Belgisch kinder-rechtenrapport.²⁵ Door de gemengde samenstelling is de NCRK een relevant forum voor discussie en informatie-uitwisseling. In de plenaire zittingen²⁶ werden de verschillende versies van het eindrapport doorgenomen en uiteindelijk goedgekeurd. Telkens werd ook een korte verslaggeving van de werkgroepen voorgesteld.

Rond deze thema's bleef het Kinderrechtencommissariaat bij zijn eerdere commentaren:

- Het stopzetten van de opsluiting van kinderen van gezinnen zonder papieren

¹⁶ Zie www.kinderrechtendorp.be en hoofdstuk 3 van dit jaarverslag, onder Communicatiewerk.

¹⁷ Samenwerkingsakkoord tussen de Staat, de Vlaamse Gemeenschap, het Vlaams Gewest, de Franse Gemeenschap, het Waals Gewest, de Duitstalige Gemeenschap, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeenschapscommissie inzake de oprichting van een Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind. Zie www.wvc.vlaanderen.be/jurifel/kinderrechten/rg/sa190905.htm.

¹⁸ Het Kinderrechtencommissariaat drong jaren aan op de oprichting van de Nationale Commissie, zowel via de eigen jaarverslagen (KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2004-2005*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2005, p. 166. KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2005-2006*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2006, p. 195) als in memoranda (KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT en KINDERRECHTENCOALITIE, *Memorandum, Vlaams beleid 2004-2009 met oog voor kinder-rechten*, Brussel, 2004, p. 29-30. KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, KINDERRECHTENCOALITIE, CODE en WHAT DO YOU THINK?, *Kinderrechtenmanifest*, Brussel, 2002, p. 13).

¹⁹ VN-Comité voor de Rechten van het Kind, *Concluding Observations*, 1995, par. 13-14.

²⁰ Zie voor het samenwerkingsakkoord www.wvg.vlaanderen.be/jurifel/kinderrechten/rg/sa190905.htm.

²¹ Vergaderingen op 22 oktober, 9 en 26 november 2007 en 13 februari 2008.

²² Vergaderingen op 22 oktober, 12 en 26 november 2007 en 19 februari 2008.

²³ Vergaderingen op 15 oktober, 5 en 19 november 2007 en 11 februari 2008.

²⁴ Vergaderingen op 26 oktober, 23 november, 10 december 2007 en 18 februari 2008.

²⁵ Vergaderingen op 9 en 30 november 2007 en 15 februari 2008.

²⁶ Plenaire zittingen op 6 en 9 mei en 24 juni 2008.

- Het dubbelzinnige jeugdbeschermingsrecht dat volgens het Kinderrechtencommissariaat ten onrechte voorgesteld wordt als volledig vernieuwd jeugdrecht
- Het verschil in behandeling van jongeren in Everberg enerzijds en de gemeenschapsinstellingen anderzijds
- De nood aan authentieke participatie van jongeren
- De nood aan een sterkere rechtspositie van minderjarigen.

Ook gaven we suggesties over de manier van werken van de Nationale Commissie. We benadrukten ook het belang om te antwoorden op de aanbevelingen van het Comité aan België na de bespreking van het tweede rapport.

Deze commentaren vonden niet altijd hun weerslag in het rapport van de NCRK, dat definitief vorm kreeg in juli 2008.²⁷ Dat heeft alles te maken met het wezenlijke kenmerk van dit rapport waarin de bevoegde overheden in België hun kinderrechtenbeleid voorstellen aan het VN-Comité. Het Kinderrechtencommissariaat heeft geen enkele eindverantwoordelijkheid in dit rapport. Het dient elke keer zelf een alternatief, meer kritisch, rapport in bij het VN-Comité voor de Rechten van het Kind.

Netwerk Kinderrechten en Jeugd

De Kinderechtencoalitie, het Steunpunt Jeugd, de Vlaamse Jeugdraad, het What do you think?-project van Unicef, het Kinderrechtencommissariaat en sinds vorig werkjaar ook het Centrum voor de Rechten van het Kind vormen samen een informeel netwerk dat informatie en visies uitwisselt. Het voorbije werkjaar kwamen de jeugd- en kinderrechtenactoren samen om de dialoogdag over kinderrechten- en jeugdbeleid voor te bereiden en te evalueren. Op de dialoogdag zelf duiden de verschillende kinderrechtenactoren hun werking voor de jeugdactoren en de aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid.

Het Kinderrechtencommissariaat leverde ook inhoudelijke en methodische input bij de voorbereiding van de Klets!dag.²⁸ Op die Klets!dag wil de Vlaamse Jeugdraad te weten komen wat er bij jongeren leeft. In 2008 werken ze met jongeren rond 'leeftijdsgrenzen en rechten en plichten'.

Reflectiegroep Vlaams kinderrechten- en jeugdbeleid

Sinds de samenvoeging van het Vlaams kinderrechten- en jeugdbeleid veranderde de samenstelling van de reflectiegroep behoorlijk. Naast de aanspreekpunten maken ook de jeugdactoren deel uit van de reflectiegroep. De aanspreekpunten zelf zijn naast aanspreekpunt kinderrechtenbeleid nu ook aanspreekpunt jeugdbeleid geworden.

Van meet af aan werd het Kinderrechtencommissariaat uitgenodigd als waarnemend lid van de reflectiegroep. Het voorbije werkjaar kwam de reflectiegroep vier keer samen.²⁹ Op de vergaderingen informeerden de overheid, de aanspreekpunten en de jeugd- en kinderrechtenactoren elkaar over hun toekomstige initiatieven, werkzaamheden en verslaggeving.

²⁷ NATIONALE COMMISSIE VOOR DE RECHTEN VAN HET KIND, *Derde periodiek rapport van België betreffende het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Brussel, 2008 (opvraagbaar bij de NCRK).

²⁸ Vergadering op 22 augustus 2008.

²⁹ 27 september en 3 december 2007, 3 maart en 1 juli 2008.

Stuurgroep implementatie decreet rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp

Deze stuurgroep begeleidt de uitvoering van het decreet rechtspositie in het werkveld. Hij houdt zich bezig met de uitbouw van de informatie-, vormings- en procesondersteuning. Via deze stuurgroep blijft het Kinderrechtencommissariaat geïnformeerd over de concrete toepassing in de hulpverleningspraktijk.³⁰ De kinderrechtencommissaris verzorgde onderdelen van de intersectorale vormingen over het belang van de minderjarige, de bekwaamheid, de toestemmingsvereiste en de bijstandspersoon.

Reflectiegroep JeugdOnderzoeksPlatform-Jeugdmonitor (JOP)

Vorig jaar zette het JOP de vragenlijst voor de JOP-monitor 2 op punt. In 2008 plande het JOP de afname van de vragenlijst bij 12- tot 30-jarigen. Het Kinderrechtencommissariaat zit in de reflectiegroep JOP-Jeugdmonitor. Een inhoudelijke input van de reflectiegroep werd het voorbije werkjaar niet gevraagd.

Stuurgroep onderzoek Kinder- en Jongerentelefoon

In 2008 bereidt de Kinder- en Jongerentelefoon zijn beleidsnota voor de volgende jaren voor. De Kinder- en Jongerentelefoon wil de kwaliteit van zijn dienstverlening via focusgroepenonderzoek met minderjarigen in kaart brengen. Het Kinderrechtencommissariaat werd uitgenodigd voor de stuurgroep van het onderzoek. Het voorbije werkjaar kwam de stuurgroep twee keer samen.³¹ Op de eerste bijeenkomst werd de onderzoeksvraag en -methodologie uitgetekend. Op de tweede bijeenkomst werden de verwachtingen van de minderjarigen voor de dienstverlening van de Kinder- en Jongerentelefoon toegelicht.

'What do you think?'-project van Unicef-België

Het door Unicef-België gecoördineerde 'What do you think?'-project (WDYT) concentreerde zich ook in 2008 verder op kwetsbare kinderen. Rond sommige thema's zit het Kinderrechtencommissariaat in de stuurgroep. Waar mogelijk proberen we altijd de standpunten van de WDYT?-jongeren mee te nemen in eigen advieswerk of mee onder de aandacht te brengen.

In oktober 2007 stelde WDYT 'Wij zijn jongeren in de eerste plaats', een rapport van jongeren met een handicap, voor aan het grote publiek, de pers en verschillende ministers. Ook de aanbevelingen van de jongeren die in de K-diensten zitten, werden voorgesteld.

Twee niet-begeleide minderjarigen en twee jongeren met een handicap namen vanuit WDYT deel aan de overlegmomenten van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind. Zij kaartten de aanbevelingen en prioriteiten uit de rapporten³² aan.

WDYT treft momenteel de nodige voorbereidingen om het alternatief rapport van kinderen en jongeren te schrijven voor het Comité van de Rechten van het Kind in Genève. Hiervoor wordt samengewerkt met de Vlaamse Jeugdraad en de Franstalige jeugdraad CJEF om naast de kwetsbare jongeren ook de stem en de aandachtspunten van de ruimere groep kinderen en jongeren op te nemen in het rapport.

³⁰ De stuurgroep vergaderde op 10 juni 2008.
³¹ 5 mei 2008 en 7 juli 2008.

³² Het rapport 'Wat denken de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen ervan?' (2004) en het rapport 'Wij zijn jongeren in de eerste plaats' (2007). Zie www.whatdoyouthink.be.

In het najaar van 2008 starten de werkzaamheden om de ervaringen van kinderen en jongeren in en over armoede in kaart te brengen.

Commissie Toelating en Gelijke kansen

De Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) is de strategische adviesraad voor het beleidsdomein Onderwijs en Vorming. Binnen de Vlor bestaan er subcommissies. Het Kinderrechtencommissariaat is waarnemend lid van de subcommissie Toelating en Gelijke Kansen.

Het voorbije werkjaar vergaderde de commissie vijf keer.³³ Het Kinderrechtencommissariaat volgde vooral twee thema's op. Enerzijds de stand van zaken rond de wetenschappelijke evaluatie van de Lokale OverlegPlatforms voor gelijke onderwijskansen (LOP's) en hun nieuwe werkingsgebieden. Anderzijds de bevindingen uit de experimenten om wachtrijen bij inschrijvingen op scholen te verminderen. De commissie reflecteerde over verschillende methodes.

De Kracht van je Stem

Het Kinderrechtencommissariaat zit in de stuurgroep van 'De Kracht van je Stem', het educatieve project van het Vlaams Parlement. Het project wil leerlingen in basis- en secundair onderwijs opvoeden tot burgerzin. Het Kinderrechtencommissariaat volgt de inhoud van het project mee op. De Kracht van je Stem ontsluit via haar website en contacten met scholen ook de map 'Oprechte Deelneming. Werkmap leerlingenparticipatie voor het basisonderwijs' van het Kinderrechtencommissariaat.

Op 30 januari bemande het Kinderrechtencommissariaat een eigen informatie-stand op de Leerkrachtendag over democratie en burgerzin, georganiseerd door de Kracht van je Stem in het Vlaams Parlement. Zo'n 250 leerkrachten deden daaraan mee.

Forum Leerlingenparticipatie

Het Forum Leerlingenparticipatie is een schoolnetoverschrijdend project rond leerlingenparticipatie. Naast de verschillende onderwijsnetten (OVSG, POV, VSKO, GO!) komen de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK) en het Kinderrechtencommissariaat naar de vergaderingen van de ondersteuningscel.

Ook in het schooljaar 2007-2008 werden forumbijeenkomsten opgezet voor het secundair onderwijs. Voor het basisonderwijs werd een programma van drie sessies uitgetekend dat start in het schooljaar 2008-2009. Het Kinderrechtencommissariaat gaf samen met de vzw Doedeskaden inhoudelijke input op basis van de map 'Oprechte Deelneming. Werkmap leerlingenparticipatie voor het basisonderwijs'.

Het Kinderrechtencommissariaat blijft voorstander van de oprichting van het decretaal voorziene Expertisecentrum Leerlingenparticipatie. Het huidige Forum Leerlingenparticipatie doet zeker goed ondersteunend werk rond leerlingenparticipatie. Het is belangrijk dat het daarvoor ook genoeg personeel en middelen krijgt.

Het Kinderrechtencommissariaat blijft voorstander van de oprichting van het decretaal voorziene Expertisecentrum Leerlingenparticipatie.

³³ 27 september 2007, 24 januari, 11 maart, 15 mei en 24 juni 2008.

Mathildefonds

Na enkele jaren onderbreking werd de kinderrechtencommissaris in 2007 opnieuw uitgenodigd om te zetelen in het bestuur van het Mathildefonds.³⁴ Na drie themajaren rond kwetsbare vrouwen staan minderjarigen opnieuw op de agenda. Het fonds opereert binnen de Koning Boudewijnstichting en ondersteunt projecten voor kwetsbare groepen in de samenleving.

Op 3 december werd de Mathildeprijs uitgereikt en op 17 maart 2008 organiseerde het fonds een workshop over vernieuwende vormen van ouder-kindondersteuning.

Interdepartementale Commissie Etnisch-Culturele Minderheden (ICEM)

Het Kinderrechtencommissariaat is actief in de werkgroep Opvangbeleid van ICEM. Die volgt beleidsacties en initiatieven van het middenveld rond mensen – en dus ook kinderen – in een kwetsbare verblijfssituatie.³⁵

Stuurgroep rechtspositie van buitenlandse minderjarigen in België

Op 1 oktober 2007 stelde het Kinderrechtencommissariaat zijn dossier 'Heen en Retour. Kinderrechten op de vlucht' aan de pers voor. Een paar dagen later maakte de coördinerend minister Kinderrechten zijn plannen voor kinderen in asielcontext via de pers bekend.³⁶ De minister zou de aanbevelingen van het Kinderrechtencommissariaat meenemen naar het overlegcomité met de federale regering. Samen met de Vlaamse kinderrechtencactoren zou hij nagaan hoe hij individuele slachtoffers kan begeleiden in hun klachtenprocedure tegen hun opsluiting. Samen met het Centrum voor de Rechten van het Kind bracht de Universiteit Antwerpen de juridische instrumenten tegen de detentie van kinderen zonder papieren in kaart. De Kinderrechtswinkel maakte voor minderjarigen een informatiebrochure over de rechten van kinderen zonder papieren. Samen met andere organisaties werkte het Kinderrechtencommissariaat mee in de stuurgroep voor de informatiebrochure.

De minister zou de aanbevelingen van het Kinderrechtencommissariaat meenemen.

Werkgroep 'Alternatieven voor de detentie van kinderen zonder papieren'

Verschillende organisaties klagen al lang de detentie van kinderen zonder papieren aan en eisen alternatieven. Vluchtelingenwerk Vlaanderen nodigde verschillende organisaties uit om de krachten te bundelen. Het Kinderrechtencommissariaat werd uitgenodigd voor de werkgroep 'Alternatieven voor de detentie van kinderen zonder papieren'. Het voorbije werkjaar kwam de werkgroep twee keer samen. Op 11 juli 2008 verstuurde de werkgroep een brief naar de minister van Migratie en Asielbeleid en de minister van Maatschappelijke Integratie. De brief klaagt nogmaals de detentie van kinderen aan, vraagt beter overleg tussen de twee bevoegde ministers en stelt voor om de functies van de coach/casemanager niet te beperken tot de uitwijzing.

Verschillende organisaties klagen al lang de detentie van kinderen zonder papieren aan en eisen alternatieven.

Stuurgroep onderzoek naar kinderprostitutie Child Focus

Child Focus wil kinderprostitutie in Vlaanderen onderzoeken. Voor de Franse Gemeenschap gebeurde dat onderzoek al. De kinderrechtencommissaris zat de stuurgroep van het Vlaams onderzoek voor en een teamlid werkte mee in de stuurgroep.³⁷ In het najaar van 2008 presenteert Child Focus het eindrapport.

³⁴ Zie www.kbs-frb.be voor meer informatie over dit fonds. Er waren vergaderingen op 28 september en 3 december 2007 en op 22 februari 2008.

³⁵ Het voorbije jaar waren er drie bijeenkomsten: op 18 oktober 2007 en op 7 maart en 20 juni 2008.

³⁶ Anciaux, B., 'Het opsluiten van kinderen zonder papieren moet stoppen', De Morgen, 6 oktober 2007.

³⁷ De stuurgroep vergaderde op 5 oktober 2007 en op 3 juli 2008.

Stuurgroep tevredenheids-, effectiviteits- en efficiëntieonderzoek van de bezoeker

Naar aanleiding van een met redenen omklede motie over de wachttijden bij de bezoeker zette de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin verschillende initiatieven op. Een van deze initiatieven was de opstart van een tevredenheids-, effectiviteits-, en efficiëntieonderzoek over de bezoeker. Het Kinderrechtencommissariaat werkte mee in de stuurgroep van dit onderzoek. Eind januari 2008 kwam de stuurgroep voor de laatste keer samen. Op die laatste vergadering lichtten de onderzoekers hun belangrijkste bevindingen en beleidssuggesties toe. Vandaag ligt het eindrapport van het onderzoek bij minister Vanackere die het al dan niet zal vrijgeven.

Gebruikersgroep 'Scheiding in Vlaanderen'

Sinds september 2007 draait het onderzoeksproject 'Scheiding in Vlaanderen' op volle toeren. Op basis van een vragenlijst voor ouder en kind brengen vier onderzoekers oorzaken, gevolgen en proces van een scheiding in kaart.

Op 30 oktober werd het Kinderrechtencommissariaat samen met andere organisaties uitgenodigd voor de vergadering van de gebruikersgroep 'preventief en curatief'. Op die vergadering stond de beleving van kinderen in een echtscheidingscontext centraal. Eind 2008 hopen de onderzoekers te starten met het grote veldwerk.

Gebruikersgroep 'Interdisciplinair Project voor de Optimalisatie van Scheidingstrajecten'

Op 1 november 2007 startte het 'Interdisciplinair Project voor de Optimalisatie van Scheidingstrajecten (IPOS)'. Begin december 2007 lichtten professoren en onderzoekers het project toe voor alle direct en indirect betrokkenen.

Vier jaar lang onderzoekt IPOS het scheidingsproces. Het onderzoek focust op procesfactoren die het scheidingsproces draaglijker maken. Het Kinderrechtencommissariaat is lid van de gebruikersgroep. Samen met andere organisaties kaart het de praktijkervaringen van kinderen en ouders in een scheidingscontext bij de onderzoekers aan.

Redactie Jeugdrecht

Nieuwe regelgeving en concrete knelpunten en vragen uit de praktijk komen aan bod op jeugdrecht.be. In de redactie zitten praktijkwerkers en juristen uit verschillende sectoren. Het Kinderrechtencommissariaat werkt actief mee. In gezamenlijk overleg gaat het Kinderrechtencommissariaat dieper in op juridische knelpunten uit zijn ombudswerk.³⁸

Redactie Alert

Het tijdschrift Alert brengt tweemaandelijks informatie, duiding en opinies over actuele thema's rond zorg, welzijn en sociale politiek.³⁹ Het Kinderrechtencommissariaat werkt mee in de redactie en participeerde op 11 september 2007 aan het rondetafelgesprek over maatschappelijk noodzakelijk geachte jeugdhulp.

Op basis van een vragenlijst voor ouder en kind brengen vier onderzoekers oorzaken, gevolgen en proces van een scheiding in kaart.

³⁸ Een up-to-date overzicht van de verschillende gepubliceerde bijdragen van het voorbije werkjaar staat op www.jeugdrecht.be.

³⁹ Een overzicht van de gepubliceerde artikels van het voorbije werkjaar staat op www.pow.be.

Redactie Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten en Kids

Het Kinderrechtencommissariaat zit in de redactie van het tweemaandelijks tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten. De thema's opvoedingsondersteuning, 18 jaar Kinderrechtenverdrag (1989-2007), Sport en Centra voor Leerlingenbegeleiding stonden het voorbije werkjaar centraal in de bijdragen van het Kinderrechtencommissariaat.⁴⁰

Het Kinderrechtencommissariaat zit in de redactie van het tweemaandelijks tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten.

⁴⁰ Het overzicht van de inhoudstafels is te downloaden op <http://uitgeverij.larcier.com/revues/tjk/>.

1.	Niet weggagen - geen mosquito's	148
2.	Weten van wie je afstamt - draagmoederschap	150
3.	Weten van wie je afstamt - discreet bevallen	152
4.	Basisvoorziening voor het kind - kinderopvang	153
5.	Wilsbekwaamheid - euthanasie	155
6.	Rechten op school - leerlingenstatuut	156
7.	Rechten - ook in sport	158
8.	Alcohol - leeftijdsgrens geen oplossing	160
9.	Jeugdhulp - werken aan toegankelijkheid	161
10.	Geweld tegen kinderen	162
11.	Kinderen zonder papieren	164
12.	Jeugdbeleid - integratie kinderrechten	167
13.	Jeugdhulp - CLB toegankelijker	169
14.	Energiearmoede - recht op een menswaardig bestaan	170
15.	Rechtsbescherming - meer dan toegang tot justitie	172
16.	Zelfstandig wonen - sociale rechten voor minderjarigen	174
17.	Scheiding - welzijn van het kind	176
18.	Gemeenschapsinstellingen - rechten in detentie	178
19.	Rechten van kinderen met een handicap	180

Hoofdstuk

Advieswerk

Zoals elk jaar formuleert het Kinderrechtencommissariaat adviezen en standpunten, in de eerste plaats aan het Vlaams Parlement, maar ook aan andere overheden en beleidsactoren. Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind is bij die adviezen en standpunten altijd de leidraad. Dit hoofdstuk vat het advieswerk van het voorbije werkjaar kort samen.

1 Niet wegjagen Geen Mosquito's

1.1. Situering

Een Mosquito is een zoemer die kinderen en jongeren wegjaagt met ultrasone geluiden. Alleen kinderen en jongeren zijn gevoelig voor het scherpe, storende geluidssignaal. Lokale besturen en bedrijven in Groot-Brittannië en in Nederland gebruiken Mosquito's om rondhangende jongeren weg te jagen uit parken of winkelcentra.¹

1.2. Advies

Mosquito's zijn strijdig met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Scherpe geluidssignalen zijn zeker niet in het belang van kinderen en jongeren (artikel 3) en ook niet conform artikel 19 dat minderjarigen beschermt tegen geweld. Kinderen en jongeren lijden door de ultrasone geluiden schade en pijn. Bovendien pakt de Mosquito alle baby's, kinderen en jongeren aan, zonder onderscheid en ongeacht hun gedrag. Een hele groep viseren, alleen maar op basis van leeftijd, is arbitrair en discriminerend (artikel 2).

Het Kinderrechtencommissariaat wil dat er een verbod komt op de verkoop en het gebruik van de Mosquito.² Jongeren worden steeds vaker geviserd en van bepaalde fora uitgesloten. Door het maatschappelijk ongewenst gedrag van een kleine minderheid wordt de hele groep jongeren weinig respectvol aangepakt. Het Kinderrechtencommissariaat dringt aan op humane omgang met kinderen en jongeren. Zij zijn volwaardig lid van de samenleving. Laat ons als samenleving liever meer energie stoppen in de jeugd, in plaats van jongeren zomaar weg te jagen.

1.3. Stand van zaken

De Mosquito kwam uitgebreid aan bod in de commissie Cultuur, Jeugd en Sport.³ De coördinerend minister voor kinderrechten en de meerderheid van de fracties kantten zich uitdrukkelijk tegen de Mosquito. Minister Anciaux dringt er bij de federale overheid op aan om het apparaat te verbieden. Bovendien wil hij ook op Europees niveau een verbod aanklaarten.⁴ Vanuit preventief oogpunt wil hij via de gemeentelijke jeugdbeleidsplannen de aandacht voor de ruimte voor jongeren vergroten.

Een hele groep viseren, alleen maar op basis van leeftijd, is arbitrair en discriminerend.

¹ De Engelse kinderombudsman zette een campagne op tegen de Mosquito: http://www.11million.org.uk/adult/buzz_off_campaign
² Standpunt van het Kinderrechtencommissariaat van 18 februari 2008 op www.kinderrechten.be bij Persberichten.

³ Hand. VI. Parl. 2007-2008, 28 februari 2008, nr. 157, p. 3-12

⁴ De Europese Commissie besliste niet op te treden en verwijst naar de lidstaten. Persbericht Belga, 3 april 2008.

Ook de federale overheid nam initiatieven tegen de Mosquito. In Kamer en Senaat werden verschillende voorstellen ingediend om het gebruik ervan te verbieden.⁵ In een aangenomen resolutie vraagt de Kamer⁶ de regering om de verkoop en het gebruik te verbieden van toestellen van het type Mosquito, en van andere toestellen om met een vergelijkbare techniek 'hangjongeren' weg te jagen.

De minister van Binnenlandse Zaken veroordeelt het toestel.⁷ Een Mosquito is ook volgens hem geen oplossing voor overlast. Lokale besturen raadt hij af om er gebruik van te maken.⁸

Samen met de Délégué Général aux Droits de l'Enfant⁹ heeft het Kinderrechtencommissariaat er bij de steden en gemeenten op aangedrongen om Mosquito's en andere anti-jongерentoestellen te verbieden. Verschillende gemeentebesturen reageerden positief. Andere gemeenten lieten al weten dat ze ook tegen deze toestellen zijn, maar dat ze wachten op duidelijke federale wetgeving.

⁵ Wetsvoorstel tot reglementering van apparaten die ultrasone geluiden produceren en bedoeld zijn om mensen van een bepaalde leeftijdscategorie op bepaalde plaatsen uiteen te drijven, *Parl. St. Senaat 2007-2008*, nr. 812. Voorstel van resolutie betreffende de instelling van een verbod op het gebruik van systemen van het type "Mosquito" om hangjongeren te verjagen, *Parl. St. Senaat 2007-2008*, nr. 078. Wetsvoorstel tot instelling van het verbod op de verkoop en het gebruik van systemen en apparaten die hoogfrequente golven uitzenden, die geluidshinder of geluidsoverlast bezorgen aan personen, *Parl. St. Kamer 2007-2008*, nr. 1124.

⁶ Resolutie van 26 juni 2008 betreffende de instelling van een verbod op het gebruik van systemen van het type "Mosquito" om hangjongeren te verjagen, *Parl. St. Kamer 2007-2008*, nr. 1186/006.

⁷ Volgens de minister zou de wet betreffende de bescherming van de mens en van het leefmilieu tegen de schadelijke effecten en de hinder van niet-ioniserende stralingen, infrasonen en ultrasonen (B.S. 26 november 1985) een uitweg kunnen bieden om Mosquito's te verbieden.

⁸ *Hand. Senaat 2007-2008*, 28 februari 2008, nr. 4-18 en *Hand. Kamer 2007-2008*, 27 februari 2008, nr. 121, p. 11.

⁹ Brief van 18 mei 2008 van het Kinderrechtencommissariaat aan de lokale besturen in Vlaanderen. De Délégué aux Droits de l'Enfant richtte een gelijkaardige oproep aan de steden en gemeenten in zijn taalgebied.

2

Weten van wie je afstamt

Draagmoederschap

2.1. Situering

De zaak baby D. bracht de discussie over draagmoederschap weer in de actualiteit. Hoewel er nog geen wettelijke regeling bestaat voor zwanger zijn en bevalen voor een ander, is draagmoederschap wel een realiteit. Het gebeurt en dat betekent dat een wettelijke regeling nodig is in het belang van het kind. Kinderen hebben zelf geen enkele zeggenschap zodat de wetgever hun belangen moet behartigen. Er werden al verschillende voorstellen ingediend¹⁰ en het Kinderrechtencommissariaat formuleerde zijn standpunt in een advies.¹¹

2.2. Advies

Artikel 7 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind geeft elk kind het recht om, voor zover mogelijk, te weten van wie hij of zij afstamt. 'Voor zover mogelijk' moeten we strikt interpreteren: het geldt alleen voor situaties waarin het technisch onmogelijk is om informatie over de eigen afstamming in te winnen. Er is dus geen interpretatieruimte die toelaat om te bepalen wanneer het al of niet gepast zou zijn om minderjarigen toegang tot die informatie te geven.

Het Comité voor de Rechten van het Kind heeft al duidelijk aangegeven dat de staten inspanningen moeten leveren om kinderen dit recht op informatie te garanderen, hoe ze ook verwekt of geboren zijn.¹²

Draagmoederschap is complex door de afweging van belangen van alle betrokkenen: wensouders, draagmoeder en kind. Die belangen kunnen tegenstrijdig worden als er problemen of conflicten opduiken. Opvallend in de ingediende voorstellen is dat ze vooral oog hebben voor de belangen van wensouders en draagmoeders, en veel minder voor de rechten van de kinderen.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor een doorgedreven psychosociale begeleiding, een afdwingbaar recht van het kind op inzage in afstammingsinformatie (zonder dat daarmee een juridische afstammingsband gecreëerd moet worden) en een uitdrukkelijk verbod op commercieel draagmoederschap. Ook de professionalisering van draagmoederschap moeten we vermijden.

Draagmoederschap is complex door de afweging van belangen van alle betrokkenen: wensouders, draagmoeder en kind.

¹⁰ Wetsvoorstel tot regeling van het draagmoederschap, *Parl. St. Senaat B.Z.* 2007, nr. 4-193/1. Wetsvoorstel betreffende draagmoeders, *Parl. St. Senaat* 2007-2008, nr. 4-308/1. Wetsvoorstel tot aanvulling van het Strafwetboek met bepalingen betreffende de commercialisering van en de bemiddeling inzake draagmoederschap, *Parl. St. Senaat* 2007-2008, nr. 4-555/1. Wetsvoorstel tot bestraffing van het commercieel draagmoederschap en de publiciteit hiervoor, *Parl. St. Senaat* 2007-2008, nr. 4-557/1. Wetsvoorstel betreffende het draagmoederschap, *Parl. St. Senaat* 2007-2008, nr. 4-633/1. Wetsvoorstel tot regeling van het draagmoederschap, *Parl. St. Kamer* 2007-2008, nr. 969/1. Wetsvoorstel tot wijziging van het Strafwetboek voor wat betreft het draagmoederschap, *Parl. St. Kamer* 2007-2008, nr. 822/1. Wetsvoorstel tot het verbieden van zowel draagmoederschap waarbij de draagmoeder niet genetisch verwant is met het kind als draagmoederschap waarbij die genetische verwantschap wel bestaat, *Parl. St. Kamer* 2007-2008, nr. 170/1.

¹¹ Advies 2007-2008/3, 'Draagmoederschap' op www.kinderrechten.be bij Adviezen en standpunten.

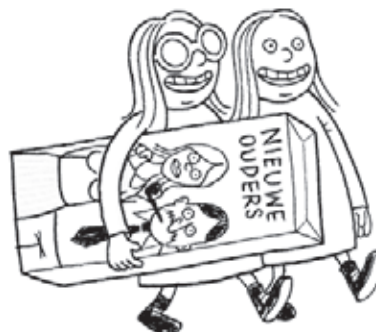
¹² Concluding Observations/Comments CRC/C/15/Add.188, par. 32: "In light of articles 3 and 7 of the Convention, the Committee recommends that the State party take all necessary measures to allow all children, irrespective of the circumstances of their birth, and adopted children to obtain information on the identity of their parents, to the extent possible." Download op [http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/CRC.C.15.Add.188.En?OpenDocument](http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/CRC.C.15.Add.188.En?OpenDocument).

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt een flankerend welzijnsbeleid vanuit de gemeenschappen: counseling voor, tijdens en na het hele proces van verwekking en geboorte is nodig. De hechtingsthematiek en de behoeften van de minderjarigen moeten daarin aan bod komen. Dit aanbod moet zich richten naar ouders en kinderen.

Biologische afstamming mag bij draagmoederschap geen juridische gevolgen hebben. De draagmoeder wordt juridisch geen ouder. Rechten en plichten van het ouderlijk gezag komen toe aan de wensouders, ongeacht het genetisch materiaal. Dat moet wettelijk vastgelegd worden.

2.3. Stand van zaken

De verschillende voorstellen zijn nog niet goedgekeurd.

Weten van wie je afstamt

Discreet bevallen

3.1. Situering

Uitzonderlijk wordt een baby kort na de geboorte ergens achtergelaten, en soms zelfs om het leven gebracht. Soms gebeurt dat na een geheim gehouden zwangerschap. Vaak is het een wanhoopsdaad van de moeder die geen andere uitweg meer zag. De vondelingenschuif kon niet op bijval van het Kinderrechtencommissariaat rekenen.¹³ Een mogelijkheid om discreet te bevallen lijkt ons zinvoller. We maakten ons standpunt bekend aan de indieners van een wetsvoorstel dat discreet bevallen mogelijk wil maken.

3.2. Advies

Bij een bevalling in België komt de naam van de moeder altijd in de geboorteakte. Vrouwen die hun moederschap liever geheim houden, trekken naar Frankrijk waar anoniem bevallen nog altijd wettelijk kan: in dat geval registreert niemand het moederschap. Het grote verschil met discreet bevallen is dat dan wel een register opgemaakt wordt met enkele gegevens, zodat ouder en kind elkaar later nog kunnen terugvinden als ze dat graag willen.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt dat discreet bevallen wel een oplossing kan zijn voor vrouwen die hun baby niet kunnen houden. Belangrijk is dat het kind informatie over zijn afstamming kan vragen, conform artikel 7 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Als de ouder zich daartegen verzet, moet het kind zijn vraag kunnen voorleggen aan een onafhankelijke instantie zoals de jeugdrechter, die na belangenafweging over de vraag van de minderjarige beslist. Blijkt bij deze belangenafweging dat er sprake is van evenwaardigheid? Dan krijgen de belangen van de minderjarige voorrang, op grond van de algemene regel van artikel 3 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.¹⁴ Een leeftijdsgrens van 12 jaar voor informatie over de afstamming strookt perfect met andere leeftijdsbepalingen.

3.3. Stand van zaken

Het wetsvoorstel met de bepalingen voor het Burgerlijk Wetboek werd al ingediend,¹⁵ maar nog niet verder behandeld. Het voorstel over de regeling van discreet bevallen zelf moet nog ingediend worden. Dat voorstel gaat ook over de oprichting van een bijzondere dienst en over de regeling van het inzagerecht.

Belangrijk is dat het kind informatie over zijn afstamming kan vragen.

¹³ Het persbericht (werkjaar 2000) is te vinden op www.kinderrechten.be bij Persberichten.

¹⁴ De volledige inhoudelijke argumentatie is uitgewerkt in advies 2005-2006/5 'Anoniem donorschap' op www.kinderrechten.be bij Adviezen en standpunten.

¹⁵ Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek voor wat betreft het discreet bevallen, *Parl. St. Kamer* 2007-2008, 1030/01.

4 Basisvoorziening voor het kind

Kinderopvang

4.1. Situering

In onze actieve welvaartstaat, met ouders die buitenshuis werken, is kinderopvang onmisbaar. Verschillende experts formuleerden al nationale en internationale adviezen voor onderzoek en beleidsvoorbereiding.¹⁶ Ook het Kinderrechtencommissariaat formuleerde hier al standpunten over.¹⁷

Nu de Vlaamse overheid opnieuw fors investeert in kinderopvang, zet het Kinderrechtencommissariaat opnieuw enkele fundamentele bedenkingen op een rij.¹⁸

4.2. Advies

Voor het Kinderrechtencommissariaat is kinderopvang een basisvoorziening voor het kind.

Dat houdt in:

- Brede toegankelijkheid, op termijn zelfs gratis
- Degelijk opleidingsniveau van de begeleiders
- Toezicht op de kwaliteit vanuit de overheid
- Invulling van de kwaliteit vanuit het kind bekeken: het jonge kind is de eerste gebruiker.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit ook voor een sterker en correcter evenwicht tussen de pedagogische, sociale en economische functie van de opvang. Het vindt dat de economische functie nu te zwaar doorweegt. Opvang wordt vooral bekeken vanuit een tewerkstellingsperspectief: om ouders aan het werk te kunnen houden en om via dit aanbod nieuwe tewerkstelling te creëren voor laaggeschoolde en langdurig werkloze vrouwen. Waarom gelden in de kinderopvang geen opleidingsvereisten zoals in het onderwijs? Waarom blijft de pedagogische doelstelling zo zwak uitgewerkt?

Precies omdat het over jonge, doorgaans onmondige gebruikers gaat, is het des te belangrijker te investeren in de kwaliteit van de begeleiding. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt dezelfde kwalitatieve opvang voor baby's en peuters als voor kleuters. Op het veld is al geïnvesteerd in kwaliteit, maar verdere professionalisering dringt zich toch op.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit ook voor een sterker en correcter evenwicht tussen de pedagogische, sociale en economische functie van de opvang.

¹⁶ TOEKOMSTGROEP, *Een toekomstvisie op kinderopvang*, Kind en Gezin, mei 2003.
OESO, *Starting strong, early childhood education and care*, OECD, 2006.

¹⁷ Adviesbrief 2005-2006/02 'Dienstencheques in de kinderopvang' en Advies 1999-2000/07 'Hoorzitting kinderopvang' op www.kinderrechten.be bij Adviezen en standpunten.

¹⁸ Advies 2007-2008/5 'Opvang voor kinderen van 0 tot 3 jaar als basisvoorziening' op www.kinderrechten.be bij Adviezen en standpunten.

De overheid moet voorschoolse opvang uitbouwen tot een volwaardige basisvoorziening voor kleine kinderen met oog voor toegankelijkheid (bijvoorbeeld ook voor kinderen van niet werkende ouders), diversiteit en duurzaamheid. Naast het gezin en het onderwijs verzorgt de opvang een belangrijk deel van de opvoeding van jonge kinderen.

4.3. Stand van zaken

Het advies werd in de zomer ingediend en nog niet in het Vlaams Parlement behandeld.

5

Wilsbekwaamheid

Euthanasie

5.1. Situering

De huidige euthanasieregeling dateert van 2001. Het Kinderrechtencommissariaat maakte toen een advies op over de wilsbekwaamheid van minderjarigen inzake levensbeëindiging op verzoek.¹⁹ Toch kwam er geen regeling voor euthanasie van minderjarigen. Vandaag bestaat euthanasie alleen voor wie 18 jaar of ouder is.

In deze legislatuur was euthanasie opnieuw aan de orde. Het advies van het Kinderrechtencommissariaat werd opnieuw overgemaakt aan de parlementsleden.

5.2. Advies

Kernpunten bij euthanasie in de wet zijn: de volgehouden uiting van de vrije wil en het uitzichtloos lijden. Voor het Kinderrechtencommissariaat kunnen wilsbekwame minderjarigen ook aan deze voorwaarden voldoen.

Belevingsonderzoek bij minderjarigen bevestigt het: minderjarigen kunnen hierover even doordachte en weloverwogen denkbeelden hanteren als volwassenen.²⁰ Een bijkomende vaststelling is dat zwaar of terminaal zieke kinderen op dit vlak meer begrip en beslissingsvaardigheid hebben dan hun 'gezonde' leeftijdgenoten, precies door hun levenservaring met de ziekte.

Minderjarigheid op zich mag geen uitsluiting inhouden van het recht om euthanasie te vragen.²¹ Bovendien is er een regeling nodig voor de inspraak en de betrokkenheid van de ouders. In Nederland is er bijvoorbeeld een vetorecht van de ouders mogelijk tot de minderjarige 16 jaar is. Vanaf 16 jaar beslist de minderjarige autonoom.

Voor ongeneeslijk zieke minderjarigen moet er ook een ruim aanbod van palliatieve zorg bestaan.

Voor ongeneeslijk zieke minderjarigen moet er ook een ruim aanbod van palliatieve zorg bestaan.

5.3. Stand van zaken

In 2001 werd geen gevolg gegeven aan het advies. In Kamer en Senaat zijn er verschillende nieuwe wetsvoorstellen ingediend rond euthanasie voor minderjarigen,²² maar ook nu leidden deze voorstellen nog niet naar aangepaste wetgeving.

¹⁹ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2001-2002*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2002, p.130-131 en op www.kinderrechten.be bij Adviezen en standpunten.

²⁰ Zie ook: FREEMAN, M. (ed), *Children's health and children's rights*, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden/Boston, 2006 met onder meer een bijdrage van prof. F. Mortier en D. Mannaerts, p. 255-277 en DE WILDE, J., *Een belevings- en attitudeonderzoek bij Vlaamse kinderen omtrent beslissingen rond levenseinde, onuitgegeven licentiaatsverhandeling*, UGent, FPPW, 2000-2001.

²¹ Euthanasie is immers geen afdwingbaar recht zonder meer.

²² Wetsvoorstel tot aanvulling van de wet van 28 mei 2002 betreffende de euthanasie, wat minderjarigen betreft, *Parl. St. Senaat*, 2007-2008, nr. 4-785/1. Wetsvoorstel tot aanvulling van de wet van 28 mei 2002 betreffende de euthanasie, wat minderjarigen betreft, *Parl. St. Senaat*, 2007-2008, nr. 4-431/1. Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 28 mei 2002 betreffende de euthanasie voor wat betreft minderjarigen, *Parl. St. Kamer* 2007-2008, nr. 611/1.

6 Rechten op school

Leerlingenstatuut

6.1. Situering

Het voorbije jaar werkten we verder rond het leerlingenstatuut. Hoewel er al heel wat gerealiseerd is voor de rechten van leerlingen,²³ blijven er toch te veel knelpunten. Het ombudswerk van het Kinderrechtencommissariaat krijgt dan ook relatief veel klachten rond het schoolgebeuren.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor een decretaal verankerd, coherent en duidelijk geheel van rechten en verantwoordelijkheden van leerlingen.

In 2007 werd de rechtspositie van leerlingen besproken in een werkgroep van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor). Binnen die werkgroep was er wel grote eensgezindheid rond belangrijke punten, maar toch week de visie van het Kinderrechtencommissariaat af van het eindadvies. Het Kinderrechtencommissariaat wil dat het leerlingenstatuut verder gaat dan wat de Vlor voorstelt.²⁴

6.2. Advies

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt aandacht voor verschillende knelpunten:

- Er is een toegankelijk en effectief bruikbaar instrument nodig of een interne of externe instantie waar leerlingen rechtsschendingen op school kunnen aankaarten. De rechtsbescherming van leerlingen is erg versnipperd. Vooral het gebrek aan een duidelijke regeling voor orde- en tuchtmaatregelen laat zich voelen. Een externe, onafhankelijke instantie is nodig om discussies hierover correct en definitief te beslechten.
- Er blijven veel onduidelijke en te vage bepalingen in schoolreglementen. De betrokkenheid en de inbreng van de leerlingen blijft te zwak.
- Er zijn maatregelen nodig om het respect voor leerlingen in het privacybeleid van scholen scherper uit te tekenen.
- De overheid moet het schoolbeleid rond pesten en geweld sterker richting geven en aangeven op welke bescherming leerlingen minstens moeten kunnen rekenen.
- Er is transparante communicatie nodig rond hoe schoolraden concreet evalueren en op welke gronden en via welke procedure leerlingen of ouders examenresultaten formeel kunnen betwisten.

Een ruim decretaal kader dat de rechtsverhouding tussen leerling en school uittekent moet dan gelden voor elke Vlaamse school.

Het Kinderrechtencommissariaat is voorstander van een ruim decretaal kader dat de rechtsverhouding tussen leerling en school uittekent. Dit kader moet dan gelden voor elke Vlaamse school, ongeacht het onderwijsniveau of het onderwijsnet. Een voorbeeld van zo'n kader bestaat in de jeugdhulpverlening, waar het decreet op de rechtspositie van minderjarigen de verhouding uittekent tussen de voorziening en de minderjarige cliënt. Deze overwegingen maakte het Kinderrechtencommissariaat over aan de minister.²⁵

²³ Een actueel overzicht van de rechtsbescherming in VERBEECK, B., "Rechtsbescherming van de leerling/student in het Vlaams onderwijslandschap", CABG Cahiers 2008/2, 72 p.

²⁴ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2006-2007*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2007, p. 182-183.

²⁵ Onderhoud van de Kinderrechtencommissaris met onderwijsminister Frank Vandenbroucke op 18 december 2008.

6.3. Stand van zaken

In de beleidsbrief 2007-2008 concretiseert de minister zijn visie en planning.²⁶ Er komt geen afzonderlijk decreet voor de rechten en plichten van leerlingen. De minister kiest voor integratie in bestaande regelgeving. De focus ligt op zaken die niet of onvoldoende geregeld zijn: nieuwe regelgeving rond evaluatie en de herziening van het verhaalrecht tegen uitsluitingen en betwiste einddeliberaties.

Voor de minister moet het leerlingenstatuut kaderen in het ruimere beleid van gelijke onderwijskansen met aandacht voor de inspraak van leerlingen als de school hun rechten en plichten definieert, voor schooloverstijgende beroepsprocedures en de opname van de rechten en plichten in het schoolreglement.

De minister erkent ook de nood aan duidelijke informatie voor ouders en leerlingen. Er komt een website, een brochure en een informatiepunt voor concrete vragen. Scholen zelf worden aangemoedigd om hun communicatie af te stemmen op kansarme ouders en leerlingen.

Hoewel er geen afzonderlijk decreet over een leerlingenstatuut komt, erkent de minister wel de noodzaak aan een duidelijke informatiebron rond rechten van leerlingen. Ook het verhaalrecht en een schooloverstijgende beroepsprocedure tegen uitsluitingen krijgen aandacht. Toch vraagt het Kinderrechtencommissariaat een ruimere conflictregulering voor alle sancties. Dus niet alleen voor uitsluitingen, maar ook voor minder ingrijpende sancties.

²⁶ Beleidsbrief Onderwijs en Vorming - Beleidsprioriteiten 2007-2008, *Parl. St. VI. Parl. 2007-2008, nr. 1404/1*, p. 45. Tegen maart 2009 wil de minister dit klaar hebben.

7 Rechten

Ook in sport

7.1 Situering

De Panathlonverklaring vertaalt kinderrechten naar de sport toe. De verklaring noemt als kinderrechten:

- Sport beoefenen
- Zich ontspannen en spelen
- In een gezonde omgeving leven
- Waardig behandeld worden
- Getraind en begeleid worden door competente mensen
- Deelnemen aan training die aangepast is aan je leeftijd, individueel ritme en mogelijkheden
- Je meten met kinderen van hetzelfde niveau in een aangepaste competitie
- In veilige omstandigheden aan sport doen
- Rusten
- De kans krijgen om kampioen te worden, of het niet te worden.

Twee jaar geleden startte een campagne om ethisch verantwoord sporten en de Panathlonverklaring over ethiek in de jeugdsport meer ingang te doen vinden.²⁷ Verschillende Vlaamse sportfederaties, sportclubs, scholen, individuele trainers en leerkrachten ondertekenden de Panathlonverklaring. Dat is positief. Deze ethische code wil jongeren optimaal beschermen en kansen geven om te sporten. Bovendien geeft de verklaring kinderrechten een plaats in de sportwereld. Het Kinderrechtencommissariaat werd enkele jaren geleden betrokken bij de voorbereiding ervan via een colloquium.²⁸ Daar werden deze aanbevelingen geformuleerd:

- Geef sport op jongerenmaat een duidelijke plaats in de opleidingen en initiatieven van de sportfederaties.
- Laat gemeenten een belangrijke rol spelen in een jeugd vriendelijk lokaal sportbeleid.
- Laat de sportsector zich meer engageren. Stel een gedragscode en voorbeelden van goede praktijk op voor trainers, ouders en bestuurders. Werk aan een ethische code voor gekwalificeerde trainers. Zorg voor een bijkomend sport-medisch onderzoek bij het medisch schooltoezicht. Laat fair play in de jeugdsport beter aan bod komen.
- Werk aan een onafhankelijk meldpunt voor klachten en voor opvang van slachtoffers van misbruik in de sport.

7.2. Advies

Toch blijkt tot vandaag uit de klachtenbehandeling van het Kinderrechtencommissariaat dat nog te weinig plaatselijke clubs en verenigingen de code kennen of bereid zijn ze toe te passen.²⁹ De sportwereld behandelt minderjarigen nog te vaak op dezelfde manier als volwassenen. Ze moeten dezelfde regels volgen, krijgen dezelfde disciplineren en vaak ligt de klemtoon overdreven op de prestatie.

²⁷ Meer informatie op www.sportopjongerenmaat.be.

²⁸ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2004-2005*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2005, p. 163.

²⁹ DE RYCKE, L., "Aandacht voor kinderrechten. Ook in de sport", *T.J.K* 2008, 2, p. 145-148.

Minderjarigen kunnen daar dikwijls moeilijk mee omgaan. Zij willen zich amuseren en spelen met hun vrienden. Opvallend is ook dat de grootste federale sportbonden (Koninklijke Belgische Voetbalbond, Koninklijke Belgische Basketbalbond...) het sportcharter niet ondertekenden.

De sector moet dus nog sterker overtuigd worden om de rechten van minderjarigen in de sport te respecteren. Het sportcharter ondertekenen en uitvoeren kan een eerste stap zijn.

Een noodzakelijke tweede stap is dat er meer toezicht komt. Sportfederaties die het sportcharter ondertekenen, moeten hun intenties ook waarmaken op het terrein. Momenteel blijft het te veel bij de symbolische ondertekening van een 'sympathiek' initiatief.

Kinderen en jongeren die het slachtoffer zijn van slechte behandeling of misbruik in de sport moeten dat ook kunnen aankaarten. Vandaag is de klachtenbehandeling op eerstelijnsniveau niet genoeg uitgebouwd. Vaak kunnen minderjarigen nergens aankloppen om hun problemen met sportclubs te melden. Ze kunnen geen beroep doen op bemiddeling of vragen naar ondersteuning als ze onheus behandeld worden. Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor een eerstelijnsklachtendienst waar kinderen en jongeren terecht kunnen als hun rechten op gezond sporten niet gerespecteerd worden.

Kinderen en jongeren die het slachtoffer zijn van slechte behandeling of misbruik in de sport moeten dat ook kunnen aankaarten.

Er is ook extra sensibilisatie nodig rond het risico op seksueel misbruik in de sport. Vaak weten kinderen en jongeren niet hoe ze moeten reageren op seksueel ontoelaatbaar gedrag. Uit onderzoek blijkt bovendien dat niet iedereen duidelijk weet wat toelaatbaar is en wat niet.³⁰ Verder blijkt dat het risico op misbruik toeneemt als de begeleiding tussen trainer en jonge sporter intensief en langdurig is. Er blijkt dus een verband te bestaan tussen de kans op misbruik en het aantal uren per dag dat een jonge sporter doorbrengt met de begeleiding.

Het Kinderrechtencommissariaat wil dat er meer gesensibiliseerd wordt in een topsportomgeving waar kinderen, jongeren en volwassen trainers intensief met elkaar in contact staan: de topsportscholen, specifieke sporten met hoge trainingsfrequenties (zoals gymnastiek of zwemmen). Sensibilisering over wat kan en niet kan, zou al veel onheil voorkomen.

Het Kinderrechtencommissariaat is geen voorstander van een apart meldpunt, specifiek voor seksueel misbruik in de sport. Seksueel misbruik vraagt een specifieke professionele benadering en behandeling. Dat het op het sportterrein gebeurt, is geen reden om een apart meldpunt op te starten. Door hun expertise rond kindermishandeling zijn de Vertrouwenscentra Kindermishandeling het best geplaatst om met deze meldingen om te gaan.

7.3. Stand van zaken

Tegen het najaar 2008 wordt het decreet Ethisch Verantwoord Sporten voorbereid.³¹ Daarvoor worden verschillende sportfederaties als ervaringsdeskundige geraadpleegd.

³⁰ VANDEN AUWEELE, Y. en VAN KELST, K., "Seksueel misbruik en ongewenste seksuele intimiteiten in de Vlaamse recreatie en competitiesport", *Tijdschrift voor lichamelijke opvoeding* 2006, 2, 210, p.7-12.

³¹ Als toevoeging aan het decreet Medisch Verantwoord Sporten.

8

Alcohol

Leeftijdsgrens geen oplossing

8.1. Situering

Het Nationaal Alcohol Actie Plan (N.A.A.P.) wil de strijd aanbinden tegen het problematisch gebruik van alcohol bij de hele bevolking.³² Ook aan het alcoholgebruik van jongeren wil het iets veranderen.

Het wil nu ook verbieden dat de handel – net als de cafés – nog bier en wijn verkopen aan jongeren die nog geen 16 jaar zijn.³³ Voor sterke drank blijft de grens op 18 jaar. De verkoop en de distributie van gemengde dranken, de alcopops, wordt verder onderzocht.

Uit onderzoek blijkt dat 75% van de Vlaamse leerlingen van 13 jaar al alcohol gebruikt.³⁴ Ook zouden 15- en 16-jarige Belgen samen met hun leeftijdgenoten uit Nederland, Oostenrijk en Malta het vaakst alcohol drinken.

8.2. Standpunt

Samen met het Steunpunt Jeugd en de Vlaamse Jeugdraad is het Kinderrechtencommissariaat geen voorstander van een leeftijdsgrens.³⁵

Hoewel de wet door een eenvormige leeftijdsgrens wel eenduidiger wordt, biedt die leeftijdsgrens geen sluitende oplossing voor problematisch alcoholgebruik van sommige jongeren. Waarom jongeren tot 16 jaar alles verbieden en ze daarna als volwassene plots zelf keuzes laten maken? Wordt alcohol dan geen meer gegeerde, want verboden vrucht? Het gevaar bestaat bovendien dat jongeren die verantwoord omgaan met alcohol door een leeftijdsgrens gecriminaliseerd worden.

Alcohol maakt bovendien deel uit van de sociale realiteit van jongeren én volwassenen. Verantwoord met alcohol omgaan is een opdracht voor iedereen. Ook voor volwassenen, die dikwijls een voorbeeldrol vervullen. Jongeren moeten zoals altijd de kans krijgen om hun eigen grenzen af te tasten en te leren omgaan met genotsmiddelen. Wel hebben ze ondersteuning nodig. Daarom is het belangrijk een kader te creëren om jongeren weerbaar te maken. Jongeren hebben nood aan duidelijke informatie, begeleiding en duiding op hun maat. Ook bij problematisch gebruik is gepaste begeleiding belangrijk.

8.3. Stand van zaken

De volgende maanden sturen de ministers van Volksgezondheid hun aanbevelingen naar hun collega's van Financiën, Economie en Mobiliteit, zodat die de haalbaarheid kunnen bestuderen en initiatieven kunnen nemen. Eind september komt er een Algemene Cel Drugbeleid.

Verantwoord met alcohol omgaan is een opdracht voor iedereen.

³² Op 17 juni 2008 ondertekende de Interministeriële Conferentie Volksgezondheid een gemeenschappelijke verklaring over het toekomstige alcoholbeleid. FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu, Gemeenschappelijke verklaring betreffende het toekomstige alcoholbeleid, Cel Gezondheidsbeleid Drugs, 17 juni 2008.

³³ Meer informatie over wetgeving rond alcohol op www.vad.be.

³⁴ BAYINGANA, K., DEMAREST, S., GISLE, L., HESSE, E., MIERMANS, P.J., TAFFOREAU, J. en VAN DER HEYDEN, J. Gezondheidsenquête door middel van interview 2004, Afdeling Epidemiologie, Brussel, Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid, 2006.

³⁵ 'Leeftijdsgrens is geen stimulans tot bewust alcoholgebruik', persbericht 18 juni 2008 op www.kinderrechten.be bij Persberichten.

9 Jeugdhulp

Werken aan toegankelijkheid

9.1. Situering

Met de uitbouw van de integrale jeugdhulp is het veld van de professionele jeugdhulpverlening volop in beweging. In 2007 besloot het Kinderrechtencommissariaat om kinderen en jongeren zelf aan het woord te laten over de jeugdhulp. Hoe gaan kinderen en jongeren met hun problemen om? Bij wie vragen ze hulp? Hoe willen ze het liefst geholpen worden? Op een studiedag werden de resultaten van dit onderzoek voorgesteld.³⁶

Ook de commissie Welzijn van het Vlaams Parlement wilde meer weten over de onderzoeksresultaten. Op 6 februari 2008 lichtte het Kinderrechtencommissariaat de onderzoeksresultaten in de commissie toe.³⁷

9.2. Advies

De drempels naar de jeugdhulpverlening blijven een feit. Kinderen en jongeren weten maar weinig over hulpverlening. In het beste geval kennen ze de Kinderen Jongerentelefoon, het CLB en in mindere mate het JAC, maar dikwijls kennen ze alleen maar de naam. Jongeren nemen er nauwelijks contact mee op. De hulpverlening moet nog meer investeren in bekendmaking met een mix aan communicatiemiddelen en een belangrijke plaats voor het internet. Ook aan de bereikbaarheid moet nog gewerkt worden. Met bijvoorbeeld meer openingsuren 's avonds en in het weekend.

De overheid moet veel duidelijker maken wie wat doet en wat jongeren van de hulpverlening mogen verwachten. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt dat er op beleidsvlak een link gelegd wordt tussen de verschillende beleidsdomeinen. Het is nodig dat de commissies Welzijn, Onderwijs en Jeugd samen overleggen over de toeleiding van minderjarigen met vragen naar de hulpverlening. Er mag geen vacuüm zijn tussen de verschillende sectoren.

9.2. Stand van zaken

De netwerken rechtstreeks toegankelijke integrale jeugdhulp startten met nieuwe programma's om de toegankelijkheid te verbeteren. Ze maken extra werk van een communicatiehandleiding om in de netwerken meer acties op te zetten. En ze stellen intersectorale kwaliteitseisen voor de toegang tot CLB's, CAW's en het onthaal van Kind & Gezin.

Naast de toegankelijkheid blijven de wachtlijsten in jeugdpsychiatrie, jeugdinstellingen en bijzondere jeugdzorg brandend actueel. In de commissie Welzijn worden daar geregeld vragen over gesteld. Net als over de uitvoering van het Globaal Plan om de tekorten in de bijzondere jeugdzorg aan te pakken. De twee processen vragen evaluatie en bijsturing. De bijzondere jeugdzorg stelt alvast een vervolgplan in het vooruitzicht voor het najaar van 2008.³⁸

Het is nodig dat de commissies Welzijn, Onderwijs en Jeugd samen overleggen over de toeleiding van minderjarigen met vragen naar de hulpverlening.

³⁶ Op 19 juni 2007 organiseerde het Kinderrechtencommissariaat in het Vlaams Parlement voor jeugdhulpverleners de studienamiddag 'Toegankelijke Jeugdhulpverlening?' KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2006-2007*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2007, p. 148-151.

³⁷ Gedachtewisseling over het rapport van het Kinderrechtencommissariaat over de toegankelijkheid van de jeugdhulpverlening, *Parl. St. Vl. Parl. 2007-2008*, 6 februari 2008, nr. 1539/1.

³⁸ Zie *Hand. Vl. Parl. 2007-2008*, 29 januari 2008, nr. C123, p. 1-22 en *Hand. Vl. Parl. 2007-2008*, 24 juni 2008, nr. C293, p. 7-11.

10 Geweld tegen kinderen

10.1. Situering

In oktober 2006 publiceerden de Verenigde Naties hun studie over de vormen van geweld waar kinderen wereldwijd mee te maken krijgen.³⁹ Ook in België zijn nog te veel kinderen te dikwijls slachtoffer van geweld, zowel binnenshuis als daarbuiten. Het Kinderrechtencommissariaat verfijnde vorig werkjaar enkele beleidsvoorstellen rond geweld op kinderen in België.⁴⁰

10.2. Advies

Geweld is voor het Kinderrechtencommissariaat een nog altijd onderschat maatschappelijk probleem. Geweld op kinderen is bovendien een van de meest flagrante en frequente rechtsschendingen. Slachtoffers dragen ernstige gevolgen mee, op korte en op lange termijn.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt daarom:⁴¹

- Een nationaal actieplan om geweld op kinderen te stoppen
- Een wettelijk omschreven verbod op alle vormen van geweld, inclusief fysieke en vernederende bestraffing van kinderen
- Grootscheepse campagnes tegen het gebruik van geweld op kinderen en om geweldloze waarden en positief ouderschap te promoten
- Een bruikbaar en efficiënt informatie-instrument voor kinderen zelf
- Minder plaatsingen van kinderen in instellingen en meer investeringen in alternatieven voor de opvang in familiale settings
- Stopzetting van de detentie van kinderen in gesloten centra voor 'illegalen', en behoud van het recht van het kind om in zijn gezin op te groeien
- Opvoering van de strijd tegen armoede
- Meer participatie van kinderen zelf bij de aanpak van geweld.

10.3. Stand van zaken

Het Kinderrechtencommissariaat wil het thema geweld prominenter op de eigen en op de beleidsagenda plaatsen.

Het voorbije werkjaar werden in het kader van een nieuwe projectidentificatie contacten gelegd met verschillende middenveldorganisaties met expertise rond geweld op kinderen.⁴² Een van de vaststellingen is dat er in Vlaanderen nog altijd niet genoeg precieze cijfers bekend zijn over de omvang en de vormen van geweld op minderjarigen. Toch is kennis van de aard en omvang van dit geweld belangrijk om het probleem degelijk aan te pakken en minderjarigen effectief beter te beschermen. De inbreng van minderjarigen, vooral van de slachtoffers van geweld, mag in die verkenning niet ontbreken.

³⁹ PINHEIRO, P. S., *World report on violence against children*, New York, United Nations, 2006. Zie www.violencestudy.org.

⁴⁰ UNICEF, KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, DELEGUE GENERAL AUX DROITS DE L' ENFANT, KINDERRECHTENCOALITIE, CODE, VERENIGING VOOR DE VERENIGDE NATIES, *Verslag van de conferentie over geweld tegen kinderen in België en in de wereld*, Brussel, Unicef, 2007 en KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2006-2007*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2007, p. 170-171. Zie ook: *Vr. en Antw. VI. Parl. 2007-2008*, januari 2008, p. 231 (Vraag nr. 34).

⁴¹ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2006-2007*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2007, p. 171.

⁴² Gesprekken met Vertrouwenscentra kindermishandeling (Joël Bartholomé, Rik Bloemen), Kind & Gezin (Bert Van Puyenbroeck), *Violence in Schools: Training & Action (VISTA)* (Gie Deboutte).

Momenteel gaan we verder na hoe we het best de omvang van het geweld op kinderen en jongeren duiden.⁴³ We voeren hierover verkennende gesprekken met het Vredesinstituut, een van de andere paraparlementaire instellingen van het Vlaams Parlement. Naast de cijfers is voor het Kinderrechtencommissariaat ook de inbreng van kinderen en jongeren belangrijk bij eventuele studies.

Ondertussen werkt ook de Raad van Europa rond geweld in zijn programma 'Building a Europe for and with children'.⁴⁴ Op 15 juni 2008 lanceerde de Raad in Zagreb de campagne 'Raise your hand against smacking' rond geweldloos opvoeden.

Op 15 juni 2008 lanceerde de Raad in Zagreb de campagne 'Raise your hand against smacking' rond geweldloos opvoeden.

⁴³ Een Nederlands voorbeeld is inspirerend: LAMERS-WINKELMAN, F., N.W. SLOT, B.BIJL, & A.C. VIJLBRIEF, *Scholieren over mishandeling. Resultaten van een landelijk onderzoek naar de omvang van kindermishandeling onder leerlingen van het voortgezet onderwijs*. Vrije Universiteit Amsterdam, PI Research Dui-vendrecht, 2007, 99 p. Download op www.piresearch.nl.

⁴⁴ Zie www.coe.int/children.

11 Kinderen zonder papieren

11.1. Situering

Vermoedelijk leven er in België duizenden kinderen die uit hun land gevlucht zijn. Ze leven in grote onzekerheid en met veel problemen. De voorbije jaren nam het aantal ombudsmeldingen toe over het penibele lot van kinderen in een asielcontext. Steeds meer van die ombudsmeldingen komen van professionelen.

In 2008 kwam er een nieuw federaal regeerakkoord. Rond asiel en migratie zou de regering waken over verschillende punten:

- Een snellere asielprocedure: asielzoekers zouden zes maanden na hun asiel-aanvraag toegang krijgen tot de arbeidsmarkt.
- Een omzendbrief met duidelijker regularisatiecriteria: er zou een onafhankelijke commissie kunnen komen die over de regularisatieaanvragen beslist.
- Meer investeringen in alternatieven voor de detentie van gezinnen: bijvoorbeeld specifieke opvangmogelijkheden voor gezinnen of de vrijwillige terugkeer versterken.

De beleidsaccenten van de nieuwe minister van Migratie en Asiel lijken alvast duidelijk.⁴⁵

- Minder asielaanvragen, en meer mensen doen terugkeren
- Een duidelijke focus op sterkere economische migratie
- Meer detentieplaatsen, betere leefomstandigheden voor bepaalde groepen mensen in detentie, meer infrastructuur op 127bis, de sluiting van het wel erg onmenselijke centrum 127, en vorming en uitbreiding van het personeel. Voor de gezinnen zou er een familiaal terugkeercentrum komen.

11.2. Advies

In het rapport 'Heen en retour. Kinderrechten op de vlucht'⁴⁶ focust het Kinderrechtencommissariaat op de problemen van kinderen die uit hun land vluchtten en hier verblijven: de strijd om de juiste papieren, problemen bij de opvang, problemen met onderwijs, opsluiting en uitwijzing.⁴⁷

De situatie van kinderen moet veel meer aandacht krijgen in het asielbeleid.

Meer bepaald vraagt het Kinderrechtencommissariaat deze maatregelen:

- Definitief stoppen met minderjarigen op te sluiten in de gesloten centra. Er moeten alternatieven uitgewerkt worden om detentie te voorkomen, niet alleen een 'opsmuk' om de detentie enigszins te humaniseren.
- Een regularisatiebeleid voor gezinnen met kinderen op basis van duidelijke criteria en waarover geoordeeld wordt door een onafhankelijke deskundigencommissie. De commissie moet rekening houden met de aanwezigheid van kinderen en met de duur van hun verblijf in ons land.
- Zowel kwantitatief als kwalitatief een uitgebreid en sterker systeem van de voogden voor niet-begeleide minderjarigen.

⁴⁵ Algemene beleidsnota van de minister van Migratie- en Asielbeleid, *Parl. St. Kamer* 2007-2008, nr. 0995/020.

⁴⁶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Heen en retour. Kinderrechten op de vlucht*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2007, 107 p. (zie www.kinderrechten.be bij Publicaties).

⁴⁷ Zie voor een overzicht van de beleidsaanbevelingen KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2006-2007*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2007, p. 178-180.

- Het dringend noodzakelijke samenwerkingsprotocol tussen de federale staat en de Gemeenschappen voor de opvang van niet-begeleide minderjarigen. Ideaal zou er voor elke niet-begeleide minderjarige een multidisciplinaire screening moeten gebeuren van de eigen noden en behoeften (vergelijkbaar met het systeem in de Integrale Jeugdhulp).
- Een wettelijk statuut en een verblijfsregeling voor niet-begeleide minderjarigen.

11.3. Stand van zaken

Het voorbije werkjaar zette het Kinderrechtencommissariaat zijn adviezen via verschillende acties kracht bij. Op verschillende fora heeft het de inhoud en de aanbevelingen uit het dossier 'Heen en retour' toegelicht en verder bepleit.⁴⁸ Op verschillende manieren werden krachten gebundeld. Samen met andere organisaties participeerde het Kinderrechtencommissariaat aan verschillende acties.⁴⁹ Er was overleg met relevante actoren⁵⁰ en actieve medewerking aan de werkgroep 'Kinderen zonder papieren' van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind.

De kinderrechtencommissaris heeft haar standpunt toegelicht aan de kersverse minister van Migratie- en Asielbeleid.⁵¹ Naast onze adviezen stonden in dat onderhoud met de minister ook het regeerakkoord van 2008, de beleidsnota van de minister en de omzendbrief over het zogenaamde 70-puntensysteem voor regularisatie centraal. Het Kinderrechtencommissariaat vindt dat dit voorgestelde systeem te sterk focust op werk hebben en te weinig rekening houdt met de aanwezigheid en de positie van de kinderen. Daarnaast blijven we met klem het verbod op de detentie van kinderen benadrukken. We polsten ook naar de voortgang in de aangekondigde plannen voor de alternatieven voor detentie, het profiel van de voogden, de wettelijke basis voor het statuut van de niet-begeleide minderjarigen en de duur van de procedure.

Ook in Kamer en Senaat werd de minister het voorbije werkjaar regelmatig onderzocht over de detentie van gezinnen en haar omzendbrief over regularisatie.⁵² Op verzoek van de Kamer⁵³ kreeg het College van de federale ombudsmannen de opdracht om een audit te houden over de werking van de gesloten centra van de Dienst Vreemdelingenzaken en de open centra van Fedasil.⁵⁴

Op Vlaams niveau maakte de coördinerend minister Kinderrechten via de pers zijn plannen bekend tegen de detentie van kinderen in de gesloten centra.⁵⁵ De minister beloofde om onze adviezen mee te nemen naar het overlegcomité met de federale regering. Hij zou relevante kinderrechtenactoren laten uitzoeken hoe gezinnen het best ondersteund kunnen worden in mogelijke procedures tegen hun opsluiting. Hij gaf opdracht voor een kortlopende studie om de juridische instrumenten tegen detentie in kaart te brengen,⁵⁶ en voor een informatiebrochure voor minderjarigen zonder papieren met een duidelijk overzicht van hun rechten.⁵⁷

Het voorbije werkjaar zette het Kinderrechtencommissariaat zijn adviezen via verschillende acties kracht bij.

⁴⁸ Vergadering ICEM op 18 oktober 2007, opstartvergadering van vzw Gardanto op 27 november 2007 en lezing georganiseerd door Vluchtelingen Aktie Komitee (VAK) op 5 maart 2008.

⁴⁹ Het Kinderrechtencommissariaat ondertekende de opiniestukken 'Kinderrechtendag: nog steeds kinderen achter tralies' en 'Opsluiting van kinderen zonder papieren wel strijdig met het IVRK' van Vluchtelingenwerk Vlaanderen en de Beweging voor Kinderen Zonder Papieren. Het Kinderrechtencommissariaat steunde de Sinterklaasactie van Vluchtelingenwerk Vlaanderen. De Kinderrechtencommissaris getuigde op de Opinierechtbank van Défense des Enfants International - Belgique en What do you think? Meer informatie over deze opinierechtbank op www.kinderrechten.be en op de website van Defence for Children International: <http://www.dei-belgique.be/index.php>. Als lid van de werkgroep 'Alternatieven voor de detentie van kinderen zonder papieren' ondertekende het Kinderrechtencommissariaat mee de brief van 11 juli 2008 aan minister Turtelboom en minister Arena.

⁵⁰ Werkvergadering met Child Focus, Rode Kruis Vlaanderen, VMC, Pina-18, Juna en Minor Ndako

⁵¹ Onderhoud van de Kinderrechtencommissaris met minister Annemie Turtelboom op 9 juni 2008.

⁵² Er werden ook verschillende wetsvoorstellen ingediend om de detentie van gezinnen te verbieden.

⁵³ Voorstel van verzoek aan het College van federale ombudsmannen om een audit te houden over de werking van de gesloten centra van de Dienst Vreemdelingenzaken en van de open centra van Fedasil, *Parl. St. Kamer 2007-2008*, nr. 0177/004.

⁵⁴ Op 22 april kaartte het Kinderrechtencommissariaat zijn ombudsklachten over de gesloten en open centra in het kader van deze audit aan bij de federale ombudsman.

⁵⁵ Dit gebeurde naar aanleiding van de publicatie van ons dossier 'Heen en retour'. Anciaux, B., "Het opsluiten van kinderen zonder papieren moet stoppen", *De Morgen*, 6 oktober 2007.

⁵⁶ LOMMEE, E., VANDENHOLE W. en VANHEULE D., *De vrijheidsberoving van minderjarige vreemdelingen. Eindrapport*, 2008.

⁵⁷ KINDERRECHTSWINKEL, 't Zitendo... als je vreemdeling bent in België, Gent, Kinderrechtswinkel, 2008. Samen met andere organisaties participeerde het Kinderrechtencommissariaat aan de stuurgroep voor de infobrochure.

Ook rond de positie van niet-begeleide minderjarigen bleef het Kinderrechtencommissariaat actief samenwerken met het praktijkveld en middenveldorganisaties.⁵⁸ Het Kinderrechtencommissariaat ondersteunt de vraag om het huidige voogdijstelsel kwalitatief te versterken. Voor de opvang van niet-begeleide minderjarigen herhaalt het zijn pleidooi om na de eerste opvang de behoeften en noden van de betrokken minderjarige multidisciplinair te screenen, en om op basis daarvan de meest gepaste opvang en begeleiding aan te bieden.

Rond onthaal en opvang bleef het Kinderrechtencommissariaat in contact met het werkveld en ging het vooral in op zijn aanbevelingen over de positie van minderjarigen in de onthaalbureaus uit het dossier 'Heen en retour. Kinderrechten op de vlucht'.⁵⁹ Het Kinderrechtencommissariaat blijft de aangekondigde plannen van de minister hierover op de voet volgen.⁶⁰

⁵⁸ Overleg met Juna en Minor-Ndako op 12 maart 2008.

⁵⁹ Daarvoor organiseerde het Kinderrechtencommissariaat een werkbezoek met Pina-18 en het Vlaams Minderhedencentrum. KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Heen en retour. Kinderrechten op de vlucht*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2007 p. 77.

⁶⁰ De plannen van de minister van Inburgering klonken het voorbije werkjaar alvast veelbelovend. In zijn beleidsbrief kondigde de minister aan: "De deskundigheid van de onthaalbureaus zou op het vlak van minderjarigenwerking verhoogd worden zodat alle onthaalbureaus hun taak t.a.v. minderjarige anderstalige nieuwkomers adequaat kunnen opnemen. Onthaalbureaus zullen de middelen aangereikt worden om hun minderjarigenwerking verder te professionaliseren." Zie: Beleidsbrief Inburgering Beleidsprioriteiten 2007-2008, *Parl. St. Vl. Parl.* 2007-2008, nr. 1387/1 p. 18.

12

Jeugdbeleid Integratie kinderrechten

12.1. Situering

Een gemeenschappelijk beleid voor jeugd en kinderrechten heeft heel wat troeven.⁶¹ Verschillende jeugd- en kinderrechtenactoren werkten de laatste jaren mee in een reflectiegroep rond het nieuwe decreet voor het Vlaams Jeugdbeleid. Op 21 mei 2008 werd het voorstel van decreet ingediend.⁶² Kort daarna lichtte het Kinderrechtencommissariaat zijn advies toe op de hoorzitting hierover in de commissie.⁶³

12.2. Advies

Vanuit praktisch oogpunt voldoet het nieuwe decreet aan de integratie van jeugd- en kinderrechtenactoren en hun verschillende instrumenten. Vroeger waren die verspreid over verschillende decreten en subsidiekanalen: nu zitten ze samen in één decreet. Kinderrechten krijgen in het voorstel van decreet ook een meer uitgesproken plaats.⁶⁴ Toch waarschuwde het Kinderrechtencommissariaat voor te snelle tevredenheid. Instrumenten, organisaties en structuren zijn belangrijk, maar garanderen daarom nog geen inhoudelijk sterk kinderrechtenbeleid. Daarvoor blijft toezicht op de uitvoering van kapitaal belang. De overtuiging dat kinderrechten de basis vormen voor het jeugdbeleid, mag ook uitdrukkelijker in het decreet staan.

Instrumenten, organisaties en structuren zijn belangrijk, maar garanderen daarom nog geen inhoudelijk sterk kinderrechtenbeleid.

Meer specifiek formuleert het Kinderrechtencommissariaat deze adviezen:

- Expliciteer de uitgangspunten en principes die het decreet onderbouwen in het decreet zelf, zoals aanvankelijk beloofd werd.
- Herschrijf de definitie van 'jeugd- en kinderrechtenbeleid' zo, dat het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind inderdaad benoemd wordt als hét spoor waarop het hele jeugd- en kinderrechtenbeleid moet rijden: de op mensen- en kinderrechten gestoelde integratie en geïntegreerde visie en de daarop gebaseerde systematische en planmatige overheidsmaatregelen met expliciet effect op de jeugd.
- Waak over de samenstelling van de adviescommissie die een erg belangrijke toetsingsrol moet vervullen. Er moeten ook leden in de adviescommissie zeten met expertise rond kinderrechten.
- Verduidelijk hoe projecten en acties rond kinderrechten in realiteit beoordeeld en gescreend gaan worden en hoe dat de omvang van de subsidies kan beïnvloeden. Zorg ervoor dat de geest en de letter van kinderrechten genoeg doorweegt in de eigenlijke werking. Dat is bijvoorbeeld geen beoordelingscriterium om het subsidiebedrag te bepalen en ook de beleidsnota's worden daar niet expliciet op gescreend.
- Omkader duidelijk en ondersteun beter werking en mandaat van de aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid.

⁶¹ Zie ook: Gedachtewisseling Vlaams Jeugdbeleidsplan 2006-2009, Parl. St. VI. Parl. 2006-2006, nr. 636/2.

⁶² Voorstel van decreet houdende het voeren van een Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid, Parl. St. VI. Parl. 2007-2008, nr. 1698/1. Vanwege de tijdsdruk werd het als voorstel van decreet ingediend. Zie voor het verslag van de hoorzitting: Voorstel van decreet houdende het voeren van een Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid, Parl. St. VI. Parl. 2007-2008, nr. 1698/3.

⁶³ Advies 2007-2008/4 'Voorstel van decreet Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid' op www.kinderrechten.be bij Adviezen en standpunten. Zie voor het verslag van de hoorzitting: Voorstel van decreet houdende het voeren van een Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid, Parl. St. VI. Parl. 2007-2008, nr. 1698/3.

⁶⁴ Een kenniscentrum kinderrechten wordt decretaal verankerd. Organisaties kunnen werkings- en projectsubsidies krijgen als ze "specifieke informatie- of sensibiliseringsinitiatieven rond kinderrechten opzetten". Naast het Jeugdbeleidsplan zijn er nu ook andere basisinstrumenten voor een jeugd- en kinderrechtenbeleid: het jaarlijks verslag van de Vlaamse regering aan het Vlaams Parlement en de Kinderrechtencommissaris, de JOKER, aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid en een 'staat van de jeugd' als monitor van de leefwereld van de jeugd.

- Hou aandacht voor de allerjongsten. De hervorming van de KER naar de JO-KER met de leeftijdsuitbreiding van 0-18 jaar naar 0-25 jaar mag de aandacht voor deze groep minderjarigen niet doen verslappen.
- Schaf de deskundige commissie voor JOKER niet af, maar hervorm ze zodat ze de uitwerking van de nodige JOKER's kan ondersteunen.
- Volg bij de verslaggeving de inhoudelijke richtlijnen van het Comité voor de Rechten van het Kind.
- Geef bij de structurele subsidiëring acties rond alternatieve rapportering en coalitievorming een plaats (zoals al aangegeven was in het Vlaams Jeugdbeleidsplan II).
- Zorg opnieuw voor directe inspraak en betrokkenheid van kinderen en jongeren bij de Vlaamse Jeugdbeleidsplanning.

12.3. Stand van zaken

Op 9 juli 2008 werd het decreet door de plenaire vergadering aangenomen na enkele amenderingen door de Commissie Cultuur, Jeugd, Sport en Media.⁶⁵ Enkele amendementen strookten met het advies van het Kinderrechtencommissariaat, zoals een prominentere plaats voor het Verdrag in de definitie van het jeugd- en kinderrechtenbeleid, het aanstellen van experts in kinderrechten in de adviescommissie en inspraak van de jeugd in het Vlaams Jeugdbeleidsplan.

⁶⁵ Decreet houdende het voeren van een Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid, *Parl. St. Vl. Parl.* 2007-2008, nr. 1698/5.

13 Jeugdhulp

CLB toegankelijk

13.1. Situering

Met de nota 'Een ontwerp van profiel voor de Centra voor Leerlingenbegeleiding' verheldert en concretiseert de minister de kerntaken van de CLB's.⁶⁶ De commissie Onderwijs van het Vlaams Parlement ging hierover in debat met het werkveld en met middenveldorganisaties.⁶⁷ Ook het Kinderrechtencommissariaat stelde een advies op.⁶⁸

13.2. Advies

Het advies vertrekt van klachten die het Kinderrechtencommissariaat bereiken. Ook de recente onderzoeksresultaten over de toegankelijkheid van de jeugdhulp zeggen iets over de ervaringen van kinderen en jongeren met het CLB.⁶⁹

Het Kinderrechtencommissariaat gelooft dat CLB's in het algemeen heel goed werk leveren. Een recente studie bevestigt dat.⁷⁰ Door de toegankelijkheid van de dienstverlening te verbeteren zouden de CLB's ook de overgrote meerderheid van leerlingen bereiken die het CLB nauwelijks of helemaal niet kennen. Dat betekent dat CLB's meer moeten investeren in het bekendmaken en het beschikbaar stellen van die dienstverlening, in begrijpelijke communicatie en in betere bereikbaarheid. Daarnaast is het nodig dat er intersectoraal – in de Integrale Jeugdhulp – beter samengewerkt wordt en dat verschillende beleidsinitiatieven beter op elkaar afgestemd worden. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt ook extra vorming voor de CLB-sector en een bijkomend profiel voor alle schoolinterne zorg- en leerlingenbegeleiding en voor de pedagogische begeleidingsdiensten. Ten slotte wordt de positie van de betrokken leerlingen te vaag gehouden

Door de toegankelijkheid van de dienstverlening te verbeteren zouden de CLB's ook de overgrote meerderheid van leerlingen bereiken die het CLB nauwelijks of helemaal niet kennen.

13.3. Stand van zaken

Dit ontwerp voor het CLB-profiel zal aan de Vlaamse Regering voorgelegd worden, niet om het bestaande decreet op de CLB's te wijzigen maar wel om het in een nieuw besluit te laten goedkeuren. Dat nieuwe besluit zal het verzekerde en het verplichte CLB-aanbod omschrijven en verschillende bestaande besluiten integreren. Ten slotte gaat het besluit nog voor advies naar de Vlor.

⁶⁶ Gelijke kansen op de hele onderwijsladder. Een tienkamp. Beleidsbrief Onderwijs en vorming. Beleidsprioriteiten 2007-2008, Parl. St. VI. Parl. 2007-2008, nr. 1404/1, p. 67. 'Een ontwerp van profiel voor de Centra voor Leerlingenbegeleiding', nota van minister Frank Vandenbroucke van 15 maart 2007.

⁶⁷ Hoorzitting met de internetsamenwerkingscel (ISC), de onderwijsvakbonden, de vertegenwoordigers van de verschillende onderwijsnetten, de Gezinsbond, de Vlaamse Scholierenkoepel, het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen. Gedachtewisseling over het ontwerp van profiel voor de centra voor leerlingenbegeleiding, Parl. St. VI. Parl., 2007-2008, nr. 1628/1.

⁶⁸ Advies 2007-2008/1, 'Profiel voor centra voor leerlingenbegeleiding' op www.kinderrechten.be bij Adviezen en standpunten.

⁶⁹ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Toegankelijke Jeugdhulpverlening? Deel 1: Kwalitatief onderzoek tot de ontwikkeling van een vragenlijst*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2007. KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Toegankelijke Jeugdhulpverlening? Deel 2: 3000 minderjarigen bevraagd*, Kinderrechtencommissariaat, Brussel, 2007.

⁷⁰ VERSCHUEREN, K., *Tevredenheid in centra voor leerlingenbegeleiding: ontwikkeling van een instrumentarium. Samenvatting van de onderzoeksopzet, onderzoeksresultaten en aanbevelingen*, KULeuven, 2007, 31 p. (download op <http://www.ond.vlaanderen.be/clb/>). Voor deze studie ondervroegen de onderzoekers alleen leerlingen, ouders, leerkrachten en schooldirecties die al een vraaggestuurde ervaring hebben met de dienstverlening van een CLB. Zo zou de indruk kunnen ontstaan dat alle leerlingen vrij tevreden zijn.

14

Energiearmoede

Recht op een menswaardig bestaan

14.1. Situering

Een minimum aan energie voor persoonlijk en huishoudelijk gebruik is absoluut nodig om menswaardig te leven. Toch kan een gezin met betalingsachterstand vandaag nog altijd afgesloten worden van nutsvoorzieningen.⁷¹ Het Kinderrechtencommissariaat kreeg enkele klachten over afgesloten elektriciteit.⁷² Die klachten komen van financieel zwakke gezinnen met energieschulden waarin ook kinderen opgroeien en waar ernstige vragen rijzen over de materiële leefsituatie van de kinderen.

De problematiek van energiearmoede was in 2005 al aan de orde in het Vlaams Parlement.⁷³ In dit zittingsjaar kwam de Commissie Energiearmoede opnieuw bijeen.⁷⁴ De huidige Commissie ging uitvoerig in op de vraag hoever we ondertussen staan. Wat is er al wel en nog niet gerealiseerd voor het recht op een leefbaar minimum aan energielevering? Er kwamen hoorzittingen waar ook de beschermingsmaatregelen aan bod komen voor mensen die hun energiefacturen niet kunnen betalen.

Het Kinderrechtencommissariaat stelde een advies op met enkele aandachtspunten voor de situatie van kinderen in gezinnen met energieschulden.⁷⁵

14.2. Advies

Het Kinderrechtencommissariaat heeft altijd oog voor de specifieke situatie van de kinderen. Als een gezin moet overleven zonder energietoevoer, tast dat ook het recht aan van de kinderen op een menswaardig bestaan.

Op sommige vlakken is er vooruitgang geboekt:⁷⁶ stroom afsluiten kan alleen nog in uitzonderlijke situaties en armoede mag nooit de enige reden zijn. Maar voor de bescherming van het recht op een menswaardig bestaan van kinderen vraagt het Kinderrechtencommissariaat toch om nog een tandje bij te steken:

— De procedure bij betalingsachterstand voorziet dat de Lokale Adviescommissie advies geeft na een contradictoir onderzoek, dat antwoordt op de vraag of de huishoudelijke afnemer niet in een situatie verkeert die afsluiting onverantwoord maakt. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt in dit onderzoek expliciete aandacht voor de positie van de kinderen. De minimale inhoud en kwaliteitseisen van dit voorafgaand sociaal onderzoek moeten wettelijk vastgelegd worden. Het onderzoek naar de concrete gevolgen van de afsluiting op de leefsituatie van de kinderen moet deel uitmaken van dit sociaal onderzoek.

⁷¹ Stroom of gas afsluiten kan niet zomaar. Het besluit over de openbare dienstverplichtingen legt het reglementaire kader vast voor leverancier en netbeheerder bij wanbetaling door elektriciteitsklanten. Besluit van de Vlaamse Regering van 31 januari 2003 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 31 januari 2003 met betrekking tot de sociale openbare dienstverplichtingen in de vrijgemaakte elektriciteitsmarkt, B.S. 21 maart 2003. Besluit van de Vlaamse Regering van 20 juni 2003 met betrekking tot de sociale openbare dienstverplichtingen in de vrijgemaakte aardgasmarkt, B.S. 11 augustus 2003.

⁷² Het project 'Energie en Armoede' eist een (grond)recht op energie dat afdwingbaar is voor iedereen in onze samenleving. Iedereen moet over een gratis en leefbaar minumpakket aan energie kunnen beschikken. Dit project werkt met betaalde krachten en met vrijwilligers, vooral mensen in armoede die de problemen van binnenuit kennen. Het project krijgt veel klachten van afgesloten gezinnen met betalingsachterstand. Meer informatie op www.energieenarmoede.net. De Vlaamse Ombudsdienst kreeg gelijkaardige klachten.

⁷³ Er kwam toen een Commissie ad hoc rond energiearmoede die na hoorzittingen en parlementair debat haar werkzaamheden

afrondde met een Maatschappelijke Beleidsnota. Die nota inventariseerde de knelpunten en de problemen op de huidige energiemarkt en formuleerde beleidsaanbevelingen. Maatschappelijke Beleidsnota Energiearmoede, Parl. St. VI. Parl. 2005-2006, nr. 668/1. Op basis van de werkzaamheden in de Commissie werden er Moties van Aanbeveling ingediend.

⁷⁴ Hoorzitting over de werking van de Lokale Adviescommissies, Parl. St. VI. Parl. 2007-2008, nr. 1573/1 en Gedachtewisseling over de uitvoering van de motie van aanbeveling naar aanleiding van de maatschappelijke beleidsnota Energiearmoede, Parl. St. VI. Parl. 2007-2008, nr. 1584/1.

⁷⁵ Advies 2007-2008/2 'Kinderen in energiearmoede' op www.kinderrechten.be bij Adviezen en standpunten.

⁷⁶ De hoeveelheid noodstroom werd naar 10 ampère opgetrokken en de periode waarin tijdens de winter niet afgesloten mag worden, werd eenvormig gemaakt en verlengd. Wie vóór de winterperiode afgesloten werd, blijft wel afgesloten. De formulering van de afsluitingsgrond 'klaarblijkelijke onwil' werd vervangen door een reeks criteria die ondubbelzinnig toegepast kunnen worden.

Als een gezin moet overleven zonder energietoevoer, tast dat ook het recht aan van de kinderen op een menswaardig bestaan.

- Kinderen maken deel uit van het gezin. Door de gezinsgrootte in aanmerking te nemen om te bepalen op hoeveel noodlevering een gezin recht heeft, krijgen kinderen in hun gezin een plaats als autonome dragers van rechten.
- Alleen voor stroom bestaat er een beschermingssysteem met noodlevering. Ook voor gas, stookolie en water is er zo'n systeem nodig.

14.3. Stand van zaken

De Commissie Energiearmoede nam twee resoluties aan met heel wat aandachtspunten die in de hoorzittingen aan bod kwamen.⁷⁷

Voor de werking van de Lokale Adviescommissies vraagt de Commissie twee dingen:

- Extra middelen voor het OCMW om het mogelijk te maken dat er bij een overweging tot afsluiting altijd een grondig sociaal onderzoek kan komen
- Een uitgewerkte handleiding met goede praktijken om de werking van de Lokale Adviescommissies te ondersteunen.⁷⁸

⁷⁷ Voorstel van resolutie tot besluit van de werkzaamheden van de Commissie Energiearmoede over gratis stroom, *Parl. St. VI. Parl. 2007-2008, nr. 1594/3* en Voorstel van resolutie tot besluit van de opvolging van de werkzaamheden van de Commissie Energiearmoede, *Parl. St. VI. Parl. 2007-2008, nr. 1593/3*.

⁷⁸ Het project 'Energie en Armoede' heeft de werking van de verschillende LAC's onderzocht en besproken en zal deze handleiding met goede praktijken samenstellen: www.energieenarmoede.net.

15 Rechtsbescherming

Meer dan toegang tot justitie

15.1. Situering

Werken aan de versterking van de rechtspositie van minderjarigen staat al tien jaar centraal in de werking van het Kinderrechtencommissariaat. In het oprichtingsdecreet staat dat dan ook dat het Kinderrechtencommissariaat bijzondere aandacht moet hebben voor de maatschappelijke participatie van minderjarigen. Bovendien wordt het ombudswerk vaak geconfronteerd met knelpunten rond het realiseren van rechten.

In verschillende rechtsdomeinen komt de autonomie van kinderen en jongeren al veel sterker op de voorgrond. Maar als het gaat over rechten zelf realiseren en afdwingen, evolueerde de wet nog niet mee. Dan blijft de positie van minderjarigen opvallend zwak. Voor rechtsbedeling blijven minderjarigen afhankelijk van het initiatief van volwassenen.

Voor rechtsbedeling blijven minderjarigen afhankelijk van het initiatief van volwassenen.

Het nieuwe dossier 'Recht op recht' pleit voor de uitbouw van een volwaardige rechtsbescherming van minderjarigen in Vlaanderen.⁷⁹ In de beleidsnota van minister van Justitie Vandeuren en staatssecretaris Wathélet gaat het uitdrukkelijk over de rechtspositie en het spreekrecht van minderjarigen.⁸⁰ Het dossier 'Recht op recht' spoort de wetgever aan om concreet werk te maken van betere wetgeving. Met een genuanceerde visie op wat minderjarigen aanbelangt, levert het dossier een constructieve inhoudelijke bijdrage aan het debat.

15.2. Advies

Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor de uitbouw van een volwaardige rechtsbescherming van minderjarigen in Vlaanderen. Daarvoor moet er in elk geval nieuwe wetgeving komen rond spreekrecht, de rechtsingang voor minderjarigen en de instelling van jeugdadvocaten. Maar niet alleen de positie van minderjarigen in een gerechtelijke procedure verdient aandacht. Werken aan rechtsbescherming heeft ook consequenties voor de algemene dienstverlening en de jeugdhulp. Denk maar aan de nood aan informatie over rechten van kinderen en jongeren, en aan de aandacht die we vragen voor conflictregeling buiten de rechtbank. Hier zou het beleid op Vlaams niveau voor jongeren zeker het verschil kunnen maken.

Het Kinderrechtencommissariaat formuleert deze beleidsaanbevelingen:

- Maak werk van de wetsvoorstellen rond spreekrecht, rechtsingang en jeugdadvocaten. De teksten liggen zo goed als klaar, het parlementair debat is afgerond. Hou de teksten samen en keur ze goed.
- Versterk het spreekrecht. Nodig minderjarigen uit om bij de rechter hun ver-

⁷⁹ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Recht op recht. Pleidooi voor een volwaardige rechtsbescherming voor minderjarigen*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2008, 42 p. Inhoudelijk volgt dit dossier het advies rond spreekrecht, rechtsingang en jeugdadvocaten van juni 2006 (Advies 2005-2006/11, 'Spreekrecht, zelfstandige rechtsingang, jeugdadvocaten' op www.kinderrechten.be bij Adviezen en standpunten). Daarnaast toetst het de theorie aan de praktijk. In twee rondetafelgesprekken overlegden jeugdadvocaten en jeugdmagistraten over de stand van zaken in de praktijk. Een Franse vertaling van dit dossier is op aanvraag beschikbaar.

⁸⁰ Algemene beleidsnota van de staatssecretaris voor Gezinsbeleid, *Parl. St. Kamer 2007-2008*, nr. 995/023 en Algemene beleidsnota van de minister van Justitie, *Parl. St. Kamer 2007-2008*, nr. 995/03.

haal te doen. Communiceer helder en duidelijk over dit recht. Werk aan een concreet plan om de kwaliteit van het spreekrecht in de praktijk te verbeteren. Stimuleer overleg en afstemming op rechtbankniveau.

- Creëer een eigen rechtsingang voor minderjarigen. Die is nodig als sluitstuk in de rechtsbescherming.
- Ga het fundamenteel debat over de minderjarigheid niet meer uit de weg. Focus in dit debat op de evoluerende capaciteiten van kinderen en jongeren. Stem af op de realiteit en vermijd tegenstrijdigheden tussen verschillende rechtstakken.
- Geef jeugdadvocaten een wettelijke erkenning. Leg de multidisciplinaire opleidingsvoorwaarden wettelijk vast en bouw de praktijk van jeugdpermanenties in alle arrondissementen uit.
- Focus op het voortraject in de rechtsbescherming van minderjarigen. Versterk informatie- en adviesverlening over jeugdrecht in het ruime welzijnswerk. Versterk het bemiddelingsaanbod rond gezins- en andere conflicten over kinderen en jongeren. Rechtsbescherming van minderjarigen vraagt om een flankerend Vlaams beleid.

15.3. Stand van zaken

In de Senaat werden opnieuw concrete wetsvoorstellen ingediend rond het spreekrecht, de zelfstandige rechtsingang en de jeugdadvocaten.⁸¹ Op de viering van de tiende verjaardag van het Kinderrechtencommissariaat stond het dossier centraal. Samen met de Délégué Général aux Droits de l'Enfant had de Kinderrechtencommissaris een persoonlijk onderhoud met staatssecretaris Wathelet.⁸² Er kwamen geen concrete beloften. Het Kinderrechtencommissariaat blijft dit dossier aandachtig opvolgen.

⁸¹ Wetsvoorstel betreffende het recht van minderjarigen op toegang tot de rechter en tot instelling van jeugdadvocaten voor minderjarigen, *Parl. St.* Senaat 2007-2008, nr. 4- 854 en Wetsvoorstel tot wijziging van verschillende bepalingen over het recht van minderjarigen om door de rechter te worden gehoord, *Parl. St.* Senaat 2007-2008, nr. 4-645.

⁸² Op 30 juni 2008.

16

Zelfstandig wonen

Sociale rechten voor minderjarigen

16.1. Situering

Jongeren die zelfstandig wonen, dreigen vaak terecht te komen in een uiterst kwetsbare situatie. Hun sociale rechten zijn onvoldoende gewaarborgd en er zijn niet genoeg sociale steunmaatregelen. Als jongeren niet op steun van hun familie kunnen rekenen en een zelfstandig leven moeten uitbouwen, lopen ze een ernstig risico op uitsluiting.

Het Kinderrechtencommissariaat bracht in 2007 een advies uit naar aanleiding van deze berichten uit de hulpverlening.⁸³ Ook het voorbije werkjaar had het Kinderrechtencommissariaat aandacht voor dit knelpunt.

16.2. Advies

Sociaal worden kinderen en jongeren in de eerste plaats doorverwezen naar de familiale solidariteit. Zolang jongeren school lopen en studeren zijn ze inkomensafhankelijk en verwijst sociale regelgeving ze naar hun onderhoudsplichtige ouder(s). Maar familiale solidariteit blijkt in onze huidige samenleving lang niet altijd evident. Zonder een familiaal vangnet dreigt de bestaanszekerheid en de toekomst van jongeren in het gedrang te komen. Terwijl sociaal-economische rechten ook voor minderjarigen toch fundamenteel zijn.

Op burgerrechtelijk vlak loopt er een scherpe grens tussen minder- en meerderjarigheid. Maar in de praktijk is de reële leefsituatie van jongeren vaak veel complexer dan wat het Burgerlijk Wetboek als kader aanreikt.

Minderjarige jongeren zijn juridisch onbekwaam, maar soms moeten ze wel op eigen benen staan, zelf een huis huren of hun studies betalen.⁸⁴ Dit advies gaat ervan uit dat verschillen tussen minder- en meerderjarigen sociaal weggewerkt moeten worden. Minderjarigheid mag dus geen uitsluitingsmechanisme zijn: het is een beschermingsregeling. Sociale wetgeving mag minderjarigen die er alleen voor staan niet uitsluiten. De discriminatie van minderjarigen in kinderbijslag, leefloon, sociale verhuring, huursubsidie en installatiepremie moet weggewerkt worden.

16.3. Stand van zaken

Eind december 2007 was er een afsluitende studiedag met de diensten begeleid zelfstandig wonen over de steunmaatregelen voor jongeren die begeleid zelfstandig (willen) wonen. Het geheel van steunvormen is een kluwen waarin jongeren en hulpverleners maar moeilijk hun weg vinden.⁸⁵

In de praktijk is de reële leefsituatie van jongeren vaak veel complexer dan wat het Burgerlijk Wetboek als kader aanreikt.

⁸³ Advies 2006-2007/3 'Huisvesting voor minderjarigen in Begeleid Zelfstandig Wonen' op www.kinderrechten.be bij Adviezen en standpunten, en KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Jaarverslag 2006-2007, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2007, p. 164-165. In dit advies ondersteunt het Kinderrechtencommissariaat de verschillende beleidsvoorstellen van het preventieproject Woonzinnig. Op 15 juni 2007 werd het advies in de Commissie Wonen, Stedelijk Beleid, Inburgering en Gelijke Kansen van het Vlaams Parlement voorgesteld en besproken.

⁸⁴ 18-plussers zijn dan wel meerderjarig, maar voor inkomen, huisvesting en minimuminkomen heeft een groot deel van die jongvolwassenen geen volwaardige rechtsbescherming omdat ze zolang ze studeren als 'persoon ten laste' door het leven gaan.

⁸⁵ OSBJ neemt nu verder het voortouw om informatie te ontsluiten voor hulpverleners rond steunmaatregelen voor jongeren in beleid zelfstandig wonen. Informatie op www.osbj.be.

In de praktijk van de sociale rechtsbescherming zien we gelijkaardige problemen bij minderjarige en meerderjarige jongeren. De keuzes die jongeren rond hun achttiende maken voor opleiding, werk, relaties en huisvesting bepalen hun hele verdere leven. Voor de meeste jongeren gaat die overgang naar volwassenheid vanzelf omdat ze kunnen terugvallen op een beschermende omgeving. Maar een belangrijke groep is niet genoeg gewapend en te zwaar belast om de overgang naar de volwassen samenleving aan te kunnen. De grens tussen minder- en meerderjarigheid is een juridische constructie die niet altijd overeenkomt met een realiteit en die je ook niet op één dag trekt. Voor kwetsbare jongeren die niet meer op een thuissituatie kunnen of willen terugvallen, begint de volwassenheid vaak vóór ze 18 worden.⁸⁶

De minister van Welzijn vraagt duidelijke aanbevelingen voor de evaluatie van de hulpverlening aan jongvolwassenen. Integrale Jeugdhulp van de regio Antwerpen zoomt in het najaar 2008 concreet in op de kwetsbare overgang van minder- naar meerderjarigheid. Rondetafels met partners uit verschillende sectoren gaan concrete beleidsaanbevelingen doen. De leeftijdsgroep van 16- tot 17-jarigen en hun overgang naar hulp voor volwassenen staan centraal.⁸⁷

Zoals de minister van Wonen aankondigde,⁸⁸ staat in het nieuwe sociale huurbesluit⁸⁹ een afwijkmogelijkheid voor minderjarigen. Voor de huur van een sociale woning kan de verhuurder in het kader van begeleid zelfstandig wonen een minderjarige een individuele afwijking toestaan op de meerderjarigheidsvereiste. Naar analogie met deze regeling zou ook het huursubsidiestelsel voor minderjarigen in begeleid zelfstandig wonen opengesteld worden. Hoewel dit belangrijke realisaties zijn, blijft het Kinderrechtencommissariaat toch met vragen zitten rond de koppeling van sociale rechten aan een hulpverleningsvoorwaarde. Wat gebeurt er dan met minderjarigen die er alleen voor staan, maar niet in begeleid zelfstandig wonen terechtkunnen?

⁸⁶ Beleidssignaal algemeen welzijnswerk, "Jongvolwassenen lopen een groot risico op sociale uitsluiting" van 7 februari 2008.

⁸⁷ Vraag om uitleg over de disproportionele vertegenwoordiging van jongeren onder de thuislozen, *Hand. VI. Parl.* 2007-2008, 12 februari 2008, nr. 133.

⁸⁸ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2006-2007*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2007, p. 164-165.

⁸⁹ Besluit van 12 oktober 2007 tot reglementering van het sociale huurstelsel ter uitvoering van titel VII van de Vlaamse Wooncode, B.S. 7 december 2007.

17 Scheiding

Welzijn van het kind

17.1. Situering

Naar aanleiding van de federale verkiezingen van juni 2007 vatte het Kinderrechtencommissariaat zijn standpunten over scheiding samen in een federaal memorandum.⁹⁰ Ook het voorbije werkjaar bleef het thema scheiding in onze werking actueel.⁹¹

17.2. Advies

Een gerechtelijke tussenkomst zou in een scheidingstraject niet de eerste maar de allerlaatste stap moeten zijn. Want in rechtszaken staan mensen sowieso als eiser en verweerder tegenover elkaar.

Door de kennismaking met bemiddeling voor alle ouders verplicht te maken, wil het Kinderrechtencommissariaat een veiligheidsklep creëren.

Door de kennismaking met bemiddeling voor alle ouders verplicht te maken, wil het Kinderrechtencommissariaat een veiligheidsklep creëren: alleen zo krijgen alle ouders de kans om hun scheiding via een ouderschapsbemiddeling buiten de rechtbank te regelen. Voor het Kinderrechtencommissariaat blijft het een gemiste kans dat de nieuwe scheidingswetgeving geen punt maakt van verplichte kennismaking met bemiddeling. Ondanks de goede voorbeelden uit het buitenland.

Voor de meeste mensen die scheiden, is het nodig dat we in Vlaanderen een betaalbaar en beschikbaar psychosociaal ondersteuningsaanbod uitbouwen. Nu de federale bemiddelingswet er is, moeten de Vlaamse beleidsmakers ook initiatieven nemen om het aanbod kwaliteitsvol en voor iedereen toegankelijk te maken.⁹²

Het Kinderrechtencommissariaat blijft zich zorgen maken over de gedwongen uitvoering van de verblijfsregeling. Dwang, onder welke vorm ook, is nooit in het belang van de minderjarige. Ook elke vorm van fysieke dwang op een kind is ontoelaatbaar. Een kind gedwongen afgeven kan niet. De wet moet zo snel mogelijk in die zin aangepast worden.

En ten slotte is de verbetering van de rechtspositie van minderjarigen van belang.⁹³ Dat zou de minderjarige in een scheidingssituatie de mogelijkheid geven om aan de rechter zelf vragen voor te leggen rond het recht op omgang en persoonlijk contact. Dit is een lacune in de wet omdat het alleen voorzien is als een recht van de volwassene. Toch stelt het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind in artikel 9 duidelijk dat het ook een recht is van de minderjarige zelf.

17.3. Stand van zaken

Het voorbije werkjaar gingen twee grote onderzoeksprojecten rond scheiding van start. Het Kinderrechtencommissariaat volgt de twee onderzoeken op.⁹⁴ Het

⁹⁰ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2006-2007*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2007, p. 174-175.

⁹¹ Voor een overzicht en bespreking van het ombudswerk rond het thema scheiding verwijzen we naar Hoofdstuk 2 'Ombudswerk'.

⁹² Zie voor een ruim overzicht van onze beleidsaanbevelingen rond o.a. familiale bemiddeling KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Kinderen & Scheiding*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2005, 84 p. (op www.kinderrechten.be bij Publicaties).

⁹³ Zie het dossier 'Recht op recht' in het hoofdstuk rond Advieswerk.

⁹⁴ Zie Hoofdstuk 3 'Netwerking' in dit jaarverslag.

Interdisciplinair Project voor de Optimalisatie van Scheidingstrajecten (IPOS)⁹⁵ bestudeert wat de kwaliteit van het leven na de scheiding bepaalt en hoe we op het proces kunnen inwerken om het verlies aan leefkwaliteit zo klein mogelijk te maken en kinderen en ouders zo goed mogelijk door de scheiding te loodsen. De focus ligt op processen die actief worden bij scheiding, met respect voor de autonomie van decheidende partners en hun kinderen.⁹⁶ Ook het onderzoeksproject Scheiding in Vlaanderen werkt aan meer leefkwaliteit voor wie bij een echtscheiding betrokken is.⁹⁷

De minister van Welzijn nam het voorbije werkjaar nieuwe initiatieven om het welzijnsaspect bij scheiding te ondersteunen:⁹⁸

- De Centra voor Algemeen Welzijnswerk krijgen extra financiële ondersteuning om hun expertise rond familiale bemiddeling te verhogen.
- Er komt een nieuwe website, een scheidingswijzer, met ondersteunende informatie voor ouders en kinderen die apart wonen.
- Het project Kinderen in Bemiddeling gaat bemiddelaars materiaal aanreiken om de aandacht voor het kind in het bemiddelingsproces te versterken.
- Ook het (niet geproblematiseerd) groepswerk voor ouders en kinderen in een scheidingssituatie wordt in een project verder uitgediept.

Het dossier Kinderen & Scheiding van het Kinderrechtencommissariaat inspireerde de minister tot deze beleidacties. Het Kinderrechtencommissariaat volgt de evolutie en de resultaten ervan op.

Het Kinderrechtencommissariaat werkte ook mee in de stuurgroep van het tevredenheids-, effectiviteits- en efficiëntieonderzoek van de bezoerkruimtes.⁹⁹

Op zaterdag 21 juni 2008 opende de eerste scheidingsbeurs in Vlaanderen haar deuren. Samen met het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk voerde het Kinderrechtencommissariaat een persactie. Zo'n scheidingsbeurs wekt de indruk dat scheiden iets banaals is. Scheiden is een ingrijpende gebeurtenis in het leven van ouders en kinderen. Het is een hindernissenparcours vol moeilijke beslissingen. Voor een 'behouden' scheidingsproces is steun van cruciaal belang. Steun van de omgeving, van familie en vrienden, komt op de eerste plaats. Daarnaast is er ook professionele hulp nodig.¹⁰⁰ Het Kinderrechtencommissariaat vraagt aandacht voor het belang van hulp en begeleiding en voor de plaats van kinderen in het scheidingsproces.

Op initiatief van de Koning Boudewijnstichting kwam de problematiek van nieuw samengestelde gezinnen en zorgouderschap opnieuw op tafel.¹⁰¹ Het Kinderrechtencommissariaat maakte zijn visie over zorgouderschap over aan de Stichting.¹⁰² In Kamer en Senaat werden opnieuw verschillende wetsvoorstellen rond het thema zorgouderschap ingediend.¹⁰³

⁹⁵ Het Kinderrechtencommissariaat is lid van de gebruikersgroep van dit onderzoek.

⁹⁶ Informatie op www.scheidingsonderzoek.be.

⁹⁷ Informatie op www.scheidinginvlaanderen.be.

⁹⁸ Beleidsbrief Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Beleidsprioriteiten 2007-2008, *Parl. St. VI*, Parl. 2007-2008, nr. 1405/1, p. 72.

⁹⁹ Zie Hoofdstuk 3 'Netwerking' in dit jaarverslag.

¹⁰⁰ Opiniestuk 'Scheiding is niet te koop' van 20 juni 2008 op www.kinderrechten.be bij Persberichten.

¹⁰¹ 'Het kind in de nieuwe samengestelde gezinnen. Profiel van nieuw samengestelde gezinnen in België: jongeren en experts aan het woord' op www.kbs-fbr.be bij 'Eigen activiteiten'.

¹⁰² Advies 2005-2006/8 'Zorgouderschap' op www.kinderrechten.be bij Adviezen en standpunten.

¹⁰³ Wetsvoorstel tot aanvulling van het Burgerlijk Wetboek met bepalingen inzake het zorgouderschap, *Parl. St. Senaat* 2007-2008, nr. 4-670/1. Wetsvoorstel teneinde het zorgouderschap in het Burgerlijk Wetboek op te nemen, *Parl. St. Senaat* 2007-2008, nr. 4-382/1. Wetsvoorstel houdende invoering van basisbepalingen voor het zorgouderschap, *Parl. St. Senaat* 2007-2008, nr. 4-359/1. Wetsvoorstel betreffende het zorgouderschap, *Parl. St. Senaat* 2007-2008, nr. 4-34/1. Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving betreffende de bescherming van het kind wat de invoering van het zorgouderschap betreft, *Parl. St. Kamer* 2007-2008, nr. 1303/1. Wetsvoorstel teneinde het zorgouderschap in het Burgerlijk Wetboek op te nemen, *Parl. St. Kamer* 2007-2008, nr. 116/1.

18 Gemeenschapsinstellingen

Rechten in detentie

18.1. Situering

Het Kinderrechtencommissariaat is bezorgd over de situatie van minderjarigen in gesloten opvang. Gezien de gesloten setting en de ingrijpende vorm van hulp aan minderjarigen in die setting dringt een zorgvuldig toezicht op artikel 3 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind zich op. In alle acties met betrekking tot het kind moet de overheid ten volle rekening houden met het belang van het kind. Instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg en het welzijn van minderjarigen moeten aan inspectie onderworpen worden.

Ook de tiende General Comment van het Kinderrechtencomité gaat over kinderrechten in gesloten settings en geeft een overzicht van de rechten van minderjarigen in detentie.¹⁰⁴ Meer bepaald eist het comité grondige inspectie voor voorzieningen waar minderjarigen van hun vrijheid beroofd worden. Andere aandachtspunten zijn het recht op privacy, fair trial, recht op fysieke integriteit en op contact met familie.

Het voorbije werkjaar kregen de rechten van minderjarigen in de gesloten gemeenschapsinstellingen een prominentere plaats op de agenda van het Kinderrechtencommissariaat.

Naar aanleiding van zijn advies 'Voorontwerp van decreet betreffende de Bijzondere Jeugdbijstand'¹⁰⁵ had het Kinderrechtencommissariaat een gedachtewisseling¹⁰⁶ met minister Steven Vanackere en de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. In tegenstelling tot andere erkende voorzieningen zijn de gemeenschapsinstellingen niet onderworpen aan inspectie. Het Kinderrechtencommissariaat stelt daar toch vragen bij. In een conflictgevoelige context als de gemeenschapsinstellingen verwacht het Kinderrechtencommissariaat net een scherpe externe controle op de werking van de voorziening en meer bepaald op de rechten van de jongeren die er verblijven.

De gemeenschapsinstelling De Markt in Mol kreeg er het voorbije werkjaar in de open instelling voor jongens tien gesloten plaatsen voor meisjes bij.¹⁰⁷ De berichten in de media rond de tijdelijke noodopvang in containers waren voor het Kinderrechtencommissariaat de aanleiding om ook hier de rechten van de minderjarige meisjes van dichtbij te volgen.

Ook de tiende General Comment van het Kinderrechtencomité gaat over kinderrechten in gesloten settings en geeft een overzicht van de rechten van minderjarigen in detentie.

¹⁰⁴ De general comments zijn te raadplegen op www2.ohchr.org/english/bodies/crc/bijGeneralComments.

¹⁰⁵ Advies 2006-2007/2, 'Voorontwerp van decreet betreffende de bijzondere jeugdbijstand'. Zie: www.kinderrechten.be.

¹⁰⁶ Gedachtewisseling decreet inzake bijzondere jeugdbijstand, Parl. St. VI. Parl. 2007-2008, nr. 1402/2.

¹⁰⁷ Besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2007 tot vaststelling van de capaciteit van de gemeenschapsinstellingen voor bijzondere jeugdbijstand. B.S.16 augustus 2007.

18.2. Stand van zaken

Bij de bespreking van het nieuwe decreet over bijzondere jeugdbijstand kaartte het Kinderrechtencommissariaat het gebrek aan inspectie in de gemeenschapsinstellingen bij de minister aan.¹⁰⁸ De overheid nuanceert het probleem. Het Beter Bestuurlijk Beleid kent namelijk het instrument van de beheersovereenkomst die moet zorgen voor interne controle van de bedrijfsprocessen. Daarnaast is er de interne audit van de administratie, ook over pedagogische processen. En ten slotte kan er onverwachts controle komen van het Comité ter preventie van foltering (CPT) van de Raad van Europa.

Het Kinderrechtencommissariaat had hierover verschillende schriftelijke contacten,¹⁰⁹ maar blijft de afwezigheid van inspectie benadrukken in navolging van de tiende General Comment¹¹⁰ van het Comité voor de Rechten van het Kind.

Eind mei 2008 werden de eerste meisjes in de gemeenschapsinstelling De Markt in Mol geplaatst. Die plaatsing zorgde voor beroering bij het personeel. Ook in het parlement werden verschillende vragen gesteld over de tien gesloten plaatsen voor meisjes.¹¹¹

Het verblijf van de meisjes in Mol is opgevat als een soort 'externe time-out' van veertien dagen, maximaal verlengbaar met nog eens twee weken. Er kunnen meisjes geplaatst worden die te maken kregen met een als misdrijf omschreven feit of met een problematische opvoedingssituatie.

Het voorbije werkjaar had het Kinderrechtencommissariaat rond de tien gesloten plaatsen contact met de minister en met de directie van gemeenschapsinstelling De Kempen.¹¹² Eind november 2007 maakten we onze bezorgdheid schriftelijk over aan de minister. Begin juni 2008 ging het Kinderrechtencommissariaat er op bezoek. Uiteraard staan voor het Kinderrechtencommissariaat de rechten van de minderjarigen centraal. Hoe garandeert de overheid er het recht op onderwijs, ontspanning, contact met de familie, gezondheidszorg en het recht op een levensstandaard die toereikend is voor hun lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling? Welke juridische garanties krijgen de meisjes dat ze inderdaad maar veertien dagen in Mol moeten blijven? Niet zozeer de materiële leefomgeving baart ons zorgen, maar wel bijvoorbeeld de juridische leemtes rond de plaatsingsduur en de selectie van welke meisjes er geplaatst worden. Nog altijd lijken plaatsingen in gemeenschapsinstellingen meer van toevalsfactoren dan van eigenlijke plaatsingsnoodzaak af te hangen.

¹⁰⁸ Gedachtewisseling decreet inzake bijzondere jeugdbijstand, *Parl. St.* VI. Parl. 2007-2008, nr. 1402/2. Decreet van 7 maart 2008 inzake bijzondere jeugdbijstand, B.S.15 april 2008. Vorig werkjaar maakte het Kinderrechtencommissariaat een advies bij het ontwerpdecreet. Zie KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2006-2007*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2007, p. 162-163.

¹⁰⁹ Brieven aan minister Steven Vanackere van 29 januari 2008 en 3 april 2008 rond toezicht en inspectie in gemeenschapsinstellingen.

¹¹⁰ Zie www2.ohchr.org/english/bodies/crc/bijGeneralComments.

¹¹¹ Zie bijvoorbeeld *Hand. VI. Parl. 2007-2008*, 12 december 2007 en *Hand. VI. Parl. 2007-2008*, 21 mei 2008.

¹¹² Brief van 28 november 2007 aan minister Steven Vanackere rond de constructie van tien gesloten plaatsen in gemeenschapsinstelling De Kempen.

19 Rechten van kinderen met een handicap

Onze samenleving moet zich zo organiseren dat ook mensen met een handicap er een volwaardige plaats in kunnen opnemen.

19.1. Situering

Eind 2007 keurden de Verenigde Naties een belangrijk mensenrechtenverdrag goed: het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap.¹¹³ Het verdrag trekt de kaart van de emancipatie en zegt dat de geldende mensenrechten ook uitdrukkelijk voor mensen met een handicap gelden. De achterliggende filosofie is die van de inclusie: een handicap mag op zich geen reden zijn voor gelijk welke vorm van uitsluiting. Onze samenleving moet zich zo organiseren dat ook mensen met een handicap er een volwaardige plaats in kunnen opnemen. Dan hoeven ze zich niet telkens aan te passen aan een samenleving die niet of onvoldoende rekening houdt met hun specifieke noden en behoeften.

Naar aanleiding van het nieuwe verdrag zette ENOC, het Europees netwerk van kinderombudsmannen, het thema handicap op de agenda in 2007.¹¹⁴ De inclusiefilosofie spoort perfect met het gedachtegoed rond kinderrechten. Minderjarigen met een handicap vallen uiteraard ook onder het werkingsveld van het Kinderrechtencommissariaat.

In de voorbereidende werkgroep speelde het Kinderrechtencommissariaat een trekkende rol. De jaarlijkse ledenvergadering in Barcelona formuleerde een standpunt met de steun van VN-expert Vernor Muñoz.

19.2. Advies

Het ENOC-standpunt¹¹⁵ vraagt de snelle ratificatie van het verdrag, en daarna een inclusiebeleid. Meer specifiek voor minderjarigen met een handicap pleit het Kinderrechtencommissariaat voor sensibilisering rond handicap en gelijkwaardigheid, voor meer participatie van direct betrokken minderjarigen, voor meer inclusie, peer support, zorg op maat, ondersteuning van alle gezinsleden, aandacht voor verhoogd risico op geweld en misbruik, doorgedreven toegankelijkheid van voorzieningen en de openbare ruimte, en voor de hoogst mogelijke graad van gezondheidszorg.

Het Kinderrechtencommissariaat vertaalde het standpunt in het Nederlands¹¹⁶ en verspreidde het op de Internationale Dag van de Handicap (3 december) bij alle parlementsleden, Vlaams en federaal, en bij de bevoegde ministers en de pers.

Daarnaast werden ook de eerste minister en de minister van Buitenlandse Zaken individueel aangeschreven met de expliciete vraag om het verdrag snel te ratificeren.

19.3. Stand van zaken

Momenteel wordt het verdrag op Vlaams niveau behandeld (advies Raad van State, KER en andere voorbereidende stappen) om daarna zo snel mogelijk geratificeerd te kunnen worden.

¹¹³ Zie www.un.org/disabilities/ voor alle informatie en de tekst van het verdrag. Daar vindt u ook een handboek voor parlementairen. België ondertekende dit verdrag in New York op 30 maart 2007. Het verdrag trad in werking op 12 mei 2008.

¹¹⁴ Zie ook KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2006-2007*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2007, p.154.

¹¹⁵ Het ENOC-standpunt vindt u terug op www.kinderrechten.be/bijStandpunten.

¹¹⁶ Onze Waalse collega's deden hetzelfde in het Frans.

Bijlage 1

Verdrag inzake de Rechten van het Kind aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1989	182
--	------------

Bijlage 2

Decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris	206
Decreet van 31 januari 2003 houdende wijziging van het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris en van het decreet van 7 juli 1998 houdende instelling van de Vlaamse Ombudsdienst	209
Uittreksel van decreet van 15 juli 2005 houdende de wijziging van diverse decreten, wat het statuut van de mandaathouders in de aan het Vlaams Parlement verbonden instellingen betreft	210

Bijlage 3

Media-output (september 2007 tot en met augustus 2008)	214
---	------------

Bijlage 4

Studiedagen, congressen en representaties (september 2007 tot en met augustus 2008)	224
--	------------

Bijlage 5

Doorverwijzingen per dienst	230
-----------------------------	------------

Standpunten

Standpunten van het Kinderrechtencommissariaat 1998-2008. Provisie - Participatie - Protectie	
---	--

Bijlagen

Bijlage 1

Verdrag inzake de Rechten van het Kind

aangenomen door de Algemene Vergadering
van de Verenigde Naties op 20 november 1989

Officiële Nederlandse vertaling

Officiële tekst

Officieuze samenvatting van de belangrijkste bepalingen

PREAMBULE

De Staten die partij zijn bij dit Verdrag,

Overwegende dat, in overeenstemming met de in het Handvest van de Verenigde Naties verkondigde beginselen, erkenning van de waardigheid inherent aan, alsmede van de gelijke en onvervreembare rechten van alle leden van de mensengemeenschap de grondslag is voor vrijheid, gerechtigheid en vrede in de wereld,

Indachtig dat de volkeren van de Verenigde Naties in het Handvest hun vertrouwen in de fundamentele rechten van de mens en in de waardigheid en de waarde van de mens opnieuw hebben bevestigd en hebben besloten sociale vooruitgang en een hogere levensstandaard in grotere vrijheid te bevorderen,

Erkennende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en in de Internationale Verdragen inzake de Rechten van de Mens hebben verkondigd en zijn overeengekomen dat eenieder recht heeft op alle rechten en vrijheden die daarin worden beschreven zonder onderscheid van welke aard ook, zoals naar ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of sociale afkomst, eigendom, geboorte of andere status,

Eraan herinnerende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens hebben verkondigd dat kinderen recht hebben op bijzondere zorg en bijstand,

Ervan overtuigd dat aan het gezin, als de kern van de samenleving en de natuurlijke omgeving voor de ontplooiing en het welzijn van al haar leden en van kinderen in het bijzonder, de nodige bescherming en bijstand dient te worden verleend opdat het zijn verantwoordelijkheden binnen de gemeenschap volledig kan dragen,

Erkennende dat het kind, voor de volledige en harmonische ontplooiing van zijn (of haar) persoonlijkheid, dient op te groeien in een gezinsomgeving, in een sfeer van geluk, liefde en begrip,

PREAMBULE

De preambule:

herinnert aan de basisprincipes van de Verenigde Naties evenals aan specifieke bepalingen van sommige relevante mensenrechtenverdragen en verklaringen;

herbevestigt het feit dat kinderen omwille van hun kwetsbaarheid nood hebben aan bijzondere zorg en bescherming;

legt bijzondere nadruk op de primaire verantwoordelijkheid van het gezin voor de zorg voor en de bescherming van het kind, de noodzaak van wettelijke en andere bescherming voor het kind voor en na de geboorte,

het belang van het respect voor de culturele waarden van de gemeenschap waarin het kind leeft,

en de vitale rol van internationale samenwerking met het oog op de effectivering van de rechten van het kind.

Overwegende dat het kind volledig dient te worden voorbereid op het leiden van een zelfstandig leven in de samenleving, en dient te worden opgevoed in de geest van de in het Handvest van de Verenigde Naties verkondigde idealen, en in het bijzonder in de geest van vrede, waardigheid, verdraagzaamheid, vrijheid, gelijkheid en solidariteit,

Indachtig dat de noodzaak van het verlenen van bijzondere zorg aan het kind is vermeld in de Verklaring van Genève inzake de Rechten van het Kind van 1924 en in de Verklaring van de Rechten van het Kind, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1959 en is erkend in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, in het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (met name in de artikelen 23 en 24), in het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (met name in artikel 10) en in de statuten en desbetreffende akten van gespecialiseerde organisaties en internationale organisaties die zich bezighouden met het welzijn van kinderen,

Indachtig dat, zoals aangegeven in de Verklaring van de Rechten van het Kind, “het kind op grond van zijn lichamelijke en geestelijke onrijpheid bijzondere bescherming en zorg nodig heeft, met inbegrip van geëigende wettelijke bescherming, zowel voor als na zijn geboorte”,

Herinnerende aan de bepalingen van de Verklaring inzake Sociale en Juridische Beginselen betreffende de Bescherming en het Welzijn van Kinderen, in het bijzonder met betrekking tot Plaatsing in een Pleeggezin en Adoptie, zowel Nationaal als Internationaal; de Standaard Minimumregels van de Verenigde Naties voor de Toepassing van het Recht op Jongeren (de Beijingregels); en de Verklaring inzake de Bescherming van Vrouwen en Kinderen in Noodsituaties en Gewapende Conflicten,

Erkennende dat er, in alle landen van de wereld, kinderen zijn die in uitzonderlijk moeilijke omstandigheden leven, en dat deze kinderen bijzondere aandacht behoeven,

Op passende wijze rekening houdend met het belang van de tradities en culturele waarden die ieder volk hecht aan de bescherming en harmonische ontwikkeling van het kind,

Het belang erkennende van internationale samenwerking ter verbetering van de levensomstandigheden van kinderen in ieder land, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden,

Zijn het volgende overeengekomen:

Deel I

Artikel 1

Voor de toepassing van dit Verdrag wordt onder een kind verstaan ieder mens jonger dan achttien jaar, tenzij volgens het op het kind van toepassing zijnde recht de meerderjarigheid eerder wordt bereikt.

Definitie van het begrip kind

Elke persoon jonger dan 18 jaar, tenzij de meerderjarigheidsgrens volgens de wet vroeger valt.

Artikel 2

1. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag, eerbiedigen en waarborgen de in het Verdrag beschreven rechten voor ieder kind onder hun rechtsbevoegdheid zonder discriminatie van welke aard ook, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, vermogen, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van zijn (of haar) ouder of wettige voogd.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat het kind wordt beschermd tegen alle vormen van discriminatie of bestraffing op grond van de status of de activiteiten van, de meningen geuit door of de overtuigingen van de ouders, wettige voogden of familieleden van het kind.

Artikel 3

1. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.
2. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen.
3. De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

Artikel 4

De Staten die partij zijn, nemen alle nodige wettelijke, bestuurlijke en andere maatregelen om de in dit Verdrag erkende rechten te verwezenlijken. Ten aanzien van economische, sociale en culturele rechten nemen de Staten die partij zijn deze maatregelen in de ruimste mate waarin de hun ter beschikking staande middelen dit toelaten en, indien nodig, in het kader van internationale samenwerking.

Artikel 5

De Staten die partij zijn, eerbiedigen de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de ouders of, indien van toepassing, van de leden van de familie in ruimere zin of de gemeenschap al naar gelang het plaatselijk gebruik, van wettige voogden of anderen

Non-discriminatie

Het principe dat alle rechten van toepassing zijn op alle kinderen zonder enige uitzondering, en de verplichting van de Staat om kinderen tegen om het even welke vorm van discriminatie te beschermen.

De Staat mag geen enkel recht schenden en moet positieve acties ondernemen om alle rechten te bevorderen.

Het belang van het kind

Alle acties met betrekking tot het kind dienen ten volle rekening te houden met zijn of haar belang.

De Staat is verplicht adequate zorgen te verlenen wanneer ouders of andere verantwoordelijken ter zake in gebreke blijven.

De effectuering van rechten

De verplichting van de Staat om de rechten uit dit Verdrag in werkelijkheid om te zetten.

De leiding door ouders en de groeiende capaciteiten van het kind

De plicht van de Staat tot respect voor de rechten en verantwoordelijkheden van ouders en de ruimere familie om

die wettelijk verantwoordelijk zijn voor het kind, voor het voorzien in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening door het kind van de in dit Verdrag erkende rechten, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.

Artikel 6

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat ieder kind het inherente recht op leven heeft.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind.

Artikel 7

1. Het kind wordt onmiddellijk na de geboorte ingeschreven en heeft vanaf de geboorte het recht op een naam, het recht een nationaliteit te verwerven en, voor zover mogelijk, het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen te worden verzorgd.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen de verwezenlijking van deze rechten in overeenstemming met hun nationale recht en hun verplichtingen krachtens de desbetreffende internationale akten op dit gebied, in het bijzonder wanneer het kind anders staatloos zou zijn.

Artikel 8

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich tot eerbiediging van het recht van het kind zijn of haar identiteit te behouden, met inbegrip van nationaliteit, naam en familiebetrekkingen zoals wettelijk erkend, zonder onrechtmatige inmenging.
2. Wanneer een kind op niet rechtmatige wijze wordt beroofd van enige of alle bestanddelen van zijn of haar identiteit, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand en bescherming, teneinde zijn identiteit zo snel mogelijk te herstellen.

Artikel 9

1. De Staten die partij zijn, waarborgen dat een kind niet wordt gescheiden van zijn of haar ouders tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten onder voorbehoud van de mogelijkheid van rechterlijke toetsing, in overeenstemming met het toepasselijk recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind. Een dergelijke beslissing kan noodzakelijk zijn in een bepaald geval, zoals wanneer er sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouders, of wanneer de ouders gescheiden leven en er een beslissing moet worden genomen ten aanzien van de verblijfplaats van het kind.
2. In procedures ingevolge het eerste lid van dit artikel dienen alle betrokken partijen de gelegenheid te krijgen aan de procedures deel te nemen en hun standpunten naar voren te brengen.

het kind leiding te geven overeenkomstig zijn of haar groeiende capaciteiten.

Overleven en ontwikkelen

Het inherente recht op leven, en de plicht van de Staat het overleven en de ontwikkeling van het kind te garanderen.

Naam en nationaliteit

Het recht vanaf de geboorte een naam te hebben en een nationaliteit te verwerven.

Behoud van identiteit

De verplichting van de Staat om de basale aspecten van de identiteit van het kind (naam, nationaliteit en familiebanden) te beschermen en, zo nodig, te herstellen.

Van de ouders gescheiden worden

Het recht van het kind om met zijn of haar ouders samen te leven, tenzij geoordeeld wordt in overeenstemming met de toepasselijke procedures dat dit onverenigbaar is met zijn of haar belang;

Het recht van alle betrokken partijen om aan deze procedures deel te nemen; Het recht om contact te onderhouden met beide ouders, wanneer het kind gescheiden leeft van één of van beide ouders;

De plichten van de Staten in die gevallen waar een dergelijke scheiding het resultaat is van een actie door de Staat.

3. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind dat van een ouder of beide ouders is gescheiden, op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met beide ouders te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind.
4. Indien een dergelijke scheiding voortvloeit uit een maatregel genomen door een Staat die partij is, zoals de inhechtenisneming, gevangenneming, verbanning, deportatie, of uit een maatregel het overlijden ten gevolge hebbend (met inbegrip van overlijden, door welke oorzaak ook, terwijl de betrokkene door de Staat in bewaring wordt gehouden) van één ouder of beide ouders of van het kind, verstrekt die Staat, op verzoek, aan de ouders, aan het kind of, indien van toepassing, aan een ander familielid van het kind de noodzakelijke inlichtingen over waar het afwezige lid van het gezin zich bevindt of waar de afwezige leden van het gezin zich bevinden, tenzij het verstrekken van die inlichtingen het welzijn van het kind zou schaden. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijk verzoek op zich geen nadelige gevolgen heeft voor de betrokkene(n).

Artikel 10

1. In overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, eerste lid, worden aanvragen van een kind of van zijn ouders om een Staat die partij is, voor gezinshereniging binnen te gaan of te verlaten, door de Staten die partij zijn met welwillendheid, menselijkheid en spoed behandeld. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijke aanvraag geen nadelige gevolgen heeft voor de aanvragers of hun familieleden.
2. Een kind van wie de ouders in verschillende Staten verblijven, heeft het recht op regelmatige basis, behalve in uitzonderlijke omstandigheden, persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met beide ouders te onderhouden. Hiertoe, en in overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, tweede lid, eerbiedigen de Staten die partij zijn het recht van het kind en van zijn of haar ouders welk land ook, met inbegrip van het eigen land, te verlaten, en het eigen land binnen te gaan. Het recht welk land ook te verlaten is slechts onderworpen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn ter bescherming van de nationale veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de rechten en vrijheden van anderen, en verenigbaar zijn met de andere in dit Verdrag erkende rechten.

Artikel 11

1. De Staten die partij zijn, nemen maatregelen ter bestrijding van de ongeoorloofde overbrenging van kinderen naar en

Gezinshereniging

Het recht van kinderen en hun ouders om het even welk land te verlaten en hun eigen land terug binnen te komen met het oog op hereniging of om de ouder-kind relatie te onderhouden.

Ongeoorloofde overbrenging en het niet doen terugkeren

De plicht van de Staat om te trachten kidnapping of het vasthouden van kin-

het niet doen terugkeren van kinderen uit het buitenland.

2. Hiertoe bevorderen de Staten die partij zijn het sluiten van bilaterale of multilaterale overeenkomsten of het toetreden tot bestaande overeenkomsten.

Artikel 12

1. De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.
2. Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.

Artikel 13

1. Het kind heeft het recht op vrijheid van meningsuiting; dit recht omvat mede de vrijheid inlichtingen en denkbbeelden van welke aard ook te vergaren, te ontvangen en door te geven, ongeacht de landsgrenzen hetzij mondeling, hetzij in geschreven of gedrukte vorm, in de vorm van kunst, of met behulp van andere media naar zijn of haar keuze.
2. De uitoefening van dit recht kan aan bepaalde beperkingen worden gebonden, doch alleen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn:
 - a) voor de eerbiediging van de rechten of de goede naam van anderen; of
 - b) ter bescherming van de nationale veiligheid of van de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden.

Artikel 14

1. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst.
2. De Staten die partij zijn, eerbiedigen de rechten en plichten van ouders en, indien van toepassing, van de wettige voogden, om het kind te leiden in de uitoefening van zijn of haar recht op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.
3. De vrijheid van eenieder zijn of haar godsdienst of levensovertuiging tot uiting te brengen kan slechts in die mate worden beperkt als wordt voorgeschreven door de wet en noodzakelijk is ter bescherming van de openbare veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de fundamentele rechten en vrijheden van anderen.

deren in het buitenland door een ouder of door derden te voorkomen of ongedaan te maken.

De mening van het kind

Het recht van het kind om zijn of haar mening te kennen te geven en het recht op het feit dat met deze mening rekening wordt gehouden in elke aangelegenheid of procedure die het kind betreft.

Vrijheid van meningsuiting

Het kind heeft het recht informatie te verkrijgen of bekend te maken en zijn of haar mening uit te drukken, tenzij dit de rechten van anderen zou schenden.

Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst

Het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, onderworpen aan de passende leiding van de ouders en aan de nationale wetten.

Artikel 15

1. De Staten die partij zijn, erkennen de rechten van het kind op vrijheid van vereniging en vrijheid van vreedzame vergadering.
2. De uitoefening van deze rechten kan aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die welke in overeenstemming met de wet worden opgelegd en die in een democratische samenleving geboden zijn in het belang van de nationale veiligheid, de openbare orde, de bescherming van de volksgezondheid of de goede zeden, of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Artikel 16

1. Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privé-leven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.
2. Het kind heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.

Artikel 17

De Staten die partij zijn, erkennen de belangrijke functie van de massamedia en waarborgen dat het kind toegang heeft tot informatie en materiaal uit een verscheidenheid van nationale en internationale bronnen, in het bijzonder informatie en materiaal gericht op het bevorderen van zijn of haar sociale, psychische en morele welzijn en zijn of haar lichamelijke en geestelijke gezondheid. Hiertoe dienen de Staten die partij zijn:

- a) de massamedia aan te moedigen informatie en materiaal te verspreiden die tot sociaal en cultureel nut zijn voor het kind en in overeenstemming zijn met de strekking van artikel 29;
- b) internationale samenwerking aan te moedigen bij de vervaardiging, uitwisseling en verspreiding van dergelijke informatie en materiaal uit een verscheidenheid van culturele, nationale en internationale bronnen;
- c) de vervaardiging en verspreiding van kinderboeken aan te moedigen;
- d) de massamedia aan te moedigen in het bijzonder rekening te houden met de behoeften op het gebied van de taal van het kind dat tot een minderheid of tot de oorspronkelijke bevolking behoort;
- e) de ontwikkeling aan te moedigen van passende richtlijnen voor de bescherming van het kind tegen informatie en materiaal die schadelijk zijn voor zijn of haar welzijn, indachtig de bepalingen van de artikelen 13 en 18.

Vrijheid van vereniging

Het recht van kinderen met anderen samen te komen en verenigingen op te richten of er zich bij aan te sluiten, tenzij dit de rechten van anderen zou schenden.

Bescherming van de privacy

Het recht te worden beschermd tegen inmenging in de privacy, het gezinsleven, de woning en de correspondentie, evenals tegen smaad en laster.

Toegang tot passende informatie

De rol van de media inzake het verspreiden van informatie onder kinderen op een wijze die in overeenstemming is met het moreel welzijn, met wederzijdse kennis en begrip onder de volkeren en die de culturele achtergrond van het kind respecteert. De Staat dient maatregelen te treffen om dit aan te moedigen en om kinderen te beschermen tegen schadelijk materiaal.

Artikel 18

1. De Staten die partij zijn, doen alles wat in hun vermogen ligt om de erkenning te verzekeren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Ouders of, al naar gelang het geval, wettige voogden, hebben de verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Het belang van het kind is hun allereerste zorg.
2. Om de toepassing van de in dit Verdrag genoemde rechten te waarborgen en te bevorderen, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand aan ouders en wettige voogden bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen, en waarborgen zij de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kinderzorg.
3. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat kinderen van werkende ouders recht hebben op gebruikmaking van diensten en voorzieningen voor kinderzorg waarvoor zij in aanmerking komen.

Artikel 19

1. De Staten die partij zijn, nemen alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied om het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, zolang het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft.
2. Deze maatregelen ter bescherming dienen, indien van toepassing, doeltreffende procedures te omvatten voor de invoering van sociale programma's om te voorzien in de nodige ondersteuning van het kind en van diegenen die de zorg voor het kind hebben, alsmede procedures voor andere vormen van voorkoming van gevallen van kindermishandeling zoals hierboven beschreven, en voor opsporing, melding, verwijzing onderzoek, behandeling en follow-up van zodanige gevallen, en, indien van toepassing, voor inschakeling van rechterlijke instanties.

Artikel 20

1. Een kind dat tijdelijk of blijvend het leven in het gezin waar toe het behoort moet missen, of dat men in zijn of haar eigen belang niet kan toestaan in het gezin te blijven, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand van staatswege.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen, in overeenstemming met hun nationale recht, een andere vorm van zorg voor dat kind.
3. Deze zorg kan, onder andere, plaatsing in een pleeggezin omvatten, kafalah volgens het Islamitisch recht, adoptie, of,

Verantwoordelijkheden van ouders

Het principe dat beide ouders gezamenlijk de eerste verantwoordelijken zijn voor de opvoeding van hun kinderen, en dat de Staat hen bij deze taak dient te ondersteunen.

Bescherming tegen mishandeling en verwaarlozing

De verplichting van de Staat om kinderen te beschermen tegen elke vorm van mishandeling door ouders of door andere personen die verantwoordelijkheid dragen voor de zorg voor het kind, en om in verband hiermee preventieve maatregelen te nemen en behandelingsprogramma's op te zetten.

Bescherming van kinderen buiten hun gezin

De plicht van de Staat om kinderen die niet in hun gezinsmilieu kunnen leven bijzondere bescherming te bieden, en om er voor te zorgen dat voor hen een beroep kan gedaan worden op gepaste alternatieve gezinsopvang of op plaatsing in een instelling. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de culturele achtergrond van het kind.

indien noodzakelijk, plaatsing in geschikte instellingen voor kinderzorg. Bij het overwegen van oplossingen wordt op passende wijze rekening gehouden met de wenselijkheid van continuïteit in de opvoeding van het kind en met de etnische, godsdienstige en culturele achtergrond van het kind en met zijn of haar achtergrond wat betreft de taal.

Artikel 21

De Staten die partij zijn en die de methode van adoptie erkennen en/of toestaan, waarborgen dat het belang van het kind daarbij de voornaamste overweging is, en:

- a) waarborgen dat de adoptie van een kind slechts wordt toegestaan mits daartoe bevoegde autoriteiten, in overeenstemming met de van toepassing zijnde wetten en procedures en op grond van alle van belang zijnde en betrouwbare gegevens, bepalen dat de adoptie kan worden toegestaan gelet op de verhoudingen van het kind met zijn of haar ouders, familieleden en wettige voogden, en mits, indien vereist, de betrokkenen, na volledig te zijn ingelicht, op grond van de adviezen die noodzakelijk worden geacht, daarmee hebben ingestemd;
- b) erkennen dat interlandelijke adoptie kan worden overwogen als andere oplossing voor de zorg voor het kind, indien het kind niet in een pleeg- of adoptiegezin kan worden geplaatst en op geen enkele andere passende wijze kan worden verzorgd in het land van zijn of haar herkomst;
- c) verzekeren dat voor het kind dat bij een interlandelijke adoptie is betrokken waarborgen en normen gelden die gelijkwaardig zijn aan die welke bestaan bij adoptie in het eigen land;
- d) nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat, in het geval van interlandelijke adoptie, de plaatsing niet leidt tot ongepast geldelijk voordeel voor de betrokkenen;
- e) bevorderen, wanneer passend, de verwezenlijking van de doeleinden van dit artikel door het aangaan van bilaterale of multilaterale regelingen of overeenkomsten, en spannen zich in om, in het kader daarvan te waarborgen dat de plaatsing van het kind in een ander land wordt uitgevoerd door bevoegde autoriteiten of instellingen.

Artikel 22

1. De Staten die partij zijn, nemen passende maatregelen om te waarborgen dat een kind dat de vluchtelingenstatus wil verkrijgen of dat in overeenstemming met het toepasselijke internationale recht en de toepasselijke procedures als vluchteling wordt beschouwd, ongeacht of het al dan niet door zijn of haar ouders of door iemand anders wordt begeleid, passende bescherming en humanitaire bijstand krijgt bij het genot van

Adoptie

In landen waar adoptie wordt erkend en/of toegestaan mag het enkel worden toegepast in het belang van het kind, met alle noodzakelijke waarborgen voor het kind en mits goedkeuring door de bevoegde overheden.

Interlandelijke adoptie kan worden overwogen nadat de mogelijkheden in het land van oorsprong van het kind zijn uitgeput. Ook in het geval van interlandelijke adoptie dienen alle noodzakelijke waarborgen te worden gerespecteerd.

Vluchtelingenkinderen

Kinderen die als vluchteling worden beschouwd of die de status van vluchteling hebben aangevraagd dienen een bijzondere bescherming te genieten.

De Staat heeft de plicht samen te werken met bevoegde instanties die een dergelijke bescherming en bijstand bieden.

de van toepassing zijnde rechten beschreven in dit Verdrag en in andere internationale akten inzake de rechten van de mens of humanitaire akten waarbij de bedoelde Staten partij zijn.

2. Hiertoe verlenen de Staten die partij zijn, naar zij passend achten, hun medewerking aan alle inspanningen van de Verenigde Naties en andere bevoegde intergouvernementele organisaties of niet-gouvernementele organisaties die met de Verenigde Naties samenwerken, om dat kind te beschermen en bij te staan en de ouders of andere gezinsleden op te sporen van een kind dat vluchteling is, teneinde de nodige inlichtingen te verkrijgen voor hereniging van het kind met het gezin waartoe het behoort. In gevallen waarin geen ouders of andere familieleden kunnen worden gevonden, wordt aan het kind dezelfde bescherming verleend als aan ieder ander kind dat, om welke reden ook, blijvend of tijdelijk het leven in een gezin moet ontberen, zoals beschreven in dit Verdrag.

Artikel 23

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat een geestelijk of lichamelijk gehandicapt kind een volwaardig en behoorlijk leven dient te hebben, in omstandigheden die de waardigheid van het kind verzekeren, zijn zelfstandigheid bevorderen en zijn actieve deelneming aan het gemeenschapsleven vergemakkelijken.
2. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het gehandicapte kind op bijzondere zorg, en stimuleren en waarborgen dat aan het daarvoor in aanmerking komende kind en degenen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar verzorging, afhankelijk van de beschikbare middelen, de bijstand wordt verleend die is aangevraagd en die passend is gezien de gesteldheid van het kind en de omstandigheden van de ouders of anderen die voor het kind zorgen.
3. Onder erkenning van de bijzondere behoeften van het gehandicapte kind, dient de in overeenstemming met het tweede lid geboden bijstand, wanneer mogelijk, gratis te worden verleend, rekening houdend met de financiële middelen van de ouders of anderen die voor het kind zorgen. Deze bijstand dient erop gericht te zijn te waarborgen dat het gehandicapte kind daadwerkelijk toegang heeft tot onderwijs, opleiding, voorzieningen voor gezondheidszorg en revalidatie, voorbereiding voor een beroep, en recreatiemogelijkheden, op een wijze die ertoe bijdraagt dat het kind een zo volledig mogelijke integratie in de maatschappij en persoonlijke ontwikkeling bereikt, met inbegrip van zijn of haar culturele en intellectuele ontwikkeling.
4. De Staten die partij zijn, bevorderen, in de geest van internationale samenwerking, de uitwisseling van passende informatie op het gebied van preventieve gezondheidszorg en van medische en psychologische behandeling van, en behandeling van functionele stoornissen bij gehandicapte kinderen,

Gehandicapte kinderen

Het recht van gehandicapte kinderen op bijzondere zorg, onderwijs en training, bedoeld om hen te helpen de grootst mogelijke zelfstandigheid te bereiken en een volwaardig en actief leven te leiden in de samenleving.

met inbegrip van de verspreiding van en de toegang tot informatie betreffende revalidatiemethoden, onderwijs en beroepsopleidingen, met als doel de Staten die partij zijn, in staat te stellen hun vermogens en vaardigheden te verbeteren en hun ervaring op deze gebieden te verruimen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Artikel 24

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op het genot van de grootst mogelijke mate van gezondheid en op voorzieningen voor de behandeling van ziekte en het herstel van de gezondheid. De Staten die partij zijn, streven ernaar te waarborgen dat geen enkel kind zijn of haar recht op toegang tot deze voorzieningen voor gezondheidszorg wordt onthouden.
2. De Staten die partij zijn, streven de volledige verwezenlijking van dit recht na en nemen passende maatregelen, met name:
 - a) om baby- en kindersterfte te verminderen;
 - b) om de verlening van de nodige medische hulp en gezondheidszorg aan alle kinderen te waarborgen met nadruk op de ontwikkeling van de eerstelijnsgezondheidszorg;
 - c) om ziekte, ondervoeding en slechte voeding te bestrijden, mede binnen het kader van de eerstelijnsgezondheidszorg, door onder andere het toepassen van gemakkelijk beschikbare technologie en door het voorzien in voedsel met voldoende voedingswaarde en zuiver drinkwater, de gevaren en risico's van milieuverontreiniging in aanmerking nemend;
 - d) om passende pre- en postnatale gezondheidszorg voor moeders te waarborgen;
 - e) om te waarborgen dat alle geledingen van de samenleving, met name ouders en kinderen, worden voorgelicht over, toegang hebben tot onderwijs over, en worden gesteund in het gebruik van de fundamentele kennis van de gezondheid en van de voeding van kinderen, de voordelen van borstvoeding, hygiëne en sanitaire voorzieningen en het voorkomen van ongevallen;
 - f) om preventieve gezondheidszorg, begeleiding voor ouders, en voorzieningen voor en voorlichting over gezinsplanning te ontwikkelen.
3. De Staten die partij zijn, nemen alle doeltreffende en passende maatregelen teneinde traditionele gebruiken die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen af te schaffen.
4. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe internationale samenwerking te bevorderen en aan te moedigen teneinde geleidelijk de algehele verwezenlijking van het in dit artikel erkende recht te bewerkstelligen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Gezondheid en gezondheidszorg

Het recht op de hoogst mogelijke graad van gezondheid en het recht op toegang tot gezondheidszorg en medische voorzieningen met bijzondere nadruk op eerstelijnsgezondheidszorg en preventieve gezondheidszorg, op gezondheidsvoorlichting en -educatie en op de vermindering van de kindersterfte. De verplichting van de Staat om te werken in de richting van het uitbannen van schadelijke traditionele praktijken. De nood aan internationale samenwerking met het oog op het realiseren van dit recht wordt beklemtoond.

Artikel 25

De Staten die partij zijn, erkennen het recht van een kind dat door de bevoegde autoriteiten uit huis is geplaatst ter verzorging, bescherming of behandeling in verband met zijn of haar lichamelijke of geestelijke gezondheid, op een periodieke evaluatie van de behandeling die het kind krijgt en van alle andere omstandigheden die verband houden met zijn of haar plaatsing.

Artikel 26

1. De Staten die partij zijn, erkennen voor ieder kind het recht de voordelen te genieten van voorzieningen voor sociale zekerheid, met inbegrip van sociale verzekering, en nemen de nodige maatregelen om de algehele verwezenlijking van dit recht te bewerkstelligen in overeenstemming met hun nationaal recht.
2. De voordelen dienen, indien van toepassing, te worden verleend, waarbij rekening wordt gehouden met de middelen en de omstandigheden van het kind en de personen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar onderhoud, alsmede iedere andere overweging die van belang is voor de beoordeling van een verzoek daartoe dat door of namens het kind wordt ingediend.

Artikel 27

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind op een levensstandaard die toereikend is voor de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling van het kind.
2. De ouder(s) of anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind, hebben de primaire verantwoordelijkheid voor het waarborgen, naar vermogen en binnen de grenzen van hun financiële mogelijkheden, van de levensomstandigheden die nodig zijn voor de ontwikkeling van het kind.
3. De Staten die partij zijn, nemen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden en met de middelen die hun ten dienste staan, passende maatregelen om ouders en anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind te helpen dit recht te verwezenlijken, en voorzien, indien de behoefte daaraan bestaat, in programma's voor materiële bijstand en ondersteuning, met name wat betreft voeding, kleding en huisvesting.
4. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om het verhaal te waarborgen van uitkeringen tot onderhoud van het kind door de ouders of andere personen die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind dragen, zowel binnen de Staat die partij is als vanuit het buitenland. Met name voor gevallen waarin degene die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind draagt, in een andere Staat woont dan die van het kind, bevorderen de Staten die partij zijn de toetreding tot internationale overeenkomsten of het sluiten van dergelijke overeenkomsten, alsmede het treffen van andere passende regelingen.

Periodieke herziening van een plaatsing

Het recht van het kind, dat ter verzorging, bescherming of behandeling door de Staat geplaatst is, op een regelmatige evaluatie van alle aspecten ervan.

Sociale zekerheid

Het recht van kinderen om van sociale zekerheid te genieten.

Levensstandaard

Het recht van kinderen om een passende levensstandaard te genieten, de primaire verantwoordelijkheid van de ouders hiervoor, en de plicht van de Staat om er voor te zorgen dat deze verantwoordelijkheid kan opgenomen worden en ook opgenomen wordt, zolang door het innemen van onderhoudsgeld.

Artikel 28

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op onderwijs, en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, verbinden zij zich er met name toe:
 - a) primair onderwijs verplicht te stellen en voor iedereen gratis beschikbaar te stellen;
 - b) de ontwikkeling van verschillende vormen van voortgezet onderwijs aan te moedigen, met inbegrip van algemeen onderwijs en beroepsonderwijs, deze vormen voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken, en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk;
 - c) met behulp van alle passende middelen hoger onderwijs toegankelijk te maken voor een ieder naar gelang zijn capaciteiten;
 - d) informatie over en begeleiding bij onderwijs- en beroepskeuze voor alle kinderen beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken;
 - e) maatregelen te nemen om regelmatig schoolbezoek te bevorderen en het aantal kinderen dat de school vroegtijdig verlaat, te verminderen.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te verzekeren dat de wijze van handhaving van de discipline op scholen verenigbaar is met de menselijke waardigheid van het kind en in overeenstemming is met dit Verdrag.
3. De Staten die partij zijn, bevorderen en stimuleren internationale samenwerking in aangelegenheden die verband houden met onderwijs, met name teneinde bij te dragen tot de uitbanning van onwetendheid en analfabetisme in de gehele wereld, en de toegankelijkheid van wetenschappelijke en technische kennis en moderne onderwijsmethoden te vergroten. In dit opzicht wordt met name rekening gehouden met de behoeften van de ontwikkelingslanden.

Artikel 29

1. De Staten die partij zijn, komen overeen dat het onderwijs aan het kind dient gericht te zijn op:
 - a) de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind;
 - b) het bijbrengen van eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en voor de in het Handvest van de Verenigde Naties vastgelegde beginselen;
 - c) het bijbrengen van eerbied voor de ouders van het kind, voor zijn of haar eigen culturele identiteit, taal en waarden, voor de nationale waarden van het land waar het kind woont, het land waar het is geboren, en voor andere beschavingen dan de zijne of de hare;

Onderwijs

Het recht van het kind op onderwijs en de plicht van de Staat er voor te zorgen dat tenminste lager onderwijs gratis en verplicht is. De discipline op school moet gehandhaafd worden op een wijze die de menselijke waardigheid van het kind weerspiegelt. De noodzaak van internationale samenwerking met het oog op het realiseren van dit recht wordt benadrukt.

Doel van het onderwijs

De erkenning door de Staat dat het onderwijs dient gericht te zijn op de ontplooiing van de persoonlijkheid en de talenten van het kind en op de voorbereiding van het kind op een actief leven als volwassene. Het onderwijs moet ook gericht zijn op het bevorderen van respect voor de grondrechten van de mens en op het ontwikkelen van respect voor de culturele en nationale waarden van het kind zelf en van anderen.

- d) de voorbereiding van het kind op een verantwoord leven in een vrije samenleving, in de geest van begrip, vrede, verdraagzaamheid, gelijkheid van geslachten, en vriendschap tussen alle volken, etnische, nationale en godsdienstige groepen en personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking;
 - e) het bijbrengen van eerbied voor de natuurlijke omgeving.
2. Geen enkel gedeelte van dit artikel of van artikel 28 mag zo worden uitgelegd dat het de vrijheid aantast van individuele personen en rechtspersonen om onderwijsinstellingen op te richten en daaraan leiding te geven, evenwel altijd met inachtneming van de in het eerste lid van dit artikel vervatte beginselen, en van het vereiste dat het aan die instellingen gegeven onderwijs voldoet aan de door de Staat vastgelegde minimumnormen.

Artikel 30

In de Staten waarin etnische of godsdienstige minderheden, taalminderheden of personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking voorkomen, wordt het kind dat daartoe behoort niet het recht ontzegd te zamen met andere leden van zijn of haar groep zijn of haar cultuur te beleven, zijn of haar godsdienst te belijden en ernaar te leven, of zich van zijn of haar eigen taal te bedienen.

Artikel 31

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op rust en vrije tijd, op deelneming aan spel en recreatieve bezigheden passend bij de leeftijd van het kind, en op vrije deelneming aan het culturele en artistieke leven.
2. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind volledig deel te nemen aan het culturele en artistieke leven, bevorderen de verwezenlijking van dit recht, en stimuleren het bieden van passende en voor ieder gelijke kansen op culturele, artistieke en creatieve bezigheden en vrijetijdsbesteding.

Artikel 32

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind te worden beschermd tegen economische exploitatie en tegen het verrichten van werk dat naar alle waarschijnlijkheid gevaarlijk is of de opvoeding van het kind zal hinderen, of schadelijk zal zijn voor de gezondheid of de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke of maatschappelijke ontwikkeling van het kind.
2. De Staten die partij zijn, nemen wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijsterrein om de toepassing van dit artikel te waarborgen. Hiertoe, en de desbetreffende bepalingen van andere internationale akten in acht nemend, verbinden de Staten die partij zijn zich er in het bijzonder toe:

Kinderen van minderheden of de oorspronkelijke bevolking

Het recht van kinderen van minderheidsgroepen en de oorspronkelijke bevolking hun eigen cultuur en godsdienst te beleven en hun eigen taal te gebruiken.

Vrije tijd, ontspanning en culturele activiteiten

Het recht van het kind op vrije tijd, spel en deelname aan culturele en artistieke activiteiten.

Kinderarbeid

De plicht van de Staat om kinderen te beschermen tegen tewerkstelling in werkzaamheden die een bedreiging vormen voor hun gezondheid, opvoeding en ontwikkeling, om minimumleeftijden voor toegang tot tewerkstelling voor te schrijven en om de arbeidsomstandigheden te reglementeren.

- a) een minimumleeftijd of minimumleeftijden voor toelating tot betaald werk voor te schrijven;
- b) voorschriften te geven voor een passende regeling van werktijden en arbeidsvoorwaarden;
- c) passende straffen of andere maatregelen voor te schrijven ter waarborging van de daadwerkelijke uitvoering van dit artikel.

Artikel 33

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen, met inbegrip van wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijsterrein, om kinderen te beschermen tegen het illegale gebruik van verdovende middelen en psychotrope stoffen zoals omschreven in de desbetreffende internationale verdragen, en om inschakeling van kinderen bij de illegale productie van en de sluikhandel in deze middelen en stoffen te voorkomen.

Artikel 34

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te beschermen tegen alle vormen van seksuele exploitatie en seksueel misbruik. Hiertoe nemen de Staten die partij zijn met name alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen om te voorkomen dat:

- a) een kind ertoe wordt aangespoord of gedwongen deel te nemen aan onwettige seksuele activiteiten;
- b) kinderen worden geëxploiteerd in de prostitutie of andere onwettige seksuele praktijken;
- c) kinderen worden geëxploiteerd in pornografische voorstellingen en pornografisch materiaal.

Artikel 35

De Staten die partij zijn, nemen alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen ter voorkoming van de ontvoering of de verkoop van of de handel in kinderen voor welk doel ook of in welke vorm ook.

Artikel 36

De Staten die partij zijn, beschermen het kind tegen alle vormen van exploitatie die schadelijk zijn voor enig aspect van het welzijn van het kind.

Artikel 37

De Staten die partij zijn, waarborgen dat:

- a) geen enkel kind wordt onderworpen aan foltering of aan een andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing. Doodstraf noch levenslange gevangenisstraf zonder de mogelijkheid van vervroegde invrijheidstelling wordt opgelegd voor strafbare feiten gepleegd door personen jonger dan achttien jaar;
- b) geen enkel kind op onwettige of willekeurige wijze van zijn of haar vrijheid wordt beroofd. De aanhouding, inhechtenis-

Drugmisbruik

Het recht van het kind te worden beschermd tegen het gebruik van narcotica en psychotrope drugs en tegen betrokkenheid bij hun productie of distributie.

Seksuele uitbuiting

Het recht van het kind te worden beschermd tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik, met inbegrip van prostitutie en betrokkenheid bij pornografie.

Verkoop, handel en ontvoering

De plicht van de Staat al het mogelijke te doen om verkoop, handel en ontvoering van kinderen te voorkomen.

Andere vormen van exploitatie

Het recht van het kind op bescherming tegen alle vormen van uitbuiting die niet vermeld zijn in de artikelen 32, 33, 34 en 35.

Foltering en vrijheidsberoving

Het verbod op foltering, wrede behandeling of bestraffing, doodstraf, levenslange gevangenisstraf en onwettige gevangenschap of vrijheidsberoving. De principes van gepaste behandeling, scheiding van volwassen gedetineerden, contact met de familie en toegang tot rechtshulp en andere bijstand.

neming of gevangenneming van een kind geschiedt overeenkomstig de wet en wordt slechts gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke passende duur;

- c) ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, wordt behandeld met menselijkheid en met eerbied voor de waardigheid inherent aan de menselijke persoon, en zodanig dat rekening wordt gehouden met de behoeften van een persoon van zijn of haar leeftijd. Met name wordt ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, gescheiden van volwassenen tenzij het in het belang van het kind wordt geacht dit niet te doen, en heeft ieder kind het recht contact met zijn of haar familie te onderhouden door middel van correspondentie en bezoeken, behalve in uitzonderlijke omstandigheden;
- d) ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd het recht heeft onverwijld te beschikken over juridische en andere passende bijstand, alsmede het recht de wettigheid van zijn vrijheidsberoving te betwisten ten overstaan van een rechter of een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit, en op een onverwijlde beslissing ten aanzien van dat beroep.

Artikel 38

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe eerbied te hebben voor en de eerbiediging te waarborgen van tijdens gewapende conflicten op hen van toepassing zijnde regels van internationaal humanitair recht die betrekking hebben op kinderen.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle uitvoerbare maatregelen om te waarborgen dat personen jonger dan vijftien jaar niet rechtstreeks deelnemen aan vijandelijkheden.
3. De Staten die partij zijn, onthouden zich ervan personen jonger dan vijftien jaar in hun strijdkrachten op te nemen of in te lijven. Bij het opnemen of inlijven van personen die de leeftijd van vijftien jaar hebben bereikt, maar niet de leeftijd van achttien jaar, streven de Staten die partij zijn ernaar voorrang te geven aan diegenen die het oudste zijn.
4. In overeenstemming met hun verplichtingen krachtens het internationale humanitaire recht om de burgerbevolking te beschermen in gewapende conflicten, nemen de Staten die partij zijn alle uitvoerbare maatregelen ter waarborging van de bescherming en de verzorging van kinderen die worden getroffen door een gewapend conflict.

Artikel 39

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen ter bevordering van het lichamelijk en geestelijk herstel en de herintegratie in de maatschappij van een kind dat het slachtoffer is van welke vorm ook van verwaarlozing, exploitatie of misbruik, foltering of welke andere vorm ook van wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing, of gewapende conflicten. Dit herstel en deze herintegratie vinden plaats in een omgeving

Gewapende conflicten

De plicht van de Staat om de op kinderen van toepassing zijnde regels van humanitair recht te respecteren en te doen respecteren. Het principe dat geen enkel kind beneden de leeftijd van 15 jaar direct betrokken mag worden bij vijandelijkheden of in het leger mag ingelijfd worden, en dat alle kinderen die slachtoffer zijn van gewapende conflicten moeten kunnen genieten van bescherming en verzorging.

Zorg voor herintegratie

De plicht van de Staat er voor te zorgen dat kinderen die het slachtoffer geweest zijn van gewapende conflicten, foltering, verwaarlozing, mishandeling of uitbuiting, een aangepaste behandeling krijgen met het oog op hun

die bevorderlijk is voor de gezondheid, het zelfrespect en de waardigheid van het kind.

Artikel 40

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind dat wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit, op een wijze van behandeling die geen afbreuk doet aan het gevoel van waardigheid en eigenwaarde van het kind, die de eerbied van het kind voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van anderen vergroot, en waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van het kind en met de wenselijkheid van het bevorderen van de herintegratie van het kind en van de aanvaarding door het kind van een opbouwende rol in de samenleving.
2. Hiertoe, en met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van internationale akten, waarborgen de Staten die partij zijn met name dat:
 - a) geen enkel kind wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit op grond van enig handelen of nalaten dat niet volgens het nationale of internationale recht verboden was op het tijdstip van het handelen of nalaten;
 - b) ieder kind dat wordt verdacht van of vervolgd wegens het begaan van een strafbaar feit, ten minste de volgende garanties heeft:
 - i. dat het voor onschuldig wordt gehouden tot zijn of haar schuld volgens de wet is bewezen;
 - ii. dat het onverwijld en rechtstreeks in kennis wordt gesteld van de tegen hem of haar ingebrachte beschuldigingen, of indien van toepassing door tussenkomst van zijn of haar ouders of wettige voogd, en dat juridische of andere passende bijstand krijgt in de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging;
 - iii. dat de aangelegenheid zonder vertraging wordt beslist door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie in een eerlijke behandeling overeenkomstig de wet, in aanwezigheid van een rechtskundige of anderszins deskundige raadsman of -vrouw, en, tenzij dit wordt geacht niet in het belang van het kind te zijn, met name gezien zijn of haar leeftijd of omstandigheden, in aanwezigheid van zijn of haar ouders of wettige voogden;
 - iv. dat het er niet toe wordt gedwongen een getuigenis af te leggen of schuld te bekennen; dat het getuigen à charge kan ondervragen of doen ondervragen en dat het de deelneming en ondervraging van getuigen à decharge onder gelijke voorwaarden kan doen geschieden;

herstel en hun herintegratie in de maatschappij.

Aanpak van jeugdmisdadigheid

Het recht van kinderen, die worden verdacht van of veroordeeld wegens het plegen van een misdrijf, op respect voor hun mensenrechten en, in het bijzonder, op het genot van alle aspecten van een eerlijke rechtspleging, met inbegrip van rechtsbijstand en andere bijstand bij de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging. Het principe dat het gebruik van gerechtelijke procedures en van plaatsing in een inrichting moeten worden vermeden telkens wanneer dit mogelijk en passend is.

- v. indien het schuldig wordt geacht aan het begaan van een strafbaar feit, dat dit oordeel en iedere maatregel die dientengevolge wordt opgelegd, opnieuw wordt beoordeeld door een hogere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie overeenkomstig de wet;
 - vi. dat het kind kosteloze bijstand krijgt van een tolk indien het de gebruikelijke taal niet verstaat of spreekt;
 - vii. dat zijn of haar privé-leven volledig wordt geëerbiedigd tijdens alle stadia van het proces.
3. De Staten die partij zijn, streven ernaar de totstandkoming te bevorderen van wetten, procedures, autoriteiten en instellingen die in het bijzonder bedoeld zijn voor kinderen die worden verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit, en, in het bijzonder:
- a) de vaststelling van een minimumleeftijd onder welke kinderen niet in staat worden geacht een strafbaar feit te begaan;
 - b) de invoering, wanneer passend en wenselijk, van maatregelen voor de handelwijze ten aanzien van deze kinderen zonder dat men zijn toevlucht neemt tot gerechtelijke stappen, mits de rechten van de mens en de wettelijke garanties volledig worden geëerbiedigd.
4. Een verscheidenheid van regelingen, zoals rechterlijke bevelen voor zorg, begeleiding en toezicht, adviezen, jeugdreclassering, pleegzorg, programma's voor onderwijs en beroepsopleiding en andere alternatieven voor institutionele zorg dient beschikbaar te zijn om te verzekeren dat de handelwijze ten aanzien van kinderen hun welzijn niet schaadt en in de juiste verhouding staat zowel tot hun omstandigheden als tot het strafbare feit.

Artikel 41

Geen enkele bepaling van dit Verdrag tast bepalingen aan die meer bijdragen tot de verwezenlijking van de rechten van het kind en die zijn vervat in:

- a) het recht van een Staat die partij is; of
- b) het in die Staat geldende internationale recht.

Eerbied voor bestaande regels

Het principe dat, indien er in de nationale regelgeving of andere van toepassing zijnde internationale regels strengere normen gelden dan in het Verdrag, het de strengste norm is die geldt.

Deel II**Artikel 42**

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe de beginselen en de bepalingen van dit Verdrag op passende en doeltreffende wijze algemeen bekend te maken, zowel aan volwassenen als aan kinderen.

Artikel 43

1. Ter beoordeling van de voortgang die de Staten die partij zijn, boeken bij het nakomen van de in dit Verdrag aangegeven verplichtingen, wordt een Comité voor de Rechten van het Kind ingesteld, dat de hieronder te noemen functies uitoefent.
2. Het Comité bestaat uit tien deskundigen van hoog zedelijk aanzien en met erkende bekwaamheid op het gebied dat dit Verdrag bestrijkt. De leden van het Comité worden door de Staten die partij zijn, gekozen uit hun onderdanen, en treden op in hun persoonlijke hoedanigheid, waarbij aandacht wordt geschonken aan een evenredige geografische verdeling, alsmede aan de vertegenwoordiging van de voornaamste rechtsstelsels.
3. De leden van het Comité worden bij geheime stemming gekozen van een lijst van personen die zijn voorgedragen door de Staten die partij zijn. Iedere Staat die partij is, mag één persoon voordragen, die onderdaan van die Staat is.
4. De eerste verkiezing van het Comité wordt niet later gehouden dan zes maanden na de datum van inwerkingtreding van dit Verdrag, en daarna iedere twee jaar. Ten minste vier maanden vóór de datum waarop de verkiezing plaatsvindt, richt de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties aan de Staten die partij zijn een schriftelijk verzoek hun voordrachten binnen twee maanden in te dienen. De Secretaris-Generaal stelt vervolgens een alfabetische lijst op van alle aldus voorgedragen personen, onder aanduiding van de Staten die partij zijn die hen hebben voorgedragen, en legt deze voor aan de Staten die partij zijn bij dit Verdrag.
5. De verkiezingen worden gehouden tijdens de vergaderingen van de Staten die partij zijn, belegd door de Secretaris-Generaal, ten hoofdkantoren van de Verenigde Naties. Tijdens die vergaderingen, waarvoor twee derde van de Staten die partij zijn het quorum vormen, zijn degenen die in het Comité worden gekozen die voorgedragen personen die het grootste aantal stemmen op zich verenigen alsmede een absolute meerderheid van de stemmen van de aanwezige vertegenwoordigers van de Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen.
6. De leden van het Comité worden gekozen voor een ambtstermijn van vier jaar. Zij zijn herkiesbaar indien zij opnieuw worden voorgedragen. De ambtstermijn van vijf van de le-

Uitvoering en inwerkingtreding

De bepalingen van de artikelen 42 tot 54 behandelen het volgende:

- i. De plicht van de Staat om de rechten uit dit Verdrag ruime bekendheid te geven bij volwassenen en kinderen.
- ii. De installatie van een Comité voor de Rechten van het Kind, bestaande uit tien experts, dat de rapporten moet behandelen die de Staten die partij zijn bij het Verdrag moeten indienen twee jaar nadat zij het Verdrag ratificeerden, en vervolgens elke vijf jaar. Het Verdrag treedt in werking nadat 20 landen het hebben geratificeerd. Vanaf dan vat ook het Comité zijn werkzaamheden aan.
- iii. Staten die partij zijn moeten hun rapporten op ruime schaal bekend maken bij het publiek.
- iv. Het Comité kan voorstellen dat gespecialiseerde studies worden uitgevoerd betreffende specifieke thema's die betrekking hebben op de rechten van het kind, en kan zijn bedenkingen formuleren ten aanzien van elke Staat die partij is en ten aanzien van de Algemene Vergadering van de VN.

Met het oog op het bevorderen van een effectieve toepassing van dit Verdrag en om internationale samenwerking aan te moedigen, kunnen de gespecialiseerde organisaties (zoals de IAO, de Wereld Gezondheidsorganisatie, UNESCO, het Kinderfonds van de Verenigde Naties) de bijeenkomsten van het Comité bijwonen. Samen met om het even welke andere als competent erkende organisatie, met inbegrip van NGO's die een consultatieve status bij de Verenigde Naties hebben, en met andere VN-organen, zoals de Commissie Mensenrechten, kunnen ze het Comité re-

den die bij de eerste verkiezing zijn gekozen, loopt na twee jaar af; onmiddellijk na de eerste verkiezing worden deze vijf leden bij loting aangewezen door de Voorzitter van de vergadering.

7. Indien een lid van het Comité overlijdt of aftreedt of verklaart om welke andere reden ook niet langer de taken van het Comité te kunnen vervullen, benoemt de Staat die partij is die het lid heeft voorgedragen een andere deskundige die onderdaan van die Staat is om de taken te vervullen gedurende het resterende gedeelte van de ambtstermijn, onder voorbehoud van de goedkeuring van het Comité.
8. Het Comité stelt zijn eigen huishoudelijk reglement vast.
9. Het Comité kiest zijn functionarissen voor een ambtstermijn van twee jaar.
10. De vergaderingen van het Comité worden in de regel gehouden ten hoofdkantoren van de Verenigde Naties of op iedere andere geschikte plaats, te bepalen door het Comité. Het Comité komt in de regel eens per jaar bijeen. De duur van de vergaderingen van het Comité wordt vastgesteld en, indien noodzakelijk, herzien door een vergadering van de Staten die partij zijn bij dit Verdrag, onder voorbehoud van de goedkeuring van de Algemene Vergadering.
11. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties stelt de nodige medewerkers en faciliteiten beschikbaar voor de doeltreffende uitoefening van de functies van het Comité krachtens dit Verdrag.
12. Met de goedkeuring van de Algemene Vergadering ontvangen de leden van het krachtens dit Verdrag ingesteld Comité emolumenten uit de middelen van de Verenigde Naties op door de Algemene Vergadering vast te stellen voorwaarden.

Artikel 44

1. De Staten die partij zijn, nemen de verplichting op zich aan het Comité, door tussenkomst van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, verslag uit te brengen over de door hen genomen maatregelen die uitvoering geven aan de in dit Verdrag erkende rechten, alsmede over de vooruitgang die is geboekt ten aanzien van het genot van die rechten:
 - a) binnen twee jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag voor de betrokken Staat die partij is;
 - b) vervolgens iedere vijf jaar.
2. In de krachtens dit artikel opgestelde rapporten dienen de factoren en eventuele moeilijkheden te worden aangegeven die van invloed zijn op de nakoming van de verplichtingen krachtens dit Verdrag. De rapporten bevatten ook voldoende gegevens om het Comité een goed inzicht te verschaffen in de toepassing van het Verdrag in het desbetreffende land.
3. Een Staat die partij is die een uitvoerig eerste rapport aan het Comité heeft overgelegd, behoeft in de volgende rapporten die deze Staat in overeenstemming met het eerste lid, letter b, overlegt, basisgegevens die eerder zijn verstrekt, niet te herhalen.

levante informatie verstrekken of om advies worden gevraagd betreffende een optimale toepassing van het Verdrag.

4. Het Comité kan Staten die partij zijn verzoeken om nadere gegevens die verband houden met de toepassing van het Verdrag.
5. Het Comité legt aan de Algemene Vergadering, door tussenkomst van de Economische en Sociale Raad, iedere twee jaar rapporten over aangaande zijn werkzaamheden.
6. De Staten die partij zijn, dragen er zorg voor dat hun rapporten algemeen beschikbaar zijn in hun land.

Artikel 45

Teneinde de daadwerkelijke toepassing van het Verdrag te bevorderen en internationale samenwerking op het gebied dat dit Verdrag bestrijkt aan te moedigen:

- a) hebben de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties het recht vertegenwoordigd te zijn bij het overleg over de toepassing van die bepalingen van dit Verdrag welke binnen de werkingssfeer van hun mandaat vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen die zij passend acht, uitnodigen deskundig advies te geven over de toepassing van het Verdrag op gebieden die binnen de werkingssfeer van hun onderscheiden mandaten vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties uitnodigen rapporten over te leggen over de toepassing van het Verdrag op gebieden waarop zij werkzaam zijn;
- b) doet het Comité, naar zij passend acht, aan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen, alle rapporten van Staten die partij zijn, toekomen die een verzoek bevatten om, of waaruit een behoefte blijkt aan, technisch advies of technische ondersteuning, vergezeld van eventuele opmerkingen en suggesties van het Comité aangaande deze verzoeken of deze gebleken behoefte;
- c) kan het Comité aan de Algemene Vergadering aanbevelen de Secretaris-Generaal te verzoeken namens het Comité onderzoeken te doen naar specifieke thema's die verband houden met de rechten van het kind;
- d) kan het Comité suggesties en algemene aanbevelingen doen gebaseerd op de ingevolge de artikelen 44 en 45 van dit Verdrag ontvangen gegevens. Deze suggesties en algemene aanbevelingen worden aan iedere betrokken Staat die partij is, toegezonden, en medegedeeld aan de Algemene Vergadering, vergezeld van eventuele commentaren van de Staten die partij zijn.

Deel III

Artikel 46

Dit verdrag staat open voor ondertekening door alle Staten.

Artikel 47

Dit Verdrag dient te worden bekrachtigd. De akten van bekrachtiging worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 48

Dit Verdrag blijft open voor toetreding door iedere Staat. De akten van toetreding worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 49

1. Dit Verdrag treedt in werking op de dertigste dag die volgt op de datum van nederlegging bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding.
2. Voor iedere Staat die dit Verdrag bekrachtigt of ertoe toetreedt na de nederlegging van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding, treedt het Verdrag in werking op de dertigste dag na de nederlegging door die Staat van zijn akte van bekrachtiging of toetreding.

Artikel 50

1. Iedere Staat die partij is, kan een wijziging voorstellen en deze indienen bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De Secretaris-Generaal deelt de voorgestelde wijziging vervolgens mede aan de Staten die partij zijn, met het verzoek hem te berichten of zij een conferentie van Staten die partij zijn, verlangen teneinde de voorstellen te bestuderen en in stemming te brengen. Indien, binnen vier maanden na de datum van deze mededeling, ten minste een derde van de Staten die partij zijn een dergelijke conferentie verlangt, roept de Secretaris-Generaal de vergadering onder auspiciën van de Verenigde Naties bijeen. Iedere wijziging die door een meerderheid van de ter conferentie aanwezige Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen, wordt aangenomen, wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Algemene Vergadering.
2. Een wijziging die in overeenstemming met het eerste lid van dit artikel wordt aangenomen, treedt in werking wanneer zij is goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties en is aanvaard door een meerderheid van twee derde van de Staten die partij zijn.
3. Wanneer een wijziging in werking treedt, is zij bindend voor de Staten die partij zijn die haar hebben aanvaard, terwijl de andere Staten die partij zijn gebonden zullen blijven door de bepalingen van dit Verdrag en door iedere voorgaande wijziging die zij hebben aanvaard.

Artikel 51

1. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties ontvangt de teksten van de voorbehouden die de Staten op het tijdstip van de bekrachtiging of toetreding maken, en stuurt deze rond aan alle Staten.
2. Een voorbehoud dat niet verenigbaar is met doel en strekking van dit Verdrag is niet toegestaan.
3. Een voorbehoud kan ten allen tijde worden ingetrokken door een daartoe strekkende mededeling gericht aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, die vervolgens alle Staten hiervan in kennis stelt. Deze mededeling wordt van kracht op de datum van ontvangst door de Secretaris-Generaal.

Artikel 52

Een Staat die partij is, kan dit Verdrag opzeggen door een schriftelijke mededeling aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De opzegging wordt van kracht één jaar na de datum van ontvangst van de mededeling door de Secretaris-Generaal.

Artikel 53

De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties wordt aangewezen als de depositaris van dit Verdrag.

Artikel 54

Het oorspronkelijke exemplaar van dit Verdrag, waarvan de Arabische, de Chinese, de Engelse, de Franse, de Russische en de Spaanse tekst gelijkelijk authentiek zijn, wordt nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondertekenende gevolmachtigden, daartoe behoorlijk gemachtigd door hun onderscheiden Regeringen, dit Verdrag hebben ondertekend.

Interpretatieve verklaringen België

Bij de neerlegging van de bekrachtigingsoorkonde heeft België de volgende interpretatieve verklaringen afgelegd:

1. In verband met artikel 2, lid 1, legt de Belgische Regering niet-discriminatie op grond van nationale afkomst uit als niet noodzakelijk de verplichting voor de Staten inhoudend om aan vreemdelingen dezelfde rechten te waarborgen als aan de eigen onderdanen. Dit begrip moet worden verstaan als ertoe strekkende iedere willekeurige gedraging uit te bannen, doch niet verschillen in behandeling, stoelend op objectieve en redelijke overwegingen, overeenstemmend met de beginselen die in democratische samenlevingen gelden.
2. De artikels 13 en 15 zullen door de Belgische Regering worden toegepast in de context van de bepalingen en de beperkingen welke in de artikels 10 en 11 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden van 4 november 1950, door gezegd Verdrag worden opgesomd of toegestaan.
3. De Belgische Regering legt lid 1 van artikel 14 in die zin uit, dat het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, overeenkomstig de geldende bepalingen van het artikel 18 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten van 19 december 1966 evenals van het artikel 9 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden van 4 november 1950, ook de vrijheid impliceert om zijn godsdienst of overtuiging te kiezen.
4. Met betrekking tot lid 2 b.(v) van artikel 40 is de Belgische Regering van oordeel dat de uitdrukking “overeenkomstig de wet” in fine van deze bepaling betekent dat:
 - a) deze bepaling niet van toepassing is op minderjarigen die krachtens de Belgische wet in tweede aanleg schuldig zouden zijn bevonden en veroordeeld, tengevolge van een beroep ingesteld tegen hun vrijspraak in eerste aanleg;
 - b) deze bepaling niet van toepassing is op minderjarigen die krachtens de Belgische wet rechtstreeks verwezen worden naar een hoger rechtscollege zoals het Hof van Assisen.

Bijlage 2

Decreet van 15 juli 1997

houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris

Het Vlaams Parlement heeft aangenomen en Wij, Regering, bekrachtigen hetgeen volgt:

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschaps- en gewestaangelegenheid.

Artikel 2

In dit decreet wordt verstaan onder:

1. het Verdrag: het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen in New York op 20 november 1989;
2. het Kinderrechtencommissariaat: de Kinderrechtencommissaris en het personeel dat hem bijstaat in de uitoefening van zijn opdrachten;
3. het Kind: elke minderjarige;
4. de administratieve overheid: de administratieve overheid in de zin van artikel 14 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, afhankelijk van de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest;
5. de voorzieningen: alle door de Vlaamse regering of door de Vlaamse openbare instellingen erkende particuliere organisaties.

Artikel 3

1. Het ambt van Kinderrechtencommissaris, hierna Commissaris genoemd, wordt ingesteld.
2. De Commissaris wordt benoemd door het Vlaams Parlement.
3. De personeelsformatie en het statuut van het personeel van het Kinderrechtencommissariaat worden door het Vlaams Parlement vastgesteld op voorstel van de Commissaris.

Artikel 4

De Commissaris verdedigt de rechten en behartigt de belangen van het kind.

Daartoe:

1. ziet hij toe op de naleving van het Verdrag;
2. staat hij in voor de opvolging, de analyse, de evaluatie en de bekendmaking van de levensomstandigheden van het kind;
3. treedt hij op als vertolker van de rechten, de belangen en de noden van het kind.

Artikel 5

Bij de uitoefening van de in artikel 4 bepaalde opdrachten besteedt de Commissaris, met het Verdrag als leidraad, in het bijzonder aandacht aan:

1. de dialoog met het kind en met de organisaties actief rond individuele en collectieve dienstverlening aan of belangenbehartiging van het kind;

2. de maatschappelijke participatie van het kind en de toegankelijkheid voor het kind van alle diensten en organisaties die met het kind te maken hebben;
3. het toezicht op de conformiteit met het Verdrag van de wetten, decreten, besluiten en verordeningen, met inbegrip van de procedurele regels welke een aangelegenheid regelen waarvoor de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest bevoegd is;
4. de verspreiding van informatie over de inhoud van het Verdrag, in het bijzonder ten behoeve van het kind.

De Commissaris kan hiertoe onder meer een beroep doen op de wetenschappelijke expertise en ervaring van het Vlaams Centrum voor de Bevordering van het Welzijn van Kinderen en Gezinnen, voor zover geen afbreuk gedaan wordt aan het geheel van de opdrachten van het Centrum.

Artikel 6

Bij de uitoefening van de in artikel 4 bepaalde opdrachten is de Commissaris bevoegd om:

1. op eigen initiatief of op verzoek van het Vlaams Parlement een onderzoek in te stellen met betrekking tot de naleving van het Verdrag;
2. klachten die betrekking hebben op de niet-naleving van het Verdrag, te onderzoeken en zo mogelijk gericht door te verwijzen naar de voorzieningen. Het onderzoek van een klacht wordt opgeschort wanneer omtrent die klacht een beroep bij de rechtbank of georganiseerd administratief beroep wordt ingesteld.

De administratieve overheid stelt de Commissaris in kennis van het ingesteld beroep. De indiening en het onderzoek van de klacht schorsen noch stuiten termijnen voor het instellen van beroepen bij de rechtbank of van georganiseerde administratieve beroepen. De Commissaris informeert de klager omtrent het gevolg dat aan de klacht werd gegeven.

Artikel 7

§1. Bij de benoeming en de verdere uitoefening van zijn mandaat moet de Commissaris voldoen aan de volgende voorwaarden:

1. de Belgische nationaliteit bezitten, zijn woonplaats hebben in het Vlaamse Gewest of het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad en in het bezit zijn van een Nederlandstalig diploma;
2. van onberispelijk gedrag zijn;
3. de burgerlijke en politieke rechten genieten;
4. in het bezit zijn van een universitair of daarmee gelijkgesteld diploma;
5. minstens vijf jaar nuttige beroepservaring hebben, die dienstig is voor de uitoefening van het ambt;
6. beantwoorden aan het profiel zoals omschreven door het Vlaams Parlement.

§2. Het Vlaams Parlement benoemt de Commissaris voor een éénmalige hernieuwbare termijn van 5 jaar.

§3. Alvorens in functie te treden, legt de Commissaris in handen van de Voorzitter van het Vlaams Parlement de volgende eed af:

“Ik zweer getrouwheid aan de Koning, gehoorzaamheid aan de Grondwet en aan de wetten van het Belgische volk.”.

Artikel 8

§1. Het ambt van de Commissaris is onverenigbaar met elk ander mandaat, of ambt of elke andere functie, ook als die onbezoldigd zijn.

Drie jaar voor zijn benoeming mag de Commissaris geen bij verkiezing verleend openbaar mandaat hebben vervuld. Het is de Commissaris verboden, door het feit van zijn benoeming, om gedurende 3 jaar na het uitoefenen van zijn ambt, kandidaat te zijn voor een bij verkiezing verleend openbaar mandaat. Voor de toepassing van deze paragraaf wordt met een bij verkiezing verleend openbaar mandaat gelijkgesteld: het ambt van buiten de gemeenteraad benoemde burgemeester, een mandaat van bestuurder in een instelling van openbaar nut, het ambt van regeringscommissaris, het ambt van gouverneur, adjunct-gouverneur of vice-gouverneur.

§2. De Commissaris geniet hetzelfde statuut als een raadsheer van het Rekenhof.

De weddenregeling van de raadsheren van het Rekenhof, vervat in de wet van 21 maart 1964 betreffende de wedden van de leden van het Rekenhof, is van toepassing op de Commissaris.

§3. Binnen de grenzen van zijn bevoegdheid ontvangt de Commissaris van geen enkele overheid instructies. De Commissaris werkt in de uitoefening van het ambt volledig onafhankelijk.

De Commissaris kan niet van zijn ambt worden ontheven voor meningen geuit of daden gesteld in de uitoefening van zijn ambt.

Artikel 9

Het Vlaams Parlement kan in één van de volgende gevallen een einde maken aan het mandaat van de Commissaris:

1. op verzoek of met akkoord van de betrokkene;
2. wanneer de betrokkene de leeftijd van 65 jaar bereikt;
3. in een geval van onverenigbaarheid, zoals bepaald in artikel 8, § 1;
4. om zwaarwichtige redenen, onverminderd artikel 8, § 3.

Artikel 10

§1. De overheid stelt de Commissaris alle informatie ter beschikking die voor het volbrengen van zijn opdrachten vereist is. Op eenvoudig verzoek van de Commissaris verstrekt zij alle dienstige inlichtingen en documenten.

§2. De Commissaris kan, in de uitvoering van zijn opdrachten, het advies inwinnen van de overheid.

§3. Onverminderd artikel 15 van de Grondwet, heeft de Commissaris vrije toegang tot alle overheidsgebouwen en tot de voorzieningen. De verantwoordelijken en de personeelsleden zijn ertoe gehouden aan de Commissaris de stukken en de informatie die hij noodzakelijk acht, mee te delen, met uitzondering van die welke door het medisch geheim beschermd zijn of waarvan ze kennis hebben genomen in hun hoedanigheid van noodzakelijke vertrouwenspersoon.

Artikel 11

Artikel 458 van het Strafwetboek is van toepassing op de Commissaris en zijn personeelsleden.

Artikel 12

- §1. De Commissaris brengt aan de Voorzitter van het Vlaams Parlement jaarlijks verslag uit over de opdrachten zoals bepaald in artikel 4. Het verslag wordt door het Vlaams Parlement in plenaire vergadering besproken. Het verslag wordt openbaar gemaakt. Bovendien kan de Commissaris, wanneer hij dit nuttig acht, tussentijdse verslagen bezorgen aan de Voorzitter van het Vlaams Parlement met het oog op een bespreking in plenaire vergadering.
- §2. De Commissaris bezorgt zijn verslagen aan de federale overheid opdat deze ermee rekening zou kunnen houden bij het opstellen van het rapport dat België om de vijf jaar moet indienen bij het Comité voor de rechten van het kind, met toepassing van artikel 44 van het Verdrag. De Commissaris evalueert dat rapport.

Artikel 13

Het Vlaams Parlement stelt jaarlijks op voorstel van de Commissaris de kredieten vast die nodig zijn voor de werking van het Kinderrechtencommissariaat.

Artikel 14

Binnen zes maanden na zijn benoeming, stelt de Commissaris een voorstel van huishoudelijk reglement op. Dat reglement en de wijzigingen erin worden goedgekeurd door het Vlaams Parlement en bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.

Decreet van 31 januari 2003

houdende wijziging van het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris en van het decreet van 7 juli 1998 houdende de instelling van de Vlaamse Ombudsdienst

Het Vlaams Parlement heeft aangenomen en Wij, Regering, bekrachtigen hetgeen volgt:

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschaps- en gewestaangelegenheid.

Artikel 2

In artikel 7 van het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris wordt §2 vervangen door wat volgt:

“§2. Het Vlaams Parlement benoemt de Commissaris na een openbare oproep tot kandidaatstelling en een vergelijkende selectie, voor een termijn van vijf jaar. Ten laatste negentig dagen voor het verstrijken van die termijn evalueert het

Vlaams Parlement de Commissaris.

Indien de Commissaris gunstig geëvalueerd wordt, wordt zijn mandaat van rechtswege één maal verlengd met een nieuwe termijn van vijf jaar.

Bij ontstentenis van een evaluatie negentig dagen voor het verstrijken van het mandaat, wordt de evaluatie geacht gunstig te zijn.

Een persoon kan maximaal gedurende twee termijnen, al dan niet aaneensluitend, het ambt van Commissaris bekleden.”

Artikel 3

In artikel 12, §1, tweede lid, van hetzelfde decreet wordt de eerste zin vervangen door wat volgt:

“Het verslag wordt door de bevoegde commissies van het Vlaams Parlement besproken, nadat de plenaire vergadering er kennis van genomen heeft. Na de bespreking door de bevoegde commissies kan de plenaire vergadering het verslag bespreken.”.

[...]

Uittreksel van decreet van 15 juli 2005

houdende de wijziging van diverse decreten, wat het statuut van de mandaathouders in de aan het Vlaams Parlement verbonden instellingen betreft

[...]

HOOFDSTUK III

Wijzigingen aan het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris.

Artikel 12

In het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris wordt artikel 3, punt 3, aangevuld met de volgende twee leden:

“De personeelsleden van het Kinderrechtencommissariaat vervullen hun opdracht onder leiding van de Commissaris.

De personeelsleden van het Kinderrechtencommissariaat hebben in de uitoefening van hun taken dezelfde bevoegdheden als de Commissaris.”.

Artikel 13

Artikel 7 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij het decreet van 31 januari 2003, wordt vervangen door wat volgt:

“Artikel 7

§1. Het Vlaams Parlement benoemt de Commissaris na een openbare oproep tot kandidaatstelling en op basis van een vergelijkende selectie, voor een termijn van zes jaar. De selectievoorwaarden en de selectieprocedure worden vastgesteld door het Vlaams Parlement. De selectie wordt uitgevoerd door of in opdracht van het Vlaams Parlement.

Een persoon kan maximaal gedurende twee termijnen, al dan niet aaneensluitend, het ambt van Commissaris bekleden.

§2. De Commissaris moet aan de volgende voorwaarden voldoen:

- 1° Belg zijn;
- 2° van onberispelijk gedrag zijn;
- 3° de burgerlijke en politieke rechten genieten;
- 4° houder zijn van een diploma dat toegang verleent tot een ambt van niveau A bij de diensten van het Vlaams Parlement;
- 5° drie jaar voor de oproep tot kandidaatstelling geen bij verkiezing verleend openbaar mandaat hebben vervuld. Voor de toepassing van deze bepaling wordt met een bij verkiezing verleend openbaar mandaat gelijkgesteld: het ambt van buiten de gemeenteraad benoemde burgemeester, een mandaat van bestuurder in een instelling van openbaar nut, het ambt van regeringscommissaris, het ambt van gouverneur, adjunct-gouverneur of vice-gouverneur, het ambt van federaal minister, gemeenschaps- of gewestminister, het ambt van staatssecretaris of gewestelijk staatssecretaris of een politiek mandaat bij de Europese Unie;
- 6° ten minste vijf jaar nuttige beroepservaring hebben, die dienstig is voor de uitoefening van het ambt.

§3. Bij de eerste benoeming doorloopt de Commissaris een proefperiode van 1 jaar, te rekenen vanaf de dag waarop de betrokkene het ambt effectief opneemt.

Uiterlijk vijfenveertig dagen voor het verstrijken van die proefperiode evalueert het Vlaams Parlement de Commissaris. Bij ontstentenis van een evaluatie op dat ogenblik wordt de evaluatie geacht gunstig te zijn.

§4. Uiterlijk negentig dagen voor het verstrijken van het mandaat evalueert het Vlaams Parlement de Commissaris.

Indien de Commissaris gunstig geëvalueerd wordt, wordt zijn mandaat van rechtswege één maal verlengd met een nieuwe termijn van zes jaar.

Bij ontstentenis van een evaluatie negentig dagen voor het verstrijken van het mandaat, wordt de evaluatie geacht gunstig te zijn.

§5. Alvorens in dienst te treden, legt de Commissaris in handen van de voorzitter van het Vlaams Parlement de volgende eed af: “Ik zweer getrouwheid aan de Koning, gehoorzaamheid aan de Grondwet en aan de wetten van het Belgische volk.”

Artikel 14

In artikel 8 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° §1 wordt vervangen door wat volgt:

“§1. Het ambt van Commissaris is onverenigbaar met een bij verkiezing verleend openbaar mandaat of een overeenkomstig artikel 7, §2, 5°, daarmee gelijkgesteld mandaat of ambt, en met een openbaar ambt of enige andere functie of activiteit, waardoor de waardigheid van het ambt of de goede, onafhankelijke en onpartijdige uitoefening van het ambt in het gedrang kan komen.”;

2° §2 wordt vervangen door wat volgt:

“§2. De Commissaris ontvangt het salaris, het vakantiegeld, de eindejaarspremie en de sociale voordelen van een statutair personeelslid van rang A2 van het Vlaams Parlement.

Wanneer de Commissaris wegens ziekte of gebrekkigheid niet meer in staat is zijn ambt te vervullen, en hij de wettelijke pensioenleeftijd nog niet bereikt heeft, stelt het Vlaams Parlement aan de Administratieve Gezondheidsdienst voor om hem definitief arbeidsongeschikt te verklaren.”;

3° een §2bis wordt ingevoegd, die luidt als volgt:

“§2bis. De Kinderrechtencommissaris ad interim, zoals bedoeld in artikel 9bis, derde lid, geniet voor de duur van zijn aanstelling een toelage die gelijk is aan het verschil tussen het salaris van de Commissaris en zijn salaris als personeelslid van het Kinderrechtencommissariaat.

Die tijdelijke toelage komt niet in aanmerking voor de berekening van het vakantiegeld en de eindejaarstoelage.”;

4° het tweede lid van §3 vervangen door wat volgt:

“Het mandaat van de Commissaris kan niet beëindigd worden wegens meningen geuit of daden gesteld in de normale uitoefening van zijn ambt.”.

Artikel 15

Artikel 9 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Artikel 9

Het mandaat van de Commissaris eindigt van rechtswege:

- 1° na een ongunstige evaluatie van de proefperiode, bij het verstrijken van die proefperiode;
- 2° na een ongunstige evaluatie van het mandaat, bij het verstrijken van het mandaat;
- 3° wanneer hij definitief arbeidsongeschikt wordt verklaard ingevolge de toepassing van artikel 8, §2, derde lid.

Het Vlaams Parlement beëindigt het mandaat van de Commissaris:

- 1° op zijn verzoek;
- 2° wanneer hij de regels inzake onverenigbaarheden, zoals bedoeld in artikel 8, §1, niet naleeft;
- 3° wanneer hij niet langer voldoet aan de voorwaarden, bedoeld in artikel 7, §2, 1° en 3°.

Het Vlaams Parlement kan het mandaat van de Commissaris beëindigen:

- 1° mits akkoord van de betrokkene;
- 2° wanneer hij de leeftijd van 65 jaar bereikt;
- 3° om ernstige redenen.”.

Artikel 16

In hetzelfde decreet wordt een artikel 9bis ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Artikel 9bis

Bij het openvallen van het ambt van Commissaris start het Vlaams Parlement zo spoedig mogelijk de selectieprocedure met het oog op de benoeming van een nieuwe Commissaris.

Wanneer het mandaat van de Commissaris verstrijkt, en er is nog geen opvolger benoemd, of de opvolger heeft zijn ambt nog niet effectief opgenomen, dan blijft de Commissaris zijn ambt uitoefenen tot de opvolger zijn ambt effectief opneemt, in voorkomend geval in afwijking van artikel 7, §1, tweede lid, van dit decreet.

In de gevallen bedoeld in artikel 9 van dit decreet, of in geval van overlijden van de Commissaris, kan het Vlaams Parlement één van de personeelsleden van het Kinderrechtencommissariaat dat beantwoordt aan de voorwaarden, bepaald in artikel 7, §2, 1°, 2°, 3° en 4°, van dit decreet, tot Kinderrechtencommissaris ad interim aanwijzen, na vergelijking van de titels en de verdiensten van de kandidaten. Die regeling geldt ook ingeval de Commissaris wegens ziekte gedurende ten minste twee opeenvolgende maanden afwezig is of wanneer vaststaat dat hij wegens ziekte gedurende ten minste twee opeenvolgende maanden afwezig zal zijn.”.

Artikel 17

Artikel 13 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Artikel 13

Het Vlaams Parlement keurt jaarlijks op voorstel van de Commissaris de begroting en de rekeningen van het Kinderrechtencommissariaat goed.”.

Artikel 18

Aan hetzelfde decreet wordt een artikel 15 toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Artikel 15 Het Vlaams Parlement bepaalt de vestigingsplaats van het Kinderrechtencommissariaat.”.

[...]

HOOFDSTUK VI

Overgangsbepalingen

Artikel 34

Tot aan het begin van het eerstvolgende mandaat na de inwerkingtreding van dit decreet heeft de Vlaamse ombudsman het geldelijke statuut van de raadsheren van het Rekenhof. De wet van 21 maart 1964 betreffende de wedden van de leden van het Rekenhof is op hem van overeenkomstige toepassing. Dat geldt, in voorkomend geval, ook voor de Vlaamse ombudsman ad interim.

Tot aan het begin van het eerstvolgende mandaat na de inwerkingtreding van dit decreet heeft de Kinderrechtencommissaris het geldelijke statuut van de raadsheren van het Rekenhof. De wet van 21 maart 1964 betreffende de wedden van de leden van het Rekenhof is op hem van overeenkomstige toepassing. Dat geldt, in voorkomend geval, ook voor de Kinderrechtencommissaris ad interim.

Artikel 35

De duur van het mandaat van de personen die op het ogenblik van inwerkingtreding van dit decreet benoemd zijn tot Kinderrechtencommissaris, directeur van het Vlaams Instituut voor Wetenschappelijk en Technologisch Aspectenonderzoek, of directeur van het Vlaams Instituut voor Vrede en Geweldpreventie, ongeacht of ze hun mandaat al effectief uitoefenen, is vijf jaar, onverminderd de mogelijkheid om, in afwijking van de maximale duur van twee mandaten, het ambt te blijven uitoefenen totdat een opvolger zijn mandaat effectief heeft opgenomen. De eventuele verlenging van het eerste mandaat van die personen ingevolge een gunstige evaluatie na de inwerkingtreding van het decreet bedraagt zes jaar.

Bijlage 3

Media-output

September 2007 tot en met augustus 2008

Media-items die het standpunt van het Kinderrechtencommissariaat vermeldden.

Actualiteitsmedia

Audiovisuele media

01/10/2007	VRT – Radio 1 (Journaal)	De Vlaamse kinderrechtencommissaris Ankie Vandekerckhove klaagt de onzekerheid aan waarin kinderen op de vlucht in ons land verkeren
01/10/2007	VRT – Eén (Journaal)	De kinderrechtencommissaris klaagt de onzekerheid aan waarin kinderen op de vlucht in ons land verkeren.
01/10/2007	VRT – Canvas (Terzake)	Het Kinderrechtencommissariaat zegt in een rapport dat het niet kan dat kinderen zonder papieren opgesloten worden
21/10/2007	VRT – Eén (De zevende dag)	Debat over de strengere aanpak van jeugdcriminaliteit
09/01/2008	VRT – Radio 1 (Het beste moet nog komen)	Ankie Vandekerckhove
18/02/2008	Q-Music	Mosquito
21/02/2008	Radio Nostalgie	Mosquito
22/02/2008	VRT – Ketnet (Karrewiet)	Mosquito
09/04/2008	VRT - Eén (Volt)	Kinderen en jongeren leven in stresserende leefomstandigheden
26/05/2008	Radio 1 Nederland	Verblijfsco-ouderschap

27/06/2008 **VRT – Radio 1 (De Ochtend)**
Het Kinderrechtencommissariaat bestaat tien jaar

06/08/2008 **VRT – Radio 1 (Journaal)**
Steeds meer hotels weigeren kinderen of proberen mensen met kinderen te ontmoedigen om bij hen te boeken

06/08/2008 **VRT - Eén (Journaal)**
Hotels waar kinderen niet gewenst zijn is een trend die komt overwaaien uit de VS

06/08/2008 **VRT – Canvas (Terzake)**
Hotels waar kinderen niet gewenst zijn is een trend die komt overwaaien uit de VS

21/08/2008 **VRT – Radio 1 (Journaal)**
Elk jaar krijgen de parketten 20.000 klachten over inbreuken op het bezoekrecht na een echtscheiding

21/08/2008 **VRT – Eén (Journaal)**
Kinderrechtencommissaris Ankie Vandekerckhove pleit voor meer bemiddeling

27/08/2008 **Radio Nostalgie**
Bezoekrecht

Printmedia

18/09/2007 **Het Nieuwsblad**
Politiereglement niet aangepast aan spelende kinderen

19/09/2007 **De Morgen**
Controverse over 'Big Brother' voor kinderen in Amerika

20/09/2007 **Gazet van Antwerpen**
Stad blijft optreden tegen overlast spelende kinderen

26/09/2007 **Het Belang van Limburg**
Overleg met ouders na incidenten op school

26/09/2007 **Gazet van Antwerpen**
De pedagogische tik: mag het wel of niet?

29/09/2007 **De Standaard**
'Dit is een godsgeschenk voor Gent'

29/09/2007 **Het Nieuwsblad**
'Dit is een godsgeschenk voor de stad Gent'

01/10/2007 **Het Nieuwsblad**
'Zonder papieren betekent niet zonder rechten'

01/10/2007 De Standaard

Lot illegale kinderen zorgwekkend

01/10/2007 Metro

Opsluiting minderjarige asielzoekers moet stoppen

Het Kinderrechtencommissariaat luidt de alarmbel over het lot van kinderen zonder papieren in ons land.

01/10/2007 Het Laatste Nieuws

Chatsessies leiden steeds vaker tot verkrachtingen van minderjarigen

01/10/2007 De Morgen

Internetdates lopen steeds vaker slecht af

02/10/2007 Metro

‘Opsluiting minderjarige asielzoekers moet stoppen’

02/10/2007 De Standaard

Geen kinderen meer opsluiten

02/10/2007 Het Laatste Nieuws

Opvang gevluchte kinderen moet beter

02/10/2007 De Morgen

‘De kinderen van vluchtelingen opsluiten onnodig’

02/10/2007 De Morgen

Gesloten centra

02/10/2007 Het Belang van Limburg

Vermoedelijk leven in België duizenden kinderen die uit hun land van herkomst gevlucht zijn

03/10/2007 Tertio

Kinderen niet opsluiten

06/10/2007 De Morgen

Het opsluiten van kinderen zonder papieren moet stoppen

10/10/2007 Wablieft

‘Sluit kind niet op’

12/10/2007 Het Nieuwsblad

Skaten: spel of overlast? Mechelse politie pakt jongen van 13 op omdat hij skatet op openbaar plein

13/10/2007 Gazet van Antwerpen

Kinderrechtencommissaris heeft vragen bij Mechelse aanpak jonge skaters. ‘Politie schiet met kanon op mug’

16/10/2007 De Morgen

Vlaamse jeugdrechters hekelen nieuw jeugdsanctierecht

17/10/2007	De Morgen	Experts kraken jeugdplan justitie
27/10/2007	Het Nieuwsblad	Kinderen stijf van de stress
28/10/2008	Het Nieuwsblad	Stress
02/11/2007	Het Nieuwsblad	'Lawaai van kinderen hoort niet thuis in politiereglement'
15/11/2007	Gazet van Antwerpen	Het jaarrapport van het Kinderrechtencommissariaat onder de loep
15/11/2007	De Morgen	Kinderrechtencommissaris krijgt derde jaar op rij meer klachten
15/11/2007	De Standaard	Meer klachten over schending kinderrechten
15/11/2007	Gazet van Antwerpen	Kinderrechtencommissariaat stelt jaarrapport voor. Aantal klachten van kinderen stijgt met een vijfde
15/11/2007	Het Laatste Nieuws	Opnieuw meer klachten bij Kinderrechtencommissariaat
15/11/2007	Metro	Kinderen klagen vaker over hun rechten
17/11/2007	Het Nieuwsblad	Meer respect voor kinderrechten a.u.b.!
17/11/2007	Gazet van Antwerpen	Onthaalmoeders
17/11/2007	De Standaard	Schoolreglement
20/11/2007	Het Laatste Nieuws	Honderd witte ballonnen voor meer kinderrechten
20/11/2007	De Standaard	Nog steeds kinderen achter tralies
20/11/2007	Het Nieuwsblad	Vandaag VN-Werelddag voor Rechten van het Kind. Meer klachten over schending kinderrechten
20/11/2007	Metro	Kinderrechtenverdrag wordt volwassen

20/11/2007	De Standaard	Opnieuw oproep om 'pedagogische tik' te verbieden
20/11/2007	Het Nieuwsblad	Pedagogische tik 'moet eindelijk strafbaar worden'
21/11/2007	De Standaard	Billenklets
21/11/2007	Het Belang van Limburg	Pedagogische tik
22/11/2007	De Standaard	Pedagogische tik
23/11/2007	De Weekbode	Laura verdedigt kinderrechten op TMF
24/11/2007	De Morgen	Directie verdedigt meisjespaviljoen Mol
26/11/2007	Het Laatste Nieuws	Pedagogische tik
28/11/2007	't Pallieterke	Pedagogische tik
29/11/2007	Libelle	De vraag die ouders van tegenwoordig bezighoudt. Zijn we wel goed bezig?
01/12/2008	De Standaard	Maandag is Internationale dag van personen met een handicap
24/12/2007	Het Laatste Nieuws	Zo vierden zij kerst
26/12/2007	De Morgen	'Biotoop van een kind ligt elders'
18/01/2008	De Standaard	'Klein Duimpje Award' voor kinderrechtencommissaris
29/01/2008	Humo	Kinderen van vluchtelingen
29/01/2008	De Standaard	Reclame op websites voor kinderen in misleidend
30/01/2008	Tertio	Overheid blijft minderjarigen opsluiten. Kindertranen achter tralies

12/02/2008 **Het Laatste Nieuws**

'Kind opvoeden doe je niet achter tralies'

19/02/2008 **Metro**

Verbied discriminerende Mosquito

19/02/2008 **De Morgen**

Kinderrechtencommissaris pleit voor wet over Mosquito

19/02/2008 **Het Laatste Nieuws**

'Verbied Mosquito'

19/02/2008 **Metro**

'Verbied discriminerende Mosquito'

20/02/2008 **Het Nieuwsblad**

'Verbied de kinderverjager'

21/02/2008 **Het Laatste Nieuws**

Kinderrechtencommissaris op bezoek

27/02/2008 **Het Nieuwsblad**

'Eten en zwijgen' in de schoolrefter

27/02/2008 **De Standaard**

Bijna helft moet 'eten en zwijgen' in schoolrefter

01/03/2008 **Eos Magazine**

'Ultrasoon' geluid jaagt hangjongeren weg

08/03/2008 **Het Nieuwsblad**

Opvoeder op Luiks internaat scheert jongen ongevraagd superkort

15/03/2008 **De Morgen**

'Repressieve benadering van uithandengeving was puur populisme'

17/03/2008 **Het Nieuwsblad**

Wordt Antwerpen eerste stad die Mosquito verbiedt?

17/03/2008 **De Standaard**

Controverse over apparaat tegen hangjeugd

20/03/2008 **De Streekkrant**

Mosquito

10/04/2008 **Het Nieuwsblad**

'Kinderen hebben recht op verveeltijd'

12/06/2008 **De Morgen**

Groen! kraakt braakland voor spelende kinderen. 'Weg met de serrekindjes pot-verdikke!'

14/06/2008	Gazet van Antwerpen	Mosquito
18/06/2008	Het Laatste Nieuws	Gemeenteraad stemt maatregelen tegen mosquito's
20/06/2008	De Standaard	Scheiding is niet te koop
20/06/2008	De Standaard	Vragen bij scheidingsbeurs
21/06/2008	De Morgen	Eerste echtscheidingsbeurs wordt sceptisch onthaald
21/06/2008	De Standaard	Wat doet u volgende week met uw kinderen?
21/06/2008	Het Laatste Nieuws	Vandaag eerste scheidingsbeurs in Antwerpen. Niet iedereen tevreden met initiatief
22/06/2008	Het Nieuwsblad op Zondag	Echtscheidingsbeurs trekt minder publiek dan verwacht
27/06/2008	De Morgen	Kinderrechtencommissaris Ankie Vandekerckhove neemt afscheid met pleidooi voor volwaardige rechtsbescherming
27/06/2008	Het Nieuwsblad	Ankie is 10 jaar kinderrechtencommissaris. 'We zijn er nog niet!'
28/06/2008	De Standaard	'Het sluitstuk ontbreekt nog'
28/06/2008	De Morgen	Anciaux: 'Sterkere rechtspositie minderjarigen is noodzaak'
28/06/2008	Het Belang van Limburg	Rechtsbescherming van minderjarigen
08/07/2008	Het Belang van Limburg	Kind niet op vakantie door vechtscheiding
08/07/2008	Gazet van Antwerpen	Vechtscheiding dwarsboomt vakanties kinderen
09/07/2008	Gazet van Antwerpen	Mosquito
18/07/2008	Het Laatste Nieuws	Verbod op Mosquito

21/08/2008 Het Nieuwsblad

Elk jaar 20.000 klachten over bezoekrecht

21/08/2008 De Standaard

Elk jaar 20.000 klachten over bezoekrecht

22/08/2008 De Morgen

Een jaar effectief voor vrouw die bezoekrecht weigerde

22/08/2008 Het Laatste Nieuws

Ex-vrouw krijgt jaar cel voor weigeren van bezoekrecht

22/08/2008 Metro

Kinderrechtencommissaris Ankie Vandekerckhove pleit voor een verplichte aanstelling van een bemiddelaar bij een scheiding

Kind- en Jongerenmedia

09/2007 Maks

'Geen alcohol onder de 18?'

10/2007 Maks

'Ma pakt mijn bankkaart af!'

20/11/2007 TMF

Pak die rechten, creëer je eigen TMF

20/11/2007 Ketnet

Rechtendag voor kinderen

11/2007 Maks

'Ondervraagd na diefstal'

12/2007 Maks

'Hij stalkt me'

01/2008 Maks

'Lastiggevallen op straat'

22/02/2008 Ketnet (Karrewiet)

Mosquito

03/2008 Maks

'Weggejaagd uit het park'

09/04/2008 Ketnet (Karrewiet)

Kinderarbeid

- 10/04/2008 **Het Nieuwsblad (Yo!)**
Kinderrechtencommissaris Ankie ziet ook bij ons nog kinderarbeid
- 04/2008 **Maks**
'Ik mag niet alleen thuis blijven'
- 30/04/2008 **Kiddo**
Interview met de kinderrechtencommissaris over kinderrechten
- 27/06/2008 **Het Nieuwsblad (Yo!)**
Ankie is 10 jaar kinderrechtencommissaris

Tijdschriften van middenveldorganisaties

- 09/2007 **Weliswaar**
Jeugdhulpverlening is niet altijd toegankelijk
- 09/2007 **Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten**
'Toegankelijke Jeugdhulpverlening?': Een onderzoek bij 3.000 kinderen en jongeren
- 10/10/2007 **De Juristenkrant**
Kinderrechten in de kijker
- 12/10/2007 **De Bond**
Rechten van 'kinderen zonder papieren'
- 11/2007 **Kinderrechtenforum**
Kinderen zonder status zijn nog geen kinderen zonder statuut
- 11/2007 **Le Ligueur**
Des efforts constants et cohérents
- 01/12/2007 **Raak**
De jeugd van tegenwoordig
- 01/12/2007 **Ons Recht**
Kinderrechten op de vlucht
- 12/2007 **Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten**
Advies: een opvoedingsondersteuning met oog voor de gezinscontext, de betrokken kinderen, de rechten van de ouders en kinderen en specifieke doelgroepen
- 12/01/2008 **Basis**
Jaarverslag 2006-2007 van het Kinderrechtencommissariaat
- 30/01/2008 **De Juristenkrant**
Kinderen met handicap beschermen

01/2008 **Klasse voor Leerkrachten**

Dierenplezier. Straks opnieuw ezelsoren?

01/2008 **UW Info**

Heen en Retour. Kinderrechten op de vlucht. Interview met kinderrechtencommissaris Ankie Vandekerckhove

02/2008 **Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten**

Een terugblik van de kinderrechtencommissaris op een meerderjarig IVRK

22/02/2008 **De Bond**

Mijn rechten als patiënt

01/03/2008 **Officiële Horeca**

Kindvriendelijkheid in de Belgische horeca

04/2008 **Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten**

Aandacht voor kinderrechten. Ook in sport

05/2008 **Kiddo**

Kinderopvang zou een basisrecht moeten worden

01/06/2008 **Vrouw en Wereld**

De rechten van je kinderen

06/2008 **Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten**

Over het profiel voor de CLB's

06/2008 **Krax**

10 jaar Kinderrechtencommissaris

Bijlage 4

Studiedagen, congressen en representaties

(september 2007 tot en met augustus 2008)

Het Kinderrechtencommissariaat wordt regelmatig gevraagd om op studiedagen en congressen een toelichting te geven over de eigen werking, over het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind of over specifieke thema's die te maken hebben met minderjarigen. Hieronder een overzicht van de studiedagen en congressen waaraan het Kinderrechtencommissariaat een actieve bijdrage leverde.

19-21 september 2007	European Network of Ombudsmen for Children (ENOC), 'Jaarvergadering', Barcelona
2 oktober 2007	Orde van Vlaamse Balies (OVb), Opleiding 'Jeugdadvocaten', Antwerpen
3 oktober 2007	Beleidsondersteuning Integrale Jeugdhulpverlening, Intersectorale vorming 'Decreet rechtspositie', Brussel
5 oktober 2007	Child Focus, 'Begeleidingscomité Kinderprostitutie', Brussel
9 oktober 2007	Orde van Vlaamse Balies (OVb), Opleiding 'Jeugdadvocaten', Antwerpen
12 oktober 2007	Coordination des ONG pour les droits de l'enfant (CODE), 'Debat over kinderombudswerk', Brussel
16 oktober 2007	Child Focus, 'Viering tienjarig bestaan', Brussel
18 oktober 2007	Interdepartementale Commissie Etnisch-culturele Minderheden (ICEM), Toelichting van het dossier 'Heen en retour. Kinderrechten op de vlucht', Brussel
13 november 2007	Tele-Onthaal Oost-Vlaanderen, Voordracht 'Kinderrechten in Vlaanderen', Gent
16 november 2007	Minor Ndako, Paneldebat over niet-begeleide minderjarigen n.a.v. de voorstelling van het boek van Margot Cloet 'Voldongen feit. Opvang en begeleiding van buitenlandse niet-begeleide minderjarigen', Anderlecht
19 november 2007	Basisschool, 'Voorstelling kinderrechtenwerking', Zomergem
20 november 2007	Kinderrechtswinkel, Lezing tijdens de 'Viering van twintig jaar Kinderrechtswinkel', Gent

24 november 2007	Gardanto vzw, Voordracht 'Kinderrechten en kinderrechteninstrumenten ten voordele van niet-begeleide minderjarigen', Bazel
27 november 2007	Panathlon Youth Vlaanderen, Panelgesprek 'Seksueel Geweld ten aanzien van vrouwen in de sport', Leuven
29 november 2007	Welzijnszorg, Lezing 'Decreet rechtspositie', Wilrijk
14 december 2007	Vlaamse Jeugdraad en Steunpunt Jeugd, 'Meer én beter? Een dialoogdag over kinderrechten en jeugdbeleid', Brussel
14 december 2007	Integrale Jeugdhulpverlening Oost-Vlaanderen, 'Voorstelling onderzoeksresultaten Toegankelijkheidstudie', Gent
17 december 2007	Orde van Vlaamse Balies (OVb), Studienamiddag 'Eerstelijnsbijstand: tien jaar later', Leuven
19-20 december 2007	Sociale Hogeschool Heverlee, Voorstelling 'Kinderrechtencommissariaat en studieresultaten toegankelijkheid', Heverlee
17 januari 2008	Service Droit des Jeunes en Unicef, 'Opinierechtbank: de Belgische staat in staat van beschuldiging gesteld voor de opsluiting van minderjarige vreemdelingen', Brussel
18 januari 2008	Vlaamse Jeugdraad, Uitreiking 'Klein Duimpje prijs aan de kinderrechtencommissaris', Brussel
29 januari 2008	Belgische Senaat, Hoorzitting over 'Bulgaarse weeshuizen', Brussel
11-12 februari 2008	European Network of Ombudsmen for Children (ENOC), 'Bureaumeeting en seminarie' van de Raad van Europa, Straatsburg
21 februari 2008	Basisschool de Beuk, Voordracht over 'Internet', Aalter
26 februari 2008	Universiteit Gent (UGent), Lezing 'Kinderrechtencommissariaat en kinderrechten', Gent
28 februari 2008	Unie Vrijzinnige Verenigingen (UVV), Colloquium 'Mensenrechten', Brussel
5 maart 2008	Vluchtelingen Aktie Comité (VAK), Toelichting van het dossier 'Heen en retour. Kinderrechten op de vlucht', Gent
7 maart 2008	Vereniging Vlaamse Jeugddiensten en Consulenten (VVJ), Vorming kinderrechten en jeugdwerk, Malle

17 maart 2008	Mathildefonds, Workshop 'Opvoedingsondersteuning', Brussel
9 april 2008	Plan België, Overhandiging boek 'Een wereld voor kinderen. Opgroeien zonder kinderarbeid', Brussel
14 april 2008	Beleidsondersteuning Integrale Jeugdhulpverlening, Intersectorale vorming 'Decreet rechtspositie', Brussel
16 april 2008	Gemeentebestuur Wetteren, 'Lezing Kinderrechtencommissariaat en kinderrechten', Wetteren
23 mei 2008	Centrum voor Beroepsvervolmaking Rechten (CBR) en Universiteit Antwerpen (UA), Studiedag 'Verblijfsregeling', Antwerpen
28 mei 2008	Klasse, Prijsuitreiking 'Leerkracht van het jaar', Brussel
20 juni 2008	Sensoa, Rondetafelgesprek 'Jongeren, seks en de wet', Gent
19 juni 2008	Open VLD-fractie, Rondetafel 'Uitgebluste jongeren, depressie en zelfdoding', Brussel

Het Kinderrechtencommissariaat woonde ook studiedagen bij om op de hoogte te blijven van onderzoek, wetgeving en ontwikkelingen.

2 september 2007	Koninklijk paleis, 'Verjaardag koningin Paola in het teken van kinderen', Laken
6 september 2007	Centrum voor Sociaal Beleid en Universiteit Antwerpen, Studiedag 'Balanceren op een slappe koord: ouders en de zorg voor kinderen', Antwerpen
11 september 2007	Tijdschrift Alert, Rondetafelgesprek rond 'Verontrustende situaties en maatschappelijk noodzakelijke hulpverlening', Berchem
9 oktober 2007	Kinderrechtswinkel, Vorming 't Zitemzo als je gehoord wordt', Gent
9 oktober 2007	European Children's Network (Euronet), 'Mainstreaming Children's Rights in EU Policy', Brussel
9, 16 en 23 okt. 2007	Unicefleurstoel kinderrechten, 'Kinderrechten in België', Antwerpen
12 oktober 2007	Centrum voor de Rechten van het Kind, Vormingscyclus 'Kinderrechten voor de praktijk – kinderrechten en opvoedingsondersteuning', Gent

18 oktober 2007	Unicef, Voorstelling onderzoek 'Wij zijn jongeren in de eerste plaats. Rapport van jongeren met een handicap over het respect voor hun rechten in België', Brussel
23 oktober 2007	Nationaal Instituut voor de Criminalistiek en Criminologie, 'De "nieuwe" statistiek van de jeugdparketten: een belichting van de eerste analyseresultaten vanuit verschillende invalshoeken', Brussel
24 oktober 2007	Themis, Postacademische juridische vorming 'Familie-recht', Leuven
29 oktober 2007	In Petto, 'Hip Hip Happy: over jongeren en geluk', Brussel
6 november 2007	Kinderrechtswinkel, Vorming 't Zitemzo rechten in de jeugdhulp', Gent
6, 13 en 20 nov. 2007	Unicefleurstoel kinderrechten, 'Kinderrechten in België', Antwerpen,
15 november 2007	Kinderrechtencoalitie, Afsluitend open forum 'Kinderen en vrijheidsberoving en vrijheidsbeperking', Gent
23 november 2007	Caritas International, Symposium 'Migratie en ontwikkeling', Brussel
23 november 2007	Universiteit Gent (UGent), Lezing van prof. Jo Hermanns over 'Opvoedingsondersteuning', Gent
23 november 2007	Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, Voorstelling boek 'Kans op slagen. Een integrale kijk op geweld in gezinnen', Brussel
29 november 2007	Mei Zakelijke Bijeenkomsten, Studiedag 'Jeugd en gezinnen met problemen', Amsterdam
30 november 2007	Project Energie en Armoede, 'Recht op energie!? Vechten tegen windmolens?', Berchem
4 en 11 december 2007	Unicefleurstoel kinderrechten, 'Kinderrechten in België', Antwerpen
7 december 2007	Universiteit Antwerpen (UA), 'Echtscheiding: werkelijk win for life?', Antwerpen
7 december 2007	Centrum voor de Rechten van het Kind, Vormingscyclus 'Kinderrechten voor de praktijk – Een beleidskader voor opvoedingsondersteuning?', Gent
14 december 2007	Tijdschrift Alert, 'Jubileumviering', Antwerpen

18 december 2007	Arteveldehogeschool Gent, Studiedag 'De nieuwe echtscheidingswet', Gent
19 december 2007	Platform Kinderen op de vlucht, 'Europese Niet-begeleide Buitenlandse Minderjarigen (NBBM): welke bescherming?', Brussel
20 december 2007	Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg (OSBJ) en preventieprojecten Woonzinnig en My Space, 'Begeleid zelfstandig wonen tussen de regels', Brussel
17 januari 2008	Karel De Grote-Hogeschool en Team Preventie, 'Wenselijke preventie: stap voor stap', Antwerpen
12 februari 2008	Insafe, Safer Internet Day, Voorstelling resultaten TIRO 'Teens & Ict : Risks & Opportunities', Brussel
21 februari 2008	Vormingplus Oost-Brabant, 'De school van de ongelijkheid', Leuven
22 februari 2008	Vlaamse Scholierenkoepel (VSK), 'Inspraakdag leerkrachtenevaluatie door leerlingen', Brussel
4 maart 2008	Europese Unie (EU), Overleg 'Forum Kinderrechten', Brussel
14 maart 2008	Contactcomité, 'Opvoedingsondersteuning', Brussel
17 april 2008	Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg (OSBJ), 'Nieuwe media: een uitdaging voor jongeren en begeleiders', Gent
17 april 2008	Jongerenwelzijn, 'Award Jeugdzorg', Brussel
21 april 2008	Universiteit Gent (UGent), Uitreiking eredoctoraat Graça Machel, Gent
21 april 2008	Universiteit Antwerpen (UA), Lezingenreeks 'Zestig jaar Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens', Antwerpen
23 april 2008	Vlaamse Ombudsdienst, Voorstelling jaarverslag, Brussel
25 april 2008	Vlaams Welzijnsverbond vzw, Symposium 'Vernieuwende methodieken in het Globaal Plan Jeugdzorg', Antwerpen
28 april 2008	Universiteit Antwerpen (UA) en Liga voor Mensenrechten, 'Zestig jaar Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens', Antwerpen
29 april 2008	Kinderrechtencoalitie, Open Forum 'Uitval en uitsluiting onderwijs', Gent

8 mei 2008	Vlaams Parlement, Internationaal colloquium 'Parlementen klaar voor de 21e eeuw', Brussel
16 mei 2008	Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen (HIG), 'Gezinnen in opmars? Gezinsbeleid in Vlaanderen 2006-2007', Brussel
16 mei 2008	Departement Onderwijs, Studiedag 'Brede School', Brussel
23 mei 2008	Centrum voor Beroepsvervolmaking Rechten (CBR) en Universiteit Antwerpen (UA), Studiedag 'Verblijfsregeling', Antwerpen
3 juni 2008	Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen (Katho), Studiedag 'Sporen van geweld', Kortrijk
18 juni 2008	GAMS België, Persconferentie 'Meisjesbesnijdenis', Brussel
24 juni 2008	Agentschap Jongerenwelzijn, Discussiedag 'Strategisch Plan Jeugdhulp', Brussel
26 juni 2008	Kabinet minister Bert Anciaux, Persvoorstelling voor de studie 'Vrijheidsberoving van minderjarige vreemdelingen', Brussel

Bijlage 5

Doorverwijzingen per dienst

Aantal	Instelling
1	Adoptiedienst Gewenst Kind
121	Advocaat
2	Bemiddelingscommissie (Agentschap Jongerenwelzijn)
1	Beweging voor Kinderen zonder Papieren
5	Bezoekruimte
78	Centra Algemeen Welzijnswerk (CAW)
3	Centra Geestelijke Gezondheidszorg
1	Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding
1	Centrum voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning
1	Child Focus
61	Centrum voor Leerlingenbegeleiding
37	Comité voor Bijzondere Jeugdzorg
2	Comité P
1	Commissie Zorgvuldig Bestuur
1	Dienst Naamsveranderingen
1	DrugLijn (VAD)
1	E-cops (Belgisch overheidsmeldpunt voor internetmisbruik)
6	FOD Arbeid en Tewerkstelling
1	FOD Buitenlandse Zaken
1	FOD Justitie
1	FOD Volksgezondheid
1	Fedasil
1	Federaal Contactpunt Kinderontvoeringen
5	Federale ombudsman
4	Gemeentelijke diensten
4	Hoge Raad voor Justitie
2	Holebifoon/Wel Jong Niet Hetero
1	Huisarts
16	Inrichtende macht school
14	Interne leerlingenbegeleider/zorgleerkracht
1	Interne ombudsdienst ziekenhuis
1	Interne ombudsdienst politie
1	Interpol
127	Jongerenadviescentrum
14	Jeugdadvocaat
24	Jeugdrechtbank
26	JO-lijn
21	Justitiehuis
1	Kind en Gezin
30	Kinderrechtswinkel

Aantal	Instelling
12	Kinderrechtswinkel-Nederland
116	Kinder- en Jongerentelefoon
24	Leerkracht
4	LOP (Lokaal Overlegplatform voor gelijke onderwijskansen)
1	Notaris
3	Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg (OSBJ)
5	OCMW
2	Ombudsdienst NMBS
1	Ombudsman rechten van de patiënt
4	Opvoedingstelefoon
1	Opvoedingswinkel
1	Orde van geneesheren
5	Ouderraad school
15	Politie
1	Privacycommissie
4	Rechtbank
47	Schooldirectie
3	Slachtofferonthaal
1	Sociale dienst ziekenhuis
2	Stafhouder
5	Steunpunt en Informatiepunt Ouders en Leerlingen
2	Studie- en Adviesgroep Sekten (S.A.S.)
2	Tele-Onthaal
2	Trefpunt Zelfhulp
1	Unicef
39	Vertrouwenscentrum Kindermishandeling
10	Vlaamse Scholierenkoepel
2	Vlaams Minderhedencentrum
1	Vlaamse Infolijn
1	Vlaamse Ombudsdienst
2	Vluchtelingenwerk Vlaanderen
1	Zelfmoordlijn

Colofon

Redactie

Leen Ackaert
Bruno Bonte
Hilde Cnudde
Lieven De Rycke
Silke Heiden
Mie Jacobs
Peter Minten
Isabel Moerman
Inge Schoevaerts
Maureen Van Canneyt
Dominique van den Akker
Ankie Vandekerckhove
Els Van Hemelrijck

Eindredactie

Hilde Cnudde

Copywriting

Mark Van Bogaert

Concept & vormgeving

Funcke & Co

Tekeningen

Nix

Foto

Frederick Leemans

Druk

Emka

Verantwoordelijke uitgever

Ankie Vandekerckhove
kinderrechtencommissaris
Leuvenseweg 86
1000 Brussel

ISBN 9789077021002

Wettelijk depotnummer: D/2008/9680/2

Jaarverslag online beschikbaar

www.kinderrechten.be

Het Kinderrechtencommissariaat verdedigt de rechten en belangen van minderjarigen.

In het voorbije werkjaar behandelde het meer dan 1.000 vragen en klachten, bracht het tal van beleidsadviezen, en informeerde het minderjarigen, middenveld en publieke opinie. Het jaarverslag 2006-2007 geeft een duidelijk overzicht.

De lezers, en in het bijzonder de beleidsmakers, worden uitgenodigd om rekening te houden met de aandachtspunten en aanbevelingen. De rechten van kinderen en jongeren moeten op alle vlakken in de praktijk gebracht worden.

Kinderrechtencommissariaat

Leuvenseweg 86
1000 Brussel

tel.: 02-552 98 00
fax: 02-552 98 01

kinderrechten@vlaamsparlement.be
www.kinderrechten.be